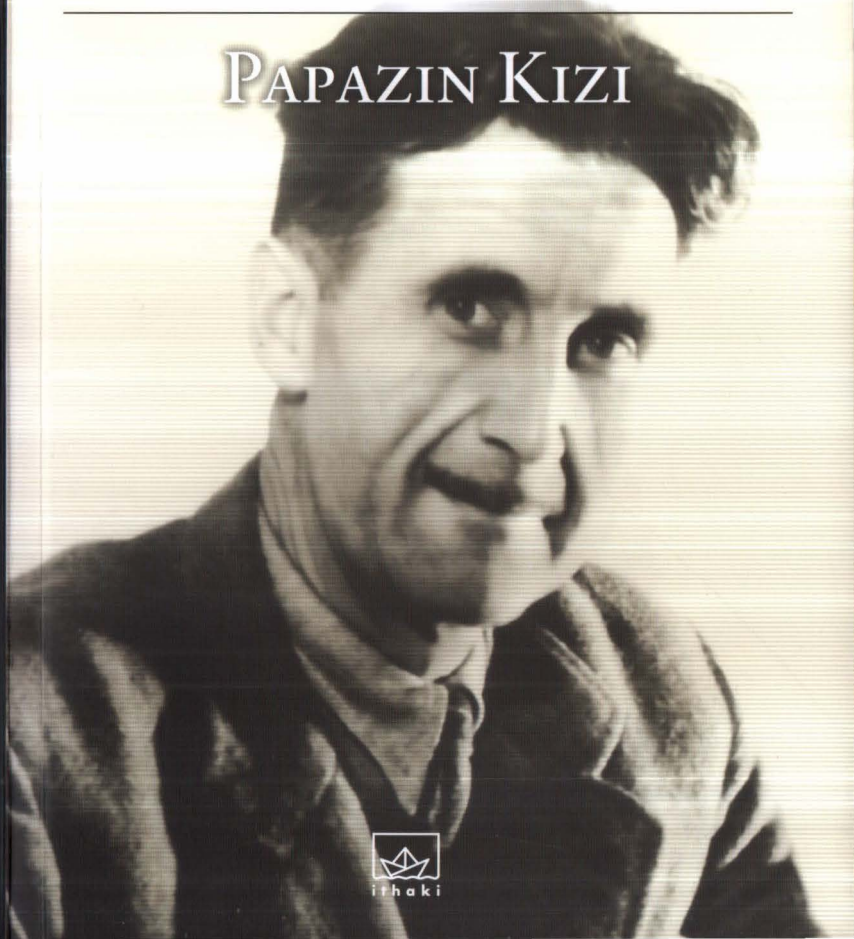
PAPAZIN KIZI GEORGE ORWELL

ithaki

İTHAKİ > KLASİK DÜNYA EDEBİYATI

GEORGE ORWELL

PAPAZIN KIZI

ithaki

George Orwell

Eric Arthur Blair (George Orwell), 1903 yılında, babasının devlet memuru olduğu Büyük Britanya İmparatorluğu'nun bir dominyonu olan Hindistan'da doğar. Aile 1907'de İngiltere'ye döner, Orwell 1917'de Eton'a girer; orada yayınlanan çeşitli okul dergilerinde sürekli olarak yazıları çıkar. 1922 ile 1927 arasında, o tarihte yine bir Büyük Britanya sömürgesi olan Birmanya'da (bugünkü adıyla Myanmar) İmparatorluğun Hindistan Emniyet İdaresinde çalışır. İlk romanı olan *Burmese Days* (Birmanya Günleri, 1934) o yıllarda yaşadıklarından esinlendiği bir yapıttır. Bunun arkasından yıllarca süren bir yoksulluk dönemi gelir. Paris'te iki yıl geçirdikten sonra İngiltere'ye döner ve bir yandan birbiri arkası sıra özel öğretmenlik, öğretmenlik, kitapçı dükkanı tezgahtarlığı gibi işler yaparken öte yandan da pek çok süreli yayında eleştiri ve makaleleri çıkar. *Down and Out in Paris and London* (Paris Ve Londra'da Beş Parasız) başlıklı kitabı 1933'te yayınlanır. Toplumcu ve barışçı hareketlerde öncülük eden yayıncı ve yazar Victor Gollancz tarafından 1936 yılında Lancashire ve Yorkshire'da işsizliğin çok yoğun olduğu bölgeleri gezip incelemekle görevlendirilir. *The Road to Wigan Pier* (Wigan İskelesi Yolu, 1937) orada gördüğü yoksulluğun güçlü bir betimlemesidir. 1936 sonlarında İspanya'ya giderek Cumhuriyetçiler safında yer alır ve orada yaralanır. *Homage to Catalonia* (Katalonya'ya Selam, 1938) İspanya iç savaşını anlatır. 1938'de bir hastaneye kaldırılır ve o tarihten sonra sağlığı hiçbir zaman tam düzelmez. Fas'ta altı ay geçirir ve orada *Coming up for Air* (Hava Almaya Çıkma, 1939[Fransızca çevirinin başlığı: "*Un peu d'Air frais*, Biraz Temiz Hava"] adlı ve geçmişe özlemiyle savaş ve nazizm tehdidi altında gördüğü gelecekle ilgili tedirginliğini anlatan kitabını yazar. İkinci Dünya Savaşı sırasında sivil savunmada görev alır ve 1941 – 1943 yılları arasında BBC'nin dış haberler servisinde çalışır. *Tribune* gazetesinin yazın bölümü sorumlusu olarak sürekli bir politika ve yazın yorumları sayfası hazırlar. Bununla aynı zamanda önceleri *Observer*, sonra *Manchester Evening News* gazetelerinde de çalışır. Tek siyasi simgesel yapıtı olan *Animal Farm* (Hayvanlar Çiftliği) 1945'te yayınlanır; kendisine dünya çapındaki ününü kazandıran bu roman ve *Nineteen Eighty-Four* (Bin Dokuz Yüz Seksen Dört, 1949) olur.

George Orwell Ocak 1950'de Londra'da ölür. Ölümünden birkaç gün önce geniş bilgisiyle ünlü gazeteci Desmond MacCarthy ona yolladığı yılbaşı kutlamasında şöyle yazıyordu: "Siz, İngiliz yazınında silinmez bir iz bıraktınız... kuşağınızın az sayıdaki anımsanmaya değer yazarlarından birisiniz."

İthaki Yayınları - 278
Edebiyat - 225
ISBN 975-273-040-X

George Orwell / *Papazın Kızı*

Kitabın özgün adı: *A Clergyman's Daughter*

İngilizceden çeviren: Niran Elçi
Yayına Hazırlayan: Elif Gökteke

İthaki, İstanbul, 2004

© Eric Blair, 1935
© İthaki, 2004

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

Bu eserin tüm hakları Kesim Telif Hakları Ajansı aracılığıyla satın alınmıştır.

Yayın Koordinatörü: Füsun Taş
Kapak Tasarımı: Murat Özgül
Düzelti: Esin Coşkun
Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: Yeşim Ercan
Kapak, İç Baskı ve Cilt: Kitap Matbaacılık

İthaki Yayınları
Mühürdar Cad. İlter Ertüzün Sok. 4/6 81300 Kadıköy İstanbul
Tel: (0216) 330 93 08 – 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
www.ithaki.com.tr
ithaki@ithaki.com.tr

Dağıtım:
Çatalçeşme Sok. Yavuz Han No: 26 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: (0212) 512 76 00 Faks: (0212) 519 56 56

Papazın Kızı

George Orwell

Çeviren: Niran Elçi

Birinci Bölüm

1

Şifoniyerin üzerindeki çalar saat küçük, korkunç, metalik bir bomba gibi patladığında Dorothy karmaşık, tedirgin edici bir rüyanın derinliklerinden sıyrıldı, uyandı ve sırtüstü yatarak büyük bitkinlik içinde karanlığa baktı.

Çalar saat kadınsı gevezeliğini sürdürerek başının etini yemeye devam ediyordu ve durdurmazsa daha beş dakika kadar sürdürecekti. Dorothy'nin tepeden tırnağa her yeri ağrıyordu ve genelde sabahları kalkma zamanında onu ele geçiren sinsi, aşağılık bir kendine acıma duygusu kafasını örtülerin altına gömmesine, nefretlik sese karşı kulaklarını kapatmaya çalışmasına sebep oldu. Ama bitkinliği ile mücadele etti; her zamanki gibi kendini ikinci tekil şahısta keskin sözlerle payladı. Hadi ama, Dorothy, hemen kalk! Kestirmek yok, lütfen! Atasözleri vi.9. Sonra gürültü devam ederse babasını uyandıracağı aklına geldi, telaşla yataktan sıçrayarak saati şifoniyerin üzerinden kaptı, zili kapattı. Saatin şifoniyerin üzerinde durmasının sebebi de susturmak için Dorothy'yi yataktan kalkmaya zorlamaktı zaten. Hava hâlâ karanlıktı, Dorothy yatağının yanına diz çöktü ve Isa'nın Duası'nı tekrarladı, ama ayakları üşüdüğü için aklı oradaydı.

Saat daha beş buçuktu ve bir Ağustos sabahı için soğukçaydı. Dorothy (kızın adı Dorothy Hare idi ve Suffolk, Knype Hill,

Aziz Athelstan Kilisesi'nin papazı Charles Hare'in tek çocuğu idi) eski pazen sabahlığını üzerine geçirerek el yordamıyla alt kata indi. Soğuk sabah toz, ıslak sıva ve akşamdan kalma kızarmış balık kokularını taşıyordu. İkinci kattaki koridorun iki yanında babasının ve her işe bakan hizmetkar Ellen'ın karşılıklı horlamaları duyulabiliyordu. Dikkatlice (çünkü mutfak masasının karanlıkta uzanıp kalça kemiğinize çarpmak gibi pis bir huyu vardı), el yordamıyla mutfağa girdi, şömine rafının üzerindeki mumu yaktı ve hâlâ bitkinlikten her yeri ağrıyarak diz çöküp külleri arkalara süpürdü.

Mutfak ateşini yakmak zordu. Baca çarpıktı ve bu yüzden daima yarı tıkanık olurdu ve ateş yanmadan önce, bir ayyaşın sabah ancak bir fırt cinle uyanabilmesi gibi bir kap dolusu gazyağına bulanmayı bekliyordu. Dorothy, babasının tıraş suyu için çaydanlığı kaynamaya koyduktan sonra yukarı kata çıktı ve banyoya döndü. Ellen şiddetle horlamayı sürdürüyordu. Uyanık olduğu zamanlar iyi, sıkı çalışan bir hizmetkardı, ama sabah yediden önce Şeytan ve tüm meleklerinin bir araya gelseler yine de yataktan çıkaramayacakları bir kızdı.

Dorothy banyoyu elinden geldiğince yavaş doldurdu (musluğu çok hızlı açarsa çıkan şakırtılar babasını hep uyandırırdı) ve solgun, iştah kapatıcı suya bakarak bir an durdu. Bütün tüyleri diken diken olmuştu. Soğuk banyodan nefret ediyordu; sırf bu sebepten, Nisan'dan Kasım'a kadar hep soğuk banyo yapmayı kural edinmişti. Elini çekinerek suya soktu (fena soğuktu) ve her zamanki teşviklerle kendini ilerlemeye zorladı. Hadi ama, Dorothy! İçine girsene! Çekinme, lütfen! Sonra kararlılıkla küvete girdi, oturdu ve buz gibi suyun, yukarı topladığı saçları dışında bütün bedenini sarmasına izin verdi. Bir sonraki an nefes nefese, kıvranarak yüzeye çıktı ve soluğunu toparlar toparlamaz

okuma niyetiyle sabahlığının cebinde getirdiği "not listesini" hatırladı. Kağıda uzandı ve beline kadar soğuk suyun içinde, küvete yaslanarak, sandalyenin üzerindeki mumun ışığında "not listesini" okudu:

Sabah Yedi. Kutsal Komünyon.

Bayan T bebek? Ziyaret etmeli.

Kahvaltı. Domuz pastırması. Babamdan para *istemeli*. (C)

Ellen'a babamın kuvvetlendiricisi için mutfağa ne lazım, sor. Solepipe'ın dükkanında perde malzemesi sor.

Bayan P'yi ziyaret Daily M kupürü melekotu çayı romatizmaya iyi Bayan L'nin nasır yakısı.

12. I. Charles prova. 250 gram yapıştırıcı, 1 kutu alüminyum boya sipariş et.

Akşam yemeği [çizilmiş] *Öğle yemeği...?*

Kilise Der. Dolaştır. Bayan Fowes *3/6d.* borçlu

Akşam 4.30 Anneler B. çayı 2,5 metre perdelik kumaş unutma.

Kilise için çiçek. 1 kutu Brasso.

Akşam Yemeği. Yağda yumurta.

Babamın vaazını daktilo et. Daktilo için yeni şerit?

Not. Bezelyelerin arasındaki yapışkan sarmaşıkları belle korkunç.

Dorothy küvetten çıktı ve bir peçeteden daha büyük olmayan bir havluyla kurulandı (Papaz Evi'nde doğru düzgün büyük havlulara yetecek paraları yoktu); tokayla tutturduğu saçları açıldı ve iki kalın tutam halinde köprücük kemiklerine döküldü. Gür, güzel, çok açık renkte saçlardı bunlar; belki de babasının kısa kestirmesini yasaklaması iyi olmuştu, çünkü onun tek olumlu güzelliği idi. Kalanı sorulacak olursa, orta boylu, zayıfça, ama güçlü ve biçimli bir kızdı Dorothy, tek zayıf tarafı yüzüydü.

İnce, açık renk, dikkati çekmeyen türden bir yüzdü bu, açık renk gözleri, birazcık uzun bir burnu vardı; yakından bakacak olsanız gözlerin çevresinde ince çizgiler görürdünüz, konuşmadığı sırada ağzı yorgun görünürdü. Henüz tam olarak evde kalmış kız yüzü değildi yüzü, ama birkaç sene içinde kesinlikle olacaktı. Bununla beraber yabancılar, gözlerindeki neredeyse çocuksu ciddiyet yüzünden genelde onu olduğundan epey genç sanırlardı (henüz yirmi sekizini doldurmamıştı). Sol önkolu, böcek ısırığına benzeyen minik kırmızı lekelerle benek benekti.

Dorothy geceliğini giydi ve dişlerini temizledi (sade suyla, elbette; Kutsal Komünyon'dan önce diş macunu kullanmamak daha iyiydi. Hem ya oruç tutuyorsunuzdur, ya da tutmuyorsunuzdur. Roma Katolikleri bu konuda haklıydı) ve bunu yaparken aniden durdu. Diş fırçasını aşağı indirdi. Karın boşluğundan ölümcül bir acı, gerçek, fiziksel bir acı geçmişti.

İnsanın sabah ilk kez nahoş bir şeyi hatırlamasının çirkin şokunu yaşayarak, kasap Cargill'in yedi aylık borç faturasını hatırladı. O korkunç fatura (on dokuz, hatta yirmi sterlin olmalıydı ve ödenme olasılığı çok düşüktü) yaşamındaki en büyük işkencelerden biriydi. Gece gündüz her an bilincinin köşesinde, üzerine atlamaya ve ona acı vermeye hazır, bekliyordu; ve onunla birlikte, daha küçük ama birike birike düşünmeye bile cesaret edemeyeceği bir rakama yaklaşan faturalar aklına geldi. Neredeyse istemsizce dua etmeye başladı: "Lütfen Tanrım, Cargill faturasını bugün yine yollamasın!" Ama bir sonraki an bu duanın dünyevi olduğuna ve Tanrı'ya küfür sayılacağına karar vererek affedilmeyi diledi. Sonra sabahlığını giydi ve faturayı aklından çıkarmayı umarak aşağı kata, mutfağa koştu.

Ateş her zamanki gibi sönmüştü. Dorothy ellerini kömür tozu ile kirleterek ateşi yine yaktı, gazyağı ile yeniden ıslattı ve

çaydanlık kaynayana kadar sabırsızca bekledi. Babası, altıyı çeyrek geçe tıraş suyunun hazır olmasını beklerdi. Su kabını üst kata çıkarıp babasının kapısını çaldığında, Dorothy yedi dakika geç kalmıştı.

"İçeri gir, içeri gir!" dedi boğuk, sinirli bir ses.

Ağır perdelerin takılı durduğu oda havasızdı ve erkeksi bir kokuya sahipti. Papaz komodinin üzerindeki mumu yakmış, yan yatmış, yastığının altından henüz çıkardığı altın saatine bakıyordu. Saçları bembeyaz ve gürdü. Parlak, koyu renk bir göz sinirli sinirli omzunun üzerinden Dorothy'ye baktı.

"Günaydın, baba."

"Gerçekten de, Dorothy," dedi papaz anlaşılması güç bir şekilde (takma dişlerini takana kadar sesi hep boğuk ve ihtiyar çıkardı), "sabahları Ellen'ı yatağından çıkarmak için çaba göstermeni diliyorum. Ya da senin biraz daha dakik olmanı."

"Çok özür dilerim, baba. Mutfaktaki ateş söndü."

"Pekala! Suyu giyinme masasına bırak. Bırak ve şu perdeleri aç."

Gün artık ışımıştı, ama donuk, bulutlu bir sabahtı. Dorothy odasına seğirtti ve yedi sabahın altısında gereksinim duyduğu şimşek hızıyla giyindi. Odada yalnızca küçük, kare bir ayna vardı, Dorothy onu bile kullanmıyordu. Altın haçını boynuna taktı (sade, altın bir haç; çarmıha gerilmiş İsa olmasın, lütfen!), saçlarını büküp topuz yaptı, firketelerle yarım yamalak tutturdu ve üç dakikada giysilerini üzerine geçirdi (gri jarse, havı dökülmüş, İrlanda tarzı tüvit ceket ve etek, ceket ve eteğe pek uygun olmayan çoraplar ve epey yıpranmış kahverengi ayakkabılar). Kiliseye gitmeden önce yemek odasını ve babasının çalışma odasını "bitirmesi", ayrıca Kutsal Komünyon'a hazırlık dualarını etmesi (en az yirmi dakikasını alıyordu bu iş) gerekiyordu.

Bisikletini ön kapıdan çıkardığında sabah göğü hâlâ bulutluydu ve otlar iri çiğ damlaları ile ıslaktı. Tepeleri saran sisin içinde Aziz Athelstan Kilisesi kurşundan bir sfenks gibi donuk donuk yükseliyor, tek çanı cenaze varmış gibi bum! bum! bum! diye çalıyordu. Artık çanlardan yalnızca biri kullanılıyordu; diğer yedisi kafeslerinden çıkarılmış, üç senedir sessizce yatıyor, ağırlıkları ile yavaş yavaş çan kulesinin zeminini çökertiyorlardı. Uzakta, aşağıdaki sislerin içinde Roma Katolik kilisesinin saldırgan patırtısını duyabiliyordunuz... Aziz Athelstan'ın papazının küçük kek kalıplarına benzettiği çirkin, ucuz, tenekemsi bir şey.

Dorothy bisikletine bindi ve gidonun üzerine eğilerek hızla yokuş yukarı sürdü. İnce burnunun kemeri sabah soğuğu ile pembeleşmişti. Yukarıda bir kırmızıbacak kuşu bulutlu gökyüzünde kendini göstermeden ıslık çaldı. Sabah erkenden şarkım Sana yükselecek! Dorothy bisikletini çatılı kapıya dayadı ve ellerinin hâlâ kömür tozu ile gri olduğunu görünce, diz çöküp mezarların arasındaki uzun, ıslak otlara sürterek temizledi. Sonra çanın sesi kesildi; lime lime bir papaz cüppesi ve büyük işçi çizmeleri içindeki zangoç Proggett yan sunakta tam yerini almak üzere ağır adımlarla sıraların arasındaki yoldan geçerken Dorothy ayağa fırlayarak kiliseye seğirtti.

Kilise çok soğuktu, mum ve yıllanmış toz kokuyordu. Büyük bir kiliseydi, sahip olduğu cemaate göre çok büyük ve haraptı, yarısından çoğu boştu. Üç dar sıra dizisi ana nefin yarısına kadar ancak uzanıyordu ve arkalarında, üzerindeki birkaç yıpranmış yazıtın çok eski mezarların yerlerini işaretlediği çıplak taşlarla kaplı büyük boşluklar vardı. Kapının üzerindeki çatı gözle görünür şekilde sarkıyordu; Kilise Masrafları kutusunun yanındaki iki kalbura dönmüş kiriş parçası sessizce, bunun sebebinin Hıristiyanlığın ölümcül düşmanı olan ölüm-nöbeti böceği oldu-

günu ilan ediyordu. Pencerelerdeki anemik camlardan solgun bir ışık süzülüyordu. Açık duran güney kapısından perişan durumdaki selvi ile misket limonu ağacının güneşsiz havada grimsi görünen, hafifçe sallanan dalları görülüyordu.

Her zamanki gibi komünyona yalnızca bir kişi katılmıştı... Çiftlik'ten ihtiyar Bayan Mayfill. Kutsal Komünyon'a katılım o kadar düşüktü ki, Papaz, pazar günleri dışında kendisine yardımcı olacak oğlan çocukları bile bulamıyordu. Pazar sabahları çocuklar papaz cüppeleri ve üstüne giydikleri beyaz yelekleri ile gösteriş yapmayı seviyorlardı. Dorothy, Bayan Mayfill'in arkasındaki sıraya gitti ve dün işlediği bir günahtan duyduğu pişmanlıkla diz yastığını ittirip çıplak taşların üzerinde diz çöktü. Ayin başlıyordu. Papaz cüppesi ve kısa keten yeleği içindeki Papaz duaları hızlı, deneyimli bir sesle tekrarlıyordu. Dişlerini taktığı için sözleri yeterince açıktı ve merak uyandırıcı şekilde tatsızdı. Gümüş para kadar solgun, titiz, yaşlı yüzünde bir uzaklık, hatta neredeyse horgörü ifadesi vardı. "Bu geçerli bir ayin," diyor gibiydi, "ve onu yönetmek benim görevim. Ama unutmayın, ben yalnızca sizin rahibinizim, dostunuz değilim. Bir insan olarak sizden hoşlanmıyorum ve sizi küçümsüyorum." Kıvırcık, gri saçları ve tedirgin, kırmızı bir yüzü olan zangoç Proggett sabırla, anlamadan, ama saygı içinde yanda bekliyor, dev kırmızı ellerinde kaybolan küçük komünyon çanı ile oynuyordu.

Dorothy parmaklarını gözlerine bastırdı. Düşüncelerini yoğunlaştırmakta başarılı olamamıştı... gerçekten de Cargill'in faturası hâlâ durup durup rahatsız ediyordu onu. Ezbere bildiği dualar aklından önemsenmeyerek akıyordu. Bir an bakışlarını kaldırdı, ama gözleri hemen başka taraflara kaçtı. İlk önce yukarı, Püriten askerler tarafından testereyle kesilen yerlerin hâlâ görülebildiği başsız çatı-meleklerine, sonra geriye, Bayan Mayfill'in

siyah, neredeyse domuz etli turtaya benzeyen şapkasına ve titrek siyah küpelerine baktı. Bayan Mayfill küçük, yağlı görünen astragan yakalı, uzun, küf kokulu, siyah bir palto giymişti ve Dorothy'nin hatırlayabildiği ilk zamanlardan bu yana palto değişmemişti. Çok tuhaf bir malzemedendi, hareli ipek gibi, ama daha kaba. Üzerinde uzanan siyah halat desenleri hiçbir düzen oluşturmuyordu. Siyah bombazin denilen şu ünlü, efsanevi maddeden yapılmış bile olabilirdi. Bayan Mayfill çok yaşlıydı, öyle yaşlı ki herkes onu yaşlı bir kadın olarak hatırlıyordu. Kadından hafif bir koku yayılıyordu... kolonya, naftalin ve altta cin kokusu olarak ayrıştırılabilecek uçucu bir koku.

Dorothy Bayan Mayfill'in arkasına saklanarak ceketinin yakasından uzun, cam topuzlu bir iğne çıkardı gizlice ve ucunu önkoluna dayadı. Derisi evhamla karıncalandı. Kendini ne zaman dualara dikkat etmezken yakalasa, iğneyi derisine kan çıkaracak kadar batırmayı kural edinmişti. Kendi seçtiği, kendini disiplin altına alma yoluydu bu, saygısız davranış ve düşüncelere karşı korunma yöntemi.

İğne hazır beklerken dakikalarca yoğunlaşarak dua etmeyi başardı. Babası tek karanlık gözünü, zaman zaman haç çıkaran (Papaz'ın beğenmediği bir hareketti bu) Bayan Mayfill'e çevirmişti. Dışarıda bir sığırcık gevezelik ediyordu. Dorothy, babasının üzerindeki, iki sene önce kendisinin diktiği yeleğin plilerine kendini beğenmişlikle bakmakta olduğunu fark etti dehşetle. Dişlerini sıktı ve iğneyi üç milimetre kadar derisine batırdı.

Yine diz çökmüşlerdi. Günah çıkartılıyordu. Dorothy gözlerini hatırladı... heyhat! yine gezinmeye başlamışlardı! Ama bu sefer sağındaki, 1851'de Kraliyet Akademisi'nden Sir Warde Tooke tarafından tasarlanmış, Aziz Athelstan'ın Cennet kapısında Cebrail ve olağanüstü derecede birbirlerine ve Kraliçe'nin eşine

benzeyen bir melek topluluğu tarafından karşılanmasını tasvir eden vitraylı pencereye bakıyordu. İğneyi kolunda başka bir noktaya bastırdı. Dikkatle duadaki her deyişin anlamını düşündü ve böylece dikkatini topladı. Buna rağmen, "Böylece Meleklerle ve Başmeleklerle" sözlerinin yarısında Proggett çanını tıngırdatırken iğneyi yine kullanmak zorunda kaldı... Bu pasajı dinlerken hep olduğu gibi felaket biçimde gülmek geliyordu içinden. Eskiden babasının anlattığı bir hikayeydi sebep: babası küçük bir çocukken ve sunakta rahibe yardım ederken, komünyon çanının vidayla tutturulmuş dili yerinden çıkmıştı ve rahip şöyle demişti: "Böylece Meleklerle ve Başmeleklerle, cennettekilerin refakatinde Senin şerefli ismini methediyoruz ve yüceltiyoruz; Sana daima şükrediyoruz ve diyoruz ki, Sok şunu yerine, seni kaz kafa ufaklık, sok şunu yerine!"

Papaz kutsamayı bitirdiği zaman Bayan Mayfill zar zor, ağır ağır, parçalarını toplamaya çalışan bağlantısız tahta bir yaratık gibi ayağa kalkmaya çabaladı ve her hareketle güçlü naftalin dalgaları salıverdi. Sıradışı bir gıcırtı vardı... muhtemelen giysisinin balinalarından geliyordu, ama birbirine sürtünen kemikler gibi ses çıkarıyordu. O siyah paltonun içinde kuru bir iskelet olduğunu sanırdınız.

Dorothy bir an daha ayakta kaldı. Bayan Mayfill yavaş, sarsak adımlarla sunağa yanaşıyordu. Zar zor yürüyebiliyordu, ama yardım önerilerinden fena alınırdı. Yaşlı, kansız yüzüne göre ağzı şaşırtıcı ölçüde geniş, gevşek ve ıslaktı. İhtiyarlıkla sarkmış alt dudağı salyalıydı ve bir dişeti şeridi ile eski bir piyanonun tuşları kadar sarı bir dizi takma dişi açıkta bırakıyordu. Üst dudağının üzerinde kara, nemli bir bıyık vardı. İştah açıcı bir ağız değildi; sizin fincanınızı kullanırken görmek isteyeceğiniz türden bir ağız değil. Aniden, bir anda, sanki Şeytan bizzat ağzına koy-

muş gibi Dorothy'nin dudaklarından bir dua kaçtı: "Ah Tanrım, ne olur kadehi Bayan Mayfill'den sonra almayayım!"

Bir sonraki an, söylediklerini kavrayarak kendi sözleri karşısında dehşete düştü ve sunağın basamaklarında o ölümcül küfürü telaffuz etmektense dilini ısırıp koparmış olmayı diledi. İğneyi yine yakasından çıkardı ve koluna öyle sapladı ki acıyla haykırmamak için elinden geleni yapması gerekti. Sonra sunağa adım attı ve kadehi ondan sonra kabul edeceğinden emin olmak için uysallıkla Bayan Mayfill'in solunda diz çöktü.

Başı eğik, elleri dizlerinde kavuşturulmuş, diz çökerek, babası kutsal ekmekle ona yaklaşmadan önce hızla bağışlanma duası etmeye başladı. Ama düşünce akışı bozulmuştu. Aniden dua etmeye çalışmak oldukça faydasız gelmeye başlamıştı; dudakları kıpırdıyordu, ama dualarında ne duygu, ne anlam vardı. Proggett'in çizmelerinin sürümesini, babasının alçak, berrak sesinin "Al ve ye" dediğini duyabiliyor, dizlerinin altındaki yıpranmış kırmızı halı çizgisini görebiliyor, toz, kolonya ve naftalin kokusunu alabiliyordu; ama İsa'nın Bedeni ve Kanı, kendisinin buraya geliş sebebi hakkında düşünme yeteneğinden yoksundu. Zihnine ölümcül bir boşluk çökmüştü. Dua *edemiyormuş* gibi geliyordu aslında. Mücadele etti, düşüncelerini topladı, düşünmeden bir duanın açılış sözcüklerini söyledi; ama söyledikleri faydasız, anlamsızdı... sözcüklerin ölü kabuğundan başka bir şey değildi. Babası önünde, biçimli, yaşlı elinde kutsal ekmeği tutuyordu. Titizlikle, sanki bir kaşık ilaç tutuyormuş gibi hoşnutsuzlukla, baş ve işaret parmağı ile kavramıştı ekmeği. Gözü, bir güve tırtılı gibi, gıcırtılar eşliğinde iki büklüm diz çöktüğü yerden doğrulmaya çalışan Bayan Mayfill'in üzerindeydi. Kadın öyle ayrıntılı haç çıkarıyordu ki, ceketinin önüne bir dizi kurbağa işlemesi çiziyor olduğu sanılabilirdi. Dorothy saniyelerce bekledi ve ekmeği al-

madı. Almaya cesaret edemezdi. Kutsal ekmeği yüreğindeki bu kaosla kabul etmektense sunaktan inmek çok daha iyiydi!

Sonra bakışları yana, açık güney kapısına kaydı. Bir anlığına bir güneş mızrağı bulutları delmişti. Işınlar misket limonu yapraklarının arasından aşağı vurmuştu ve kapıdaki yaprak kümesi gelip geçici, eşsiz bir renkle, yeşimden, zümrütten, hatta Atlantik'in sularından daha yeşil parlıyordu. Sanki hayal edilemez ihtişama sahip bir mücevher bir anlığına parlamış, eşiği yeşil bir ışıkla doldurmuş, sonra solmuştu. Dorothy'nin yüreği bir coşku seliyle doldu. Canlı renklerin bir anlık çakması ona, mantıktan da derin bir şekilde, iç huzurunu, Tanrı sevgisini, ibadet gücünü geri getirmişti. Bir şekilde, yaprakların yeşilliği sayesinde dua etmek yine mümkün olmuştu. Ey, siz yeryüzündeki bütün yeşil şeyler, Tanrınıza şükredin! Şevkle, coşkuyla, minnetle dua etmeye başladı. Kutsal ekmek dilinde eridi. Kadehi babasından aldı ve tiksinmeden tattı, hatta bu küçük kendini alçaltma eyleminden sevinç duydu. Bayan Mayfill'in dudaklarının ıslak izi gümüş kadehin kenarındaydı.

2

Aziz Athelstan Kilisesi Knype Hill'in en yüksek noktasında duruyordu ve kuleye tırmanacak olsanız çevredeki, on altı kilometre dahilindeki arazileri görebilirdiniz. Bakmaya değer bir şey olduğundan değil... yalnızca alçak, pek az alçalıp yükselen Doğu Anglia manzarası, yazın tahammül edilemez ölçüde sıkıcı, kışın kurşun rengi gökyüzünün önünde düzenli aralıklarla tekrarlayan, çıplak, yelpaze şeklinde karaağaçların süslediği bir manzara.

Hemen altınızda kasaba uzanıyor olurdu. Doğudan batıya uzanan Ana Cadde kasabayı eşit olmayan iki parçaya bölüyordu. Güney taraf eski, tarımsal ve saygın kesimiydi. Kuzey tarafta Blifil-Gordon'a ait şekerpancarı rafinerisinin binaları vardı. Rafineriye giden yol ve rafinerinin kendisi çepeçevre karman çorman, sarı tuğladan, berbat kulübe sıraları ile çevriliydi. Kulübelerin çoğunda fabrika işçileri oturuyordu. Kasabanın iki bin sakininin yarısından çoğunu oluşturan fabrika işçileri şehirden gelmişlerdi ve neredeyse tümü birden dinsizdi.

Kasabanın sosyal hayatı iki eksen, ya da odak çevresinde dönerdi. Kasaba seçkinlerinin geniş, pembe yanaklı yüzlerinin Knype Hill Muhafazakar Kulübü'nün (her tür izin belgesi alınmıştı) cumbasından, bar açıldıktan sonraki her saat, bir akvaryumdaki tombul japonbalıkları gibi bakındıkları görülebilirdi.

Ana Cadde'nin biraz daha ötesindeki Eski Çayhaneniz, Knype Hill hanımefendilerinin ana buluşma yeriydi. Her sabah on ile on bir arasında "sabah kahvenizi" içmek ve üst-orta sınıf seslerle o hoş gevezelikleri ("Hayatım, as-kıza *dokuz* maçası vardı ve tek koz gitmedi, rica ederim! Ne, hayatım, *yine* benim kahvemi ödemeyi düşünmüyorsunuz, değil mi? Ah, ama, hayatım, *çok* tatlısınız! Yarın sizinkini ödemek için *ısrar* edeceğim, göreceksiniz. *Bakar mısınız,* sevgili küçük Toto, küçük, kara burnunu kıvırarak nasıl da küçük, *akıllı* bir adam gibi oturuyor, oturur, değil mi, sevgili civcivim, oturur, oturur, annesi de ona bir şeker verecek tabii. *Al bakalım*, Toto!") yapmak için yarım saatinizi Eski Çayhaneniz'de harcamazsanız, bu kesinlikle Knype Hill sosyetesine dahil olmadığınız anlamına geliyordu. Papaz o ekşi tavrıyla bu hanımefendilere "kahve tugayı" lakabını vermişti. Kahve tugayının oturduğu yapmacıklı-pitoresk villaların yakınında bulunan, ama geniş arazileri ile onlardan ayrılmış olan çiftlik, Bayan Mayfill'in eviydi. Koyu kırmızı tuğladan inşa edilmiş, merak uyandırıcı, siperlikli bir kale taklidiydi (birinin 1870'lerde yapılmış göstermelik binası) ve neyse ki gür çalılıklarla hemen hemen tamamen gözlerden gizlenmişti.

Papaz Evi tepe yamacının yarısında duruyordu ve yüzü kiliseye, arkası Ana Cadde'ye dönüktü. Yanlış çağa ait bir evdi, uygunsuz ölçüde genişti ve devamlı soyulan sarı sıvayla kaplıydı. Önceki papazlardan biri bir yana, Dorothy'nin iş odası olarak kullandığı, ama daima onarıma ihtiyaç duyan geniş bir limonluk eklemişti. Ön bahçe eğri büğrü köknar ağaçları ve ön odaları gölgeleyen, çiçek yetiştirmeyi imkansız kılan büyük, yaygın bir dişbudakla boğulmuştu. Arkada geniş bir sebze bahçesi vardı. İlkbahar ve sonbaharda Proggett bahçenin ağır belleme işini yapar, Dorothy eker, diker ve bulabildiği boş zamanlarda yabani

otları ayıklardı; buna rağmen sebze bahçesi genelde aşılmaz bir yabani ot ormanıydı.

Dorothy ön bahçe kapısında bisikletinden atladı. İşgüzarın biri bahçe kapısına "Blifil-Gordon ve Daha Yüksek Maaşlar İçin Oy Verin!" yazılı bir afiş yapıştırmıştı. (Ara seçim sürüyordu ve Bay Blifil-Gordon, Muhafazakar çıkarlarını temsil ediyordu.) Dorothy ön kapıyı açarken, yıpranmış hasır kilimin üzerinde iki mektup gördü. Biri Bölge Başrahibi'nden geliyordu, öbürüyse babasının terzisi Catkin&Palm'dan gelen pis, ince görünüşlü bir mektuptu. Fatura olduğu şüphe götürmezdi. Papaz her zamanki gibi kendisini ilgilendiren mektupları almış, geri kalanları bırakmıştı. Dorothy tam mektupları almak için eğilmişti ki, korkunç bir şokla perişan olarak posta kutusunun kapağına sıkışmış, pulsuz bir zarf gördü.

Bir faturaydı... kesinlikle bir faturaydı! Dahası, gözleri ona takılır takılmaz kasap Cargill'in o korkunç faturası olduğunu "sezdi." İçi sıkıştı. Bir an Cargill'in mektubu olmaması için dua edecek oldu... yalnızca perdeci Solepipe'ın üç dokuzluk faturası, ya da International'ın faturası, ya da fırıncının, ya da sütçünün... Cargill hariç herhangi birinin! Sonra paniğine hâkim olarak zarfı posta kutusundan aldı ve hızla yırtıp açtı.

"Sunulan hesap: £ 21 7ş. 9*d*."

Bu kısım Bay Cargill'in muhasebecisinin zararsız elyazısı ile yazılmıştı. Ama altına kalın, suçlayıcı görünümlü harflerle, "Bu faturanın *çok uzun zamandır* ödenmediğine dikkatinizi çekmek isterim. *En kısa zamanda* ödenmesini dilerim. S. CARGILL" yazılmış ve kalın çizgilerle altı çizilmişti.

Dorothy biraz daha solmuştu ve canının kahvaltı çekmediğini fark etti. Faturayı cebine sokup yemek odasına girdi. Küçükçe, karanlık bir odaydı yemek odası, fena halde yeni duvar kağı-

dına ihtiyaç duyuyordu, Papaz Evi'ndeki her oda gibi, antika dükkanı kalıntıları ile döşenmişe benziyordu. Mobilyalar "iyiydi", ama onarılamayacak kadar yıpranmışlardı ve tahta kurtları sandalyeleri öyle kötü yemişti ki, ancak zayıf taraflarını biliyorsanız güvenle oturabilirdiniz. Duvarlara eski, karanlık, yüzleri soyulmuş çelik gravürler asılmıştı, içlerinden biri (Van Dyck'ın I. Charles portresi) nemden mahvolmuş olmasa değerli olabilirdi.

Papaz boş şöminenin önünde durmuş, hayali bir ateşle ısınıyor ve uzun, mavi bir zarftan çıkan mektubu okuyordu. Siyah hareli papaz cüppesi hâlâ üzerindeydi; cüppe adamın gür, beyaz saçlarını, solgun, ince, pek de canayakın olmayan yüzünü mükemmel bir biçimde ortaya çıkarıyordu. Dorothy içeri girdiğinde mektubu kenara koydu, altın saatini çıkardı ve anlamlı anlamlı inceledi.

"Korkarım biraz geciktim, baba."

"Evet, Dorothy, *biraz* geciktin," dedi Papaz, kızın sözcüklerini ince, anlamlı bir vurguyla tekrarlayarak. "Tam olarak söylemek gerekirse, on iki dakika geciktin. Kutsal Komünyon için altıyı çeyrek geçe kalkmam gerektiğinde ve eve son derece yorgun ve aç bir şekilde döndüğümde, sence eve *biraz* gecikmeden gelmeyi başarmak daha iyi olmaz mıydı?"

Papaz'ın, Dorothy'nin ifadeyi yumuşatarak "rahatsız" dediği ruh halinde olduğu açıktı. Asla tam olarak öfkeli olmayan ve asla "keyfi yerinde" olmanın kıyısından bile geçmeyen o bitkin, eğitimli seslerden birine sahipti... her zaman, "Bunca şamatayı neden yaptığınızı *gerçekten* anlamıyorum!" diyen seslerden biri. Daima başkalarının aptallığı ve can sıkıcılığından sıkıntı çektiği izlenimi verirdi Papaz.

"Çok üzgünüm, baba! Ama gidip Bayan Tawney'yi sormak zorundaydım." (Not listesindeki 'Bayan T' Bayan Tawney idi.)

"Bebeği dün gece doğmuş, Bayan Tawney doğumdan sonra kiliseye gelip kutsanacağına söz vermişti, biliyorsun. Ama elbette onunla ilgilenmediğimizi düşünürse gelmez. Bu kadınların nasıl olduğunu biliyorsun... kutsanmaktan nefret ediyor gibiler. Onları kandırmazsam asla gelmezler."

Papaz tam olarak homurdanmadı, ama kahvaltı masasına doğru ilerlerken küçük, hoşnutsuz bir ses çıkardı. Her şeyden önce, Dorothy'nin kandırmasına gerek kalmadan gelip kutsanmanın Bayan Tawney'nin görevi olduğu anlamına geliyordu bu; ikinci olarak, Dorothy'nin, özellikle de kahvaltıdan önce kasabanın ayaktakımını ziyaret ederek zaman harcamasına gerek olmadığı anlamına geliyordu. Bayan Tawney bir işçi karısıydı ve Ana Cadde'nin kuzeyinde, *in partibus infidelium*[1] yaşıyordu. Papaz elini sandalyenin sırtına koydu ve konuşmadan, Dorothy'ye, "*Artık* hazır mıyız? Yoksa *daha fazla* gecikme olacak mı?" anlamına gelen bir bakış fırlattı.

"Sanırım her şey burada, baba," dedi Dorothy. "Belki şükran duasını edersen..."

"*Benedictus benedicat*," dedi Papaz, kahvaltı tabağının yıpranmış gümüş kapağını kaldırırken. Gümüş kapak, gümüş yaldızlı marmelat kaşığı gibi aile yadigarıydı; çatallar, bıçaklar ve tabak çanağın çoğu Woolworths'tendi. "Bakıyorum yine domuz pastırması," diye ekledi Papaz, kızarmış ekmek karelerinin üzerinde kıvrılmış yatan, üç dakika kızarmış dilimlere bakarak.

"Korkarım evde yalnızca bu var," dedi Dorothy.

Papaz çatalını başparmağı ile işaret parmağı arasında kaldırdı ve mikado oynar gibi narin bir hareketle dilimlerden birini çevirdi.

"Kahvaltıda domuz pastırması yemenin parlamento kadar es-

1) (Lat.) Ideolojik olarak olumlu olmayan ya da düşman çevre. (ÇN.)

ki bir İngiliz geleneği olduğunu biliyorum elbette," dedi. "Ama yine de, *zaman zaman* değişiklik yapmamız gerektiğini düşünmüyor musun, Dorothy?"

"Bugünlerde domuz pastırması ucuz," dedi Dorothy üzüntüyle. "Almamak günah gibi geliyor. Bunun kilosu sadece beş peniydi ve üç peniye bile oldukça iyi görünen domuz pastırmaları vardı."

"Ah, Danimarka malıdır, herhalde? Bu ülke çeşit çeşit Danimarka istilası gördü! İlk önce ateş ve kılıçla, şimdi de berbat ucuz domuz pastırmaları ile. Hangisi daha fazla ölüme yol açtı, merak ediyorum doğrusu."

Bu nükteden sonra kendini daha iyi hisseden Papaz sandalyesine yerleşti ve küçümsediği domuz pastırması ile epey iyi bir kahvaltı etti. Bu arada Dorothy (bu sabah domuz pastırması yemiyordu... dün "lanet olsun" dediği ve öğle yemeğinden sonra yarım saat tembellik ettiği için kendine ceza vermişti) iyi bir sohbet açabilmek için ne söyleyeceğini düşünüyordu.

Önünde ifade edilemez derecede nefret edilecek bir iş vardı... para talep etmek. En iyi zamanlarda babasından para almak imkansıza yakın olurdu ve bu sabah her zamankinden daha "güç" olacağı açıktı. "Güç" lafı Dorothy'nin durumu yumuşatarak belirtmekte kullandığı sözlerden biriydi. Herhalde kötü haber aldı, diye düşündü ümitsizlikle, mavi zarfa bakarak.

Papaz ile on dakika konuşan kimse adamın "güç" biri olduğunu inkar etmezdi herhalde. Hemen hemen hiç değişmeyen aksiliğinin sırrı, adamın yanlış zamanda yaşıyor olduğu gerçeğiydi. Asla çağdaş dünyaya doğmuş olmamalıydı o; modern çağın havası onu tiksindiriyor, kızdırıyordu. Birkaç yüzyıl önce doğsa, senede 40 sterline çalışan stajyer papazlar sorumlu olduğu mahallelerle ilgilenirken, şiirler yazan, fosil toplayan mutlu

bir çoğulcu olarak kesinlikle evinde hissederdi kendini. Şimdi bile, zengin bir adam olsaydı yirminci yüzyıla karşı bilincini kapatarak kendini teselli edebilirdi. Ama geçmiş çağlarda yaşamak çok pahalıdır; senede iki binden azına yapamazsınız. Fakirliği yüzünden Lenin ve *Daily Mail* çağında kısılı kalmış olan Papaz, kronik öfke içinde yaşıyordu ve bunun acısını kendisine en yakın kişiden çıkarması son derece doğaldı... genelde o kişi Dorothy oluyordu.

1871'de, bir baronetin küçük oğlunun küçük oğlu olarak doğmuştu ve küçük oğulların geleneksel mesleğinin Kilise olduğunu söyleyen modası geçmiş fikir yüzünden Kilise'ye girmişti. İlk stajını Doğu Londra'da geniş, derme çatma evlerle dolu bir mahallede yapmıştı... pis, serserilerle dolu bir yerdi orası ve Papaz o günleri tiksintiyle hatırlardı. O günlerde bile aşağı sınıflar (onları böyle anmayı görev bilirdi) kesinlikle ele avuca sığmamaya başlamışlardı. Kent'te, uzak bir yerdeki sorumlu-stajyerliği biraz daha iyiydi (Dorothy Kent'te doğmuştu). Gerektiği gibi ezilmiş köylüler papazı görünce hâlâ şapkalarına dokunuyorlardı. Ama o sırada Papaz evliydi ve evliliği şeytani ölçüde mutsuzdu; dahası, din adamlarının karıları ile tartışması doğru olmadığından mutsuzluğu bir sırdı ve bu yüzden on kat daha kötüydü. Knype Hill'e 1908'de, otuz yedi yaşında ve tedavi edilemez ölçüde ekşi bir ruh hali içinde gelmişti... sonunda bölgesindeki her erkeği, her kadını ve çocuğu uzaklaştıran bir ruh hali.

Kötü bir rahip değildi, *sırf* rahip olarak kötü değildi. Saf dini görevlerini titizlikle doğru yapıyordu... belki de bir Doğu Anglia Aşağı Kilisesi için biraz aşırı doğru. Ayinleri mükemmel bir zevkle yönetiyor, hayranlık verici vaazlar veriyor, Kutsal Komünyon'u kutlamak için her Çarşamba ve Cuma çok erken saatlerde kalkıyordu. Ama bir din adamının kilisenin dört duvarı-

nın dışında görevleri olabileceği asla ciddi olarak aklına gelmezdi. Bir stajyer papazın masrafını karşılayamadığı için bölgesinin pis işlerini tamamen karısına, onun ölümünden sonra da (kadın 1921'de ölmüştü) Dorothy'ye bırakmıştı. İnsanlar kinle ve gerçekdışı bir şekilde, mümkün olsa vaazları da Dorothy'ye verdireceğini söylerdi. "Aşağı sınıflar" daha baştan itibaren onun kendilerine karşı tavrını anlamışlardı ve zengin bir adam olsa, gelenekleri uyarınca çizmelerini yalarlardı; şimdiki haliyle, ondan nefret etmekle yetiniyorlardı. Papaz onların kendisinden nefret edip etmemelerine aldırmazdı, çünkü varlıklarından bihaberdi. Ama üst sınıflarla da daha iyi anlaşamamıştı. Sosyal statüsü iyi olanlarla teker teker kavga etmişti ve kasabanın daha düşük statüye sahip olanlarına gelince, bir baronetin torunu olarak onları küçümsüyordu ve bunu saklama zahmetine katlanmıyordu. Yirmi üç senede Aziz Athelstan'ın cemaatini altı yüz kişiden iki yüzün altına düşürmeyi başarmıştı.

Bu, yalnızca kişisel sebeplerden kaynaklanmıyordu. Aynı zamanda, Papaz'ın inatla sürdürdüğü eski moda Yüksek Anglikanizm'in, bölgesindeki herkes için eşit ölçüde sinir bozucu olması yüzündendi. Bugünlerde cemaatini korumak isteyen din adamlarına yalnızca iki yol açıktı. Ya saf ve basitçe (ya da saf, ama o kadar basit olmayan şekilde) Anglo-Katolik olacaktı; ya da cüretkar bir çağdaşlığı ve geniş fikirliliği seçecek, Cehennem'in olmadığını ve bütün iyi dinlerin aynı olduğunu öne süren rahatlatıcı vaazlar verecekti. Papaz ikisini de yapmıyordu. Bir yandan Anglo-Katolik hareketine karşı derin bir tiksinti duyuyordu. Hareket, ona hiç dokunmadan başının üzerinden geçip gitmişti; Papaz harekete "Roma Humması" adını vermişti. Diğer yandan, cemaatinin yaşlı üyeleri için fazla "Yüksek"ti. Zaman zaman ölümcül "Katolik" sözcüğünü, üstelik yalnızca kut-

sanmış İlkeler'deki yerinde değil, aynı zamanda kürsüde kullanarak akıllarını kaçırtacak kadar korkuturdu onları. Cemaat doğal olarak her geçen yıl azaldı ve ilk gidenler En İyiler'di. Pockthorne Sarayı'ndan, bölgenin beşte birinin sahibi olan Lord Pockthorne, emekli olmuş deri tüccarı Bay Leavis, Crabtree Hall'dan Sir Edward Huson ve motorlu araba sahibi küçük statü sahiplerinin hepsi Aziz Athelstan Kilisesi'ni terk etmişti. Pazar sabahları çoğu, beş mil ötedeki Millborough'ya gidiyordu. Millborough beş bin kişilik bir kasabaydı ve iki kilise seçeneğiniz vardı, Aziz Edmund ve Aziz Wedekind kiliseleri. Aziz Edmund Modernist'ti (sunağa Blake'in "Kudüs"ünden bir metin oyulmuştu ve komünyon şarabı likör kadehlerinde sunuluyordu), Aziz Wedekind ise Anglo-Katolik'ti ve Piskopos'la daimi bir gerilla savaşı halindeydi. Ama Knype Hill Muhafazakar Kulübü'nün sekreteri Bay Cameron Roma Katolikliğine dönmüş biriydi ve çocuklarını gerçek bir Roma Katolik hareketinin ortasında yetiştiriyordu. Papağanlarına "*Extra ecclesiam nulla salus*" demeyi öğrettikleri söyleniyordu. Aslında, Çiftlik'ten Bayan Mayfill dışında kimse Aziz Athelstan'a bağlı kalmamıştı. Bayan Mayfill'in parasının çoğu Kilise'ye miras kalacaktı... kendisi öyle diyordu; bu arada, para torbasına altı peniden fazlasını koyduğu görülmemişti ve sonsuza dek yaşayacakmış gibi görünüyordu.

Kahvaltının ilk on dakikası mutlak sessizlik içinde geçti. Dorothy konuşmak için cesaret toplamaya çalışıyordu... para sorununu açmadan önce *bir tür* sohbet başlatması gerektiği açıktı... ama babası önemsiz sohbetler edilmesi kolay bir adam değildi. Zaman zaman öyle derin düşüncelere dalardı ki, kendinizi dinletemezdiniz; başka zamanlarda söylediklerinizi aşırı bir dikkatle dinler, sonra bıkkın bir tavırla söylemeye değmeyeceğini işaret ederdi. Nazik, basmakalıp laflar (hava durumu, vesaire) ge-

nelde onu istihzaya götürürdü. Dorothy yine de ilk önce hava durumunu denemeye karar verdi.

"Garip bir hava var, değil mi?" dedi. Daha söylerken bile yorumunun anlamsızlığının farkındaydı.

"Garip olan *ne*?" diye sordu Papaz.

"Şey, yani, bu sabah ne kadar soğuk ve sisliydi, ama şimdi güneş çıktı ve hava oldukça güzel."

"Bunda özellikle garip olan bir şey *var mı*?"

Bunun işe yaramayacağı açıktı. Gerçekten de kötü haber almış olmalı, diye düşündü Dorothy. Bir kez daha denedi.

"Bir ara dışarı çıkıp arka bahçedeki şeylere bakmanı gerçekten isterim, baba. Çalı fasulyeleri harika büyüyor! Fasulyeler otuz santimden uzun olacak. En iyilerini Hasat Festivali'ne saklayacağım, elbette. Kürsüyü çalı fasulyeleri ve aralarına asacağım birkaç domatesle süslersek çok hoş görüneceğini düşündüm."

İşte bu falsoydu. Papaz derin bir hoşnutsuzluk ifadesi ile başını tabağından kaldırdı.

"Sevgili Dorothy," dedi keskin bir sesle, "beni şimdiden Hasat Festivali konusunda rahatsız etmeye başlamak *gerçekten* gerekli mi?"

"Özür dilerim, baba!" dedi Dorothy allak bullak olarak. "Seni rahatsız etmek istemedim. Yalnızca düşündüm ki..."

"Sence," diye devam etti Papaz, "vaazımı çalı fasulyelerinden süslemeler arasında vermek bana zevk mi veriyor? Ben manav değilim. Düşünmek bile iştahımı kapatıyor. Sefil şey ne zaman olacak?"

"16 Eylül'de, baba."

"Neredeyse bir ay var. Tanrı aşkına biraz daha unutmama izin ver! Bölgedeki bütün amatör bahçıvanların gururunu okşamak için senede bir kez bu saçma işi yapmak *zorundayız*, her-

halde. Ama gerektiğinden daha fazla düşünmeyelim."

Dorothy'nin hatırlamış olması gerektiği gibi, Papaz Hasat Festivali'nden kesinkes nefret ediyordu. Hatta, kilisenin manav tezgahı gibi süslendiğini gördüğünü söyleyerek, nefreti ile değerli bir cemaat üyesini (Bay Toagis adında aksi bir emekli pazar bahçıvanını) kaybetmişti. *Anima naturaliter Nonconformistica*[2] olan Bay Toagis, sırf Hasat Festivali'nde yan sunağı dev kabaklarla süsleme imtiyazı sayesinde cemaatte tutulabiliyordu. Önceki yaz dev gibi, mükemmel bir balkabağı yetiştirmeyi başarmıştı, alev kırmızısı şey o kadar büyüktü ki, kaldırmak için iki adam gerekmişti. Dev nesne sunağın yanına yerleştirilmiş ve doğu penceresinin tüm rengini almıştı. Onun yanında sunak cüce gibi kalmıştı. Kilisenin neresinde duruyor olursanız olun balkabağı, deyişin tam anlamıyla, gözünüze çarpıyordu. Bay Toagis zevkten kendinden geçmişti. Bütün gün kilisede oyalanıyor, kendini sevgili balkabağından koparamıyor, hatta hayran hayran seyretmeleri için arkadaşlarını getiriyordu. Yüzündeki ifadeye bakarak, Wordsworth'ün Westminster Köprüsü için söylediklerini tekrarladığını sanırdınız:

Yok yeryüzünün gösterecek daha güzel bir şeyi:
Kör sayılır ruhu, yanından geçip gidenin
İhtişamıyla böylesine dokunaklı bir manzaranın!

Dorothy bundan sonra adamı Kutsal Komünyon'a getirebileceklerini bile ummaya başlamıştı. Ama Papaz balkabağını gördüğünde ciddi olarak öfkelenmiş, "o iğrenç şeyin" hemen kaldırılmasını emretmişti. Bay Toagis o anda "Anglikan Kilisesi'ni bırakmış," Kilise onu ve varislerini sonsuza dek kaybetmişti.

2) (Lat.) Doğuştan Ayrılıkçı kişi. (YHN.)

Dorothy sohbet konusunda son bir teşebbüste bulunmaya karar verdi.

"*Birinci Charles*'ın kostümlerinde ilerleme kaydediyoruz," dedi. "(Kilise Okulu'ndaki çocuklar org fonuna yardım amacıyla *I. Charles* adında bir oyun prova ediyorlardı.) "Ama daha kolay bir parça seçseydik keşke. Zırh yapmak korkunç bir iş ve korkarım çizmeler daha da zor olacak. Bir sonraki sefer bir Roma ya da Grek oyunu seçmeliyiz diye düşünüyorum. Çocuklara harmani giydirerek halledebileceğimiz bir şey."

Bu sözler Papaz'dan yeni bir sessiz homurtu çıkmasına yol açtı. Okul oyunları, gösteriler, pazarlar, kermesler ve yardım konserleri onun gözlerinde Hasat Festivalleri kadar kötü değildi, ama onlara ilgi duyuyormuş gibi de yapmıyordu. Bunların gerekli kötülükler olduğunu söylerdi. O anda hizmetçi kadın Ellen kapıyı ittirip açtı ve pul pul olmuş koca eliyle çuval bezinden önlüğünü karnına bastırarak münasebetsiz bir biçimde odaya girdi. Uzun boylu, yuvarlak omuzlu bir kızdı. Saçları fare tüyü rengindeydi, yakarı dolu bir sesi ve kötü bir teni vardı. Kronik egzamadan mustaripti. Gözleri çekinerek Papaz'a kaydı, ama Dorothy'ye hitap etti, çünkü Papaz'dan, onunla doğrudan konuşamayacak kadar çok korkuyordu.

"Affedersiniz küçükhanım..." diye başladı.

"Evet, Ellen?"

"Affedersiniz küçükhanım," diye devam etti Ellen yalvarırcasına, "Bay Porter mutfakta ve Papaz lütfen gelip Bayan Porter'ın bebeğini vaftiz eder mi, diyor. Çünkü bebeğin bugünü atlatabileceğini düşünmüyorlar ve henüz vaftiz olmadı, küçükhanım."

Dorothy doğruldu. "Otur yerine," dedi Papaz hemen, dolu ağzıyla.

"Bebeğin nesi olduğunu düşünüyorlar?" diye sordu Dorothy.

"Şey, bayan, kararıyor. Ve kötü bir ishali var."

Papaz bir çabayla ağzını boşalttı. "Kahvaltımı ederken bu iğrenç detayları dinlemek zorunda mıyım?" diye bağırdı. Ellen'a döndü: "Porter'a söyle işine baksın. Saat on ikide evine geleceğimi söyle. Aşağı sınıflar neden gelip insana sıkıntı vermek için özellikle yemek zamanlarını seçer, hiç anlamıyorum," diye ekledi, yerine oturan Dorothy'ye sinirli bir bakış daha fırlatarak.

Bay Porter işçiydi... tam olarak söylemek gerekirse, bir duvar ustası. Papaz'ın vaftiz konusundaki fikirleri oldukça mantıklıydı. Kesinlikle gerekli olsa ölmekte olan bir bebeği vaftiz etmek için kar içinde yirmi mil yürüyebilirdi. Ama sıradan bir duvar işçisinin çağrısı ile Dorothy'nin kahvaltı sofrasından kalktığını görmek istemiyordu.

Kahvaltı sırasında daha fazla konuşma olmadı. Dorothy cesaretini gittikçe daha fazla yitiriyordu. Para talebinde bulunmak zorundaydı, ama başarısızlığa yazgılı olduğu son derece açıktı. Kahvaltısını bitiren Papaz masadan kalktı ve piposunu şömine rafındaki tütün kavanozundan doldurmaya başladı. Dorothy cesaret bulmak için kısa bir dua edip kendini çimdikledi. Hadi ama, Dorothy! Söyle artık! Oyalanma, lütfen! Bir çabayla sesine hâkim oldu ve konuştu:

"Baba..."

"Ne var?" dedi Papaz, elinde kibritle durarak.

"Baba, senden bir şey istemeliyim. Önemli bir şey."

Papaz'ın yüzündeki ifade değişti. Kızının ne diyeceğini hemen tahmin etmişti; ve ilginçtir, öncekinden daha az sinirli görünüyordu. Yüzüne kaya gibi bir sakinlik yerleşmişti. Özellikle uzak ve yardım sevmez bir sfenkse benziyordu.

"Bak, sevgili Dorothy, ne diyeceğini çok iyi biliyorum. Herhalde benden yine para isteyeceksin. Değil mi?"

"Evet, baba. Çünkü..."

"Eh, seni dertten kurtarayım. Hiç param yok... bir sonraki ayın on beşine kadar kesinlikle hiç yok. Harçlığını aldın ve sana yarım peni daha veremem. Gelip beni rahatsız etmen oldukça faydasız."

"Ama, baba...!"

Dorothy'nin yüreği daha da büzüldü. Para için babasına yaklaştığında en kötüsü tavrındaki o korkunç, yardım sevmez sakinlikti. Ona boğazına kadar borca battığını söylediğiniz zamanki kadar vurdumduymaz olamazdı. Görünüşe göre, esnafın zaman zaman para almak istediğini ve yeterli para olmayınca hiçbir evin döndürülemeyeceğini anlayamıyor gibiydi. Dorothy'ye evin tüm masrafları için ayda on sekiz sterlin veriyordu ve buna Ellen'in maaşı dahildi. Aynı zamanda yemeği konusunda "titizdi" ve kalite düştüğü zaman hemen fark ederdi. Sonuç olarak, elbette, daima borç içinde yüzüyorlardı. Ama Papaz borçlarına en ufak bir ilgi göstermiyordu... aslında, borçların farkında bile değildi. Yatırımları para kaybettiği zaman üzülüyordu; ama basit bir esnafa olan borç... eh, bu kafasını yoramayacağı türden bir şeydi.

Papaz'ın piposundan bir duman bulutu yükseldi. Düşünceli gözlerle I. Charles'ın gravürüne bakıyordu ve muhtemelen Dorothy'nin para talebini çoktan unutmuştu. Onun kayıtsızlığını gören Dorothy'nin içinden bir ümitsizlik sancısı geçti ve cesareti geri geldi. Öncekinden daha keskin bir sesle:

"Baba, lütfen beni dinle! Hemen biraz para almam *şart*! Şart işte! Bu şekilde devam edemeyiz. Kasabadaki hemen hemen her esnafa borçluyuz. Öyle oldu ki, borçlarımızı düşünerek sabahları caddede yürüyemiyorum. Cargill'e neredeyse yirmi iki sterlin borcumuz olduğunu biliyor musun?"

"Ne olmuş?" dedi Papaz, duman bulutları arasında.

"Ama fatura yedi aydır birikiyor! Adam faturayı tekrar tekrar gönderdi. Ödemek *zorundayız*! Adamın parasını bu şekilde bekletmek o kadar büyük haksızlık ki!"

"Saçmalama sevgili çocuğum! Bu insanlar paraları için bekletilmeyi umar. Bundan hoşlanırlar. Sonunda daha fazla para almış olurlar. Tanrı bilir Catkin&Palm'a ne kadar borcum var... sormak bile aklıma gelmiyor. Her postayla sıkıştırıp duruyorlar. Ama *benim* şikayet ettiğimi duymuyorsun, değil mi?"

"Ama baba, ben senin gibi bakamıyorum, yapamıyorum! Daima borç içinde olmak o kadar korkunç ki! Aslında yanlış olmasa bile, çok *tiksindirici*! Beni utandırıyor! Et almak için Cargill'in dükkanına gittiğimde benimle çok az konuşuyor ve tüm diğer müşteriler gidene kadar bekletiyor beni, sırf faturası bunca zamandır biriktiği için. Ama ona sipariş vermeyi bırakmaya cesaret edemem. Öyle yapsak tartışma çıkaracağına inanıyorum."

Papaz kaşlarını çattı. "Ne! Adam sana karşı münasebetsizlik etti mi demeye çalışıyorsun?"

"Münasebetsizlik etti demedim, baba. Ama fatura ödenmediği için kızmışsa adamı suçlayamazsın."

"Kesinlikle suçlayabilirim! Bu insanların bugünlerde böyle davranabilmesi düpedüz tiksinti verici... tiksinti verici! Ama işte, görüyorsun. Bu harika yüzyılda bunlara maruz kalıyoruz. Demokrasi bu işte... onların verdiği isimle ilerleme yani. Adama bir daha sipariş verme. Ona hemen başka yerden alışveriş edeceğimizi söyle. Bu insanlara ancak böyle davranılır."

"Ama, baba, bu hiçbir sorunu halletmiyor. Gerçekten, gerçekten ona parasını ödememiz gerektiğini düşünmüyor musun? Kuşkusuz bir şekilde para bulabiliriz. Bazı hisseleri falan satamaz mısın?"

"Sevgili çocuğum, bana hisse satmaktan bahsetme! Borsa simsarımdan son derece nahoş haberler aldım. Bana Sumatra Tin hisselerimin yedi sterlin dört peniden altı sterlin bir peniye düştüğünü bildirmiş. Bu neredeyse altmış sterlin kayıp demek. Daha fazla düşmeden hemen satmasını söyleyeceğim."

"Satıyorsan demek bir miktar hazır paran olacak, değil mi? Sence bütün borçlarımızdan kurtulmak daha iyi olmaz mı?"

"Saçma, saçma," dedi Papaz daha sakin bir tavırla, piposunu ağzına götürerek. "Bu konularda hiçbir şey bilmiyorsun. Hemen daha umut vaat eden bir yere yatırım yapmalıyım... paramı geri almamın tek yolu bu."

Başparmağını papaz cüppesinin kemerine takarak dalgın dalgın çelik gravüre kaşlarını çattı. Borsa simsarı United Celanese önermişti. Papaz'ın para sorunlarının asıl sebebi burada yatıyordu... Sumatra Tin, United Celanese ve başka bir sürü uzak ve pek az bilinen şirkette. Adam müzmin kumarbazdı. Bunu kumar olarak düşünmüyordu elbette; yalnızca yaşam boyu süren bir "iyi yatırım" arayışıydı bu. Reşit olduğunda dört bin sterlin mirasa konmuştu ve bu para "yatırımları" sayesinde bin iki yüz sterline kadar düşmüştü. Daha da kötüsü, her sene cüzi gelirinden elli sterlin kadar biriktiriyor, onları da aynı şekilde kaybediyordu. "İyi yatırımın" cazibesinin başkalarından çok din adamlarına musallat olması ilgi çekici bir gerçektir. Belki de Karanlık Çağlar'daki münzevilere musallat olan, kadın bedenine bürünmüş iblislerin çağdaş karşılığı budur.

"Beş yüz United Celanese alacağım," dedi Papaz sonunda.

Dorothy umudunu kaybetmeye başlamıştı. Babası artık "yatırımlarını" düşünüyordu (Dorothy, olağanüstü düzenlilikle kötüye gitmeleri dışında bu "yatırımlar" hakkında hiçbir şey bilmiyordu) ve bir dakika sonra dükkan borçları aklından tamamen

çıkacaktı. Kız son bir çaba gösterdi.

"Baba, lütfen bunu halledelim. Bana kısa sürede fazladan para verebileceğini düşünüyor musun? Belki hemen, şu an değil... ama gelecek ay veya sonraki ay?"

"Hayır, hayatım, düşünmüyorum. Belki yılbaşında... o zaman bile pek olası değil. Ama şu anda kesinlikle olmaz. Harcayacak yarım penim bile yok."

"Ama baba, borçlarımızı ödeyemeyeceğimizi hissetmek çok korkunç! Bizi öyle küçük düşürüyor ki! Bay Welwyn-Foster [Bay Welwyn-Foster Bölge Başrahibi idi] buraya son geldiğinde Bayan Welwyn-Foster tüm kasabayı dolaşıp herkese bizim hakkımızda son derece kişisel sorular sormuş... zamanımızı nasıl geçirdiğimizi, ne kadar paramız olduğunu, senede kaç ton kömür kullandığımızı, her şeyi sormuş. Hep işlerimize burnunu sokmaya çalışıyor. Ya çok kötü borç içinde olduğumuzu öğrenirse!"

"Tamamen bizi ilgilendirir bu herhalde? Konunun Bayan Welwyn-Foster ya da bir başkası ile ne ilgisi olduğunu anlayamıyorum."

"Ama her yerde tekrarlar... hem de abartarak! Bayan Welwyn-Foster'ı bilirsin. Gittiği her bölgede din adamları hakkında küçük düşürücü şeyler bulmaya çalışır ve sonra her kelimesini Piskopos'a tekrarlar. Onun hakkında katı yüreklilikle konuşmak istemiyorum, ama gerçekten de o..."

Gerçekten de katı yüreklilikle konuştuğunu fark eden Dorothy sustu.

"O iğrenç bir kadın," dedi Papaz ifadesizce. "Ne olmuş? İğrenç olmayan bir Bölge Başrahibi karısı nerede duyulmuş?"

"Ama baba, konunun ne kadar ciddi olduğunu sana anlatamıyorum galiba! Gelecek ay geçinmemizi sağlayacak hiçbir şeyi-

miz yok. Bugün akşam yemeğinde yiyeceğimiz eti nereden bulacağımı bile bilmiyorum."

"Öğle yemeği, Dorothy, öğle yemeği!" dedi Papaz biraz sinirle. "Gün ortası yemeğine '*akşam* yemeği' demek gibi tiksinti verici bir aşağı sınıf alışkanlığını bırakmanı gerçekten isterdim!"

"Öğle yemeği olsun. Eti nereden bulacağız? Cargill'den yeniden et istemeye cesaret edemem."

"Diğer kasaba git... adı neydi? Salter... ve Cargill'e aldırış etme. Eninde sonunda parasını alacağını biliyor. Aman Tanrım, bunca şamatanın sebebini bile anlamıyorum! Herkesin esnafa borcu yok mudur? Açıkça hatırlıyorum..." Papaz omuzlarını azıcık dikleştirdi, piposunu yeniden ağzına aldı, uzaklara baktı, sesi anılarla doldu ve belirgin ölçüde daha canayakın oldu, "Oxford'da yaşadığım zamanları açıkça hatırlıyorum. Babam otuz senelik bazı Oxford faturalarını daha ödememişti. Tom [Tom, Papaz'ın baronet olan kuzeniydi]... reşit olup parasını aldığında Tom'un yedi bin sterlin borcu vardı. Bana kendisi söyledi."

Bununla Dorothy'nin son umudu da kayboldu. Babası, kuzeni Tom ve "Oxford'da yaşadığı zamanlar" hakkında konuşmaya başlayınca yapacak hiçbir şey kalmazdı. Bu, kasap faturaları gibi bayağı şeylerin var olmadığı hayali bir altın geçmişe döndüğü anlamına geliyordu. Uzun dönemler boyunca yalnızca fakir bir köy papazı olduğunu, arkasında mülkleri ve gelenekleri olan bir ailesi bulunan genç bir adam olmadığını tamamen unuturdu. Kendini en çok aristokratik, pahalı bir yaşamda rahat hissediyordu. Ve elbette o rahat rahat hayal dünyasında yaşarken esnafla mücadele eden, bir koyun budunun Pazar'dan Çarşamba'ya kadar dayanmasını sağlayan Dorothy oluyordu. Ama kız onunla daha fazla tartışmanın faydasız olacağını biliyordu. Sonunda babasını kızdırmaktan başka işe yaramazdı. Masadan kalktı ve

kahvaltı eşyalarını tepsiye yığmaya başladı.

"Bana para veremeyeceğinden kesin olarak emin misin, baba?" dedi son bir kez kapıda, kollarında tepsi ile.

Rahatlatıcı duman bulutları arasında gözlerini aradaki mesafeye dikmiş olan Papaz onu işitmedi. Belki de altın Oxford günlerini düşünüyordu. Dorothy gözyaşlarına boğulacak ölçüde üzüntü içinde, odadan çıktı. Korkunç borç sorunu, daha önce bin kez olduğu gibi bir kez daha rafa kaldırılmıştı ve nihai bir çözüm bulma olasılığı varmış gibi görünmüyordu.

3

Dorothy, gidonundaki hasır sepeti ile eski bisikletini tepeden aşağı sürüyor, bir yandan da üç sterlin on dokuz şilin ve dört peni ile zihinsel aritmetik yapıyordu... bir sonraki ayın on beşine kadar tüm parası buydu.

Mutfakta lazım olan şeylerin listesinin üzerinden geçmişti. Ama aslında mutfakta lazım *olmayan* bir şey var mıydı ki? Çay, kahve, sabun, kibrit, mum, şeker, mercimek, odun, soda, gazyağı, ayakkabı boyası, margarin, kabartma tozu... tükenmeye yüz tutmayan hiçbir şeyleri yok gibiydi. Ve her geçen an unuttuğu yeni bir madde aklına geliyor ve onu perişan ediyordu. Çamaşırhane faturası örneğin ve kömürün tükenmeye yüz tutması ve Cuma yenecek balık meselesi. Papaz balık hakkında "güç" biriydi. Kabaca ifade etmek gerekirse, yalnızca pahalı balık türlerini yerdi; morina, mezgit, çaçabalığı, tırpana, ringa ve çirozu reddederdi.

Bu arada, daha bugün akşam yemeğinde... öğle yemeğinde yenecek eti halletmesi gerekiyordu. (Dorothy babasına itaat etmeye özen gösteriyor, hatırlayabildiği zaman o öğüne "öğle yemeği" diyordu. Diğer yandan, gerçekten de gece yenen yemeğe "gece yemeği" dışında herhangi bir şey denmesi imkansızdı; bu yüzden Papaz Evi'nde "akşam yemeği" denen bir öğün yoktu.) Bugün öğle yemeğine omlet yapmak en iyisi, diye karar verdi

Dorothy. Cargill'e bir kez daha gitmeye cesaret edemezdi. Ama, elbette, öğle yemeğinde omlet, gece yemeğinde yağda yumurta koyarsa sofraya, babası yine alaycı konuşurdu. Günde iki kez yumurta yedikleri son sefer soğuk bir tavırla, "Tavuk çiftliği işletmeye mi başladın, Dorothy?" diye sormuştu. Belki yarın International'dan iki sterlin sosis alırdı ve böylece et meselesini bir gün daha ertelemiş olurdu. Otuz dokuz gün daha ve evi geçindirmek için yalnızca üç sterlin on dokuz şilin ve dört peni. Bu fikir Dorothy'nin kafasını dolduruyor, içinden bir kendine acıma dalgası geçmesine sebep oluyordu, ama onu hemen bastırdı. Bak şimdi, Dorothy! Sızlanma, lütfen! Tanrı'ya güvenirsen her şey bir şekilde düzelir. Matta vi.25. Semavi Babamız onları besler. Besler mi? Dorothy sağ elini gidondan kaldırdı ve cam topuzlu iğneyi yokladı, ama günahkarca düşünce hemen soldu. O anda, yolun kenarında saygıyla ama telaşla el sallamakta olan Proggett'in kasvetli, kırmızı yüzünü fark etti. Dorothy durdu ve bisikletinden indi. "Affedersiniz, küçükhanım," dedi Progett. "Sizinle konuşmak istiyodum, küçükhanım... *özel olarak*." Dorothy sessizce içini çekti. Proggett sizinle *özel olarak* konuşmak istiyorsa, arkasından neyin geleceğini kesin olarak bilirdiniz; kilisenin durumu hakkında korkutucu bir haber. Proggett kötümser, dikkatli bir adamdı ve kiliseye, kendine özgü bir tarzda çok sadıktı. Belirgin dini inançlara sahip olamayacak kadar zekası kıt olduğundan dindarlığını kilise binalarının durumuna derin bir ilgi göstererek ifade ediyordu. Uzun zaman önce İsa'nın Kilisesi'nin Knype Hill'deki Aziz Athelstan Kilisesi'nin duvarları, çatısı ve kulesi anlamına geldiğine karar vermişti ve gün boyunca kiliseyi köşe bucak geziyor, hüzünle orada çatlak bir taş, burada kurt yeniği bir kiriş buluyordu... ve elbette daha sonra gelip Dorothy'yi inanılmaz paralara malolacak onarım talepleri ile taciz

ediyordu. "Ne oldu, Proggett?" dedi Dorothy. "Şey, küçükhanım, bu..." Burada tuhaf, belirsiz bir ses, tam olarak bir kelime değil, ama bir kelimenin hayaleti Proggett'in dudaklarında belirmişti. B ile başlıyor gibiydi. Proggett daima küfretmenin eşiğinde olan, ama küfür dişlerinin arasından çıkmadan onu yakalayan adamlardan biriydi. "Bu *çanlar*, küçükhanım," dedi, B sesinden büyük çabayla kurtularak. "Kilisenin kulesindeki çanlar. Çan kulesinin zeminini öyle eziyolar ki, onlara bakmak bile tüylerinizi ürpertiyo. Bi gün tepemize yıkılacak. Bu sabah çan kulesine çıktım ve zeminin çanların altında nasıl göçtüğünü görünce çıktığımdan daha hızlı indim." Proggett en az on beş günde bir çanların durumu hakkında şikayet etmeye gelirdi. Çanlar kulenin zeminine konalı üç sene olmuştu, çünkü onları yeniden asmanın ya da oradan kaldırmanın masrafı yirmi beş sterlin olarak hesaplanmıştı ve ödenme şansı açısından bakıldığında yirmi beş bin olsa da fark etmezdi. Gerçekten de Proggett'in söylediği kadar tehlikeliydiler. Bu sene ya da gelecek sene olmasa bile yakın gelecekte bir zaman çan kulesinin zeminini kilisenin verandasına indirecekleri kesindi. Ve, Proggett'in bayıla bayıla işaret ettiği gibi, muhtemelen bir Pazar günü, tam da cemaat kiliseye girerken olacaktı bu. Dorothy yine içini çekti. O sefil çanlar asla uzun süre aklından çıkmıyordu; çanların düşeceği fikrinin rüyalarına girdiği bile oluyordu. Kilisede her zaman bir sorun olurdu. Çan kulesi olmasa çatı ya da duvarlar olurdu; ya da marangozun onarmak için on şilin istediği kırık sıra; ya da tanesi bir şilin ve altı peniye, yedi ilahi kitabına ihtiyaç duyulması; ya da sobanın bacasının tıkanması (baca temizleyici yarım krona[3] geliyordu) ya da kırık bir pencere camı ya da korodaki çocuklardan birinin lime lime olmuş cüppesi. Asla, hiçbir şey için ye-

3) Kron: 25 peni değerinde eski bir İngiliz parası. (YHN.)

terli para olmuyordu. Papaz'ın beş sene önce almakta ısrar ettiği yeni org (eskisinin ona astımlı bir ineği hatırlattığını söylemişti) o zamandan bu yana Kilise Masrafları fonunun altından kalkamadığı bir yük olmuştu. "*Ne* yapabiliriz, bilmiyorum," dedi Dorothy sonunda. "Gerçekten bilmiyorum. Hiç paramız yok. Okul çocuklarının oyunundan biraz para kazansak bile, hepsi org fonuna gidecek. Orgcular faturaları hakkında gerçekten fena olmaya başladılar. Babamla konuştun mu?" "Evet, küçükhanım. Bir şey yapmıyor. 'Çan kulesi beş yüz sene dayandı' diyor; 'birkaç sene daha dayanacağına güvenebiliriz.'" Eski örneklere uyuyordu. Kilisenin gözle görülür bir şekilde tepesine yıkılıyor olması Papaz'ı hiç etkilemiyordu; hakkında rahatsız edilmek istemediği başka her şey gibi bunu da görmezden geliyordu. "Eh, *ne* yapabiliriz, bilmiyorum," diye tekrarladı Dorothy. "Elbette bir sonraki hafta kermes geliyor. Bayan Mayfill'in bize kermes için *gerçekten* güzel bir şey vereceğini umuyorum. O kadar çok mobilyası var ki, hem de hiç kullanmadığı şeyler. Geçen gün evine gittim ve bir dolaba kaldırılmış çok güzel bir Lowestoft porselen çay takımı gördüm. Yirmi senedir kullanılmadığını söyledi. O çay takımını bize verdiğini hayal etsene! Kaç sterlin getirir kim bilir. Kermesin başarılı olması için dua etmeliyiz, Proggett. Bize en az beş sterlin getirmesi için dua et. Eminim gerçekten, içtenlikle dua edersek bir şekilde para buluruz." "Evet, küçükhanım," dedi Proggett saygıyla ve bakışlarını uzaklara kaydırdı. O anda bir korna öttü ve kocaman, parlak mavi bir otomobil yavaşça yoldan aşağı, Ana Cadde'ye doğru geldi. Şekerpancarı rafinerisinin sahibi Bay Blifil-Gordon kum rengi Harris tüvitine hiç uymayan kara kafasını bir camdan çıkarmıştı. Geçerken, her zamanki gibi Dorothy'yi görmezden gelmek yerine o kadar sıcak bir gülümseme çaktı ki, neredeyse aşk dolu görünüyordu. Ya-

nında en büyük oğlu, yirmi yaşlarında efemine bir genç olan, kendini Eliotvari *vers libre* şiirlere vermiş Ralph (ya da o ve ailenin kalanının telaffuzuyla, Ğalf) ile Lord Pockthorne'un iki kızı vardı. Hepsi gülümsüyordu, Lord Pockthorne'un kızları bile. Dorothy hayretler içinde kalmıştı, çünkü bu insanlardan herhangi biri onu sokakta tanımaya tenezzül etmeyeli seneler geçmişti. "Bay Blifil-Gordon bu sabah çok dost canlısı," dedi. "Evet, küçükhanım. Eminim öyledir. Gelecek haftaki seçim yüzünden. Onlara oy vereceğinizden emin olana kadar melek gibidirler, ama seçimden bir gün sonra yüzünüzü unuturlar." "Ah, seçim!" dedi Dorothy belli belirsiz. Hükümet seçimleri gibi şeyler günlük kilise işlerinin yanında o kadar uzak geliyordu ki, seçimin farkında bile değildi... gerçekten de Liberal ile Muhafazakar, Sosyalist ile Komünist arasındaki farkları bile bilmiyordu. "Eh, Proggett," dedi, seçimi daha önemli bir şeyin lehine tamamen unutarak, "babamla konuşurum ve ona çan meselesinin ne kadar önemli olduğunu söylerim. Belki de yapabileceğimiz en iyi şey, sırf çanlar için ayrı para toplamaya başlamak. Hiç bilinmez, belki beş sterlin toplayabiliriz. On sterlin bile toplayabiliriz! Bayan Mayfill'e gidip beş sterlin ile çan fonunu başlatmasını istesem, sence verir mi?" "Aman, küçükhanım, sakın Bayan Mayfill'in duymasına izin vermeyin. Korkudan ödü patlar. Kulenin güvenli olmadığını düşünürse bir daha asla kiliseye adımını atmaz." "Ah, eyvah! Atmaz herhalde." "Hayır, küçükhanım. *Ondan* hiçbir şey alamayız; ihtiyar..." Aynı hayalet B bir kez daha Proggett'in dudaklarında süzüldü. On beş günlük çan raporunu verdiği için içi biraz rahatlamış halde, şapkasına dokunup ayrıldı. Dorothy, esnaf borçları ve Kilise Masrafları sorunları aklında bir *villanelle*'in[4] ikiz nakaratları gibi birbirini kovalarken bisikletini

4) (Fr.) Çoban şarkısı. (YHN.)

Ana Cadde'ye sürdü. Kendini Nisan'da sanarak pamuksu bulutların arasında saklambaç oynamaya başlamış sulu güneş Ana Cadde'ye yatık ışınlar gönderiyor, kuzey yanındaki ev cephelerini yaldızlıyordu. Rasgele bir ziyaret esnasında çok huzurlu görünen, ama içlerinde yaşarken ve her pencerenin arkasında bir düşman ya da bir alacaklı beklerken çok farklı olan o uykulu, eski moda caddelerden biriydi Ana Cadde. Kesinlikle çirkin olan yegane iki bina Eski Çayhaneniz (üzerine sahte sütunlar çivilenmiş sıva cephesi, şişe camı pencereleri ve Çin tapınaklarındaki gibi iğrenç, kıvrımlı bir çatısı vardı) ile yeni, Dor sütunlu postane idi. Yaklaşık iki yüz metre sonra Ana Cadde ikiye ayrılarak, artık işlemeyen bir tulumba ve kurt yeniği iki kütüğün süslediği küçük bir pazaryeri oluşturuyordu. Tulumbanın her iki yanında kasabanın en önemli hanı olan Köpek ve Şişe ile Knype Hill Muhafazakar Kulübü vardı. En sonda, Cargill'in dehşet verici dükkanı sokağa hâkim duruyordu. Dorothy korkunç bir tezahürat gürültüsü eşliğinde köşeyi döndü. Gürültüye trombonla çalınan "Hükmet, Britanya" ezgileri karışıyordu. Her zamanki uykulu sokak şimdi insanlarla tıka basa doluydu ve yan sokaklardan daha fazlası seğirtiyordu. Anlaşılan bir tür zafer alayı geçiyordu. Sokağın tam karşısında, Köpek ve Şişe'nin çatısından Muhafazakar Kulübü'nün çatısına, üzerine sayısız serpantin asılmış bir ip gerilmişti ve ipin tam ortasından "Blifil-Gordon ve İmparatorluk!" yazılı büyük bir afiş sarkıyordu. Blifil-Gordon'un arabası yürüyüş hızında, insan sıraları arasından, işte bu afişe doğru ilerliyordu. Bay Blifil-Gordon sıcakkanlılıkla bir bir yana, bir diğer yana gülümsüyordu. Arabanın önünde, trombon çalan ufak tefek, ciddi görünümlü bir adam önderliğinde bir Bufalo müfrezesi yürüyordu, bir başka afiş taşıyorlardı. Afiş şöyle diyordu: Britanya'nı Kızıllardan kim kurtaracak? BLIFIL-GOR-

DON! Bira'yı Çanağınıza kim dolduracak? BLIFIL-GORDON! Sonsuza dek Blifil-Gordon! Muhafazakar Kulübü'nün penceresinde dev bir İngiliz bayrağı asılıydı ve onun üzerinde altı kırmızı yüz hevesle gülümsüyordu. Dorothy bisikletini yavaşça sürdü. Cargill'in dükkanının önünden geçme fikri (Solepipe'ın dükkanına ulaşabilmek için geçmek zorundaydı), alaya ilgi göstermesini engelleyecek kadar heyecanlandırıyordu onu. Blifil-Gordon'un arabası bir anlığına Eski Çayhaneniz'in dışında durmuştu. Kahve tugayı! İleri. Kasabanın hanımlarının yarısı kollarındaki kucak köpekleri ve alışveriş sepetleri ile öne atıldı ve arabanın çevresinde şarap tanrısının çevresindeki Baküs rahibeleri gibi toplandılar. Hem, statü sahipleri ile karşılıklı gülümseme fırsatı bulduğunuz tek zaman seçim zamanı değil miydi! Hevesli kadın sesleri; "İyi şanslar, Bay Blifil-Gordon! *Sevgili* Bay Blifil-Gordon! *Umarız* girersiniz, Bay Blifil-Gordon!" diye haykırıyordu. Bay Blifil-Gordon durmaksızın gülücükler dağıtıyordu, ama gülümsemeleri dikkatle derecelendirilmişti. Halka genel, dağınık bir gülümseme bahşediyor, bireyler üzerinde oyalanmıyordu; kahveci hanımlara ve Muhafazakar Kulübü'nün altı kırmızı vatanseverine teker teker birer gülücük veriyordu; genç Ğalf en sevilenlerine zaman zaman elini sallıyor, ciyaklayarak "Selamlağ!" diyordu. Dorothy'nin yüreği büzüldü. Diğer dükkan sahipleri gibi dükkanının kapısında duran Bay Cargill'i görmüştü. Mavi önlüklü, uzun boylu, kötücül görünüşlü bir adamdı. İnce, sıska yüzü vitrinde fazla kalmış etleri kadar mordu. Dorothy'nin bakışları o uğursuz şekle öyle dalmıştı ki nereye gittiğine dikkat etmedi ve geri geri kaldırımdan inmekte olan çok iri, şişman bir adama çarptı. Şişman adam döndü. "Aman Tanrım! Bu Dorothy!" diye bağırdı. "Vay, Bay Warburton! Ne olağanüstü! Biliyor musunuz, bugün size rastlayacağımı hissediyordum." "Baş-

parmaklarınızın karıncalanmasından mı anladınız?" dedi Bay Warburton, geniş, pembe, umursamaz suratına bir gülümseme yayılarak. "Nasılsınız?" diye ekledi, "ilahi, sormaya ne gerek var ki? Her zamankinden de büyüleyici görünüyorsunuz." Dorothy'nin çıplak dirseğini çimdikledi... Kız kahvaltıdan sonra kolsuz, çizgili bir elbise giymişti. Dorothy telaşla geriledi (çimdiklenmekten ve başka şekillerde "hırpalanmaktan" nefret ederdi) ve oldukça sert bir tavırla: "*Lütfen* dirseğimi çimdiklemeyin. Bundan hoşlanmıyorum," dedi. "Sevgili Dorothy, sizinki gibi bir dirseğe kim dayanabilir? İnsanın düşünmeden çimdiklediği türden bir dirsek. Bir refleks eylemi, eğer beni anlıyorsanız." "Knype Hill'e ne zaman döndünüz?" dedi Dorothy. Bay Warburton ile arasına bisikletini almıştı. "Sizi görmeyeli iki ay oldu." "Dünden önceki gün döndüm. Ama bu kısa bir ziyaret. Yarın yine gidiyorum. Çocukları Brötanya'ya götürüyorum. *Piçleri*, bilirsiniz." Bay Warburton *piçler* sözcüğünü vurgulamıştı. Bunun üzerine Dorothy naif bir gururla bakışlarını kaçırdı. Adam ve "piçleri" (üç taneydiler) Knype Hill'in en büyük skandallarından biriydi. Bay Warburton bağımsız gelire sahip bir adamdı ve kendine ressam diyordu. Her sene yarım düzine sıradan manzara tablosu yapardı. Knype Hill'e ilk kez iki sene önce gelmiş, Papaz Evi'nin arkasındaki yeni villalardan birini satın almıştı. Kahyam dediği, ama onunla açık açık metres hayatı yaşayan bir kadınla orada oturuyordu, daha doğrusu zaman zaman kalıyordu. Dört ay önce bu kadın (yabancıydı, İspanyol olduğu söyleniyordu) aniden onu terk ederek yeni ve daha kötü bir skandala yol açmıştı ve adamın üç çocuğu Londra'da, sabırlı bir akrabanın yanına bırakılmıştı. İyi, etkileyici görünümlü bir adamdı Bay Warburton, ama tamamen keldi (bunu saklamak için büyük zahmetlere giriyordu). Kendini öyle azametli bir tavırla taşıyordu ki,

oldukça iri olan göbeği yalnızca göğsünün uzantısıymış gibi görünüyordu. Kırk sekiz yaşındaydı ve kırk dört olduğunu iddia ediyordu. Kasabalılar onun "tam bir kerata" olduğunu söylüyordu; genç kızlar ondan korkuyordu ve haklıydılar da. Bay Warburton elini sahte bir babacanlıkla Dorothy'nin omzuna koydu ve durmaksızın konuşarak kalabalığın içinden geçirdi. Blifil-Gordon'un arabası tulumbayı dolanmış, orta yaşlı Baküs rahibeleri grubu eşliğinde geri dönüyordu. Dikkati oraya çekilen Bay Warburton, sahneyi incelemek için durdu. "Bu iğrenç maskaralığın anlamı nedir?" "Ah, onlar... nasıl diyorlardı... seçim kampanyası yapıyorlar. Onlara oy vermemiz için uğraşıyorlar, sanırım." "Onlara oy vermemiz için uğraşıyorlar ha! Hey Güzel Tanrım!" diye mırıldandı Bay Warburton, zafer alayını gözleyerek. Hep yanında taşıdığı geniş, gümüş tokmaklı bastonunu kaldırdı ve açık açık ilk önce alaydaki bir kişiye, sonra bir başkasına işaret etti. "Şuna bakın! Şuna bir bakın! Şu dalkavuk kocakarılara bakın. Şu yarım zekalı hödük, bir torba fıstık görmüş maymun gibi bize sırıtıyor. Hiç böyle iğrenç bir manzara gördünüz mü?" "Lütfen dikkatli olun!" diye mırıldandı Dorothy. "Biri sizi duyabilir." "Güzel!" dedi Bay Warburton sesini yükselterek. "Bir de bu aşağı sınıftan köpeğin takma dişlerini teşhir ederek bizi memnun ettiğini düşünme küstahlığını göstermesine ne dersiniz! Üstelik üzerindeki takım elbise başlı başına bir suç. Sosyalist aday var mı? Varsa, kesinlikle ona oy vereceğim."

Kaldırımdaki pek çok kişi dönüp baktı. Dorothy, yaşlı, köse-le rengi, ufak tefek biri olan hırdavatçı Bay Twiss'in, kapısında asılı hasır sepetlerin köşesinden örtülü bir kötücüllükle baktığını gördü. Adam Sosyalist sözcüğünü yakalamıştı ve aklında Bay Warburton'u bir Sosyalist, Dorothy'yi bir Sosyalist'in arkadaşı olarak sınıflandırıyordu.

"*Gerçekten* yoluma devam etmeliyim," dedi Dorothy telaşla, Bay Warburton daha patavatsızca bir şeyler söylemeden kaçmasının daha iyi olacağını hissederek. "Daha epey alışveriş yapmam gerek. Size şimdilik hoşçakalın diyeyim."

"Ah, hayır, demeyin!" dedi Bay Warburton neşeyle. "Asla olmaz! Ben de sizinle geliyorum."

Dorothy bisikletini sokaktan aşağı yürütürken, adam göğsünü şişirerek, bastonunu kolunun altına sıkıştırarak ve konuşmaya devam ederek yanında yürüdü. Kurtulunması zor bir adamdı ve Dorothy onu dostu saysa da zaman zaman, adam kasabanın skandal yaratıcısı ve kendisi Papaz'ın kızı olduğundan, kendisiyle konuşmak için hep halka açık yerleri seçmemesini diliyordu. Ama şu anda arkadaşlığından oldukça memnundu, çünkü Cargill'in dükkanının önünden geçmeyi takdire değer ölçüde kolaylaştırıyordu... çünkü Cargill hâlâ kapıda duruyordu ve anlamlı anlamlı, yan yan Dorothy'ye bakıyordu.

"Bu sabah size rastlamam büyük şans," diye devam etti Bay Warburton. "Aslında, sizi arıyordum. Bu gece akşam yemeğine bana kim geliyor dersiniz? Bewley... Ronald Bewley. Adını işitmişsinizdir, elbette." "Ronald Bewley mi? Hayır, sanmıyorum. Kim o?" "Vay canına! Roland Bewley, romancı. *Balık Havuzları ve Odalıklar*'ın yazarı. Herhalde *Balık Havuzları ve Odalıklar*'ı okumuşsunuzdur?" "Hayır, korkarım okumadım. Aslında, hiç duymamıştım." "Sevgili Dorothy! *Gerçekten* kendinizi ihmal ediyorsunuz. Kesinlikle *Balık Havuzları ve Odalıklar*'ı okumalısınız. Ateşli bir şey, sizi temin ederim... gerçek üst düzey pornografi. Tam da ağzınızdan Kız İzci tadını almak için ihtiyacınız olan şey." "Keşke böyle şeyler söylemeseniz!" dedi Dorothy, huzursuzca bakışlarını kaçırarak. Hemen bakışlarını yine Bay Warburton'a çevirdi, çünkü Cargill ile göz göze gelmişti "Bu Bay

Bewley nerede yaşıyor?" diye ekledi. "Burada değil, kuşkusuz, değil mi?" "Hayır. Akşam yemeği için Ipswich'ten geliyor. Belki gece kalır. Sizi aramamın sebebi buydu. Onunla tanışmak hoşunuza gider diye düşünmüştüm. Bu gece akşam yemeğine gelmeye ne dersiniz?" "Akşam yemeğine gelmem imkansız," dedi Dorothy. "Babamın gece yemeğini ve daha başka binbir şeyi halletmem gerek. Sekize, hatta daha sonrasına kadar serbest kalamam." "Eh, o zaman yemekten sonra gelin. Bewley ile tanışmanızı isterim. İlginç bir adamdır. Bloomsbury skandalını falan çok iyi bilir. Onunla tanışmak hoşunuza gidecek. Birkaç saatliğine kilise kümesinden kaçmak size iyi gelir."

Dorothy duraksadı. Baştan çıkmıştı. Doğruyu söylemek gerekirse, zaman zaman Bay Warburton'un evine yaptığı ziyaretlerden büyük zevk alıyordu. Ama elbette *çok* nadir oluyordu bunlar... en fazla üç, dört ayda bir; böyle bir adamla serbestçe görünmenin yakışık *almayacağı* çok açıktı. Ve evine gittiği zaman da en az bir konuğunun daha olacağından önceden emin olmaya özen gösteriyordu.

İki sene önce, Bay Warburton Knype Hill'e ilk geldiğinde (o zamanlar iki çocuklu bir dul rolü yapıyordu; ama kısa süre sonra kahya aniden, gecenin ortasında üçüncü çocuğu doğurdu) Dorothy onunla bir çay partisinde tanışmış, daha sonra evine bir ziyaret yapmıştı. Bay Warburton ona harika bir çay sunmuş, hoş bir şekilde kitaplardan bahsetmiş, sonra, çay bitince aniden divanda yanına oturmuş ve şiddetle, ölçüyü aşan bir şekilde, hatta zalimce oynaşmaya başlamıştı. Bir saldırı bile sayılabilirdi davranışı. Dorothy dehşetten aklını yitirecekti neredeyse, ama direnemeyecek kadar değil. Adamdan kaçmış, bembeyaz, titreyerek, gözyaşlarına boğulmak üzere, divanın diğer yanına sığınmıştı. Diğer yandan Bay Warburton hiç utanmamış, tam tersine

eğleniyor gibi görünmüştü.

"Ah, nasıl, nasıl yaparsınız?" diye hıçkırmıştı Dorothy.

"Ama görünüşe göre yapamıyorum," demişti Bay Warburton.

"Ah, ama nasıl bu kadar zalim olabilirsiniz?"

"Ah, *böyle mi*? Kolayca, çocuğum, kolayca. Benim yaşıma geldiğinizde anlarsınız."

Bu kötü başlangıca rağmen aralarında bir tür dostluk gelişmişti, öyle ki Dorothy'den Bay Warburton ile bağlantılı olarak "bahsedilmeye" başlanmıştı. Knype Hill'de "bahsedilmek" için çok şey yapmanız gerekmiyordu. Kız adamı uzun aralarla görüyordu ve asla onunla yalnız kalmamaya özen gösteriyordu, ama buna rağmen adam kızla kayıtsızca flört etmek için fırsatlar buluyordu. Ama flört centilmenlikle yapılıyordu; önceki nahoş olay tekrarlanmamıştı. Daha sonra, affedildikten sonra Bay Warburton, bunu tanıştığı her hoş kadın üzerinde "denediğini" söylemişti.

"Sık sık reddedilmiyor musunuz?" diye sormaktan kendini alamamıştı Dorothy.

"Ah, elbette. Ama epey başarı da kazanıyorum, biliyor musunuz."

İnsanlar Dorothy gibi bir kızın, zaman zaman bile olsa Bay Warburton gibi bir adamla nasıl arkadaşlık edebildiğini merak ediyordu; ama adamın kız üzerindeki etkisi, kafirin, kötü yaşayanın dindarlar üzerindeki etkisinden farklı değildi. Dindarların ve ahlaksızların doğal olarak birbirlerini bulduğu bir gerçektir... kanıtlamak için çevrenize bakmanız yeterlidir. Edebiyattaki en iyi genelev sahneleri, istisnasız, dindar inançlılar ya da dindar inançsızlar tarafından yazılmıştır. Ve elbette, yirminci yüzyılda doğmuş olan Dorothy, Bay Warburton'un günahlarını olabildiğince sakin dinlemeye çalışıyordu; kötüleri, sizi şok ettiklerini

görmelerine izin vererek pohpohlamak tehlikelidir. Dahası, kız adamdan içtenlikle hoşlanıyordu. Bay Warburton ona sataşıyor, onu rahatsız ediyordu, ama Dorothy farkında olmadan onda, başka hiçbir yerde bulamadığı türden bir duygudaşlık ve anlayış buluyordu. Onca ahlaksızlığa karşılık adam kesinlikle sevilesi biriydi; sohbetlerindeki, Dorothy'nin arkasını göremeyecek kadar deneyimsiz olduğu kalitesiz parlaklık (yedi kat sulandırılmış Oscar Wilde) kızı şok ediyor, ama büyülüyordu. O anda, belki de ünlü Bay Bewley ile tanışma fikri kızı etkilemişti; gerçi *Balık Havuzları ve Odalıklar* kesinlikle okumayacağı, okusa da bunun için kendini şiddetle cezalandıracağı türden bir kitaba benziyordu. Kuşkusuz Londra'da elli romancı görmeden caddeyi geçemezdiniz bile; ama bu şeyler Knype Hill gibi yerlerde farklı görünürdü.

"Bay Bewley'nin geleceğinden *emin misiniz*?" dedi Dorothy.

"Oldukça eminim. Karısı da geliyor, sanırım. Eksiksiz gözetçilik. Bu gece Tarquin ve Lucrece meselesi yok."

"Tamam," dedi Dorothy sonunda; "çok teşekkürler. Gelirim... sekiz buçuk civarında, sanırım."

"Güzel. Gün batmadan gelebilirseniz, daha da iyi. Bayan Semprill'in kapı komşum olduğunu unutmayın. Günbatımından sonra nöbet tutmaya başlayacağından emin olabiliriz."

Bayan Semprill kasabanın dedikodu üreticisiydi... daha doğrusu kasabanın dedikodu üreticileri arasında en önde geleni. İstediğini elde eden Bay Warburton (evine daha sık gelmesi için Dorothy'nin başının etini yiyip duruyordu) *au revoir* dedi ve Dorothy'yi kalan alışverişini yapmak üzere yalnız bıraktı.

Dorothy, Solepipe'ın dükkanının yan loşluğunda, iki buçuk metre perdelik kumaşla tezgahtan ayrılmıştı ki, kulağının dibinde alçak, yaslı bir sesin farkına vardı. Bayan Semprill'di bu. Kırk

yaşında zayıf bir kadındı; ince, solgun, seçkin yüzü, parlak siyah saçları ve yerleşmiş bir melankoli havası ile birleşince, ona bir Van Dyck portresi havası veriyordu. Pencerenin yakınındaki büyük döşemelik kumaş yığınının arkasına saklanmış, Dorothy'nin Bay Warburton ile konuşmasını izlemişti. Ne zaman Bayan Semprill'in görmesini özellikle istemediğiniz bir şey yapsanız, onun yakınlarda olduğundan emin olabilirdiniz. Kadında, tıpkı bir Arap cini gibi, istenmediği yerde ete kemiğe bürünme gücü vardı. Gözünden en ufak şey bile kaçmazdı. Bay Warburton kadının Mahşer'in dört yaratığı gibi olduğunu söylerdi... "Ve dört mahluktan her birinin... etrafı ve içi gözlerle doludur, ve... gündüz ve gece rahat etmezler."

"Dorothy, *hayatım*," diye mırıldandı Bayan Semprill, kötü haberi elinden geldiğince nazikçe vermeye çalışan birinin hüzünlü, sevgi dolu sesi ile. "Seninle konuşmayı ne kadar çok *istiyordum*. Sana söylemek istediğim *korkunç* bir şey var... seni gerçekten *dehşete düşürecek* bir şey!"

"Nedir?" dedi Dorothy teslimiyet içinde, neyin geldiğini çok iyi bilerek... çünkü Bayan Semprill'in tek bir sohbet konusu vardı.

Dükkandan çıktılar ve sokakta yürümeye başladılar. Dorothy bisikletini yürütüyor, Bayan Semprill yanında narin kuş adımları ile eşlik ediyordu. Yorumları mahremleştikçe ağzı Dorothy'nin kulağına daha çok yaklaşıyordu.

"Kilisede orga en yakın sıranın sonunda oturan şu kızı fark ettin mi?" diye başladı. "Oldukça *sevimli* bir kız, kızıl saçlı. Adının ne olduğu hakkında en ufak fikrim yok," diye ekledi Bayan Semprill. Knype Hill'deki her erkek, kadın ve çocuğun ad ve soyadlarını ezbere biliyordu.

"Molly Freeman," dedi Dorothy. "Manav Freeman'ın yeğenidir."

"Ah, Molly Freeman mı? Adı *bu mu*? Hep merak ederdim. Her neyse..."

Narin, kırmızı ağız daha da yaklaştı, yaslı ses şok dolu bir fısıltıya dönüştü. Bayan Semprill, Molly Freeman ile şekerpancarı rafinerisinde çalışan altı genç adam hakkında pis iftiralar sıralamaya başladı. Birkaç dakika sonra hikaye öyle acayip oldu ki, pespembe kesilmiş olan Dorothy kulağını telaşla Bayan Semprill'in fısıldayan dudaklarından çekti. Bisikletini durdurdu.

"Bu tür şeyleri dinlemeyeceğim!" dedi aniden. "Molly Freeman hakkında bunun doğru olmadığını *biliyorum*. Doğru *olamaz*! O çok iyi, sessiz bir kızdır... Kız İzcilerim arasında en iyilerden biriydi, kilise pazarlarına ve her şeye yardım etmek konusunda hep çok iyidir. Söylediğiniz türden şeyler yapmayacağından kesinlikle eminim."

"Ama, Dorothy *hayatım*! Sana kendi gözlerimle gördüm diyorum..."

"Umurumda değil! İnsanlar hakkında bu tür şeyler söylemek adil değil. Gerçek olsaydı bile onları tekrarlamak doğru değil. Biz yenilerini aramadan da dünyada yeterince kötülük var."

"*Aramak* mı!" diye içini çekti Bayan Semprill. "Ama, sevgili Dorothy, aramak istemeye bile gerek yok ki! Sorun şu ki, bu kasabada dönen korkunç kötülükleri görmemek *elinde değil*."

Onu skandal konusu *aramakla* suçladığınız zaman Bayan Semprill hep içtenlikle hayrete düşerdi. Hiçbir şeyin ona insanların kötülüğü kadar acı vermediğini söylerdi; ama olanlar, onları görmek istemeyen gözlerine durmaksızın takılıyormuş ve yalnızca katı bir görev duygusu onu açıklamaya zorluyormuş. Dorothy'nin yorumu, onu susturmak şöyle dursun, yalnızca Knype Hill'in genel yozlaşması hakkında konuşmaya başlamasına sebep oldu, ki Molly Freeman'ın terbiyesizliği bu yozlaşma-

nın yalnızca bir örneği idi. Ve böylece Molly Freeman ile altı genç adamdan kasaba doktoru olan ve Cottage Hastanesi'ndeki iki hemşiresini hamile bırakan Dr. Gaythorne'a, sonra Belediye Memuru'nun karısı olan ve bir tarlada kolonya içerek sarhoş olmuş yatarken bulunan Bayan Corn'a, sonra korodan bir oğlanla ciddi bir skandala karışan Millborough'daki Aziz Wedekind Kilisesi'nin stajyer papazına geçti; ondan sonra bir konu diğerini açtı ve kadın konuştu durdu. Yeterince uzun süre dinlerseniz, kasabada ya da çevre bölgede, Bayan Semprill'in hakkında kirli bir sırrı açıklayamayacağı tek bir Allah'ın kulunu bulamazdınız.

Hikayelerinin yalnızca pis ve iftira dolu olmakla kalmayıp, aynı zamanda içlerinde hep canavarca bir sapkınlık olması dikkat çekiciydi. Taşra kasabalarındaki sıradan skandal yaratıcılarla karşılaştırıldığında, kadın Boccaccio'nun yanında Freud gibi kalıyordu. Söylediklerine kulak verirseniz, iki bin kişilik Knype Hill'in, Sodom, Gomorra ve Buenos Aires'in kötülüklerinin toplamından daha fazlasını barındırdığı izlenimine kapılırdınız. Gerçekten de, bu asri zaman Havza Şehri'nin sakinlerinin sürdükleri yaşamı düşünürseniz (müşterilerinin paralarını ikinci ve iki eşli evliliğinden olan çocuklarına harcayan Barclay's Bankası'nın müdüründen Köpek ve Şişe'nin barında yüksek topuklu saten terliklerden başka bir şey giymeden içki servisi yapan garson kadına, gizli cin şişesi ve imzasız mektupları ile müzik öğretmeni yaşlı Bayan Channon'dan kendi erkek kardeşinden üç çocuk doğuran, fırıncının kızı Maggie White'a kadar) genci yaşlısı, zengini yoksuluyla, Babil'deki gibi korkunç ahlaksızlıklara gömülmüş bunca insanı düşündüğünüz zaman, neden gökyüzünden ateş yağmadığını ve kasabayı yakıp kül etmediğini merak ediyordunuz. Ama biraz daha dinleyince bir bir sıralanan müstehcenlikler ilk önce monotonlaşıyor, sonra tahammül edil-

mez ölçüde sıkıcı oluyordu. Çünkü *herkesin* ya iki eşli, ya oğlancı, ya da uyuşturucu müptelası olduğu bir kasabada en kötü skandal bile etkisini kaybediyordu. Aslında Bayan Semprill iftiracıdan da kötüydü; karın ağrısının tekiydi.

Hikayelerine ne ölçüde inanıldığına gelince, değişiyordu. Zaman zaman kadının ağzı pis, huysuz biri olduğu ve söylediği her şeyin yalan dolan olduğu söyleniyordu; bazen de suçlamalarından biri bir talihsizin üzerinde kalıyor, zavallının onu üzerinden atması için aylar, hatta seneler geçmesi gerekiyordu. Kadın en az yarım düzine nişanın bozulmasına ve karı kocalar arasında sayısız kavganın patlak vermesine sebep olmuştu.

Bu arada Dorothy Bayan Semprill'den kurtulmak için başarısız girişimlerde bulundu. Kadın yavaş yavaş onu sokağın karşı tarafına sıkıştırmıştı, öyle ki Dorothy bisikletini şimdi sağ kaldırım boyunca yürütüyordu; ama Bayan Semprill de durmaksızın fısıldayarak takip etmişti. Ana Cadde'nin sonuna ulaştıklarında Dorothy kaçmasına yetecek kadar kararlılık topladı. Durdu ve sağ ayağını bisikletinin pedalına koydu.

"Gerçekten de bir saniye daha duramam," dedi. "Yapacak bin türlü işim var ve zaten geç kaldım."

"Ah, ama, Dorothy hayatım! Sana söylemek *zorunda* olduğum başka bir şey var... çok *önemli* bir şey!"

"Kusura bakmayın... çok acelem var. Belki başka zaman."

"Şu *korkunç* Bay Warburton hakkında," dedi Bayan Semprill telaşla, Dorothy duymadan kaçamasın diye. "Londra'dan daha yeni geldi ve biliyor musun... sana *özellikle* bunu söylemek istiyordum... biliyor musun, o..."

Ama burada Dorothy, ne pahasına olursa olsun hemen gitmesi gerektiğini anladı. Bayan Semprill'le Bay Warburton'u konuşmaktan daha rahatsız edici bir şey hayal edemiyordu. Bisik-

letine bindi ve, "Özür dilerim... *gerçekten* duramam!" deyiverere-rek telaşla uzaklaştı.

"Sana söylemek istediğim... yeni bir kadın bulmuş!" diye bağırdı Bayan Semprill arkasından, bu ağzını sulandıran haberi iletme hevesi ile fısıldamayı unutarak.

Ama Dorothy arkasına bakmadan, duymazlıktan gelerek hızla köşeyi döndü. Akıllıca bir şey değildi, çünkü Bayan Semprill'in sözünü kesmek kötü sonuçlar verebilirdi. Skandallarını dinleme gönülsüzlüğü bir ahlak bozukluğu işareti olarak kabul edilir, siz yanından ayrılır ayrılmaz hakkınızda yeni ve daha kötü skandallar yayınlanmasına sebep olurdu.

Dorothy bisikletini eve doğru sürerken Bayan Semprill hakkında iyilik dolu olmayan şeyler düşünüyordu, bu yüzden görevbilirlikle kendini çimdikledi. Aynı zamanda, şimdiye dek aklına gelmeyen oldukça rahatsız edici bir başka düşünce daha vardı... Bayan Semprill bu gece Bay Warburton'un evini ziyaret ettiğini mutlaka öğrenecekti ve muhtemelen yarına bunu bir skandala dönüştürecekti. Papaz Evi'nin bahçe kapısında bisikletinden aşağı atlarken Dorothy'nin aklından belirsiz, kötü bir önsezi geçmesine sebep oldu bu düşünce. Kasabanın delisi, çilek gibi üçgen, kırmızı suratlı, üçüncü derece bir moron olan Aptal Jack, elindeki fındık sopasını tembel tembel kapı direğine vurarak oyalanıyordu.

4

Saat on biri biraz geçmişti. On yedi yaşındaymış numarası yapan fazla olgun ama hâlâ umutlu bir dula benzeyen, mevsimsiz Nisan havalarına girmiş gün, artık Ağustos olduğunu hatırlamış, sıcaktan kavuruyordu.

Dorothy bisikletini Knype Hill'in bir mil dışındaki Fennelwick mezrasına sürdü. Bayan Lewin'in nasır yakısını bırakmış, *Daily Mail*'den kestiği, melekotu çayının romatizmaya iyi geldiğini söyleyen kupürü vermek üzere Bayan Pither'a uğrayacaktı. Bulutsuz gökyüzünde yanan güneş pamuklu elbisesinin içinde sırtını kavuruyordu ve tozlu yol sıcakta titreşiyordu. Üzerinde sayısız tarlakuşunun bıktırıcı şekilde cıvıldadığı sıcak, düz çimenler öyle yeşildi ki, bakmak insanın gözlerini acıtıyordu. Çalışmak zorunda olmayan insanların "muhteşem" dedikleri türden bir gündü.

Dorothy bisikletini Pither'ların kulübesinin kapısına dayadı ve çantasından mendilini çıkarıp gidonu tutmaktan terleyen ellerini sildi. Sert güneş ışığında yüzü sıska ve renksiz görünüyordu. Yaşını, hatta sabahın bu saatinde fazlasını gösteriyordu. Gün boyunca (genelde on yedi saatlik çalışma günleri oluyordu) düzenli, değişen yorgunluk ve enerji dönemleri oluyordu; günlük "ziyaretlerinin" ilk kısmını yaptığı sabah ortası yorgunluk dönemiydi.

Evden eve pedal çevirmesi gereken mesafeler yüzünden "ziyaretler" Dorothy'nin gününün neredeyse yarısını alıyordu. Hayatı boyunca, Pazarları hariç her gün kilise bölgesindeki, sayısı yarım düzine ile bir düzine arasında değişen kulübeyi ziyaret ediyordu. Sıkışık evlere giriyor, yumru yumru, içine toz işlemiş sandalyelere oturuyor, aşırı çalışan, saçı başı dağınık ev kadınları ile dedikodu yapıyordu; yama, ütü gibi işlere yardım ederek, "yaralı bacaklardaki" sargıları düzelterek, sabah bulantısından mustarip olanları teselli ederek yarım saat geçiriyordu; yapış yapış parmakları ile elbisesinin önünü kirleten ekşi kokulu çocuklarla atçılık oynuyordu; hasta aspidistras bitkileri hakkında tavsiye veriyor, bebekler için isim öneriyor, sayısız "güzel bir fincan çay" içiyordu... çünkü çalışan kadınlar hep onun durmaksızın buharlar saçan çaydanlıktan "güzel bir fincan çay" içmesini istiyordu.

Çoğu son derece cesaret kırıcı işlerdi. Çok, çok az kadın, Dorothy'nin sürmesine yardım etmeye çalıştığı Hıristiyan hayatının ne olduğu hakkında fikre sahip görünüyordu. Bazıları çekingen ve kuşkuluydu, savunmaya geçiyorlar, Kutsal Komünyon'a gelmelerini istediği zaman suçlamalarda bulunuyorlardı; bazıları kilisenin sadaka kutusundan kopardıkları minik paralar için sahte dindarlık gösteriyorlardı; onun gelişini hoş karşılayanlar daha çok kocalarının "işleri" ya da akrabalarının ölümüne yol açan tiksinti verici hastalıklar hakkındaki sonsuz morg hikayeleri ("Ve damarlarına cam tüpler sokulması gerekti" vs. vs.) için dinleyici isteyen konuşkan kadınlardı. Listesindeki kadınların yarısının belirsiz, mantıksız bir şekilde ateist olduklarını biliyordu Dorothy. Devamlı karşısına çıkıyordu... her tür savı boşa çıkaran, eğitimsiz insanlarda o kadar yaygın olan o belirsiz, boş inanmazlık. Ne yaparsa yapsın düzenli görüştüklerinin sayısını

yaklaşık bir düzineden yukarı çıkaramıyordu. Kadınlar görüşmeye söz veriyor, bir-iki ay kadar sözlerini yerine getiriyor, sonra uzaklaşıyorlardı. Özellikle genç kadınlarla ilgili durum umutsuzdu. Onlar yararına sürdürülen Kilise cemiyetlerinin yerel şubelerine bile katılmıyorlardı... Dorothy buna benzer üç cemiyetin şeref sekreteri ve ek olarak Kız İzcilerin başkanıydı. Umut Topluluğu ve Evlilik Topluluğu neredeyse üyesiz bekliyordu; Anneler Birliği'nin dikiş günlerini kabul edilebilir kılan yalnızca dedikodu olanağı ve sınırsız demli çay olmasıydı. Evet, cesaret kırıcı bir işti; öyle cesaret kırıcıydı ki, boşunalık duygusunun Şeytan'ın en ince silahı olduğunu biliyor olmasa, zaman zaman tamamen boş verecekti.

Dorothy Pither'ların çerçevesine tam yerleşmeyen kapısını çaldı. Kapının altından kaynamış lahana ve bulaşık suyu kokuları sızıyordu. Dorothy uzun deneyimlerine dayanarak, dolaştığı her kulübenin kendine özgü kokusunu biliyordu. Kokuların bazıları son derece tuhaftı. Örneğin, emekli kitap satıcısı Bay Tombs'un kulübesinde tuzlu bir yabani hayvan kokusu vardı. Adam bütün gün, uzun, tozlu burnu ve yuvarlak gözlükleri dışında, geniş ve göz alıcı bir kürk halıya benzeyen şeyin altında yatardı. Ama elinizi uzattığınızda kürk halı çözülür, patlar, her yöne dağılırdı. Tamamen kedilerden oluşan bir örtüydü bu... tam olarak söylemek gerekirse, yirmi dört kediden. Bay Tombs "kedilerin onu sıcak tuttuğunu anlamıştı." Hemen hemen bütün kulübelerde eski paltolardan ve bulaşık suyundan oluşan temel bir koku vardı. Bunun üzerine başka, birseysel kokular biniyordu; lağım kokusu, lahana kokusu, çocuk kokusu, onyılların terini emmiş fitilli kadifenin güçlü, pastırma gibi kokusu.

Bayan Pither kapıyı açtı. Kapı her zaman çerçevesine sıkışırdı ve hızla çekip açtığınızda tüm kulübeyi sarsardı. İri, kambur

duran, solgun benizli bir kadındı. Tel tel gri saçları, sarkık bir önlüğü, yere sürüyerek yürüdüğü keçe terlikleri vardı.

"Vay vay, Bayan Dorothy gelmiş!" diye bağırdı kasvetli, cansız, ama sevgisiz olmayan bir sesle.

Dorothy'yi kocaman, çarpık çurpuk ellerinin arasına aldı ve ıslak bir öpücük verdi. Parmaklarının boğumları yaşlılık ve durmaksızın çamaşır yıkamaktan soyulmuş soğan gibi parlamıştı. Bayan Pither Dorothy'yi pis kulübenin içine çekti.

"Pither işte, küçükhanım," dedi içeri girdiklerinde. "Dr. Gaythorne'lara gitti, doktorun çiçek tarhlarını kazıyor."

Bay Pither düzenli bir işi olmayan bir bahçıvandı. O ve karısı yetmişlerini aşmışlardı ve Dorothy'nin ziyaret listesindeki gerçekten dindar birkaç çiftten biriydiler. Bayan Pither kuyu, mutfak lavabosu, ocak ve küçük mutfak bahçesi arasında, kapı çerçeveleri boyuna göre fazla alçak olduğu için daimi bir boyun tutulması ile ayaklarını sürüyerek kasvetli, solucan gibi bir hayat yaşıyordu. Mutfak düzenliydi, ama bunaltıcı bir sıcak vardı, kötü kokuyordu ve çoktandır birikmiş tozla kaplıydı. Ocağın karşısında Bayan Pither minik, bozuk bir orgun önüne serilmiş yağlı bir halı ve üzerine yerleştirilmiş bir çarmıha gerilme sahnesi, boncukla işlenmiş bir "İzle ve Dua et" ve 1882'de, Bay ve Bayan Pither'ın evlendikleri gün çekilmiş fotoğrafları ile bir tür dua köşesi oluşturmuştu.

"Zavallı Pither!" diye devam etti Bayan Pither keyifsiz bir sesle, "bu yaşta hâlâ kazıyor, hem de romatizması *o kadar* kötüyken! Çok zalimce değil mi, küçükhanım? Son birkaç sabahtır bacak arasında da bir tür acı var. Biz fakir, çalışan insanların sürmek zorunda olduğu yaşam çok zor, değil mi, küçükhanım?"

"Çok yazık," dedi Dorothy. "Ama sizin daha iyi olduğunuzu umuyorum, Bayan Pither?"

"Ah, küçükhanım, *beni* iyi edecek hiçbir şey yok. Derdimin çaresi yok *bu* dünyada. Bu kötü dünyada asla iyileşemeyeceğim."

"Ah, öyle söylemeyin, Bayan Pither! Daha uzun zaman aramızda olacağınızı umuyorum."

"Ah, küçükhanım, bu son hafta kendimi ne kadar kötü hissettiğimi bilmiyorsunuz! Zavallı bacaklarımın arkası boyunca romatizma geldi gitti, öyle ki bazı sabahlar bahçeden bir bağ soğan çekecek kadar bile yürüyemeyeceğimi hissediyordum. Ah, küçükhanım, yorucu bir dünyada yaşıyoruz, değil mi? Yorucu ve günah dolu bir dünyada."

"Ama elbette, daha iyi bir dünyanın geleceğini hiç unutmamalıyız, Bayan Pither. Bu yaşam yalnızca bir sınav... bizi güçlendirmek ve bize sabırlı olmayı öğretmek için, ki zamanı geldiğinde Cennet'e hazır olalım."

Bunun üzerine Bayan Pither'ın üzerine ani ve olağanüstü bir değişiklik geldi. "Cennet" sözcüğünden kaynaklanıyordu. Bayan Pither'ın yalnızca iki sohbet konusu vardı; biri Cennet'in hazları, diğeri şimdiki durumunun acıları idi. Dorothy'nin yorumu tılsım gibi gelmişti ona. Donuk gri gözlerinin parlaması imkansızdı, ama sesi neredeyse sevinç dolu bir hevesle yükseldi.

"Ah, küçükhanım, işte söylediniz! Işte bu doğru bir laf, küçükhanım! Pither ve ben de kendi kendimize hep böyle diyoruz. Devam etmemizi sağlayan tek şey bu işte... Cennet'i ve orada uzun uzun dinleneceğimizi düşünmek. Ne çile çekmiş olursak olalım Cennet'te yüz kat, bin kat karşılığını alacağız, değil mi, küçükhanım? Her çile size yüz kat, bin kat döner. Bu *doğru*, değil mi, küçükhanım? Cennet'te hepimiz dinlenme fırsatı bulacağız... dinlenme, huzur, artık romatizma yok, kazmak, yemek pişirmek, çamaşır yıkamak, hiçbir şey yok. Buna *inanıyorsunuz*, değil mi, Bayan Dorothy?"

"Elbette," dedi Dorothy.

"Ah, küçükhanım, beni nasıl rahatlattığını bir bilseniz... Cennet düşüncesi! Pither gece eve yorgun argın geldiğinde, romatizması tuttuğunda bana diyor ki, 'Sen hiç aldırma, canım,' diyor. 'Cennet bizim gibiler için yapılmış,' diyor; 'bizim gibi ayık kalan, dindar, düzenli olarak Komünyon'a giden fakir insanlar için.' En iyisi bu, değil mi, Bayan Dorothy... bu yaşamda fakir, bir sonrakinde zengin? Bazı zenginler gibi değil. Motorlu arabaları ve güzel evlerinin hiçbiri onları hiç ölmeyen solucandan ve sönmeyen ateşten kurtarmayacak. Ne güzel anlatılıyor. Benim için bir dua eder misiniz, Bayan Dorothy? Bütün sabah küçük bir dua için can atıp duruyordum."

Bayan Pither gece gündüz, her saatte "küçük bir dua" için hazırdı. Bu onun "güzel bir fincan çayı" idi. Eski püskü halının üzerinde diz çöktüler ve İsa'nın Duası'nı, Yakarı'yı ettiler; sonra Bayan Pither'ın isteği üzerine Dorothy Dives ve Lazarus meselini okudu. Bayan Pither zaman zaman, "Amin! İşte bu doğru bir laf, değil mi, Bayan Dorothy? 'Ve melekler tarafından Abraham'ın sinesine taşındı.' Çok güzel! Ah, çok güzel diyorum! Amin, Bayan Dorothy... Amin!" diye araya giriyordu.

Dorothy Bayan Pither'a *Daily Mail*'den kestiği, melekotu çayının romatizmaya iyi geldiğini anlatan kupürü verdi ve sonra Bayan Pither'ın bugün su çekemeyecek kadar kendini "kötü" hissettiğini öğrenerek kuyudan üç kova su çekti. Çok derin bir kuyuydu, kenarları o kadar alçaktı ki Bayan Pither'ın sonu kesinlikle kuyuya düşüp boğularak gelecekti, üstelik makarası da yoktu... kovayı kulaç kulaç ip çekerek çıkarmanız gerekiyordu. Sonra birkaç dakika birlikte oturdular ve Bayan Pither Cennet hakkında biraz daha konuştu. Düşüncelerine hep Cennet'in hâkim olması olağanüstüydü; orayı nasıl bir gerçeklik ve canlılıkla

gördüğü daha da olağanüstüydü. Altın sokaklar, arduvaz grisi kapılar onun için gözlerinin önünde duruyorlarmış gibi gerçekti. Ve bakışları en katı, en dünyevi detaylara kadar uzanıyordu. Orada, yukarıdaki yatakların yumuşaklığı! Yiyeceklerin nefisliği! Her sabah tertemiz giyeceğiniz harika, ipek giysiler! Sonsuzluktan sonsuzluğa, hiçbir işin olmaması! Yaşamının hemen her anında Cennet hayali ona destek oluyor, onu teselli ediyordu ve "fakir, çalışan halkın" yaşamları hakkındaki umutsuz şikayetleri, Cennet'in asıl sakinlerinin "zavallı çalışan halk" olduğu düşüncesinin verdiği tatminle tuhaf şekilde yatışıyordu. Bu onun için bir tür pazarlıktı, ebedi mutluluğa karşılık bir ömür boyu ağır işi kabullenmişti. İnancı, böyle bir şey mümkünse, sanki *fazla* büyüktü. İlginç bir gerçekti, ama Bayan Pither'ın Cennet'e ulaşmayı (tedavi edilemeyenler için bir tür ihtişamlı ev gibi) dört gözle beklemesi Dorothy'ye tuhaf bir huzursuzluk veriyordu.

Dorothy ayrılmaya hazırlandı. Bayan Pither ziyareti için biraz fazla tezahürat göstererek teşekkür etti ve her zamanki gibi romatizması hakkında yeni şikayetlere girişti.

"Melekotu çayını içmeye özen göstereceğim," diye bitirdi sözlerini, "bana bundan bahsettiğiniz için teşekkür ederim, küçükhanım. Gerçi bir faydası dokunacağını düşündüğümden değil. Ah, küçükhanım, bu hafta romatizmamın ne kadar fena olduğunu bir bilseniz! Bacaklarımın arkası boyunca kor kızıl maşa saplıyorlarmış gibi, onları doğru düzgün ovamıyorum da. Gitmeden önce bacaklarımı biraz ovmanızı istesem çok şey mi istemiş olurum, küçükhanım? Lavabonun altında bir şişe Elliman ilacı var."

Dorothy Bayan Pither'a belli etmeden kendini şiddetle çimdikledi. Bunu bekliyordu ve (daha önce defalarca yaptığı gibi) Bayan Pither'ın bacaklarını ovmaktan zevk *almıyordu*. Öfkeyle

kendini payladı. Hadi ama, Dorothy! Burun kıvırma, lütfen! Yuhanna xiii. 14. "Elbette ovarım, Bayan Pither!" dedi hemen.

Başlarını tavana çarpmamak için bir yerde neredeyse iki büklüm olarak dar, sallantılı merdiveni tırmandılar. Yatak odası camı çerçevesinde sıkıştıran ve yirmi senedir açılmamış minik, kare bir pencereyle aydınlanıyordu. Odayı neredeyse tamamen dolduran çift kişilik yatağın çarşafları daima nemliydi ve yün artığı dolu şilte İsviçre'nin kabartma haritası kadar tepeler ve vadilerle doluydu. Yaşlı kadın inlemeler içinde yatağına çıkıp yüzüstü uzandı. Oda sidik ve ağrı kesici kokuyordu. Dorothy Elliman ilacını aldı ve dikkatle Bayan Pither'ın geniş, gri damarlı, gevşek bacaklarına sürdü.

Dışarıda, boğucu sıcakta bisikletine bindi ve hızla eve doğru sürmeye başladı. Güneş yüzünü yakıyordu, ama hava artık tatlı ve taze geliyordu. Mutluydu, çok mutlu! Sabah "ziyaretleri" bittiği zaman her zaman abartılı bir mutluluk duyardı; ve ilginçtir, bunun sebebini bilmiyordu. Mandıracı Borlase'in otlağında kızıl inekler dizlerine dek parlak ot denizlerine gömülmüş, otluyorlardı. İneklerin damıtılmış vanilya ve taze samana benzeyen kokusu Dorothy'nin burun deliklerine süzüldü. Daha önünde yapacak yarım günlük iş olmasına rağmen bir an oyalanmanın cazibesine direnemedi. Islak, kabuk pembesi burnuyla bir inek çenesini kapı direğinde kaşıyarak hayal dolu gözlerle ona bakarken, Dorothy bisikletini Borlase'in otlağının kapısına dayadı.

Dorothy'nin gözüne, çitin arkasında büyümüş bir yabangülü takıldı. Çiçeği yoktu elbette. Yabangülü olup olmadığını anlamak için kapının üzerinden aştı. Çitin dibindeki yüksek otların arasında diz çöktü. Çöktüğü yer toprağa yakındı ve çok sıcaktı. Sayısız görünmez böceğin vızıltısı kulaklarına geldi. Dolaşık bitki kümelerinin sıcak yaz kokusu yukarı süzüldü ve onu sardı.

Yakında, yüksek rezene sapları büyüyor, yapraklarından deniz yeşili, atların kuyruklarına benzer püsküller sarkıyordu. Dorothy rezenenin yaprağını yüzüne yaklaştırdı ve güçlü, tatlı kokusunu içine çekti. Kokunun zenginliği kızı etkisi altına aldı, bir an neredeyse başını döndürdü. Dorothy kokuyu içti, ciğerlerini onunla doldurdu. Harika, harika koku... yaz günlerinin, çocukluk sevinçlerinin kokusu, şark denizlerinin ılık köpüklerinin içindeki baharat dolu adaların kokusu!

Yüreği ani bir coşkuyla kabardı. Yeryüzünün güzelliğinden ve içindekilerin doğasından kaynaklanan o gizemli coşkuyu, belki de yanılarak, Tanrı sevgisi olarak görmüştü. Orada, sıcakta, tatlı kokuların ve böceklerin uyuşuk vızıltılarının içinde otururken, bir anlığına yeryüzünün ve yaratılmış her şeyin durmaksızın yaratıcılarına gönderdikleri methiye ilahisini duyuyormuş gibi geldi. Bütün bitkiler, yapraklar, çiçekler, otlar parlıyor, titriyor, coşkularını haykırıyorlardı. Tarlakuşları da şarkı söylüyordu, görünmez tarlakuşu koroları gökyüzünden müzik akıtıyorlardı. Yazın onca zenginliği, toprağın sıcaklığı, kuşların şarkıları, ineklerin kokusu, sayısız arının vızıltısı birbirine karışıyor, daima yanan sunuların kokusu gibi yükseliyordu. Böylece, Melekler ve Başmeleklerle! Dua etmeye başladı ve bir an şevkle, mutlulukla, kendini ibadetinin coşkusunda kaybederek dua etti. Sonra, bir dakikadan daha kısa bir zaman sonra, hâlâ yüzüne yaslamakta olduğu rezenenin yaprağını öpmekte olduğunu fark etti.

Hemen kendine hâkim oldu ve geri çekildi. Ne yaptığını sanıyordu? İbadet ettiği Tanrı mıydı, yoksa yalnızca yeryüzü mü? Yüreğindeki coşku soldu, yerini, kendine ihanet ederek yarı-pagan bir esrimeye kapıldığı gibi soğuk, rahatsız edici bir duygu aldı. Kendini payladı. *Bunların* hiçbiri doğru değil, Dorothy! Doğa'ya tapınmak yok, lütfen! Babası onu Doğa'ya tapınmaya

karşı uyarmıştı. Babasının bu konuda birden fazla vaazını dinlemişti; bunun düpedüz panteizm olduğunu söylemişti Papaz, ve babasını daha da kızdıran, bunun çağdaş bir heves olmasıydı. Dorothy yabangülünden bir diken kopardı ve kendine Teslis'in üç kişisini hatırlatmak için koluna üç kez batırdı, sonra kapının üzerinden aştı ve bisikletine yeniden bindi.

Çitin köşesinden siyah, çok tozlu bir rahip şapkası yaklaşıyordu. Kendi ziyaretlerini yapmak üzere bisikleti üzerinde dolaşan, Roma Katolik kilisesinin rahibi Peder McGuire'dı bu. Çok iri, tombul bir adamdı, o kadar iriydi ki altında bisiklet küçücük kalıyor, desteğinin üzerindeki golf topu gibi görünmesine sebep oluyordu. Yüzü pembe, gülümser gibi, biraz da kurnaz görünüyordu.

Dorothy aniden mutsuz bir hal aldı. Pembeleşti, eli içgüdüyle elbisesinin altındaki altın haça gitti. Peder McGuire kayıtsız, biraz da eğlenen bir yüz ifadesi ile ona doğru bisiklet sürüyordu. Dorothy gülümsemeye çalıştı ve mutsuz mutsuz, "Günaydın," diye mırıldandı. Ama adam tek bir işaret vermeden bisikletini sürüp geçti; gözleri kızın yüzünü süpürüp geçti ve boş boş öteye bakmaya başladı. Kızın varlığını hayranlık verici bir yapmacıklıkla görmezden gelmişti. Yola "Dümdüz Devam" hareketiydi bu. Doğası gereği Dümdüz Devam edemeyecek olan Dorothy bisikletine bindi ve Peder McGuire ile ne zaman karşılaşsa içinde kabaran katı yürekli düşünceler ile mücadele ederek sürdü.

Beş-altı sene önce, Peder McGuire Aziz Athelstan Kilisesi'nin mezarlığında bir cenaze töreni yönetirken (Knype Hill'de Roma Katolik mezarlığı yoktu) Papaz ile aralarında Peder McGuire'ın kilisede cüppesini giymesi ya da giymemesi üzerine bir anlaşmazlık çıkmıştı ve iki rahip rezil bir şekilde açık mezarın üzerinde kavga etmişti. O zamandan bu yana konuşmuyorlardı. Böylesi daha iyi, diyordu Papaz.

Knype Hill'deki diğer din adamlarına gelince (Kongregasyoncu rahip Bay Ward, Metodist papaz Bay Foley, Ebenezer Şapeli'ndeki törenleri yöneten kel kafalı, anırır gibi konuşan yaşlı adam), Papaz hepsine aşağılık Ayrılıkçılar demiş, Dorothy'nin onlarla konuşması halinde hoşnutsuzluğunun acısını çekeceğini bildirmişti.

5

Saat on iki olmuştu. Zaman ve kir yüzünden çatı camları loş, yeşil ve eski Roma camları gibi hareli olmuş geniş, harap limonlukta *I. Charles*'ın hızlı ve gürültülü bir provası sürüyordu.

Dorothy aslında provaya katılmıyordu, ama kostümleri yapmakla meşguldü. Okul çocuklarının oynadığı oyunların kostümlerinin çoğunu o yapmıştı. Prodüksiyon ve sahne idaresi Kilise Okulu öğretmeni olan Victor Stone'un (Dorothy ona Victor diyordu) ellerindeydi. Ufak kemikli, kolay telaşa kapılan, siyah saçlı, rahip yardımcılarının siyah giysilerini giymiş, yirmi yedi yaşında bir genç adamdı Victor Stone ve şu anda bir müsvedde rulosunu gergin görünüşlü altı çocuğa doğru şiddetle sallıyordu. Duvarın dibindeki uzun bir sıranın üzerinde, sırayla demirden maşa, ocak süngüsü ve kürekleri birbirine vurarak "uzaktan gelen gürültüleri" yapan ve bir yandan da kırkı bir peniye satılan küçük, kirli bir paket naneli şeker üzerine kavga eden dört çocuk daha vardı.

Limonluk korkunç sıcaktı, güçlü bir yapıştırıcı ve çocukların ekşi teri kokusu vardı. Dorothy yerde diz çökmüş, ağzı iğne dolu, elinde bir makas, hızla kahverengi kağıt tabakalarını uzun, dar şeritlere bölüyordu. Yapışkan yanında, gaz sobasının üzerinde kaynıyordu; arkasında, sallantılı, mürekkep lekeli dikiş ma-

sasının üzerinde yarı dikilmiş kostümlerden, kahverengi kağıtlardan, dikiş makinesinden, ip yumaklarından, kurumuş yapıştırıcı parçalarından, tahta kılıçlardan ve açık boya kaplarından oluşan bir yığın duruyordu. Dorothy aklının yarısı ile I. Charles ve Oliver Cromwell için yapılması gereken on yedinci yüzyıl asker çizmeleri üzerinde düşünüyor, diğer yarısı ile provalarda hep yaptığı gibi öfkeden köpürmekte olan Victor'un bağırışlarını dinliyordu. Adam doğuştan aktördü ve bu yüzden yarım akıllı çocukların prova angaryalarında çok fena sıkılıyordu. İleri geri yürüyor, çocuklara şiddetli, argomsu bir tarzda tiratlar çekiyor, zaman zaman sözlerini yarıda bırakıp masadan kaptığı bir tahta kılıçla birinin ya da ötekinin üzerine atılıyordu.

"İçine biraz canlılık kat, olmaz mı?" diye haykırdı, öküz suratlı, on bir yaşında bir oğlanı karnından dürtükleyerek. "Homurdanma! Bir anlamı varmış gibi söyle! Gömülmüş ve yeniden çıkarılmış bir ceset gibisin. Öyle karından karından homurdanmanın ne faydası var? Dikil ve ona bağır. O ikinci katil ifadesinden kurtul!"

"Buraya gel, Percy!" diye bağırdı Dorothy iğnelerin arasından. "Çabuk!"

Yapıştırıcı ve kahverengi kağıttan zırh yapıyordu... o sefil çizmeler dışında, en kötüsü bunlardı. Dorothy uzun deneyimlerine dayanarak, yapıştırıcı ve kahverengi kağıttan hemen hemen her şeyi yapabilirdi; hatta kahverengi kağıttan takke ve boyanmış iplerle, kabul edilebilecek kadar iyi peruklar bile yapabilirdi. Sene boyunca, yapıştırıcı, kahverengi kağıt, tülbent ve başka amatör tiyatro teçhizatları ile harcadığı zaman muazzamdı. Tüm Kilise fonlarının para ihtiyacı o kadar kronikti ki, bir okul piyesi, bir geçit töreni ya da bir *tableaux vivants* gösterisi yapılmayan ay geçmiyordu... pazarlar ve kermeslerden bahsetmeye gerek bile yoktu.

Percy (demircinin oğlu Percy Jowett, küçük, kıvırcık kafalı bir oğlan) sıradan inip, mutsuzluk içinde, kıpırdanarak önünde dururken Dorothy bir tabaka kahverengi kağıt aldı, çocuğun üzerine tutup ölçtü, boyun ve kol deliklerini kesti, bedenine sardı ve hızla kaba bir zırh şeklinde iğneledi. Bir ses kargaşası vardı.

Victor: "Hadi, ama, hadi! Oliver Cromwell girsin... bu sensin! *Hayır*, öyle değil! Sence Oliver Cromwell saklandığı yerden yeni çıkmış bir köpek gibi sinsi sinsi mi gelir? Dikil. Göğsünü dışarı çıkar. Kaşlarını çat. Bu daha iyi. Şimdi, devam et, Cromwell: 'Dur! Tabancamı elimde tutuyorum!' Konuş."

Bir kız: "Lütfen, küçükhanım, annem size söylememi istedi, küçükhanım..."

Dorothy: "Kıpırdama, Percy! Tanrı *aşkına* kıpırdama!"

Cromwell: "Dur! Tabancamı elimde tutuyom!"

Sıranın üzerine oturmuş küçük bir kız: "Öğretmenim! Şekerimi düşürdüm! (Sızlanarak) Şekerimi düşürdüüüm!"

Victor: "Hayır, hayır, *hayır*, Tommie! Hayır, hayır, *hayır*!"

Kız: "Lütfen, küçükhanım Annem söz verdiği pantolonları yapamayacağını söylememi istedi, küçükhanım, çünkü..."

Dorothy: "Bunu bir daha yaparsan iğne yutmama sebep olacaksın."

Cromwell: "Dur! Tabancamı elimde tutu*yorum*..."

Küçük kız (gözyaşları içinde): "Şekeriiiim!"

Dorothy yapıştırıcı fırçasını aldı ve hararetli bir hızda Percy'nin gövdesinin her yerine, yukarı, aşağı, öne, arkaya, üst üste kahverengi kağıt şeritleri yapıştırdı ve ancak kağıtlar eline yapıştığında ara verdi. Beş dakika içince yapıştırıcı ve kahverengi kağıttan, kuruduğu zaman gerçek bir kılıca bile meydan okuyabilecek kadar sağlam bir zırh yapmıştı. "Tamamen çeliklere

bürünmüş" ve keskin kağıt çenesini kesen Percy, yıkanmakta olan bir köpeğin tamamen teslim olmuş sefil bakışları ile kendini süzdü. Dorothy makası çıkardı, zırhı bir yanından boydan boya kesti, kuruması için yere dik koydu ve hemen bir başka çocuk üzerinde çalışmaya başladı. "Uzaktan gelen gürültüler", tabanca sesleri ve dörtnala koşan atları prova etmeye başlayınca korkunç bir şamata koptu. Dorothy'nin parmakları gittikçe daha yapış yapış oluyordu, ama zaman zaman yapışkanın bir kısmını hazır beklettiği sıcak su dolu kovada yıkıyordu. Yirmi dakika içinde üç zırhı kısmen tamamlamıştı. Daha sonra alüminyum boya ile boyanacak, yanlarına ip geçirilecekti; ondan sonra kalça zırhları ve en kötüsü de, onlara uyacak miğferler yapılacaktı. Victor, Kılıcını sallayarak ve dörtnala koşan atların gürültüsünü bastırarak sırayla Oliver Cromwell, I. Charles, Parlamento yanlıları, Şövalyeler, köylüler ve Saray'daki hanımefendileri oynuyordu. Çocuklar yerlerinde duramamaya başlamışlardı. Esniyor, sızlanıyor, gizlice birbirlerini tekmeliyor ve çimdikliyorlardı. Şimdilik zırhlarla işi biten Dorothy masadaki döküntülerin bir kısmını kenara ittirdi, dikiş makinesini yerine çekti ve Şövalyelerin yeşil kadife yelekleri üzerinde çalışmaya başladı... aslında yeşil tülbentti, ama uzaktan iyi görünüyordu.

On dakika daha hararetle çalıştı. Ip koptu ve Dorothy neredeyse "Lanet olsun!" diyecekti, ama kendine hâkim oldu ve çabucak iğneye iplik taktı. Zamana karşı yarışıyordu. Oyuna iki hafta kalmıştı ve daha yapılacak çeşit çeşit şey vardı... miğferler, yelekler, kılıçlar, çizmeler (o sefil çizmeler günlerdir kabus gibi peşindeydi), kınlar, farbalalar, peruklar, mahmuzlar, sahne dekoru... öyle ki onları düşündükçe yüreği büzülüyordu. Çocukların anne babaları okul oyunlarının kostümlerine hiç yardım etmiyordu; daha doğrusu hep yardım etmeye söz veriyor, sonra

vazgeçiyorlardı. Dorothy'nin başı çok fena ağrıyordu, kısmen limonluğun sıcağından, kısmen aynı anda hem dikiş dikip, hem kahverengi kağıttan çizme yapmanın yolunu bulmaya çalışmaktan. O sırada Cargill'in yirmi bir sterlin yedi şilin ve dokuz penilik faturasını bile unutmuştu. Önünde bekleyen korkunç, yapılmamış giysi dağı dışında hiçbir şey düşünemiyordu. Bütün gün öyle geçti. Birbiri ardına bir şeyler çıkıyordu... okul piyesinin kostümleri, çan kulesinin yıkılan zemini, esnaf borçları, bezelyelerin arasındaki yabani otlar... ve her biri başlı başına öylesine acil ve öylesine tedirgin ediciydi ki tüm diğerlerini yok ediyordu.

Victor tahta kılıcını yere fırlattı, saatini çıkardı ve baktı.

"Bu kadarı yeter!" dedi, çocuklarla uğraşırken hiç değişmeyen ani, acımasız ses tonu ile. "Cuma günü devam ederiz. Hepiniz dışarı! Sizi görmekten bıktım."

Çocukların çıkmasını izledi; onlar gözden kaybolur kaybolmaz varlıklarını unutarak cebinden bir müzik parçası çıkardı ve ölü kahverengi dallarını saksılarının kenarından aşağı sarkıtmış, köşedeki iki harap bitkiye gözlerini dikerek ileri geri yürümeye başladı. Dorothy hâlâ makinesine eğilmiş, yeşil kadife yeleği dikiyordu.

Victor zeki ve huzursuz bir adamdı, yalnızca biri ya da bir şeyle kavga ederken mutlu oluyordu. Solgun, ince hatlı yüzünde tatminsizlik gibi görünen, ama aslında çocuksu bir heveslilik olan bir ifade vardı. Onunla ilk kez tanışan insanlar genelde, köy öğretmenliği gibi gözlerden uzak bir işte yeteneklerini harcadığını söylerdi; ama gerçek şuydu ki, Victor'un küçük bir müzik yeteneği ve çocuklarla uğraşmak konusunda oldukça dikkate değer bir yeteneği dışında yeteneği yoktu; çocuklara karşı gereken insafsız yaklaşım vardı onda. Ama elbette, başka herkes gibi kendi özel yeteneğini küçümserdi. Onun ilgisi Kilise idi. İnsanların *kilise eğilimli* dediği genç adamlardan olmuştu hep. Hep

Kilise'ye girmeyi arzulamıştı, Grekçe ve İbranice öğrenme yeteneğine sahip bir beyni olsa girecekti de. Rahip olması engellenince doğal olarak Kilise okul öğretmeni ve orgcu pozisyonuna kaymıştı. Deyiş yerindeyse, Kilise çevresinde kalmasını sağlamıştı bu iş. Söylemeye bile gerek yok, en saldırgan *Church Times* cinsinden bir Anglo-Katolik'ti... papazlardan da papaz, Kilise tarihi konusunda bilgili, resmi giysiler üzerinde uzman ve her an Modernistlere, Protestanlara, bilim adamlarına, Bolşeviklere ve ateistlere karşı öfkeli bir tirada girişmeye hazır.

"Düşünüyordum da," dedi Dorothy, makinesini durdurup ipi koparırken, "o miğferleri, yeterince şapka bulabilirsek, eski şapkalardan yapabiliriz. Siperliklerini kesip uygun boyutta kağıttan siperlikler yapıştırırız ve gümüşe boyarız."

"Ah Tanrım, neden bu tür şeyler için kafanı yoruyorsun?" dedi Victor. Prova biter bitmez oyuna ilgisini yitirmişti.

"Beni en çok endişelendiren o sefil çizmeler," dedi Dorothy, yeleği dizinin üzerine yatırıp bakarak.

"Ah, boş ver çizmeleri! Oyunu düşünmeyi bırakalım. Buraya bak," dedi Victor, müzik sayfasını açarak. "Benim adıma babanla konuşmanı istiyorum. Gelecek ay, bir ara bir geçit alayı yapıp yapamayacağımızı sormanı istiyorum."

"Yeni bir alay daha mı? Ne için?"

"Ah, bilmiyorum. Bir geçit alayı için daima bir sebep bulabilirsin. Ayın sekizinde Kutsal Bakire Meryem'in Doğumu var... bu alay için yeterli sebep, bana sorarsan. Şöyle şık bir şey hazırlarız. Hepsinin böğürebileceği heyecan verici, harika bir ilahi buldum. Belki Millborough'daki Aziz Wedekind'den Bakire Meryem'li sancaklarını ödünç alırız. Baban izin verirse hemen koroyu çalıştırmaya başlarım."

"Hayır diyeceğini biliyorsun," dedi Dorothy, yeleğin düğme-

lerini dikmek için iğneye iplik geçirerek. "Geçit alaylarını gerçekten onaylamıyor. Sorup kızdırmamak çok daha iyi."

"Hay Allah'ın cezası!" diye itiraz etti Victor. "Bir geçit yapmayalı aylar oldu. Bizimki kadar cansız ayinler görmedim. Neler yaptığımızı gören de Baptist şapeliyiz falan sanır."

Victor durmaksızın Papaz'ın ayinlerinin tatsızlığı hakkında söylenir dururdu. Onun ideali, "gerçek Katolik ibadeti" dediği şeydi ve sınırsız tütsü, yaldızlı imgeler ve Roma Katolik giysilerinden daha fazlası anlamına geliyordu bu. Orgcu olarak durmaksızın daha fazla geçit, daha şevklendirici müzik, daha ayrıntılı ilahiler için ısrar ediyor, öyle ki Papaz'la çekişip duruyordu. Ve bu noktada Dorothy babasının tarafındaydı. Anglikanizmin tuhaf, soğuk *via media*'sında yetiştirildiğinden doğası gereği "törensel" her şeyden yarı tiksiniyor, yarı korkuyordu.

"Tüh Allah'ın cezası!" diye devam etti Victor, "Geçitler eğlencelidir! Koridordan yürünür, sonra batı kapısından çıkılıp güney kapısından girilir. Koro arkadan mumları taşır ve Oğlan İzciler önde sancakla yürür. Güzel görünürdü." İnce, ama ezgili bir tenor sesle bir dize söyledi:

"Selam sana, Festival Günü, sonsuza dek kutsanmış, mutlu gün!"

"*Benim* dediğim olsaydı," diye ekledi, "aynı zamanda güzel buhurdanlıklar sallayan iki de oğlan olurdu."

"Evet, ama babamın bu tür şeylerden hiç hoşlanmadığını biliyorsun. Özellikle de konu Bakire Meryem'le ilgili olursa. Buna Roma Humması diyor. İnsanların yanlış zamanlarda haç çıkarmalarına, diz kırmalarına ve Tanrı bilir başka nelere sebep oluyor. Diriliş'te ne olduğunu hatırlıyorsun."

Önceki sene, Victor sorumluluğu üzerine alarak Diriliş için söylenecek ilahilerden birini kendisi seçmişti. 642 numaralı ila-

hinin nakaratı, "Selam Meryem, selam Meryem, selam Meryem incelik dolu!" idi. Bu Roma Katolik züppeliği Papaz'ı çok fena kızdırmıştı. İlk dize biterken anlamlı anlamlı ilahi kitabını bırakmış, kürsüde arkasına dönmüş ve cemaate öyle taş gibi bir ifade ile bakarak durmuştu ki, korodaki çocuklardan bazıları kekelemiş, ilahiyi bırakacak olmuştu. Daha sonra köylülerin "Selam Meryem! Selam Meryem!" diye bağırmalarını duyunca, Köpek ve Şişe'deki bira tezgahında olduğunu sandığını söylemişti.[5]

"Allah kahretsin!" dedi Victor incinmiş gibi, "ne zaman ayinlere biraz canlılık katmaya çalışsam baban köstek oluyor. Tütsüye izin vermiyor, doğru düzgün müziğe, giysilere, hiçbir şeye izin vermiyor. Peki sonuç ne? Paskalya Pazarı'nda bile kilisenin dörtte birini dolduramıyoruz. Pazar sabahı kilisede çevrene bir bak, Oğlan İzciler, Kız İzciler ve birkaç yaşlı kadın dışında kimseyi göremezsin."

"Biliyorum. Çok fena," diye kabul etti Dorothy, düğmeyi dikerek. "Ne yaparsak yapalım fark etmiyor... insanları kiliseye *getiremiyoruz* işte. Yine de," diye ekledi, "evlenmek ve gömülmek için bize geliyorlar. Hem cemaatin bu sene azaldığını sanmıyorum. Paskalya Komünyonu'nda neredeyse iki yüz kişi vardı."

"İki yüz ha! İki bin olmalıydı. Bu kasabanın nüfusu bu. Gerçek şu ki, buradaki insanların dörtte üçü yaşamları boyunca kiliseye yaklaşmıyor bile. Kilise o insanların üzerindeki etkisini tamamen yitirmiş. Var olduğunu bile bilmiyorlar. Neden peki? Varmaya çalıştığım nokta bu. Neden?"

"Sanırım bütün bu Bilim ve Özgür Düşünce, vesaire yüzünden," dedi Dorothy, babasını taklit ederek tumturaklı bir tavırla.

Bu yorum Victor'a söylemek üzere olduğu şeyi unutturdu.

5) (İng.) "Hail Mary", ancak köylüler H'yi yutarak ilahiyi "'Ail Mary" diye telaffuz ediyor. İngilizcede "ail" ve "ale (bir tür bira)" eşsesli sözcükler olduğu için sanki ilahide "Bira Meryem!" deniyormuş gibi algılanıyor.

Aziz Athelstan'ın cemaatinin, ayinlerin sönüklüğü yüzünden azaldığını söylemek üzereydi; ama nefret ettiği Bilim ve Özgür Düşünce sözleri onu başka ve çok daha tanıdık bir yola soktu.

"Elbette bu sözde Özgür Düşünce yüzünden!" diye bağırdı ve yine ileri geri yürümeye başladı. "Bertrand Russell, Julian Huxley ve peşlerindeki sürü gibi domuz ateistler yüzünden. Kiliseyi asıl mahveden, onlara pekala yanıt verip bütün budalalıklarını, yalancılıklarını ifşa edebilecekken yerimizde oturmamız ve şeytani ateist propagandalarını diledikleri yerde yaymalarına izin vermemiz. Hepsi piskoposların suçu, elbette." (Her Anglo-Katolik gibi Victor da piskoposları feci küçümserdi.) "Hepsi Modernist ve zamana göre hareket edenler. Bu arada," diye ekledi neşeyle durarak, "geçen hafta *Church Times*'taki mektubumu gördün mü?"

"Hayır, ne yazık ki görmedim," dedi Dorothy, başparmağı ile yeni bir düğmeyi yerinde tutarak. "Ne hakkındaydı?"

"Ah, Modernist piskoposlar, falan hakkında. İhtiyar Barnes'ı iyi benzettim."

Victor'un *Church Times*'a mektup yazmadığı hafta nadirdi. Her tartışmanın içindeydi, özellikle de *Church Times* her zamanki gibi Modernistleri ve ateistleri eleştirirken. İki kez Dr. Major ile mücadeleye girişmiş, Başrahip Inge ve Birmingham Piskoposu hakkında müstehzi mektuplar yazmıştı ve şeytan Russell'a saldırmakta bile tereddüt etmemişti... ama elbette Russell yanıt vermeye cesaret edememişti. Doğruyu söylemek gerekirse Dorothy *Church Times*'ı nadiren okurdu; evde bir *Church Times* görse Papaz kızardı. Onların Papaz Evi'ne aldıkları haftalık gazete *High Churchman's Gazette* idi... oldukça az abonesi olan, eski, iyi Yüksek Tory[6] anakronizmi.

6) Tory: İngiltere'de Muhafazakar Parti ve bu partinin üyelerine verilen ad. (YHN.)

"O domuz Russell!" dedi Victor ellerini ceplerine sokup anılarına dalarak. "Nasıl da tepemi attırıyor!"

"Çok zeki bir matematikçi olan adam değil mi?" dedi Dorothy, ipliği ısırıp koparark.

"Ah, kendi konusunda yeterince akıllı olduğunu söyleyebilirim, elbette," diye kabullendi Victor istemeye istemeye. "Ama bunun konuyla ne ilgisi var? Sırf adam rakamlar konusunda zeki diye... eh, her neyse! Ne diyordum? Neden burada insanların kiliseye gelmesini sağlayamıyoruz? Çünkü ayinlerimiz o kadar sıkıcı ve Tanrısız ki! İşte bu yüzden. İnsanlar ibadet eder gibi ibadet etmek istiyor... onlar ait olduğumuz gerçek Katolik Kilisesi'nin gerçek Katolik ibadetini istiyor. Ve bunu bizde bulamıyorlar. Tek buldukları eski Protestan gevezelikleri. Protestanlık çoktan nalları dikti, herkes bunu biliyor."

"Bu doğru değil!" dedi Dorothy keskin bir sesle, üçüncü düğmeyi yerine bastırırken. "Protestan olmadığımızı biliyorsun. Babam hep İngiltere Kilisesi'nin Katolik Kilise olduğunu söyler... Papaların art arda göreve gelmesi hakkında kim bilir kaç vaaz verdi. Lord Pockthorne ve diğerlerinin buradaki kiliseye gelmemesinin sebebi bu. Ama Anglo-Katolik hareketine de katılmıyor, çünkü onların tören aşkı için tören yapmayı çok sevdiklerini düşünüyor. Ben de aynı fikirdeyim."

"Ah, babanın doktrin konusunda çok mantıklı konuştuğunu söylemiyorum... kesinlikle mantıklı. Ama bizim Katolik Kilisesi olduğumuzu düşünüyorsa, neden doğru düzgün, Katolik yöntemiyle ayin yapmıyor? *Zaman zaman* tütsü kullanamamamız çok yazık. Bir de giysiler konusundaki fikirleri (kusuruma bakma ama) kesinlikle berbat. Paskalya Pazarı, üzerinde Gotik cüppe ve çağdaş İtalyan dantel yelek vardı. Hay Allahım, kahverengi botların üzerine silindir şapka takmaktan farkı yok ki bunun!"

"Eh, ben giysilere senin kadar önem vermiyorum," dedi Dorothy. "Bence önemli olan rahibin ruhu, üzerindeki kıyafetler değil."

"İşte bu, bir İlkel Metodist'in söyleyeceği türden bir şey!" diye bağırdı Victor tiksinti içinde. "Elbette giysiler önemli! Doğru düzgün yapamıyorsak ibadet etmenin ne anlamı var? Şimdi, gerçek Katolik ibadetinin neye benzediğini görmek istersen, Millborough'daki Aziz Wedekind Kilisesi'ne bakacaksın! Orada her şeyi şık bir şekilde yapıyorlar! Bakire imgeleri, Kutsal Ekmeğin saklanması... her şey. Kensitçiler üç kez üstlerine gitti. Piskopos'a bile meydan okuyorlar."

"Ah, Aziz Wedekind'de yaptıklarından nefret ediyorum!" dedi Dorothy. "Kesinlikle çok gösterişliler. Sunakta olan bitenleri bile zor görüyorsun, o kadar çok tütsü bulutu var. Bence o tür insanlar Roma Katolikliğine dönmeli ve işlerini bitirmeli."

"Sevgili Dorothy, sen bir Ayrılıkçı[7] olmalıydın. Gerçekten öyle olmalıydın. Bir Plymouth Biraderi... ya da Plymouth Rahibesi, ya da her ne deniyorsa. Bence senin en sevdiğin ilahi 567 numaradır, 'Ah Tanrım, Senden korkuyorum, Sen çok Yücesin!'"

"Seninki de 231 numara, 'Her gece çadırımı Roma'ya bir günlük yürüyüş mesafesi kadar daha yaklaştırıyorum!'" diye terslendi Dorothy, ipliği dördüncü ve sonuncu düğmeye sararak.

Dorothy bir Şövalye'nin kunduz şapkasını (kendi eski, keçe okul şapkasıydı) tüyler ve kurdeleler ile süslerken tartışma dakikalarca sürdü. O ve Victor "törenciliğin" anlamı üzerine tartışmaya başlamadan asla bir arada kalamıyorlardı. Dorothy'nin Victor hakkındaki fikri, önlenmezse "Roma'ya gidecek" türden

7) (İng.) Nonconformist: Anglikan Kilisesi'nden ayrılmış bir mezhepten olan kişi. (YHN.)

biri olduğuydu, ve muhtemelen haklıydı da. Ama Victor muhtemel yazgısının farkında değildi henüz. Şu anda Anglo-Katolik hareketinin ateşi ve aynı anda üç cephede (sağınızda Protestanlar, solunuzda Modernistler ve ne yazık ki arkanızda, daima kurnazca poponuzu tekmelemeye hazır Roma Katolikleri) savaş vermesinin heyecanı zihinsel ufkunu dolduruyordu. *Church Times*'ta Dr Major'a karşı puan almak onun için hayattaki tüm diğer ciddi işlerden daha anlamlıydı. Ama bunca kiliseciliğine karşın doğasında gerçek dindarlığın zerresi yoktu. Onu asıl çeken dini çekişme oyunuydu... icat edilen en ilgi çekici oyun, çünkü durmaksızın sürer ve birazcık hile yapmanıza izin vardır.

"Şükürler olsun, bitti!" dedi Dorothy, Şövalye'nin kunduz şapkasını elinde çevirip bıraktı. "Eyvah, daha yapacak yığınla şey var! Keşke o çizmeleri aklımdan çıkarabilseydim. Saat kaç, Victor?"

"Bire beş var."

"Ah, aman Tanrım! Koşmalıyım. Yapacak üç omletim var. Ellen'a emanet edemem. Ah, Victor! Kermes için bize verebileceğin bir şeyin var mı? Eski bir pantolon verebilsen çok iyi olur, çünkü pantolonları her zaman satabiliyoruz."

"Pantolon mu? Hayır, ama sana ne verebileceğimi söyleyeyim. Yıllardır *Hacının Gelişmesi* ve Foxe'un *Şehitler Kitabı*'ndan kurtulmak istiyordum. Şeytani Protestan pisliği! Yaşlı ve ayrılıkçı bir halam vermişti... Birkaç peni için uğraşmaktan bıkmadın mı? Ayinlerimizi doğru düzgün, Katolik tarzında yapsaydık doğru düzgün bir cemaatimiz olurdu, anlamıyor musun. Hem o zaman..."

"Bu harika olur," dedi Dorothy. "Kitaplar için hep bir standımız olur... kitap başına bir peni alırız ve hemen hemen hepsi satılır. Bu kermes satışları başarılı olmak *zorunda*, Victor! Bayan

Mayfill'in bize gerçekten *güzel* bir şey vereceğini umuyorum. Özellikle de şu Lowestoft porselen çay takımını vermesini umuyorum. Onu en az beş sterline satabiliriz. Her sabah o takımı bize vermesi için özel dualar ediyorum."

"Öyle mi?" dedi Victor, her zamankinden daha az hevesli bir sesle. Sabahleyin Proggett'te olduğu gibi, "dua etmek" lafı onu utandırıyordu. Bütün gün törenlerin anlamı üzerine konuşmaya hazırdı; ama kişisel ibadetten bahsedilmesi ona biraz uygunsuz geliyordu. "Babana geçit törenini sormayı unutma," dedi, daha uygun bir konuya dönerek.

"Tamam, sorarım. Ama ne diyeceğini biliyorsun. Sinirlenecek ve Roma Humması diyecek."

"Ah, Roma Humması'nın canı cehenneme!" dedi Victor. Dorothy'nin aksine küfrettiği için kendini cezalandırmıyordu.

Dorothy koşa koşa mutfağa gitti, üç kişilik omlet yapmak için yalnızca beş yumurta olduğunu gördü ve tek bir büyük omlet yapmaya, dünden kalmış haşlanmış patateslerle biraz şişirmeye karar verdi. Omletin başarılı olması için küçük bir dua ettikten sonra (tavada çevirirken omletler kırılmaya o kadar yatkın oluyorlardı ki!) yumurtaları çırptı. Bu arada Victor yarı özlemle, yarı asık suratla, "Selam sana Festival Günü"nü mırıldanarak yürüyüp gitti. Yolda, Bayan Mayfill'in kermese katkısı olan iki sapsız lazımlığı taşıyan tiksinmiş görünümlü bir erkek hizmetkarın yanından geçti.

6

Saat onu biraz geçmişti. Muhtelif olaylar olmuştu... ama hiçbiri önemli değildi, yalnızca Dorothy'nin akşamını ve gecesini dolduran her zamanki işler. Şimdi, daha önceden anlaştıkları gibi Bay Warburton'un evindeydi ve adamın kızı bulaştırmaya bayıldığı o dolambaçlı tartışmalardan birine karşı fikirlerini savunmaya çalışıyordu.

Dini inanç konusu üzerine konuşuyorlardı.... Bay Warburton gerçekten de sohbeti bu konuya yönlendirmeden duramıyordu.

"Sevgili Dorothy," diyordu, bir eli ceketinin cebinde, diğeri bir Brezilya purosu tutarak ileri geri yürürken. "Sevgili Dorothy, ciddi ciddi bana bu yaşta (yirmi yediydi, sanırım) ve bu zekayla, dini inançlarınızı hâlâ, tamamen koruduğunuzu söylemiyorsunuz, değil mi?"

"Elbette koruyorum. Koruduğumu biliyorsunuz."

"Ah, hadi ama! Bir çuval yalan. Annenizin dizinin dibinde öğrendiğiniz onca saçmalık... kuşkusuz hâlâ inandığınızı bana söylemeyeceksiniz, değil mi? Elbette inanmıyorsunuzdur! İnanamazsınız! Yalnızca kabul etmekten korkuyorsunuz, o kadar. Burada korkmanıza gerek yok, biliyorsunuz. Bölge Başrahibi'nin karısı dinlemiyor, *ben* de sizi ele vermem."

"'Bunca *saçmalık*' derken neyi kastediyorsunuz, bilmiyo-

rum," diye başladı Dorothy biraz alınarak. Sandalyesinde sırtını dikleştirdi.

"Eh, bir örnek ele alalım. Yutması özellikle zor bir şey... Cehennem, örneğin. Cehennem'e inanıyor musunuz? *İnanmak* derken, genç Victor Stone'u bu kadar heyecanlandıran şu Modernist piskoposların anlattığı mecazi açıdan demek istemiyorum. Demek istediğim, gerçekten inanıyor musunuz? Cehennem'e, Avustralya'ya inandığınız gibi inanıyor musunuz?"

"Evet, elbette inanıyorum," dedi Dorothy ve ona kendisi için Cehennem'in varlığının, Avustralya'nın varlığından daha gerçek ve kalıcı olduğunu açıklamak istedi.

"Hm," dedi Bay Warburton, etkilenmemiş gibi. "Kendi tarzında çok mantıklı, elbette. Ama siz dindar insanlardan bu kadar kuşkulanmama sebep olan şey, inançlarınız konusunda şeytani bir soğukkanlılığa sahip olmanız. En azından, çok zayıf bir hayal gücünüz olduğunu gösteriyor. İşte ben karşınızdayım, inançsız, günahkar biri. Yedi Ölümcül Günah'ın en az altısına boğazıma dek gömülmüşüm ve ebedi işkence çekmeye yazgılıyım. Hiç bilinmez, belki bir saat sonra Cehennem'in en sıcak kısmında kızarıyor olabilirim. Ve siz, bende hiç sorun yokmuş gibi sakin sakin oturup benimle konuşabiliyorsunuz. Şimdi, yalnızca kanser, cüzam ya da başka bir bedensel hastalığım olsa, bu sizi oldukça rahatsız ederdi... en azından edeceğini söyleyerek kendimi teselli ediyorum. Buna karşın, ben sonsuza dek ızgarada cızırdayacağım ve siz bu konuda hiç endişeli görünmüyorsunuz."

"*Sizin* Cehennem'e gideceğinizi söylemedim," dedi Dorothy, biraz huzursuzlukla ve sohbetin başka konuya dönmesini dileyerek. Çünkü gerçek şuydu ki, adama itiraf edecek olmasa da, Bay Warburton kesinlikle kabullenmekte güçlük çektiği bir

noktaya değinmişti. Gerçekten de Cehennem'e inanıyordu, ama gerçekten de birilerinin oraya *gittiğine* kendisini hiç ikna edememişti. Cehennem'in var olduğuna, ama boş kaldığına inanıyordu. Bu inancın geçerliliğinden emin olmadığı için kendine saklamayı tercih ediyordu. "*Herhangi birinin* Cehennem'e gideceği asla kesin değildir," dedi daha büyük kararlılıkla, en azından burada güvenli bir zeminde olduğunu hissederek.

"Ne!" dedi Bay Warburton, sahte bir şaşkınlık içinde durarak. "Benim için hâlâ umut olduğunu söylemeye çalışmıyorsunuz, değil mi?"

"Elbette var. Pişman olsanız da, olmasanız da Cehennem'e gideceğinizi söyleyen yalnızca, Tanrı'nın her şeyi önceden kararlaştırdığına ve bunun asla değiştirilemeyeceğine inananlar sadece. Anglikan İngiltere Kilisesi'nin Kalvinist olduğunu düşünmüyorsunuz, değil mi?"

"Sanırım Alt Edilmez Cehalet bahanesi ile kurtulmak her zaman mümkün," dedi Bay Warburton düşünceli düşünceli. Sonra sır açar gibi ekledi: "Biliyor musunuz, Dorothy, beni iki senedir tanıdığınız halde şimdi bile beni dine döndürebileceğinizi düşündüğünüzü hisseder gibiyim. Kaybolmuş bir koyun... yananlardan koparılmış bir çıra falan. Sanırım hâlâ bugünlerden birinde gözlerimin açılacağını ve lanet olası soğuk bir kış sabahında, saat yedide benimle Kutsal Komünyon'da rastlaşacağınızı umuyorsunuz. Değil mi?"

"Şey..." dedi Dorothy, yine huzursuzca. Aslında Bay Warburton hakkında gerçekten de böyle bir umut besliyordu, gerçi adam dine dönme umudu veren bir tip değildi. İnançsız bir insanı görüp de döndürmeye çalışmamak kızın doğasına aykırıydı. Değişik zamanlarda, inançsızlıkları için tek bir mantıklı sebep veremeyen köylü ateistlerle tartışarak kaç saat harcamıştı!

"Evet," diye itiraf etti sonunda. İtiraf etmek istemiyordu, ama yalan söylemek de istemiyordu.

Bay Warburton zevkle güldü.

"Umut dolu bir karakteriniz var," dedi. "Ama, benim *sizi* döndürmemden korkuyor olmanız olasılığı yok, değil mi? 'Ölmüş olan köpek,' hatırladınız mı?"

Bunun üzerine Dorothy gülümsemekle yetindi. "Seni şok ettiğini görmesine izin verme"... Bay Warburton ile konuşurken düsturu buydu. Bir saattir bu şekilde, sonuçsuzca tartışıyorlardı, Dorothy kalmaya razı olsa bütün gece aynı şekilde sürerdi; çünkü Bay Warburton dini inançları konusunda ona takılmaya bayılıyordu. İnançsızlarda sık sık görülen o ölümcül zekaya sahipti ve tartışmalarında, Dorothy daima *haklı* olsa da, her zaman muzaffer olmuyordu. Ay ışığı ile aydınlanan çimenliğe bakan, Bay Warburton'un "stüdyo" dediği (içinde herhangi bir işin yapıldığına ilişkin işaret yoktu) geniş, hoş bir odada oturuyorlardı; daha doğrusu Dorothy oturuyor, Bay Warburton ayakta duruyordu. Dorothy hayal kırıklığı içinde ünlü Bay Bewley'nin gelmediğini görmüştü. (Aslında ne Bay Bewley, ne karısı, ne de *Balık Havuzları ve Odalıklar* diye bir kitap vardı. Bay Warburton hepsini o anda, oracıkta, Dorothy'yi evine davet etmek için bahane olarak uydurmuştu, çünkü eşlik edecek biri olmadan asla gelmeyeceğini biliyordu.) Dorothy Bay Warburton'un yalnız olduğunu görünce oldukça rahatsız olmuştu. Hemen eve dönmesinin daha akıllıca olduğunu düşünmüştü ve gerçekten de döneceğinden oldukça emindi; ama kalmıştı, çünkü feci yorgundu ve Bay Warburton'un eve girer girmez onu oturttuğu deri koltuk kalkamayacağı kadar rahattı. Ama şimdi vicdanı onu dürtükleyip duruyordu. Bu evde *geç saatlere* kadar kalmak doğru değildi... insanlar duyarsa dedikodu olurdu. Dahası, yapması gere-

ken ve buraya gelmek için ihmal ettiği bir sürü iş vardı. Tembelliğe o kadar az alışıktı ki, sırf konuşarak geçen bir saat günah gibi geliyordu.

Bir girişimde bulundu ve aşırı rahat koltukta sırtını dikleştirdi. "İzin verirseniz, gerçekten eve dönmem gerektiğini düşünüyorum," dedi.

"Alt Edilmez Cehalet'ten bahsetmişken," diye devam etti Bay Warburton, Dorothy'nin sözlerini dikkate almadan, "size söyledim mi, unuttum. Bir kez, Chealsea'deki Dünyanın Sonu *pub*'ının dışında taksi bekliyordum. Kurtuluş Ordusu'ndan lanet olası çirkin bir kız yaklaştı ve dedi ki (hem de herhangi bir giriş olmadan), 'Hüküm Makamı'nda ne diyeceksin?' dedi; ben de, 'Savunmamı o zamana saklıyorum,' dedim. Bence oldukça akıllıca, değil mi?"

Dorothy yanıt vermedi. Vicdanı onu bir kez daha, daha şiddetli dürtükledi... o sefil, yapılmamış çizmeleri ve bu gece en az bir tanesinin yapılması gerektiği gerçeğini hatırlamıştı. Ama dayanılmaz ölçüde yorulmuştu. Güneş altında ileri geri on mil bisiklet sürerek kilise gazetesini dağıtması ile başlayan, kilise salonunun arkasındaki küçük, sıcak, tahta duvarlı bir odada Anneler Birliği çayı ile devam eden yorucu bir akşam geçirmişti. Anneler her Çarşamba çay içmek ve Dorothy onlara yüksek sesle kitap okurken hayır işleri için biraz dikiş dikmek üzere toplanıyorlardı. (Şu sıra Gene Stratton Porter'ın *Limberlostlu Kız*'ını okuyordu.) Bu tür işler hep Dorothy'ye düşerdi, çünkü Knype Hill'deki kilise bölgelerinin pis işlerini yapan dindar kadınların (kilise kuşu deniyordu bunlara) sayıları en fazla dört ya da beşe düşmüştü. Dorothy'nin her zaman güvenebildiği, yardım eden tek kişi uzun boylu, tavşan suratlı, sinirli bir otuz beşlik kız kurusu olan Bayan Foote idi. Bayan Foote her zaman iyi niyetliydi,

ama her şeyi karman çorman ederdi ve daima bir telaş içindeydi. Bay Warburton kadının ona bir kuyrukluyıldızı hatırlattığını söylerdi... "Egzantrik bir yörüngede koşturup duran, daima biraz geç kalmış, küt burunlu, aptal bir yaratık." Kilisenin süslenmesi konusunda Bayan Foote'a güvenebilirdiniz, ama Anneler Birliği, Pazar Okulu için güvenemezdiniz, çünkü kiliseye düzenli olarak gidiyor olsa da dini inançları kuşkuluydu. Dorothy'ye, Tanrı'ya en iyi mavi gök kubbenin altında ibadet edebildiğini söylemişti. Çaydan sonra Dorothy kiliseye koşmuş, sunağın üzerine taze çiçekler koymuş, sonra babasının vaazını daktilo etmişti... daktilosu köhne bir Boer savaşı öncesi "görünmez"i idi. Bu daktilo ile saatte ortalama sekiz yüz kelimeden fazlasını yazmayı başaramazdınız. Dorothy gece yemeğinden sonra hava kararana ve sırtı kopuyor gibi gelene kadar bezelyelerin arasındaki yabanotlarını ayıklamıştı. Birbiri ardına gelen işler sonucunda, her zamankinden daha yorgundu.

"*Gerçekten* eve dönmeliyim," diye tekrarladı daha büyük kararlılıkla. "Korkunç ölçüde geç olduğundan eminim."

"Eve mi?" dedi Bay Warburton. "Saçma! Daha gece yeni başlıyor!"

Elleri ceketinin ceplerinde, yine odada ileri geri yürümeye başladı. Purosunu atmıştı. Yapılmamış çizmelerin hayaleti yine Dorothy'nin zihnine doluştu. Aniden, boşa harcadığı saatlerin cezası olarak bu gece bir değil iki çizme yapmaya karar verdi. Aklından, ayağın üst kısmını kahverengi kağıttan nasıl yapacağını planlamaya başlamıştı ki, Bay Warburton'un sandalyesinin arkasında durduğunu fark etti.

"Saat kaç, biliyor musunuz?" diye sordu Dorothy.

"Sanırım on buçuk. Ama siz ve benim gibi insanlar saat gibi bayağı konulardan konuşmazlar."

"On buçuk olmuşsa gerçekten gitmeliyim," dedi Dorothy. "Yatmadan önce daha yapacak bir yığın işim var."

"İş mi! Gecenin bu saatinde mi? İmkansız!"

"Evet, var. İki asker çizmesi yapmalıyım."

"İki *ne* yapacaksınız?" dedi Bay Warburton.

"Asker çizmesi. Okuldaki çocukların piyesi için. Yapıştırıcı ve kahverengi kağıttan yapıyorum."

"Yapıştırıcı ve kahverengi kağıt! Güzel Tanrım!" diye mırıldandı Bay Warburton. Daha çok, Dorothy'nin sandalyesine yaklaşmakta olduğu gerçeğini örtmek için sözlerine devam etti. "Nasıl bir yaşam sürüyorsunuz! Gecenin ortasında yapıştırıcı ve kahverengi kağıt ile uğraşmak! Zaman zaman bir papazın kızı olmadığım için kendimi biraz mutlu hissettiğimi söylemeliyim."

"Bence..." diye başladı Dorothy.

Ama aynı anda Bay Warburton, sandalyenin arkasında görülmeden ellerini indirdi ve nazikçe onu omuzlarından yakaladı. Dorothy hemen kendini kurtarmak için kıvrandı, ama Bay Warburton onu oturduğu yere bastırdı.

"Kıpırdamayın!" dedi sakin sakin.

"Beni bırakın!" diye bağırdı Dorothy.

Bay Warburton sağ elini kızın üst kolu boyunca okşarcasına gezdirdi. Bunu yapışında çok açık, çok karakteristik bir şey vardı; bu, bir kadının bedenine, sanki yenecek bir şeymiş gibi kıymet veren bir adamın oyalanan, değer biçen dokunuşu idi.

"Gerçekten olağanüstü güzel kollarınız var," dedi Bay Warburton. "Bunca sene evlenmeden nasıl kaldınız?"

"Beni hemen bırakın!" diye tekrarladı Dorothy, yine çabalamaya başlayarak.

"Ama sizi bırakmayı özellikle istemiyorum," diye itiraz etti Bay Warburton.

"*Lütfen* kolumu bu şekilde okşamayın! Hoşlanmıyorum!"

"Ne kadar tuhaf bir çocuksunuz. Neden hoşlanmıyorsunuz?"

"Size hoşlanmıyorum dedim!"

"Şimdi arkanızı dönmeye kalkmayın," dedi Bay Warburton ılımlı bir tavırla. "Size arkadan yaklaşmakla ne kadar ustaca bir taktik uyguladığımı fark etmiyor gibisiniz. Arkanıza dönerseniz babanız yaşında ve ek olarak iğrenç ölçüde kel olduğumu görürsünüz. Ama kıpırdamazsanız ve bana bakmazsanız Ivor Novello olduğumu hayal edebilirsiniz."

Dorothy onu okşayan eli gördü... iri, pembe, kalın parmaklı ve sırtında altın rengi tüyler olan çok erkeksi bir eldi. Kız bembeyaz kesildi; yüzündeki ifade basit bir sıkıntıdan tiksintiye ve dehşete dönüştü. Sert bir hareketle kendini kurtardı ve ayağa kalkıp adamla yüzleşti.

"*Keşke* bunu yapmasaydınız!" dedi yarı öfke, yarı üzüntüyle.

"Size neler oluyor?" dedi Bay Warburton.

Her zamanki gibi dimdik, tamamen kayıtsız duruyordu ve Dorothy'ye biraz merakla bakıyordu. Kızın yüzü değişmişti. Yalnızca solgun olduğundan değil; gözlerinde içine kapanık, yarı korkmuş bir ifade vardı... sanki bir anlığına adama bir yabancının gözleri ile bakıyormuş gibi. Adam onu anlamadığı, belki kızın anlamasını istemediği bir şekilde incitmiş olduğunu anladı.

"Size neler oluyor?" diye tekrarladı.

"*Neden* her karşılaştığımızda bunu yapmak zorundasınız?"

"'Her karşılaştığımızda' abartılı oldu," dedi Bay Warburton. "Aslında bu fırsatı nadiren bulabiliyorum. Ama gerçekten hoşlanmıyorsanız..."

"Elbette hoşlanmıyorum! Hoşlanmadığımı biliyorsunuz!"

"Pekala! O zaman bundan bir daha bahsetmeyelim," dedi Bay Warburton cömertçe. "Oturun ve konuyu değiştirelim."

Adam kesinlikle utanmazın biriydi. Belki de en öne çıkan özelliği buydu. Dorothy'yi baştan çıkarmaya çalışmıştı, başarısız olunca hiçbir şey olmamış gibi onunla sohbet etmek istiyordu.

"Ben hemen eve gidiyorum," dedi Dorothy. "Burada daha fazla kalamam."

"Ah, saçmalık! Oturun ve unutun. Ahlaki teoloji, ya da katedral mimarisi, ya da Kız İzcilerin yemek pişirme dersleri, ya da seçeceğiniz başka bir konuda konuşuruz. Bu saatte eve giderseniz yapayalnız ne kadar sıkılacağımı düşünün."

Ama Dorothy direndi ve tartıştılar. Dorothy ile sevişmeye niyeti olmasa bile (ne söz verirse versin, kız kalacak olursa adam birkaç dakika sonra yine başlardı kuşkusuz) Bay Warburton gitmemesi için ısrar edecekti, çünkü hiç işi olmayan tüm insanlar gibi yatağa gitmekten korkuyordu ve zamanın ne kadar değerli olduğunu kesinlikle kavrayamıyordu. Ona izin verirseniz sabahın üçüne, dördüne kadar konuştururdu sizi. Dorothy sonunda kaçtığı zaman bile, yüksek sesle konuşmaya devam ederek ay ışığı ile aydınlanan araba yolunda onunla yürüdü. O kadar iyi huyluydu ki, Dorothy ona daha fazla kızgın kalmayı imkansız buldu.

"Sabah ilk iş gidiyorum," dedi adam, kapıya ulaştıklarında. "Arabayı kasabaya götürüp çocukları alacağım... *piçleri*, bilirsiniz.!. ve ertesi gün Fransa'ya gitmek üzere yola çıkacağız. Ondan sonra nereye gideriz, emin değilim; belki Doğu Avrupa'ya. Prag, Viyana, Bükreş."

"Ne hoş," dedi Dorothy.

Bay Warburton bu kadar iri ve şişman bir adam için şaşırtıcı bir beceriklilikle kapı ile Dorothy'nin arasına girdi.

"Altı ay, hatta daha fazla buraya uğramayacağım," dedi. "Ve elbette, böylesine uzun bir ayrılıktan önce bana hoşçakal öpücü-

ğü verip vermeyeceğinizi sormama bile gerek yok, değil mi?"

Dorothy ne olduğunu anlamadan kolunu ona doladı ve kendine çekti. Dorothy geri çekildi... ama çok geçti, adam onu yanağından öptü... kız tam zamanında başını çevirmese dudağından öpecekti. Dorothy adamın kollarında şiddetle ve bir an için çaresizce mücadele etti.

"Ah, bırakın beni!" diye haykırdı. "*Lütfen* bırakın beni!"

"Daha önce söylediğimi sanıyorum," dedi Bay Warburton, onu rahatlıkla göğsüne yaslayarak, "sizi bırakmak istemiyorum."

"Ama tam Bayan Semprill'in penceresinin önünde duruyoruz! Bizi kesin görür!"

"Ah, güzel Tanrım! Gerçekten görür!" dedi Bay Warburton. "Unutmuştum."

Dorothy'nin ileri sürdüğü öbür gerekçelerden etkilenmese de bu gerekçeden etkilenerek kızı bıraktı. Dorothy hemen kapıyı Bay Warburton ile kendisinin arasına aldı. Bu arada adam Bayan Semprill'in pencerelerini inceliyordu.

"Hiçbir yerde ışık göremiyorum," dedi sonunda. "Şansımız varsa lanet kocakarı bizi görmemiştir."

"Hoşçakalın," dedi Dorothy kısaca. "Bu sefer *gerçekten* gitmeliyim. Çocuklara selam söyleyin."

Bundan sonra, adam onu yine öpmeye kalkışmasın diye, koşmaya başlamadan elinden geldiğince hızlı yürüyerek uzaklaştı.

Yürürken bir ses bir anlığına durmasına sebep oldu... Bayan Semprill'in evinde bir yerde, kapanan bir pencerenin yanlış anlaşılması imkansız gümlemesi. Bayan Semprill onları izliyor muydu? Ama (diye düşündü Dorothy) *elbette* onları izlemişti! Başka ne bekleyebilirdiniz ki? Bayan Semprill'in böyle bir sahneyi kaçırdığını hayal etmek imkansızdı. Ve onları *gerçekten* izle-

mişse, kuşkusuz yarın sabah hikaye tüm kasabaya yayılmış olacaktı, hem de hiçbir detayı kaybolmadan. Ama bu düşünce, ne kadar kötü olursa olsun, yoldan aşağı hızlı hızlı yürürken Dorothy'nin aklından bir anlığına geçti yalnızca.

Bay Warburton'un evi gözden kaybolduğunda mendilini çıkardı ve yanağında, adamın öptüğü yeri ovaladı. Öyle şiddetli ovdu ki kan çıkardı. Dudakların orada bıraktığı hayali lekeyi tamamen çıkarmadan yoluna devam etmedi.

Adamın yaptığı onu altüst etmişti. Şimdi bile yüreği rahatsız edici bir şekilde gümlüyor, çırpınıyordu. Bu tür şeylere *dayanamam*! diye tekrarladı kendine defalarca. Ve ne yazık ki bu sözde kalmayan bir gerçekti; gerçekten dayanamıyordu. Bir erkek tarafından öpülmek ya da ellenmek (üzerinde ağır erkek kolları hissetmek, kalın erkek dudaklarının kendisininkilere yaklaşması) onun için dehşet verici ve iticiydi. Hatırlar ya da hayal ederken bile irkilmesine sebep oluyordu. Bu onun özel sırrıydı, hayatı boyunca taşıdığı özel, tedavi edilmez özrü.

Keşke beni *rahat* bıraksalar! diye düşündü, biraz daha ağır adımlarla yürümeye devam ederken. Alışkanlık gereği kendi kendine bu şekilde ifade ederdi... "Keşke beni *yalnız* bıraksalar!" Çünkü başka açılardan erkeklerden hoşlanmıyor değildi. Tam tersine, onları kadınlardan daha çok severdi. Bay Warburton'un kızın üzerindeki nüfuzunun bir sebebi erkek olması, kadınların nadiren sahip olduğu kayıtsız iyi huyluluğa ve entelektüel enginliğe sahip olmasıydı. Ama neden onu *rahat* bırakmıyorlardı? Neden onu öpmeleri, ellemeleri gerekiyordu? Öptükleri zaman korkunçtular... korkunç ve biraz da iğrenç, iri, tüylü bir yaratık size sürtünüyormuş gibi, sanki aşırı dost canlısı ama her an tehlikeye dönüşebilirmiş gibi. Ve öpmelerinin ve ellemelerinin ötesinde hep başka, canavarca şeylerin düşüncesi vardı

(*"tüm o şeyler"* ismini vermişti Dorothy onlara). Onları düşünmeye bile dayanamıyordu.

Elbette, erkekler zamanında ona epey ilgi göstermişti. Erkeklerin genellikle rahatsız ettiği türden kızlar gibi, gerektiği kadar güzel, gerektiği kadar sadeydi. Çünkü bir erkek biraz kolay bir eğlence istediği zaman *fazla* güzel olmayan bir kız seçer. Güzel kızlar (diye mantık yürütür erkek) şımarıktır ve bu yüzden kaprislidir; ama sade kızlar kolay avdır. Ve bir papazın kızı da olsanız, Knype Hill gibi bir kasabada yaşıyor da olsanız, ömrünüzü bölge kilisesinin işlerine de vakfetseniz, kovalanmaktan büsbütün kurtulamazsınız. Dorothy buna alışıktı... şişmanca, orta yaşlı erkeklerin şüphe uyandırıcı, umutlu bakışlarla, yolda yanlarından geçerken arabalarını yavaşlatmalarına, tanıştırılmalarını sağlamalarına ve on dakika geçmeden dirseklerinizi çimdiklemeye başlamalarına epey alışıktı. Her tür erkek. Hatta bir seferinde bir din adamı... bir piskoposun papazı...

Ama sorun, doğru türden bir erkek olduklarında ve şerefli bir ilgi duyduklarında durumun daha iyi değil, ah, ah! son derece kötü olmasındaydı. Dorothy'nin aklı beş sene öncesine, Francis Moon'a kaydı. Adam o günlerde Millborough'daki Aziz Wedekind'de stajyer papazdı. Sevgili Francis! *Tüm o şeyler* olmasaydı Dorothy onunla ne büyük memnunlukla evlenirdi! Tekrar tekrar evlenme teklif etmişti ve elbette Dorothy hayır demek zorunda kalmıştı; ve aynı ölçüde kötü olan, adamın neden olduğunu hiç bilmemesi idi. Ona neden olduğunu açıklamak imkansızdı. Ve sonra adam gitmişti ve yalnızca bir yıl sonra, anlamsızca, zatüreeden ölmüştü. Dorothy bir anlığına babasının ölüler için dua edilmesini onaylamadığını unutarak Francis'in ruhu için bir dua okudu, ve sonra bir çabayla anıyı bir kenara itti. Ah, bir daha düşünmemek çok daha iyi! Düşünmek yüreğini ağrıtıyordu.

Bunun üzerine, uzun zaman önce asla evlenemeyeceğine karar vermişti. Daha çocukken biliyordu bunu. *Tüm o şeylere* karşı dehşetini hiçbir şey alt edemezdi... sırf düşünmek bile içinde bir şeylerin büzülmesine ve donmasına sebep oluyordu. Ve elbette, bir anlamda üstesinden gelmek istemiyordu. Çünkü, bütün anormal insanlar gibi, normal olmadığının tam olarak farkında değildi.

Ama yine de, cinsel soğukluğu ona doğal ve kaçınılmaz gibi görünse de, nasıl başladığını çok iyi biliyordu. Babası ile annesi arasında geçen bazı korkunç sahneleri daha dün gibi hatırlıyordu... daha dokuz yaşındayken tanık olduğu sahneler. Zihninde derin, gizli bir yara bırakmışlardı. Ve kısa süre sonra, satirler tarafından kovalanan orman perilerini temsil eden eski çelik gravürler korkutmuştu onu. O çocuk aklı için, çalıların içinde ve geniş ağaçların arkasında saklanan ve aniden üzerinize atlamaya hazır bekleyen o boynuzlu, yarı insan yaratıklarda açıklanamaz, korkunç bir kötülük vardı. Çocukluğunun bir senesi boyunca satirlerden korkarak ormanda yalnız başına yürümeye korkmuştu. Büyüyünce korkusu da geçmişti, elbette, ama onunla bağlantılı duyguları geçmemişti. Satir bir simge olarak onunla kalmıştı. Belki ondan, o dehşet duygusundan, mantıksız bir şekilde dehşet verici bir şeyden umutsuzca kaçma duygusundan asla kurtulamayacaktı... ıssız bir ormanda toynak sesleri, satirin ince, tüylü uylukları. Bu değiştirilemeyecek, tartışarak yok edilemeyecek bir şeydi. Dahası, bu günlerde, eğitimli kadınlar arasında şaşkınlık yaratmayacak kadar sık rastlanan bir şeydi.

Papaz Evi'ne ulaştığında Dorothy'nin heyecanı hemen hemen kaybolmuştu. Aklına gelip giden, satirlere, Bay Warburton'a, Francis Moon'a ve yazgısı belli kısırlığına ilişkin düşünceler solmuş, yerine çizmelerin suçlayıcı görüntüleri gelmişti. Bu gece

yatağa gitmeden önce iki saatlik işi olduğunu hatırladı. Ev karanlıktı. Muhtemelen çoktan uyumuş olan babasını uyandırmaktan korkarak arkaya dolandı ve ayak uçlarına basarak kiler odasına girdi.

Karanlık koridorda el yordamı ile limonluğa giderken aniden bu gece Bay Warburton'un evine gitmekle hata yaptığını düşündü. Başka birinin daha bulunacağından emin olsa bile bir daha oraya gitmemeye karar verdi. Dahası, bu gece oraya gittiği için yarın kendini cezalandıracaktı. Lambayı yaktı. Başka herhangi bir şey yapmadan yarının "not listesini" buldu ve "kahvaltı" notunun yanına büyük harfle C yazdı. C ceza demekti... yarın kahvaltıda Dorothy'ye domuz pastırması yoktu. Sonra yapışkan kutusunun altındaki gaz sobasını yaktı.

Lambanın ışığı sarı sarı, dikiş makinesinin ve masanın üzerindeki yarı dikilmiş giysilerin üzerine düştü ve ona henüz başlamadığı daha büyük giysi yığınını hatırlattı; aynı zamanda, korkunç ölçüde, bayılacak kadar yorgun olduğunu hatırlattı. Bay Warburton ellerini omuzlarına koyduğunda, o an için yorgunluğunu unutmuştu, ama şimdi bir kez daha, iki kat kuvvetle üzerine binmişti bitkinlik. Dahası, bu gece, bir şekilde yorgunluğunda bir olağanüstülük vardı. Sözcüğün tam anlamıyla bitmişti Dorothy. Masanın yanında dururken aniden çok tuhaf bir hisse kapıldı. Sanki zihni boşalmıştı, öyle ki saniyeler boyunca limonluğa neden geldiğini unuttu.

Sonra hatırladı... çizmeler, elbette! Küçük, aşağılık bir iblis kulağına fısıldadı, "Neden hemen yatağa gidip çizmeleri yarına bırakmıyorsun?" Güç kazanmak için bir dua etti ve kendini çimdikledi. Hadi ama, Dorothy! Gevşeme, lütfen! Luka ix. 62. Sonra masanın üzerindeki dökuntülerin bir kısmını ittirdi, makas, bir kurşunkalem ve dört tabaka kahverengi kağıt çıkardı ve otu-

rup, yapıştırıcı kaynarken çizmelerin baş ağrısı üst kısmını kesmeye başladı.

Babasının çalışma odasındaki büyükbaba saati geceyarısını vurduğunda, Dorothy hâlâ çalışıyordu. O zamana kadar iki çizmeyi şekillendirmiş, çepeçevre dar kağıt şeritler yapıştırarak sağlamlaştırıyordu... uzun, pis bir iş. Bedenindeki bütün kemikler ağrıyordu ve gözleri uykudan yapış yapış olmuştu. Gerçekten de, ne yaptığının belli belirsiz farkındaydı artık. Ama düşünmeden kağıt şeritlerini arka arkaya yapıştırarak, yapıştırıcı kutusunun altında şarkı söyleyen gazocağının hipnotize edici sesine karşın her iki dakikada bir kendini çimdikleyerek çalıştı, çalıştı.

İkinci Bölüm

1

Dorothy siyah, düşsüz bir uykudan, muazzam ve gittikçe aydınlanan uçurumlardan yukarı çekilirmiş gibi bir duyguyla bir tür ayıklığa uyandı.

Gözleri hâlâ kapalıydı. Ama yavaş yavaş gözkapakları ışığa karşı daha geçirgen oldu ve sonra kendiliklerinden titreşerek açıldılar. Bir caddeye bakıyordu... küçük dükkanlar, dar yüzlü evler, her yönde akan insanlar, tramvaylar ve arabalarla dolu, canlı bir cadde.

Ama neye *baktığını* tam olarak bilemiyordu. Çünkü gördüğü şeyleri insanlar, tramvaylar ve arabalar, ya da herhangi bir şey olarak kavrayamıyordu; hareket eden şeyler olarak kavrayamıyordu; *şeyler* olarak bile kavrayamıyordu. Yalnızca *görüyordu*, tıpkı bir hayvanın düşünceye dalmadan, neredeyse bilinçsizce görmesi gibi. Caddenin gürültüleri (karışık insan sesleri, kornaların ötmesi, tramvayların çığlık atarak rayları üzerinde gıcır gıcır geçmesi) kafasının içinde yalnızca fiziksel tepkiler uyandırarak akıyordu. Sözcükler yoktu, hatta sözcük gibi şeylerin amacına dair bir fikri yoktu, zaman ya da mekan bilinci yoktu, kendi bedeninin, hatta kendi varlığının bilincinde değildi.

Yine de, yavaş yavaş algıları keskinleşti. Hareket eden şeylerin akışı gözlerinin ötesine aktı ve beyninde değişik imgeler ha-

linde dizildi. Yine sözcüksüz bir biçimde, şeylerin şekillerini gözlemeye başladı. Dört uzun ve dar şeyin üzerinde duran uzun bir şey yüzerek ve arkasından iki çember üzerine dengelenmiş kare şeklinde bir şey çekerek geçti. Dorothy onun geçmesini izledi; ve aniden aklında bir sözcük çaktı. Sözcük "at" idi. Sözcük yok oldu, ama biraz sonra daha karmaşık bir şekilde geri döndü: "*O bir at.*" Başka sözcükler de geldi... "ev", "cadde", "tramvay", "araba", "bisiklet"... birkaç dakika sonra gördüğü hemen hemen her şeye bir isim vermişti Dorothy. "Adam" ve "kadın" sözcüklerini keşfetti ve bu sözcükler üzerinde düşünürken canlı şeyler ile cansız şeyler arasındaki farkı bildiğini anladı, insanlar ve atlar arasındaki farkı, erkekler ile kadınlar arasındaki farkı biliyordu.

Ancak şimdi, çevresindeki şeylerin çoğunun farkına vardıktan sonra ***kendini*** fark etti. Şimdiye dek yalnızca algıları açık, ama arkalarında tamamen kişilik yoksunu bir beyin olan bir çift gözdü. Ama şimdi, tuhaf, küçük bir şokla ayrı, benzersiz bir varlığı olduğunu fark etti; var olduğunu ***hissedebiliyordu***; sanki içinde bir şey, "Ben benim!" diye bağırıyordu. Aynı zamanda, bir şekilde bu "ben"in geçmişte var olduğunu, aynı olduğunu biliyordu, ama bu, hatırlayamadığı bir geçmişti.

Ama bu keşif onu yalnızca bir an meşgul etti. Daha baştan bu keşifte bir eksiklik vardı, belirsizce yetersiz bir şey. Bir yanıtmış gibi gelen "Ben benim" bir soruya dönüşmüştü. Artık "Ben benim" değildi, "Ben ***kimim***?" idi.

*O **kimdi***? Soruyu kafasında evirdi, çevirdi ve kim olduğuna ilişkin en ufak fikri olmadığını anladı; yalnız, geçen insanları ve atları seyrederken bir at değil insan olduğunu kavradı. Ve bu soru kendini değiştirerek, "Erkek miyim, kadın mıyım?" sorusuna dönüştü. Yine ne duyguları, ne anıları bu soruya yanıt için ipu-

cu vermedi. Ama o anda, muhtemelen tesadüf eseri, parmak uçları bedenine sürtündü. Daha öncekinden daha açık bir şekilde bedeninin var olduğunu, ona ait olduğunu fark etti... kendisi olduğunu. Elleri ile bedenini yoklamaya başladı ve elleri göğüslere rastladı. Demek bir kadındı. Yalnızca kadınların göğüsleri olurdu. Bir şekilde, nasıl bildiğini bilmeden, geçen bütün kadınların giysilerinin altında, kendisi göremiyor olsa bile göğüsler olduğunu biliyordu.

O zaman kendini tanımak için kendi bedenini incelemesi gerektiğini anladı. Yüzü ile başladı. Ve birkaç saniye boyunca kendi yüzüne bakmaya çalıştı, ama sonra bunun imkansız olduğunu fark etti. Bakışlarını indirdi ve perişan durumda, epey uzun, siyah saten bir elbise, ten rengi yapay ipekten, kaçmış ve kirli bir çift çorap, yüksek topuklu, çok perişan durumda, bir çift siyah saten ayakkabı gördü. Teki bile tanıdık gelmiyordu. Ellerini inceledi ve ikisi de hem yabancı, hem tanıdık geldi. Küçük ellerdi, avuçları sertleşmiş ve çok kirliydi. Bir an sonra, ona yabancı gelen şeyin ellerinin kirliliği olduğunu anladı. Ellerin kendisi, onları tanımamasına rağmen doğal ve uygun geliyordu.

Birkaç dakika daha duraksadıktan sonra soluna döndü ve yavaş yavaş kaldırımda yürümeye başladı. Gizemli bir biçimde, boş geçmişinden küçük bir bilgi parçası geldi aklına: Aynaların varlığı, amacı ve genellikle dükkanların vitrininde aynaların olduğu. Bir an sonra küçük, ucuz bir mücevherci dükkanına geldi. Vitrinin bir köşesine yerleştirilmiş ayna gelip geçen insanların yüzlerini yansıtıyordu. Dorothy bir düzine yüzün arasından kendisininkini seçti ve hemen kendisine ait olduğunu anladı. Yine de bu yüzü tanıdığı söylenemezdi; o ana dek gördüğünü hatırlamıyordu. Genççe bir kadın yüzü gösteriyordu zayıf, çok sarışın, gözlerinin çevresinde çizgiler olan, hafifçe kirli bir yüz.

Yuvarlak tepeli ve dar siperlikli bayağı bir kadın şapkası dikkatsizce kafasına kondurulmuş, saçlarının çoğunu örtmüştü. Yüz ona tanıdık gelmiyordu, ama yabancı da değildi. O âna kadar nasıl bir yüz beklemesi gerektiğini bilmiyordu, ama gördükten sonra beklemesi gereken yüz olduğunu anladı. Uygundu. İçindeki bir şeyle uyumluydu.

Sırtını mücevherci dükkanına dönerken karşıdaki vitrinde "Fry'ın Çikolatası" sözcüklerini gördü ve yazının amacını bildiğini keşfetti, ve bir anlık çabadan sonra okuyabildiğini gördü. Gözleri sokağın karşısına kaydı, değişik basılı yazıları gördü ve okudu: Dükkanların isimleri, reklamlar, gazete afişleri. Bir tütün dükkanının dışındaki iki kırmızı-beyaz afişi okudu. Biri, "Papazın Kızı Hakkında Taze Dedikodular" diyordu, diğeri ise, "Papazın Kızı. Paris'te Olduğu Tahmin Ediliyor." Sonra bakışlarını kaldırdı ve bir evin köşesine, beyaz harflerle "New Kent Yolu" yazılmış olduğunu gördü. Sözcükler dikkatini çekti. New Kent Yolu'nda durduğunu kavradı, ve (yeni bir gizemli bilgi parçası) New Kent Yolu'nun Londra'da olduğunu. Demek Londra'daydı.

Bu keşfi yaparken içinden tuhaf bir ürperti geçti. Zihni şimdi tamamen uyanmıştı; durumunun tuhaflığını daha önce kavramadığı gibi kavradı ve bu onu şaşırttı, korkuttu. Bunun *anlamı* ne olabilirdi? Burada ne yapıyordu? Buraya nasıl gelmişti? Ona ne olmuştu?

Yanıtı bulması uzun sürmedi. Düşündü... ve sözcüklerin ne anlama geldiğini mükemmel şekilde anladığını düşündü: "Elbette! Hafızamı kaybettim!"

O anda iki delikanlı ve bir kız ağır ağır yürüyerek geçiyorlardı. Delikanlıların sırtlarında hantal bohçalar vardı. Durdular ve merakla Dorothy'ye baktılar. Bir an duraksadılar, sonra yürümeye devam ettiler, ama beş adım ötedeki lamba direğinin yanında

yine durdular. Delikanlılardan biri yirmi yaşlarında, dar göğüslü, siyah saçlı, kırmızı yanaklı, Cockney tarzında yakışıklı biriydi ve bakımsız mavi bir takım elbise ve kareli bir şapka giymişti. Diğeri yirmi altı yaşlarında, kısa, çevik ve güçlü, kısa burunlu, berrak pembe tenli, sosis kadar kaba, kalın dudakları güçlü sarı dişler teşhir eden biriydi. Adam düpedüz hırpaniydi ve kısa kesilmiş gür, turuncu saçları ona bir orangutan havası veriyordu. Kız Dorothy'nin üzerindekilere benzer giysiler içinde, tombul, aptal görünümlü bir yaratıktı. Dorothy söylediklerinin bir kısmını duyabiliyordu.

"Şu orospu hasta görünüyor," dedi kız.

Güzel bir baritonla "Sonny Boy"u söylemekte olan turuncu kafa şarkısını kesip yanıt verdi; "Hasta değil," dedi. "Ama yersiz yurtsuz. Bizim gibi."

"Nobby'ye uyardı, değil mi?" dedi siyah saçlı.

"Ah seni gidi seni!" diye bağırdı kız, dehşete düşmüş ve âşık bir eda ile, esmer delikanlının kafasına vuracakmış gibi yaparak.

Delikanlılar bohçalarını indirdiler ve lamba direğine yasladılar. Üçü birden tereddütle Dorothy'ye yaklaşmaya başladılar. Adının Nobby olduğu anlaşılan turuncu kafa elçileri olarak başı çekiyordu. Goril gibi sıçrayarak yürüyordu ve sırıtışı o kadar dürüst, o kadar genişti ki, gülümseyerek yanıt vermemek imkansızdı. Dorothy'ye dostça hitap etti.

"Selam, ahbap!"

"Selam!"

"Yerin yurdun var mı, ahbap?"

"Yurt mu?"

"Aylak mısın?"

"Aylak mı?"

"Tanrım! Kaçık bu," diye mırıldandı kız, siyah saçlı delikan-

lının kolunu, çekip uzaklaştırmak ister gibi bükerek.

"Eh, demek istediğim, ahbap... paran var mı?"

"Bilmiyorum."

Bunun üzerine üçü şaşkın şaşkın bakıştılar. Muhtemelen bir an Dorothy'nin gerçekten de kaçık *olduğunu* düşündüler. Ama daha önce elbisesinin yanında küçük bir cep keşfetmiş olan Dorothy o anda elini içine soktu ve iri bir madeni parayı yokladı.

"Sanırım bir penim var," dedi.

"Bir peni!" dedi esmer genç tiksintiyle, "epey işimize yarar ya!"

Dorothy parayı çıkardı. Yarım krondu. Diğer üçünün yüz ifadeleri şaşırtıcı bir değişim gösterdi. Nobby'nin ağzı sevinçle açıldı, büyük, coşkulu bir goril gibi birkaç adım ileri geri gitti, sonra durup bir sır paylaşmak istercesine Dorothy'nin kolunu tuttu.

"Tavuk çorbası bu!" dedi. "Talih kuşu vurdu... sana da öyle, ahbap, inan bana. Bizi gördüğün günü minnetle anacaksın. Sana bir servet kazandıracağız. Şimdi, buraya bak, ahbap... bizimle takılır mısın?"

"Ne?" dedi Dorothy.

"Demek istediğim... Flo, Charlie ve benimle arkadaşlık etmeye ne dersin? Ortak gibi? Yoldaş falan, omuz omuza. Birlikte ayakta kalırız, ayrılırsak yıkılırız. Biz beyinlerimizi koyarız, sen paranı. Ne dersin, ahbap? Var mısın, yok musun?"

"Kes sesini, Nobby!" diye araya girdi kız. "Söylediklerinin tek kelimesini anlamıyor. Onunla doğru düzgün konuş, olmaz mı?"

"Bu işe yarar, Flo," dedi Nobby sakin sakin. "Sen çeneni kapa da konuşma işini bana bırak. Ben orospuların dilinden anlarım. Şimdi, beni dinle, ahbap... adın ne, ahbap?"

Dorothy, "Bilmiyorum," demek üzereydi, ama tam zamanın-

da kendini durduracak kadar aklı başındaydı. O anda aklına gelen yarım düzine isimden bir kadın ismi seçti ve, "Ellen" dedi.

"Ellen. Tavuk çorbası bu. Başıboş dolaşırken soyadına gerek yok. Eh şimdi, Ellen hayatım, beni dinle. Biz üçümüz şerbetçiotu toplamaya gidiyoruz, anlıyor musun..."

"Şerbetçiotu mu?"

"Şerbetçiotu!" diye araya girdi esmer delikanlı sabırsızca, sanki Dorothy'nin bilgisizliğine kızmış gibi. Sesi ve tavrı aksiydi ve aksanı Nobby'ninkinden de kötüydü. "Şerbetçiotu toplayacağız... Kent'in orada! Bunu anladın, değil mi?"

"Ah, *şerbetçiotu*! Bira için mi?"

"İşte bu tavuk çorbası! Yavaş yavaş anlıyor. Eh, ahbap, diyordum ki, biz üçümüz şerbetçiotu toplamaya gidiyorduk ve biri iş vaat etti... Aşağı Molesworth'de, Blessington çiftliğinde. Ama kendimizi tavuk çorbasında bulduk, anlıyor musun? Çünkü hiçbirimizin tek kuruşu yok ve gidecek epey yol var... otuz beş mil. Ve midemizi doldurmamız ve geceleri kalacak yer bulmamız da gerekiyor. Yanında hanım arkadaşların varken, işte bu biraz tavuk çorbası. Ama diyelim ki sen de bizimle gelsen, hı? Bromley'ye kadar iki penilik tramvaya bineriz ve on beş mili halletmiş oluruz, yolda bir geceden fazla kalmamız gerekmez. Sen de bizim torbamızda olursun... en iyisi bir torbaya dört kişidir... ve Blessington beş kilesine iki peni veriyor, yani bir haftada on papel kazanabilirsin. Ne diyorsun, ahbap? Senin iki buçuk şilin burada, Smoke'ta bir işe yaramaz. Ama bizimle ortak olursan bir ay geçinirsin, üstelik üstüne para da kalır... hem Bromley'ye kadar gideriz, üstüyle kayıntı da alırız."

Bu sözlerin yarısı Dorothy'ye anlaşılmaz geldi. Gelişigüzel sordu:

"*Kayıntı* nedir?"

"Kayıntı mı? Yiyecek. Yersiz yurtsuz kalalı çok olmamış anlaşılan, ahbap."

"Ah... Şey, sizinle şerbetçiotu toplamaya gelmemi istiyorsunuz, değil mi?"

"Aynen öyle, Ellen hayatım. Var mısın, yok musun?"

"Tamam," dedi Dorothy hemen. "Gelirim."

Bu kararı hiçbir endişesi olmadan verdi. Durumunu düşünecek zamanı olsa, muhtemelen farklı hareket edeceği doğruydu; büyük olasılıkla bir polis karakoluna giderdi ve yardım isterdi. Seçilecek en mantıklı yol bu olurdu. Ama Nobby ve diğerleri tam da kritik anda gelmişti ve Dorothy'nin çaresizliği içinde, gördüğü ilk insanlara katılmak oldukça doğal görünmüştü. Dahası, anlayamadığı bir sebepten dolayı Kent'e gidiyor olduklarını duymak ona güven vermişti. Gitmek istediği yer Kent'miş gibi geliyordu. Diğerleri daha fazla merak göstermedi ve hiçbir rahatsız edici soru sormadı. Nobby yalnızca, "Tamam. İşte bu tavuk çorbası!" dedi ve sonra nazikçe Dorothy'nin yarım kronunu elinden alarak cebine attı... Ellen'ın kaybetmesi olasılığına karşılık, diye açıkladı. Esmer delikanlı (adı Charlie idi) aksi, hoş olmayan tarzında, "Hadi, gidelim artık! Saat iki buçuk oldu bile. O şeyi kaçırmak istemeyiz... tramvayı. Nereden kalkıyorlar, Nobby?"

"The Elephant'tan," dedi Nobby, "ve dörde yetişmemiz gerek, çünkü dörtten sonra beleş bindirmiyorlar."

"Hadi o zaman, daha fazla zaman harcama. Bromley'ye kadar yürüyüp sonra da gece kalmak için şeyde aranmak... karanlıkta, pek güzel olur. Hadi, Flo."

"Marş marş!" dedi Nobby, bohçasını omzuna atarak.

Daha fazla konuşmadan yola çıktılar. Kendisini hâlâ şaşkın hisseden, ama yarım saat önce hissettiğinden çok daha iyi hisse-

den Dorothy Flo ile Charlie'nin yanında yürüyordu, ama ikili birbirleri ile konuşuyorlardı ve ona ilgi göstermediler. Daha baştan Dorothy'den biraz uzak durdular... yarım kronunu paylaşmaya dünden razıydılar, ama ona karşı dostça duyguları yoktu. Nobby, yüküne rağmen canlı adımlarla önde yürüyor, heyecanla marşa benzer bir şarkı söylüyordu. Şarkının sahip olduğu yegane dizeler şunlar gibiydi:

"...! diye çalıyordu bando;
"...! ...! Aynen benden de sana!"

2

O gün Ağustos'un yirmi dokuzuydu. Dorothy limonlukta ayın yirmi birinde uyuyakalmıştı; yani yaşamında yaklaşık sekiz günlük bir boşluk vardı.

Başına gelen şey yeterince sıradandı; hemen hemen her hafta gazetelerde benzer bir hikaye okursunuz. Bir adam evinden kaybolur, günler, haftalarca ortalarda görünmez ve sonunda bir polis karakolunda, bir hastanede bulunur. Kim olduğuna, nereden geldiğine dair hiçbir fikri yoktur. Kural olarak, arada geçen zamanda ne yaptığını bilmek imkansızdır; tahminen hipnoz altındaymış gibi ya da uyurgezer durumda dolanmaktadır, ama yine de normal sanılmıştır. Dorothy'nin durumunda tek bir şey kesindi, ve bu da yolculukları sırasında soyulmuş olduğuydu; çünkü üzerindeki giysiler kendisinin değildi ve altın haçı yoktu.

Nobby ona yanaştığında hatırlama yoluna girmişti bile; ve doğru düzgün bakım görseydi hafızası birkaç gün, hatta birkaç saat içinde yerine gelebilirdi. Bunu başarmak için küçük bir şey yeterli olabilirdi; rastlantısal bir karşılaşma, evinin bir fotoğrafı, beceriyle sorulmuş birkaç soru. Ama ihtiyaç duyduğu küçük zihinsel dürtü asla verilmedi. Kendini ilk bulduğu tuhaf durumda kaldı... aklının potansiyel olarak normal olduğu, ama kendi kimliğini bulma çabasından yoksun.

Çünkü elbette, bir kez Nobby ve diğerlerine katılınca her tür düşünce olasılığı yok olmuştu. Oturup düşünecek zaman yoktu... içinde bulunduğu zorluğu kavramak ve çözümünü bulmak için zaman yoktu. O anda içine daldığı tuhaf, kirli alt-dünyada beş dakika düşünmek bile imkansızdı. Günler kabus gibi bir hareketlilik içinde geçiyordu. Gerçekten de bir kabusa benziyordu; acil dehşetlerden değil açlıktan, pislikten, bitkinlikten, art arda sıcaktan ve soğuktan oluşan bir kabus. Daha sonra, o zamanı hatırladığında, günler ve geceler birbirine karışıyordu, öyle ki kaç gün, kaç gece olduğundan asla emin olamıyordu. Yalnızca belirsiz bir süre boyunca ayaklarının çok ağrıdığını ve hemen hemen her zaman aç olduğunu biliyordu. Açlık ve ayak ağrısı o zamana ait en berrak anılarıydı; bir de soğuk geceler, uykusuzluk ve daima açık havaya maruz kalmaktan kaynaklanan tuhaf, şaşkın, akılsız bir duygu.

Bromley'ye vardıktan sonra geceyi, örtünmek için çuvaldan başka bir şey bulamadan, eğlence parkının kenarındaki uzun, ıslak otların arasında, korkunç, kağıt parçaları saçılı, sayısız mezbahanın atıkları ile pis pis kokan bir çöplükte geçirmişlerdi. Sabahleyin yaya olarak şerbetçiotu tarlalarına doğru yola çıkmışlardı. Bu ilk zamanlarda Dorothy Nobby'nin anlattığı hikayenin, hazır bekleyen iş hikayesinin tamamen yalan olduğunu anlamıştı. Adam, onu kendileri ile gelmeye teşvik etmek için uydurmuştu... bunu oldukça tasasızca itiraf etmişti. İş bulmak için tek şansları şerbetçiotu tarlaları ile dolu bölgeye yürümek ve şerbetçiotu toplayıcılarına hâlâ ihtiyaç duyulan bir çiftlik bulana kadar her birine teker teker başvurmaktı.

Kuş uçuşu, yaklaşık otuz beş mil yolları vardı, ama üç günün sonunda daha şerbetçiotu tarlalarının kenarına ancak ulaşmışlardı. İlerleyişlerini yavaşlatan, elbette yiyecek bulma gerekliliği

olmuştu. Beslenmek zorunda olmasalar tüm mesafeyi iki, hatta bir günde yürüyebilirlerdi. Ama şerbetçiotu tarlalarına doğru gidip gitmediklerini düşünecek zaman bile bulamıyorlardı; hareketlerini yöneten yiyecekti. Dorothy'nin yarım kronu birkaç saat içinde eriyip gitmişti ve bundan sonra dilenmek dışında yapacak hiçbir şeyleri yoktu. Ama güçlük de buradaydı. Yolculuk eden bir kişi rahatlıkla dilenerek yiyecek bulabilir, iki kişi bile başarabilir, ama dört kişi bir aradayken bu oldukça zor bir iştir. Bu tür durumlarda insan ancak bir hayvan gibi sabit fikirlilikle ve ısrarla yiyecek peşinde koşarsa hayatta kalabilir. Yiyecek... o üç gün içinde tek işleri buydu... yalnızca yiyecek, ve onu edinmenin sonsuz güçlüğü.

Gündoğumundan günbatımına kadar dileniyorlardı. Kırlarda zikzaklar çizerek, köyden köye, evden eve giderek, her kasapta, her fırında, her şans vaat eden kulübede şanslarını deneyerek, umutla piknik gruplarının yakınlarında oyalanarak, gelip geçen arabalara (her seferinde boşuna) el sallayarak, yüzü uygun görünen yaşlı baylara yanaşarak ve ihtiyaç dolu hikayeler uydurarak muazzam mesafeler katettiler. Bir ekmek kabuğu ya da bir avuç domuz pastırması bulmak için sık sık yollarından beş mil sapıyorlardı. Hepsi dileniyordu; Dorothy de diğerleri ile birlikte dileniyordu; geçmişini hatırlamıyordu, onu utandıracak bir karşılaştırma için temel yoktu. Ama onca çabalarına rağmen, dilenmeye ek olarak hırsızlık da yapmıyor olsalar zamanın yarısını aç geçireceklerdi. Alacakaranlıkta ve sabahın erken saatlerinde meyve bahçelerini, tarlaları yağmalıyorlar, elma, erik, armut, fındık, güz frambuazı ve her şeyden fazla patates çalıyorlardı; Nobby en az bir cep dolusu patates çalmadan bir patates tarlasının yanından geçmeyi günah sayıyordu. Diğerleri nöbet tutarken hırsızlıkların çoğunu Nobby yapıyordu. Cesur bir hırsızdı;

bağlanmamış her şeyi çalabileceğini söyleyerek övünüyordu, ve zaman zaman onu engellemeseler kendilerini hapishanede bulabilirlerdi. Hatta bir kez eline bir kaz geçirdi, ama kaz korkunç bir şamata kopardı, kazın sahibi ne olup bittiğini görmek için kapıdan çıkarken Charlie ve Dorothy Nobby'yi sürükleyerek götürdüler.

İlk günlerin her birinde yirmi, yirmi beş mil yürüdüler. Otlaklardan, inanılmaz isimlere sahip uzak köylerden geçtiler, hiçbir yere gitmeyen yollarda kayboldular, rezene ve tarhun kokan kuru hendeklerde bitkinlik içinde yayıldılar, özel korulara girdiler, yakacak odunun ve suyun yakın olduğu çalılarda kamp kurdular, sahip oldukları tek pişirme gereci olan kiloluk iki enfiye tenekesinde tuhaf, iğrenç yemekler pişirdiler. Bazen şansları yaver gidiyordu ve dilenerek edindikleri domuz pastırması ve çaldıkları karnabaharlarla mükemmel yahniler pişiriyorlardı, bazen külde pişirilmiş yavan patateslerle karınlarını doyuruyorlardı, bazen çaldıkları güz frambuazlarını tenekede kaynatarak reçel yapıyor, sıcak sıcak tüketiyorlardı. Asla eksikliğini çekmedikleri tek şey çaydı. Hiç yiyecek olmasa bile mutlaka demlenmiş, koyu kahverengi canlandırıcı çay vardı. Bu her şeyden daha kolay dilenilebilen bir şeydi. "Lütfen, bayan, bana bir tutam çay verir misiniz?" yakarısı, devamlı karşılaştıkları dilenciler yüzünden katılaşmış Kentli ev kadınlarında bile nadiren başarısız oluyordu.

Günler yakıcı ölçüde sıcaktı, beyaz yollar göz kamaştırıyordu ve gelip geçen arabaların kaldırdığı toz yüzlerini acıtıyordu. Şerbetçiotu toplayıcısı aileler, gökyüzüne dek mobilyalar, çocuklar, köpekler ve kuş kafesleri yığılmış kamyonları ile, neşe içinde sık sık yanlarından geçiyordu. Geceler hep soğuktu. İngiltere'de, geceyarısından sonra gerçekten ılık bir gece diye bir şey yoktur. Sahip oldukları tek örtü iki geniş çuvaldı. Birini Flo ile Charlie

paylaşıyordu, diğerini Dorothy kullanıyordu ve Nobby çıplak zeminde uyuyordu. Rahatsızlık her zaman soğuk kadar kötüydü. Sırtüstü yatarsanız ve bir yastığınız yoksa başınız arkaya yuvarlanıyordu, boynunuz kırılıyor sanıyordunuz; yan yatarsanız kalça kemiğiniz toprağa yaslanıyor, işkence çekiyordunuz. Gecenin bir yarısı huzursuz bir uykuya dalmayı başarsanız bile soğuk en derin rüyalarınıza bile giriyordu. Buna tahammül edebilen tek kişi Nobby idi. Islak otların üzerinde, yatağındaymış gibi huzur içinde uyuyabiliyordu ve çenesinde bakır tellere benzeyen bir düzine kızıl-altın kıl ile kaba, maymunsu yüzü asla ılık, pembe rengini kaybetmiyordu. Yalnızca kendilerini değil çevredeki havayı da ısıtan içsel bir sıcaklıkla parlıyor görünen o kızıl saçlı insanlardan biriydi.

Dorothy bu garip, rahatsız yaşamı tamamen kabullenmişti... arkasında bıraktığı, hatırlayamadığı yaşamın bir şekilde bu yaşamdan farklı olduğunun, eğer farkındaysa, belirsizce farkındaydı. Birkaç gün sonra tuhaf durumu hakkında merak duymayı bıraktı. Her şeyi kabullendi... kirlilik, açlık, yorgunluk, durmaksızın ileri geri yürümek, sıcak, tozlu günler ve uykusuz, titreyerek geçen geceler. Zaten düşünemeyecek kadar yorgundu. İkinci günün akşamı çöktüğünde hepsi ümitsizce, bayıltıcı ölçüde yorgundular. Nobby dışında; onu hiçbir şey yoramazdı. Yola çıktıktan kısa süre sonra bir çivinin çizmesinin tabanını delmeye başlaması bile onu rahatsız etmişe benzemiyordu. Zaman zaman bir saatlik sürelerle, Dorothy'ye yürürken uyuyormuş gibi geliyordu. Artık taşınacak bir yükü vardı, çünkü iki adam zaten yüklerini almıştı ve Flo inatla herhangi bir şey taşımayı reddediyordu. Dorothy çaldıkları patateslerle dolu bir çuvalı taşımaya gönüllü olmuştu. Genellikle beş kilo kadar yedek patatesleri oluyordu. Dorothy çuvalı, Nobby ve Charlie'nin kendi bohçalarıyla yaptı-

ğı gibi omzuna asmıştı, ama ip testere gibi derisini kesiyor, çuval kalçasına çarpıyor, kanatana kadar sürtünüyordu. Perişan, zayıf ayakkabıları daha baştan parça parça olmuştu. İkinci gün sağ ayakkabısının topuğu çıktı ve Dorothy aksamaya başladı; ama bu tür konularda uzman olan Nobby ona diğer ayakkabının da topuğunu koparmasını ve düz taban yürümesini tavsiye etti. Sonuç, yokuş yukarı yürürken incik kemiklerinde alev alev bir acı ve ayaklarının tabanı demir çubuk ile çekiçleniyormuş gibi bir duygu oldu.

Ama Flo ve Charlie'nin durumu ondan kötüydü. Yürümeleri beklenen mesafeler karşısında bitkinlikten çok şaşkınlık ve utanç duyuyorlardı. Günde yirmi mil yürümek şimdiye dek hiç duymadıkları bir şeydi. Onlar doğma büyüme Cockney idi ve Londra'da aylarca ihtiyaç içinde yaşamış olsalar da ikisi de daha önce yollara düşmemişti. Son zamanlara kadar Charlie'nin oldukça iyi bir işi vardı. Flo da tecavüze uğrayıp sokağa atılana kadar iyi bir evde yaşıyordu. Nobby ile Trafalgar Meydanı'nda karşılaşmışlardı ve eğlenceli olacağını düşünerek onunla şerbetçiotu toplamaya gelmeyi kabul etmişlerdi. Elbette, göreceli olarak kısa bir süredir "yersiz yurtsuz" oldukları için Nobby ve Dorothy'ye tepeden bakıyorlardı. Nobby'nin yol bilgisi ve hırsızlıkta gösterdiği cesarete değer veriyorlardı, ama adam sosyal olarak onlardan aşağıydı... tavırları böyleydi. Dorothy'ye gelince, yarım kron bittikten sonra ona bakmaya bile tenezzül etmiyorlardı.

İkinci günden cesaretleri kırılmaya başladı. Arkada kalıyorlar, durmaksızın homurdanıyorlar, yiyeceklerden paylarına düşenden fazlasını istiyorlardı. Üçüncü gün onları yolda tutmak bile neredeyse imkansız olmuştu. Londra'ya dönmeye can atıyorlardı ve uzun zaman önce şerbetçiotu tarlalarına ulaşma fikrine aldırış etmemeye başlamışlardı; tek istedikleri bulabildikle-

ri rahat bir yerde yayılmak ve yiyecek kalmışsa, durmaksızın atıştırmaktı. Her durakta, onları ayağa kaldırmak için uzun bir tartışma yaşanıyordu.

"Hadi ama, arkadaşlar!" diyordu Nobby. "Kıçını kaldır, Charlie. Yola çıkma zamanı."

"Of, ... yola çıkmayı!" diye yanıt veriyordu Charlie aksi aksi.

"Eh, burada yatamayız, değil mi? Bu gece Sevenoaks'a kadar gideceğimizi söyledik, değil mi?"

"Of, ... Sevenoaks'u! Sevenoaks ya da herhangi bir lanet yer... benim için tek bir lanet farkı yok."

"Ama ...! Yarına iş bulmak istiyoruz, değil mi? Ve iş aramak için çiftliklere varmamız gerek."

"Ah, ... çiftlikleri! Keşke hayatım boyunca ... şerbetçiotu adını duymasaydım! Ben senin gibi ... yürümeye alışık büyümedim. Şurama kadar geldi; işte olan bu... şurama kadar geldi."

"Eğer lanet olası şerbetçiotu toplama buysa," diye araya giriyordu Flo, "ben yeteri kadar gördüm."

Nobby Dorothy'ye gizlice Flo ve Charlie'nin, onları Londra'ya götürecek araç bulabilirlerse muhtemelen "basıp gidecekleri" söyledi. Nobby'ye gelince, hiçbir şey onun cesaretini kıramaz ya da moralini bozamazdı, çizmesindeki çivi pis çorap kalıntılarını kanla sırılsıklam ettiği zaman bile. Üçüncü gün çivi ayağında kalıcı bir delik açmıştı ve Nobby her milde bir kez durup onu taşla çakmak zorunda kalıyordu.

"Beni affet, ahbap," diyordu; "yine şu lanet olası toynağıma bakmalıyım. Bu çivi tam bir tavuk çorbası."

Yuvarlak bir taş buluyor, hendekte çömeliyor ve dikkatle çiviyi çakıyordu.

"İşte!" diyordu iyimserlikle, çivinin yerini başparmağı ile yoklayarak. "Or... mezarında!"

Ama mezar taşında Diril yazıyor olmalıydı. Çivi kaçınılmaz bir şekilde, on beş dakika sonra yine başını kaldırmış oluyordu.

Nobby Dorothy ile yatmaya çalışmıştı elbette, ama kadın onu reddettiğinde kızmamıştı. Yenilgilerini ciddiye almayı beceremeyen, o mutlu mizaca sahipti. Her zaman neşeliydi, her zaman şehvetli bir bariton sesle şarkı söylüyordu... en sevdiği üç şarkı "Sonny Boy", "Islahevinde Noel'di" (ezgisi 'Kilisenin Tek Temeli'nin ezgisi idi), ve canlı bir askeri marşla söylenen " ...! diye çalıyordu bando" idi. Nobby yirmi altı yaşındaydı ve duldu, sırasıyla gazete satıcısı, adi hırsız, ıslahevi tutuklusu, asker, soyguncu ve serseri olmuştu. Ama bu gerçekleri siz bir araya getirmek zorundaydınız, çünkü hayatını zaman sırasıyla anlatmayı beceremiyordu. Sohbetlerine gelişigüzel, pitoresk anılar serpiştiriyordu... altı ay cephede bulunması ve gözünden yaralanarak çürüğe ayrılması, Holloway'deki yulaf lapasının iğrençliği, Deptford lağımlarında geçen çocukluğu, kendisi yirmi yaşındayken on sekiz yaşındaki karısının doğumda ölmesi, ıslahevindeki değneklerin korkunç esnekliği, Woodward çizme ve ayakkabı fabrikasında, Nobby'nin yüz yirmi beş sterlin çalıp üç haftada yemesini sağlayan kasanın kapağının nitrogliserinle patlarken çıkardığı donuk gümbürtü.

Üçüncü günün akşamında şerbetçiotu arazilerinin kıyısına ulaşmışlardı ve yapacak hiçbir şey olmadığı haberi ile Londra'ya geri yürüyen, cesareti kırılmış, çoğu serseri olan insanlarla karşılaşmaya başlamışlardı... şerbetçiotları kötüydü, fiyat düşüktü ve bütün işleri çingenelerle "ev toplayıcıları" kapmıştı. Bunun üzerine Flo ile Charlie umutlarını tamamen yitirdiler, ama Nobby'nin beceriklilikle zorlaması ve ikna etmesi sayesinde birkaç mil daha yürüdüler. Wale denen küçük bir köyde yaşlı bir İrlandalı kadına rastladılar (adı Bayan McElligot idi) ve kadın

komşu şerbetçiotu tarlasında iş bulmuştu. Çalıntı elmalarından birkaçını kadının sabah "otlandığı" etle değiş tokuş ettiler. Kadın şerbetçiotu toplama ve hangi çiftlikleri deneyecekleri konusunda birkaç faydalı ipucu verdi. Hepsi, dışına birkaç gazete afişi yapıştırılmış küçük bir dükkanın karşısındaki köy çayırına bitkinlik içinde yayılmışlardı.

"Gidip Chalmers'ın yerini denemeniz en iyisi," dedi Bayan McElligot bayağı Dublin aksanı ile. "Buradan beş mil uzakta. Chalmers'ın daha bir düzine toplayıcıya ihtiyacı olduğunu işittim. İddiaya girerim, erken giderseniz iş bulursunuz."

"Beş mil! Amanın! Daha yakında bir yer yok mu?" diye homurdandı Charlie.

"Eh, Norman'ın yeri var. Ben de Norman'ın yerinde iş buldum... yarın sabah başlıyorum. Ama Norman'ın yerini denemenizin faydası yok. Ev toplayıcılarından başka kimseyi almıyor ve şerbetçiotlarının yarısını tarlada bırakacağını söylüyorlar."

"Ev toplayıcısı nedir?" dedi Nobby.

"Şey, kendi evleri olanlar. Ya buralarda yaşıyorsundur, ya da çiftçi sana içinde uyuman için bir kulübe verir. Bugünlerde kanun böyle. Eski günlerde şerbetçiotu toplamaya geldiğinde ahırda yatardın ve kimse soru sormazdı. Ama o lanet İşçi Hükümeti işe karıştı ve çiftçinin doğru düzgün barınak sağlamazsa toplayıcı çalıştıramayacağını söyleyen bir kanun çıkardı. Bu yüzden Norman yalnızca evi olanları işe alıyor."

"Eh, senin de evin yok, değil mi?"

"Hayır yok! Ama Norman olduğunu sanıyor. Onlara yakında bir kulübede kaldığımı söyledim. Aramızda kalsın, aslında bir inek ahırında kalıyorum. Pislik kokusu olmasa o kadar kötü değil, ama sabahın beşinde kalkman gerekiyor, yoksa ineğin sahipleri seni yakalar."

"Bizim şerbetçiotu toplama deneyimimiz yok," dedi Nobby. "Lanet olası şerbetçiotlarından bir tane görsem bile tanımam. İş ararken deneyimli olduğunu söylemen daha iyidir herhalde, hı?"

"Yok canım! Şerbetçiotlarında deneyime ihtiyacın yoktur. Koparıp sandığa atarsın. O kadar."

Dorothy uyumak üzereydi. Diğerlerinin maksatsızca, ilk önce şerbetçiotu toplama konusunda, sonra gazetelerdeki kayıp kız hakkında konuştuklarını duydu. Flo ve Charlie karşıdaki dükkanın önündeki afişleri okuyorlardı; ve bu, bir şekilde onları canlandırmıştı, çünkü afişler onlara Londra'yı ve hazlarını hatırlatmıştı. Kaderi ile epey ilgilendikleri kayıp kızdan "Papazın Kızı" diye bahsediyorlardı.

"Şunu gördün mü, Flo?" dedi Charlie, bir afişi derin bir hazla okuyarak: "'Papazın Kızı'nın gizli aşk hayatı. Heyecan verici açıklamalar.' Uu! Keşke bunu okumak için bir penim olsaydı!"

"Öyle mi? Ne hakkında ki?"

"Ne? Hiç okumadın mı? Gazeteler bununla dolu. Papazın Kızı şunu yapmış, Papazın Kızı bunu yapmış... bazıları açık saçık bile değildi."

"Ateşli parça, şu Papazın Kızı," dedi Nobby düşünceli düşünceli, sırtüstü yatarak. "Keşke şimdi burada olsaydı! Ona ne yapacağımı iyi bilirdim."

"Evden kaçmış bir kız hakkında," diye araya girdi Bayan McElligot. "Kendinden yirmi yaş büyük bir adamla ilişkisi varmış ve sonra kız kaybolmuş. Her yerde onu arıyorlarmış."

"Gecenin bir yarısı, motorlu arabayla kaçırılmış. Üzerinde geceliğinden başka bir şey yokmuş," dedi Charlie takdirle. "Gittiklerini bütün köy görmüş."

"Bazıları adamın kızı yurtdışına götürdüğünü ve Paris'teki havalı genelevlerden birine sattığını düşünüyormuş," diye ekle-

di Bayan McElligot.

"Geceliğinden başka giysisi yok muymuş? Pis bir orospu olmalı!"

Sohbet daha fazla detay koyabilirdi ortaya, ama o anda Dorothy lafa karıştı. Söyledikleri onda küçük bir merak uyandırmıştı. "Papaz" sözcüğünün anlamını bilmediğini fark etmişti. Doğrulup oturdu ve Nobby'ye sordu:

"Papaz nedir?"

"Papaz mı? Şey, pilot elbette... papaz, dostum. Vaaz veren, ilahi söyleten, kilisedeki herif. Dün bir tanesinin yanından geçtik... yeşil bisiklete binmişti ve yakasını ters takmıştı. Rahip... din adamı. Bilirsin."

"Ah... Evet, sanırım."

"Rahipler! Bazıları lanet herifler oluyor," dedi Bayan McElligot anılarına dalarak.

Dorothy pek bilgilenmemişti. Nobby'nin söyledikleri onu birazcık aydınlatmıştı, ama yalnızca birazcık. "Kilise" ve "din adamı" sözcükleri ile bağlantılı düşünce silsilesi zihninde tuhaf şekilde belirsizdi ve bulanıktı. Geçmişten getirdiği gizemli bilgilerde bir boşluktu... o boşluklardan epey vardı.

Yoldaki üçüncü geceleri idi. Hava kararduğında her zamanki gibi bir çalılığa girmişlerdi ve geceyarısından biraz sonra bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başladı. Sığınacak bir yer arayarak karanlıkta ileri geri, bir saat boyunca dolandılar ve sonunda bir biçilmiş ot yığını buldular, rüzgaraltı tarafına büzüldüler ve hava aydınlanana kadar beklediler. Flo gece boyunca çekilmez şekilde ağladı ve sabahleyin bayılacak durumdaydı. Aptal, şişman suratı yağmur ve gözyaşlarıyla sırılsıklamdı ve bir parça domuz yağına benziyordu, eğer domuz yağının kendine acımayla çarpılmış halini hayal edebiliyorsanız. Nobby çalı çitin

altını yokladı ve bir kucak dolusu kısmen kuru sopa buldu. Sonra ateş yakmayı başardı ve her zamanki gibi çay kaynattı. Nobby'nin bir teneke çay yapmasını engelleyecek kadar kötü hava olamazdı. Başka şeylere ek olarak eski araba lastiklerinden parçalar taşıyordu ve topladığı odunlar ıslaksa ateş yakmak için kullanıyordu. Hatta serseriler arasında birkaç uzman kişinin bildiği, bir mum üzerinde su kaynatma sanatını biliyordu.

O korkunç geceden sonra herkesin kolları, bacakları tutulmuştu ve Flo tek bir adım dahi atamayacağını ilan etti. Charlie ona arka çıktı. Bu yüzden, diğer ikisi hareket etmeyi reddettiğinden Dorothy ve Nobby, şarıslarını denedikten sonra nerede buluşacaklarını ayarlayarak Chalmers'ın çiftliğine gittiler. Meyve bahçeleri ve şerbetçiotu tarlaları arasında dolanarak beş mil ötedeki Chalmers çiftliğine ulaştılar ve denetçinin "birazdan geleceğini" öğrendiler. Tarlaların kenarında dört saat bekleyerek şerbetçiotu toplayıcılarının çalışmasını izlediler. Güneş giysilerini sırtlarında kuruttu. Bir şekilde huzurlu ve çekici bir manzaraydı. Dev çalı fasulyeleri gibi yüksek sarmaşıklar olan şerbetçiotu bitkileri yeşil yapraklı şeritler halinde büyüyordu ve şerbetçiotu tohumları üstlerinde dev üzümlere benzer açık yeşil salkımlar halinde asılı duruyordu. Rüzgar bitkileri salladığında taze, acı bir sülfür ve soğuk bira kokusu geliyordu. Her şerbetçiotu sırasında güneşten yanmış insanlar şerbetçiotlarını koparıp kasalara dolduruyor, bir yandan da şarkı söylüyorlardı; sonra bir boru öttü ve işi bırakıp şerbetçiotu dallarıyla yaktıkları ateşlerin üzerinde, tenekeler içinde çay kaynatmaya başladılar. Dorothy onlara imrenmişti. Çay tenekeleri, ekmek ve domuz pastırması parçaları ile, şerbetçiotu ve odun dumanı kokuları içinde, ne kadar mutlu görünüyorlardı! Böyle bir işte çalışmak için can atıyordu... ama şimdilik yapacak hiçbir şey yoktu. Saat bir civarın-

da denetçi geldi ve verecek iş olmadığını söyledi, bu yüzden yeniden yola düştüler, ama yolda birkaç düzine elma çalarak Chalmers'dan intikamlarını aldılar.

Buluşma yerine ulaştıklarında Flo ve Charlie'nin ortadan kaybolduklarını gördüler. Elbette onları aradılar, ama elbette ne olduğunu pekala biliyorlardı. Gerçekten de durum apaçıktı. Flo geçen bir kamyon sürücüsüne göz süzmüş, Londra'ya gitmekte olan adam yolda birkaç okşama şansına karşılık ikisini kamyona almıştı. Daha da ötüsü, iki bohçayı da çalmışlardı. Dorothy ve Nobby'nin tek lokma yiyecekleri kalmamıştı. Tek bir ekmek kabuğu, tek bir patates, tek bir tutam çay, örtü yoktu. Dilendikleri ya da çaldıkları herhangi bir şeyi pişirmek için enfiye kutuları bile yoktu. Aslında, üstlerindeki giysiler dışında hiçbir şeyleri yoktu.

Bu olayı izleyen otuz altı saat kötüydü... çok kötü. Açlık ve bitkinlik içinde, bir işleri olmasını ne kadar istediler! Ama şerbetçiotu yetişen bölgenin içlerine gittikçe iş bulma şansları da gittikçe azalıyor gibiydi. Çiftlikten çiftliğe bitmek tükenmek bilmez yürüyüşler yapıyorlar ve her yerde aynı yanıtı alıyorlardı... toplayıcıya ihtiyaç yok... ve ileri geri yürümekle o kadar meşguldüler ki dilenmeye zaman ayıramıyorlardı, bu yüzden çaldıkları elmalar ve erikler dışında yiyecek bir şeyleri yoktu ve o meyveler de asitli suları ile midelerine işkence ediyor, kendilerini kurt gibi aç hissetmelerine sebep oluyordu. Dorothy uyumaya çabalamadı bile, geceyi ateşin yanında çömelip onu yanık tutarak geçirdi. Bir kayınlıkta, basık, yaşlı bir ağacın altında saklanıyorlardı. Ağacın dalları onları rüzgara karşı koruyordu, ama zaman zaman üstlerine buz gibi çiy damlaları yağdırıyordu. Nobby sırtüstü uzanmış, ağzı açık, geniş yanaklarından biri ateşin zayıf ışınları ile hafifçe aydınlanmış, bir bebek gibi huzurlu uyuyordu.

Dorothy'nin aklında bütün gece, uykusuzluk ve tahammül edilmez rahatsızlıktan kaynaklanan belirsiz bir merak kıpırdanmıştı. Böyle bir yaşam içinde mi büyümüştü... bütün gün boş mideyle dolanmak ve geceleri çiy yağdıran ağaçların altında titremekle geçen bir hayat? Boş geçmişinde de böyle miydi? Dorothy nereden gelmişti? Kimdi? Hiçbir yanıt gelmedi ve şafakla yola koyuldular. Akşama kadar on bir çiftlik denemişlerdi ve Dorothy'nin bacakları titriyordu. Yorgunluktan başı öyle dönüyordu ki, düz yürümekte güçlük çekiyordu.

Ama akşamın geç saatlerinde şansları beklenmedik biçimde döndü. Clintock köyünde, Cairn Çiftliği denen bir yeri denediler ve hiçbir soru sorulmadan hemen kabul edildiler. Denetçi onları baştan ayağa süzdü ve kısaca, "Tamam... iş görürsünüz. Sabah başlayın; 7 numaralı torba, 19. ekip," dedi ve isimlerini sormaya bile zahmet etmedi. Anlaşılan şerbetçiotu toplamak için ne karakter, ne deneyim gerekiyordu.

Toplayıcıların kampının bulunduğu çayırı buldular. Bitkinlik ve sonunda bir iş bulabilmenin sevincinden kaynaklanan düşteymiş gibi bir durumda, Dorothy kendini teneke çatılı kulübeler ve pencerelerinden rengarenk çamaşırların asılı olduğu çingene arabalarından oluşan labirentte yürürken buldu. Sürü sürü çocuk kulübelerin arasındaki dar, çimenlik geçitlerde koşturuyordu ve perişan durumda, hoş görünüşlü insanlar sayısız çalı ateşleri üzerinde yemek pişiriyordu. Tarlanın dibinde, bekarlara ayrılmış, diğerlerinden daha bayağı, yuvarlak teneke kulübeler vardı. Ateşin üzerinde peynir kızartmakta olan bir adam Dorothy'ye kadınların kulübelerini gösterdi.

Dorothy kulübenin kapısını ittirip açtı. İçerisi yaklaşık üç buçuk metre genişliğindeydi, camsız pencereleri tahtalarla kapatılmıştı ve hiç mobilya yoktu. Kulübenin içinde tavana kadar

uzanan dev bir saman yığınından başka bir şey yokmuş gibi görünüyordu... aslında kulübe tamamen samanla doluydu. Dorothy'nin uykudan yapış yapış gözlerine saman cennet kadar rahat geldi. İçine girmeye kalktı ve altından gelen keskin bir ciyaklama ile durduruldu.

"Baksana! N'oluyor? Defol git! Kim sana gel de karnıma bas dedi, aptal şey?"

Samanların içinde kadınlar vardı anlaşılan. Dorothy dikkatle samana daldı, bir şeye takıldı, samanlara gömüldü ve aynı anda uykuya daldı. Yarı çıplak, kaba görünümlü bir kadın saman denizinden bir denizkızı gibi çıktı.

"Selam, arkadaş!" dedi. "Turşun çıktı, değil mi, arkadaş?"

"Evet, yoruldum... çok yoruldum."

"Eh, üzerinde örtü yokken bu samanın içinde donarsın. Battaniyen yok mu?"

"Hayır."

"Şansın var o zaman. Burada bir çuvalım var."

Kadın samanların arasına daldı ve iki metre uzunluğunda bir şerbetçiotu çuvalı ile çıktı. Dorothy çoktan uyumuştu. Uyandırılmasına, bir şekilde çuvala sokulmasına izin verdi. Çuval o kadar uzundu ki boylu boyunca içine girebiliyordu; ve sonra, yarı kıvranarak, yarı batarak, mümkün olduğunu hayal bile etmediği kadar sıcak ve kuru, samandan bir yuvaya daldı. Saman burun deliklerini gıdıklıyor, saçlarına giriyor, çuvalın üzerinden bile her yerini dürtüklüyordu, ama o anda hiçbir bir yatak (ne Kleopatra'nın kuğu tüyünden divanı, ne de Harun Reşid'in yüzen yatağı) onu daha keyifli bir biçimde okşayamazdı.

3

Bir kez iş bulunca şerbetçiotu toplamaya ne kadar da kolay alışılıyordu! Bir hafta sonra uzman bir toplayıcı sayılıyordunuz ve hayatınız boyunca şerbetçiotu toplamışsınız gibi hissediyordunuz kendinizi.

Son derece kolay bir işti. Kuşkusuz fiziksel olarak yorucuydu... günde on, on iki saat ayakta kalıyordunuz ve akşam altıda uykudan yıkılacak duruma geliyordunuz, ama iş hiçbir beceri istemiyordu. Kamptaki toplayıcıların üçte biri Dorothy kadar yeniydi. Aralarından bazıları Londra'dan gelmişti ve şerbetçiotunun neye benzediğine, nasıl ve neden toplandığına ilişkin en ufak fikirleri yoktu. Bir adamın, tarlalara gittiği ilk günün sabahında, "Kürekler nerede?" diye sorduğu söyleniyordu. Adam şerbetçiotlarının yerden kazılarak çıkarıldığını düşünmüştü.

Pazar günleri dışında, şerbetçiotu kampında günler birbirine benziyordu. Saat sabah beş buçukta kulübenizin duvarı vuruluyordu ve uyuduğunuz yuvadan çıkıp samanın içinde oraya buraya gömülmüş kadınların (altı, yedi, hatta belki sekiz kadın vardı) uykulu küfürleri arasında ayakkabılarınızı aramaya başlıyordunuz. O engin saman yığınının içinde çıkarma akılsızlığını gösterdiğiniz bütün giysiler hemen kayboluyordu. Bir kolunuzla saman, diğeri ile kuru şerbetçiotu dalları kavrıyor, dışarıdaki

yığından biraz çalı çırpı alıyor, kahvaltı için ateş yakıyordunuz. Dorothy hep kendisininkiyle beraber Nobby'nin kahvaltısını da pişiriyor, hazır olduğunda adamın kulübesinin duvarına vuruyordu. Sabahları uyanmak konusunda Nobby'den daha iyiydi. O Eylül sabahları çok soğuk oluyordu. Doğu göğü yavaş yavaş siyahtan kobalt mavisine dönüşüyordu. Otlar çiyden hep gümüş-beyaz oluyordu. Kahvaltı hep aynıydı... domuz pastırması, çay ve pastırmanın yağında kızarttığınız ekmek. Kahvaltınızı ederken öğle yemeği olarak aynısını pişiriyor, sonra tasınızın içinde yemeğinizi taşıyarak tarlalara doğru yola çıkıyordunuz. Mavi, rüzgarlı şafakta bir buçuk mil yürüyordunuz. Burnunuz soğuktan öyle akıyordu ki, zaman zaman durup çuval bezinden önlüğünüze silmeniz gerekiyordu.

Şerbetçiotları yaklaşık yarım hektarlık tarlalara bölünmüştü ve her ekip (genellikle bir çingene olan bir ustabaşı yönetimindeki yaklaşık kırk toplayıcı) her seferinde bir tarlayı topluyordu. Sarmaşıklar üç buçuk metre yüksekliğindeydi, hatta daha yüksekti ve ikişer metre aralıkla dikey iplere tırmanmış, yatay iplere asılmıştı; her sırada ağır, ahşap bir çerçeveye asılmış çok derin bir hamağa benzeyen, çuval bezinden bir torba vardı. Tarlaya gelir gelmez torbanızı yerine asıyor, sonraki iki sarmaşığın iplerini kesiyor, toplamaya başlıyordunuz... Rapunzel'in saç örgüleri gibi dev, yükseldikçe incelen dallar tepenize yuvarlanıyor, sizi çiy yağmuruna tutuyordu. Dalları torbanın üzerine sürüklüyor, sonra kalın ucundan başlayarak ağır şerbetçiotu salkımlarını koparmaya başlıyordunuz. Sabahın o saatinde yavaş yavaş ve beceriksizce toplayabiliyordunuz. Elleriniz hâlâ kaskatı oluyordu ve çiyin soğukluğu onları uyuşturuyordu; şerbetçiotları ıslak ve kaygan oluyordu. En büyük güçlük şerbetçiotlarını yaprakları ve sapları da koparmadan toplamaktı; çünkü aralarında çok

fazla yaprak varsa tartıcı şerbetçiotlarınızı reddedebiliyordu.

Sarmaşıkların sapları minik dikenlerle kaplıydı ve iki-üç gün içinde ellerinizin derisi parça parça yırtılmış oluyordu. Sabahleyin, parmaklarınız bükülmeyecek kadar katıyken ve bir düzine yerden kanarken toplamaya başlamak bir işkence oluyordu; ama kesikleri yeniden açılınca ve kan serbestçe akmaya başlayınca acı kayboluyordu. Şerbetçiotları iyiyse, iyi topluyor, bir sarmaşığı on dakikada bitirebiliyordunuz; en iyi sarmaşıklar iki buçuk kile şerbetçiotu verebiliyordu. Ama şerbetçiotları bir tarladan diğerine değişiyordu. Bazılarında ceviz kadar iri oluyorlardı ve tek bir bükme ile koparabildiğiniz yapraksız salkımlar halinde asılı duruyorlardı. Diğerlerinde bezelyeden büyük olmayan sefil şeyler oluyorlardı ve o kadar seyrek yetişiyorlardı ki teker teker, toplamanız gerekiyordu. Bazı şerbetçiotları o kadar kötüydü ki bir saatte ancak beş kile toplayabiliyordunuz.

Sabahın erken saatlerinde, şerbetçiotları kolay koparılacak kadar kurumamışken iş ağır ilerliyordu. Ama sonra güneş çıkıyordu ve ısınan şerbetçiotlarından o harika, acı koku yükselmeye başlıyor, insanların sabah aksilikleri kayboluyor, iş hızlanıyordu. Saat sekizden öğlene kadar bir tür tutkuyla topluyor, topluyor, topluyordunuz... sabah ilerledikçe güçlenen, bir sarmaşığı bitirip torbanızı sırada biraz daha ilerletmeyi amaçlayan tutkulu bir heveslilikle çalışıyordunuz. Her tarlanın başında bütün torbalar yan yana başlıyordu, ama yavaş yavaş daha iyi toplayanlar ilerliyordu ve bazıları daha sırayı yarılamadan onlar kendi sıralarını bitirmiş oluyordu; eğer çok geride kalmışsanız onların geri dönüp sizin sıranızı bitirmesine izin vardı ve buna "şerbetçiotlarınızı çalmak" deniyordu. Dorothy ve Nobby, yalnızca iki kişi oldukları için hep sonuncuların arasında oluyorlardı... çoğu torba başına dört kişi çalışıyordu. Ve Nobby kaba el-

leri ile, beceriksiz bir toplayıcı idi; genel olarak kadınlar erkeklerden daha iyi topluyordu.

Dorothy ve Nobby, iki yanlarındaki torbalarla, 6 numaralı torba ve 7 numaralı torba ile hep başa baş çalışıyorlardı. Altı numara bir çingene ailesiydi... kıvırcık kafalı, halka küpeli bir baba, yaşlı, kurumuş, kösele rengi bir anne, iki gürbüz oğul... ve sekiz numara geniş bir şapka, uzun, siyah bir pelerin takan, üzerine bir buharlı gemi resmedilmiş kartonpiyer bir kutudan enfiye kullanan, Doğu Yakası'ndan gelme, yaşlı bir seyyar satıcı kadındı. İki günlüğüne Londra'dan gelen kızları ve torunları sırayla kadına yardım ediyorlardı. Ekiple çalışan epey çocuk vardı. Yetişkinler dallardan koparırken sepetlerle torbaları takip ediyor, yere düşmüş şerbetçiotlarını topluyorlardı. Ve yaşlı seyyar satıcı kadının minik, solgun torunu Rose ile bir Hintli kadar esmer, küçük çingene kızı hep kaçıp güz frambuazları çalmaya, şerbetçiotu dallarından salıncak yapmaya gidiyorlardı; ve torbaların çevresindeki daimi şarkılar seyyar satıcı kadının, "Hadi, Rose, seni tembel yaramaz! Şerbetçiotlarını topla! Yoksa kıçını kızartırım!" bağrışları ile deliniyordu.

Toplayıcıların yarısı çingeneydi... kampta en az iki yüz kişiydiler. Diğerleri onlara Didecailer diyordu. Kötü insanlar değillerdi, yeterince dost canlısıydılar ve sizden bir şey istedikleri zaman sizi çok fena pohpohluyorlardı; ama vahşilerin çözülmesi imkansız kurnazlığına sahiptiler. Kaba saba şark suratlarında, vahşi ama tembel bir hayvan ifadesi vardı... ehlileştirilemez bir kurnazlıkla yan yana var olan yoğun bir aptallık ifadesi. Konuşmaları, hiç bıkmadan tekrar tekrar söyledikleri yarım düzine cümleden oluşuyordu. 6 numaradaki iki genç çingene, Nobby ve Dorothy'ye günde bir düzine kez aynı bilmeceyi soruyordu.

"İngiltere'deki en akıllı adamın bile yapamayacağı şey nedir?"

"Bilmiyorum. Ne?"

"Bir tatarcığın kıçını telgraf direği ile gıdıklamak."

Bunun üzerine, her seferinde kahkahalar yükseliyordu. Feci cahildiler; gururla size içlerinden tekinin bile tek kelime okuyamadığını bildirirlerdi. Dorothy'nin "alim" olduğu fikrine kapılmış olan yaşlı, kıvırcık saçlı baba, bir kez ona ciddi ciddi arabasını New York'a kadar sürüp süremeyeceğini sormuştu.

Saat on ikide çiftlikten yükselen düdük sesi, toplayıcılara bir saatliğine işi bırakabileceklerini bildirirdi, ve genelde bundan biraz önce tartıcı gelip şerbetçiotlarını toplardı. Usta'nın, "Şerbetçiotlarını hazır et, on dokuz numara!" bağırışı ile herkes düşmüş şerbetçiotlarını toplamak, orada burada bitirilmeden kalmış dalları bitirmek, torbadaki yaprakları temizlemek için acele ederdi. Beceri isteyen bir işti. Fazla temizlemek iyi olmazdı, çünkü yapraklar da şerbetçiotları ile tartıya girerdi. Çingeneler gibi deneyimli toplayıcılar torbanın ne kadar "kirli" olabileceği konusunda uzmandı.

Tartıcı, her torbanın topladığı miktarı deftere kaydeden bir "katip" eşliğinde, beş kile alan hasır bir sepetle gelirdi. "Katipler" genç adamlardı, memurlar, sözleşmeli muhasebeciler, vesaire, bu işi paralı tatil olarak görürlerdi. Tartıcı torbadaki şerbetçiotlarını sepet sepet alır, bir yandan da, "Bir! İki! Üç! Dört!" diye bağırırdı. Katipler sayıyı defterlerine kaydederdi. Topladıkları her beş kile onlara iki peni kazandırıyordu ve doğal olarak tartının adilliği üzerine sonsuz tartışmalar ve suçlamalar olurdu. Şerbetçiotları sünger gibiydi... dilerseniz beş kilelik sepeti dörtte birine inene kadar sıkıştırabilirdiniz, bu yüzden her sepetten sonra toplayıcılar torbanın üzerine eğilip şerbetçiotlarını karıştırarak gevşetirdi ve sonra tartıcı torbanın ucunu yakalayıp sarsarak onları yine sıkıştırırdı. Bazı sabahlar "ağır gelmesi" talimatı-

nı almış olurlardı ve onları ezerek sepete doldururlar, böylece her seferinde iki sepetlik şerbetçiotunu tek sepete sığdırırlardı. Bunun üzerine, "... herif nasıl eziyor, baksana! Neden çıkıp üstlerinde tepinmiyorsun!" bağırışları duyulurdu ve deneyimli toplayıcılar kara kara, son toplama gününde inek pisliğine atılan tartıcılar tanıdıklarını söylerlerdi. Şerbetçiotları torbalardan, teorik olarak elli kilo alan çuvallara doldurulurdu; ama tartıcı "ağır gelmesi" emrini aldığı zaman dolu bir çuvalı taşımak için iki adam gerekirdi.

Öğle yemeği için bir saatiniz vardı, ve şerbetçiotu dallarından bir ateş yakardınız... bu yasaktı, ama herkes yapıyordu. Çayınızı ısıtır, domuz pastırmalı sandviçlerinizi yerdiniz. Yemekten sonra akşam beşe, altıya kadar toplamaya devam ederdiniz. Tartıcı şerbetçiotlarınızı almak için gelirdi ve bundan sonra kampa dönmekte serbest olurdunuz.

Dönüp şerbetçiotu topladığı zamanlara baktığında Dorothy hep o öğle sonralarını hatırlardı. Güneş altında geçen o uzun, zahmetli saatler, şarkı söyleyen kırk kişinin sesleri, şerbetçiotu ve odun dumanı kokusunda tuhaf ve unutulmaz bir nitelik vardı. Akşam ilerlerken ayakta duramayacak kadar yorulmuş olurdunuz ve küçük, yeşil şerbetçiotu bitleri saçlarınıza, kulaklarınıza girer, sizi rahatsız ederdi; sülfürlü sıvı yüzünden elleriniz, kanayan yerler dışında bir zencinin elleri gibi kapkara olurdu. Ama kendinizi mutlu hissederdiniz, mantıksız bir mutluluk. İş sizi ele geçirir, içine çekerdi. Aptalca, mekanik, bitkin düşürücü bir işti ve her gün elleriniz için daha acı verici olurdu, ama asla bıkmazdınız; hava güzelse ve şerbetçiotları iyiyse, sonsuza dek toplayabileceğinizi hissederdiniz. Size fiziksel bir coşku verirdi, içinizde sıcak, tatmin dolu bir duygu. Saat be saat orada durur, ağır salkımları koparır, torbanızdaki açık yeşil yığının gittikçe

yükselmesini izlerdiniz. Her beş kile cebinizde iki peni demekti. Güneş sizi kavurur, kahverengiye çevirirdi ve acı, asla azalmayan koku, serin bira okyanuslarından gelen bir rüzgar gibi burun deliklerinize dolar, sizi ferahlatırdı. Güneş parlarken herkes şarkı söylerdi; tarlalar şarkılarla çınlardı. Bir sebepten o güz bütün şarkılar hüzünlüydü... reddedilen aşk şarkıları, karşılıksız sadakat şarkıları. *Carmen* ve *Manon Lescaut*'nun kenar mahalle versiyonları gibi. Örneğin şu vardı:

İşte gidiyorlar... sevinç içinde...
Mutlu kız... şanslı delikanlı...
Ama ben burada kaldıım
Kırık kaalbiiimlee!

Bir de şu vardı:

Ama dans... ediyorum gözümde... yaşlarla...
Çünkü kollarımdaki kız... sen değilsiiiin!

Ve:

Çanlar Sally için çalıyor...
Ama Sally ve benim için değil!

Küçük çingene kızı hep aynı şeyi tekrar tekrar söylerdi:

Sefihiz, hepimiz çok sefih,
Sefihler Çiftliğinde!

Ve herkes kıza ismin Sefiller Çiftliği olduğunu söylemesine

rağmen kız Sefihler Çiftliği demekte ısrar ediyordu. Yaşlı seyyar satıcı kadın ve torunu Rose'un başka bir şerbetçiotu toplama şarkısı vardı:

Bizim pis şerbetçiotları!
Bizim pis şerbetçiotları!
Tartıcı geldiğinde,
Kaldır onları, kaldır onları yerden!
Tartmaya geldiğinde,
Nerede duracağını hiç bilmez;
Ay, ay, torbaya gir
Ve hepsini al!

En sevilenler "İşte gidiyorlar sevinç içinde" ve "Çanlar Sally için çalıyor" idi. Toplayıcılar o iki şarkıyı söylemekten hiç bıkmıyorlardı; sezon bitene kadar yüzlerce kez söylemiş olmalıydılar. O iki şarkı da, acı koku ve parlak güneş ışığı gibi şerbetçiotu tarlalarının parçasıydı ve yapraklı sarmaşık sıraları arasında çınlardı.

Saat yaklaşık altı buçukta kampa döndüğünüzde kulübelerin yanından akan çayın kıyısında çömelir, belki de o gün ilk defa yüzünüzü yıkardınız. Ellerinizdeki kömür karası pisliği çıkarmak belki yirmi dakikanızı alırdı. Su, hatta sabun o lekelere hiç etki etmezdi; yalnızca iki şeyle çıkarabilirdiniz... çamur ya da, tuhaftır, şerbetçiotu suyu. Sonra, Nobby köye gidip kasaptan iki penilik parçalar almamışsa, genelde yine ekmek, çay ve domuz pastırmasından oluşan akşam yemeğinizi pişirirdiniz. Alışverişi hep Nobby yapardı. Kasaptan iki peniye dört penilik et almayı başaran türden bir adamdı ve dahası küçük ölçekli ekonomi konusunda uzmandı. Örneğin, diğer ekmeklerin yerine hep köy

ekmeği alırdı; çünkü, derdi, ortadan koparıdığınız zaman köy ekmeği iki somun ekmeğe benzerdi.

Daha akşam yemeğinizi yemeden uykudan yıkılacak duruma gelirdiniz, ama insanların kulübelerin arasında yaktığı dev ateşler gitmenize izin vermeyecek kadar hoş görünürdü. Çiftlik Kulübe başına günde iki kütüğe izin veriyordu, ama toplayıcılar istedikleri kadar alıyorlardı ve aynı zamanda sabaha kadar köz tutan büyük karaağaç kökleri de vardı. Bazı geceler ateşler o kadar muazzam olurdu ki yirmi kişi rahatça çevresinde oturabilirdi ve gecenin geç saatlerine kadar şarkılar söylenir, hikayeler anlatılır, çalıntı elmalar kızartılırdı. Kızlar ve delikanlılar birlikte karanlık yerlere kaçarlar, Nobby gibi birkaç cesur kişi çuvallarla gider ve komşu meyve bahçelerini soyar, çocuklar alacakaranlıkta saklambaç oynar, kampın çevresindeki, o Cockney cahilliği içinde sülün olduğunu hayal ettikleri gece kuşlarını kovalarlardı. Cumartesi geceleri elli-altmış toplayıcı *pub*'da sarhoş olur, sonra müstehcen şarkılar bağırarak köy sokaklarında yürürlerdi. Kızgın köy sakinleri şerbetçiotu toplama sezonuna, Roma döneminde Galya'daki edepli ahalinin her sene Gotların istilasına seyirci kaldığı gibi bakardı.

Sonunda sürüne sürüne samanların içindeki yuvanıza çekildiğiniz zaman, saman hiç de o kadar sıcak ve rahat gelmezdi. O mutlu ilk geceden sonra Dorothy samanın, içinde uyumak için berbat bir malzeme olduğunu anlamıştı. Yalnızca her tarafınıza batmakla kalmıyor, kuru otların aksine olası her yönden rüzgar alıyordu. Bununla beraber tarladan sınırsız sayıda şerbetçiotu çuvalı çalabiliyordunuz ve Dorothy kendine iç içe geçirdiği dört şerbetçiotu çuvalından bir koza yaparak, her gece beş saat uyuyacak kadar ısınabiliyordu.

4

Şerbetçiotu toplamanın ne kazandırdığına gelince, sizi canlı tutmaya yetiyordu, ama o kadar.

Cairn Çiftliği'ndeki ücret beş kileye iki peniydi ve iyi şerbetçiotu olsa iyi bir toplayıcı saatte ortalama on beş kile toplayabilirdi. Yani teorik olarak, altmış saat çalışılan bir haftada otuz şilin kazanmak mümkündü. Ama gerçekte kampta hiç kimse bu rakama yaklaşamıyordu. En iyi toplayıcılar haftada on üç, on dört şilin kazanıyordu ve en kötüleri ancak altı şilin yapabiliyordu. Şerbetçiotlarını birleştiren ve kazançlarını paylaşan Nobby ve Dorothy, haftalık onar şilin civarında kazanıyorlardı.

Bunun değişik sebepleri vardı. İlk olarak, bazı tarlalardaki şerbetçiotları kötüydü. Sonra, her gün bir-iki saatin boşa harcanmasına sebep olan gecikmeler yaşanıyordu. Bir tarla bittiği zaman torbanızı bir sonrakine taşımanız gerekiyordu ve bu tarla bir mil kadar uzakta olabiliyordu; bazen bir hata olduğu anlaşılıyordu ve torbalarının altında çabalayan ekip (torbaların her biri elli kilo geliyordu) başka bir yere yürürken yarım saat daha harcamak zorunda kalıyordu. En kötüsü de yağmurdu. O sene kötü bir Eylül yaşanıyordu ve her üç günün birinde yağmur yağıyordu. Bazen bütün bir sabah ya da öğleden sonra, omuzlarınızda sırılsıklam bir şerbetçiotu çuvalı, toplanmamış şerbetçiotu

dallarının altına sığınıp titreyerek oturuyor ve yağmurun dinmesini bekliyordunuz. Yağmur yağarken şerbetçiotu toplamak imkansızdı. Şerbetçiotları fazla kaygan oluyordu ve toplasanız bile faydası olmuyordu, çünkü ıslandığı zaman torbanın içinde küçücük kalıyorlardı. Bazen bir şilin, hatta daha azını kazanmak için bütün gününüzü tarlada geçiriyordunuz.

Toplayıcıların çoğu için bu durum fark etmiyordu, çünkü yarısı çingeneydi ve olmayacak kadar ücret almaya alışmıştı; diğerlerinin çoğu, Doğu Yakası'ndan saygın insanlardı, tatil için şerbetçiotu toplamaya gelen ve geliş gidiş masrafını karşılayacak kadar para kazansalar, Cumartesi geceleri de biraz eğlenseler tatmin olacak seyyar satıcılar ve küçük dükkan sahipleri, vesaire. Çiftçiler bunu biliyordu ve bundan faydalanıyordu. Gerçekten de, şerbetçiotu toplama işi tatil sayılmasa sanayi çökerdi, çünkü şerbetçiotu fiyatları o kadar düşmüştü ki, hiçbir çiftçi toplayıcılara doğru düzgün ücret verecek durumda değildi.

Haftada iki kez kazandıklarınızın yarısı kadarını avans olarak alabiliyordunuz. Toplama işi bitmeden ayrılacak olursanız (çiftçiler için son derece avantajlı bir şey) size beş kile başına iki değil bir peni verme hakkına sahip olurlardı... yani size olan borçlarının yarısını ceplerine atmış olurlardı. Aynı zamanda, sezonun sonuna doğru, toplayıcıların epey alacağı birikmişken ve iş bırakarak o paradan vazgeçmek istemeyecekken, çiftçinin ücretleri beş kile başına iki peniden bir buçuk peniye düşürmesi de çok rastlanan bir şeydi. Grev yapmak imkansızdı. Toplayıcıların sendikası yoktu ve ekip başları, diğerleri gibi beş kile başına iki peni almıyor, grev olursa otomatik olarak duran haftalık bir ücret alıyorlardı; bu yüzden doğal olarak grevleri engellemek için dünyayı yerinden oynatırlardı. Sonuç olarak çiftçiler toplayıcıları köşeye sıkıştırmışlardı; ama suç çiftçilerin değildi... sorunun

kökü, şerbetçiotu fiyatının düşük olmasıydı. Aynı zamanda, diye daha sonra düşündü Dorothy, pek az toplayıcı ne kadar kazandığı hakkında fikir sahibi oluyordu. Parça başı iş sistemi ücretlerin düşüklüğünü gizliyordu.

İlk birkaç gün, avans alamadan önce Dorothy ve Nobby neredeyse açlıktan öleceklerdi ve diğer toplayıcılar onları beslemese ölürlerdi de. Ama herkes şaşırtıcı derecede nazikti. Sıranın biraz ötesinde, daha büyük kulübelerden birini paylaşan bir grup insan vardı; Jim Burrows adında bir çiçek satıcısı ve büyük bir Londra restoranında haşaratlarla uğraşan Jim Turle adında biri. İki adam iki kız kardeşle evlenmişlerdi ve yakın arkadaştılar; bu insanlar Dorothy'den hoşlanmışlardı. Onun ve Nobby'nin açlıktan ölmemelerini sağlamışlardı. İlk birkaç gün her akşam on beş yaşındaki May Turle yahni dolu bir tencereyle gelir, sadaka gibi görünmemesi için özenli bir kayıtsızlıkla sunardı. Formül hep aynıydı:

"Lütfen, Ellen, annem bu yahniyi atacağını söyledi ve sonra belki sizin hoşunuza gidebileceğini düşündü. Hiç işine yaramayacakmış ve bu yüzden alırsanız ona iyilik etmiş olacaksınız."

Turle'lerin ve Burrows'ların ilk birkaç gün neleri "atmaya" hazırlandıkları şaşırtıcıydı. Bir seferinde hazır pişmiş yarım bir domuz kafası bile vermişlerdi ve yiyeceğe ek olarak onlara pek çok tencere tava, aynı zamanda kızartma tavası olarak kullanılabilen teneke bir tabak vermişlerdi. En iyisi de, hiçbir rahatsız edici soru sormamaları idi. Dorothy'nin hayatında bir tür gizem olduğunu pekala biliyorlardı... "Ellen'ın *gökten zembille indiğini* görebilirsiniz," diyorlardı... ama bu konuda soru sorarak onu utandırmaktan kaçınmayı şeref meselesi sayıyorlardı. Kampta on beş gün dolana kadar Dorothy kendine bir soyadı uydurma ihtiyacı hissetmedi.

Dorothy ve Nobby avans almaya başlar başlamaz para sorunları bitti. Günde bir şilin altı peniyle şaşırtıcı ölçüde rahat yaşayabiliyorlardı. Bunun dört penisi Nobby'nin tütününe gidiyordu, dört buçuk penisi bir somun ekmeğe; günde yaklaşık yedi peniyi çay, şeker, süt (çiftlikten çeyrek litresi yarım peniye süt alabiliyordunuz), margarin ve domuz pastırması "parçalarına" harcıyorlardı. Ama elbette fazladan bir-iki peni harcamadan asla gün bitmiyordu. Kendinizi daima aç hissediyordunuz, bir çiroz ya da çörek ya da bir penilik patates kızartması alıp alamayacağınızı görmek için daima çeyrek penilerinizi hesaplayıp duruyordunuz; ve toplayıcıların ücretleri ne kadar düşük olursa olsun, Kent halkının yarısı ceplerindeki parayı sızdırmak için plan yapmış gibiydi. Çevrelerinde dört yüz toplayıcının kamp kurduğu yerel dükkan sahipleri şerbetçiotu mevsiminde, senenin kalanında yapmadıkları kadar satış yapıyorlardı, ama yine de bu, toplayıcılara Cockney pislikleri diye tepeden bakmalarını engellemiyordu. Akşamları çiftlik işçileri yedisi bir peniye elma ve armut satmak için torbaların çevresine toplanırdı; Londralı satıcılar çörek sepetleri, buzlar ya da "yarım penilik lolipoplarla" gelirlerdi. Geceleri kamp dehşet verici ölçüde ucuz meyve sebze, balık ve patates kızartması, yılanbalığı jölesi, karides, şekli bozuk kekler ve iki senedir buzda beklemiş, bir zamanlar tanesi dokuz peniye satılan sıska, cam gözlü tavşanlar taşıyarak, arabalarla Londra'dan gelen satıcılarla dolardı.

Şerbetçiotu toplayıcıları çoğunlukla pis yemeklerle beslenirdi... bu kaçınılmazdı, çünkü doğru düzgün yiyecek alacak paranız olsa bile, Pazarları dışında onu pişirecek zamanınız yoktu. Kampın iskorbütten kırılmamasının sebebi, muhtemelen çalıntı elma bolluğuydu; kampta hemen hemen herkes onları ya çalıyor, ya paylaşıyordu. Hatta genç adamlardan oluşan gruplar

(Londra'daki seyyar meyve satıcıları tarafından tutuldukları söyleniyordu) meyve bahçelerini soymak için her hafta sonu bisikletlerle Londra'dan geliyorlardı. Nobby'ye gelince, o, meyve çalma işini bir bilim haline getirmişti. Bir hafta içinde, gerçek bir hırsız olduğu ve dört kez hapse girdiği için ona bir kahraman gibi bakan gençlerden bir çete kurmuştu ve her gece alacakaranlıkta çuvallarla yola çıkıyorlar, yaklaşık yüz kilo meyve ile geri dönüyorlardı. Şerbetçiotu tarlalarının yakınında engin meyve bahçeleri vardı ve elmalar, özellikle de güzel, küçük Golden Russet elmaları, çiftçiler satamadığı için ağaçların dibinde yığın yığın çürüyordu. Onları almamak günah, diyordu Nobby. İki sefer o ve çetesi tavuk bile çalmıştı. Çevreyi uyandırmadan bunu nasıl başardıkları bir sırdı; ama anlaşıldığı kadarıyla Nobby tavuğun kafasına çuval geçirmenin hayvanın "gecenin ortasında acısız bir şekilde götürülmesini" sağladığını biliyordu... ya da, her durumda, sessiz bir şekilde.

Bir hafta, sonra on beş gün bu şekilde geçti, ve Dorothy kimlik sorununu çözmeye hiç yaklaşmamıştı. Gerçekten de buna her zamankinden daha uzaktı, çünkü sıradışı anlar dışında konu aklından uçup gitmişti. Tuhaf durumunu gittikçe daha çok kabulleniyordu ve düne ya da yarına ilişkin her tür düşünceyi bir kenara bırakıyordu. Şerbetçiotu tarlalarındaki hayatın doğal etkisi buydu; bilincinizin sınırlarını geçen dakikaya kadar daraltıyordu. Her zaman uykulu ve her zaman meşgulken, belirsiz zihinsel sorunlarla mücadele edemiyordunuz... çünkü tarlalarda çalışmıyorsanız yemek pişiriyordunuz, ya da köyden bir şeyler alıyordunuz, ya da ıslak sopalarla ateş yakmaya çalışıyordunuz, ya da su tenekeleri ile ileri geri yürüyordunuz. (Kampta yalnızca bir su musluğu vardı, o da Dorothy'nin kulübesinden iki yüz metre uzaktaydı, berbat toprak tuvalet de aynı mesafedeydi.) Bu

sizi bitiren, enerjinizin her gramını tüketen ve sizi derin bir şekilde, sorgulanamaz bir şekilde mutlu kılan bir yaşamdı. Sözcüğün tam anlamı ile sizi aptallaştırıyordu. Tarlalardaki uzun günler, kötü yemek ve yetersiz uyku, şerbetçiotu ve odun dumanı kokusu sizi hayvansı bir ağırlığa düşürüyordu. Yağmur, güneş ve daimi taze hava içinde deriniz kalınlaşırken, sanki zekanız da köreliyordu.

Elbette Pazarları tarlalarda iş yoktu; ama Pazar sabahları meşgul zamanlardı, çünkü insanlar ancak o zaman haftanın en önemli yemeğini pişiriyorlardı ve çamaşırlarını yıkıyor, onarıyorlardı. Kampın her yerinde, köy kilisesinin çanlarının sesleri rüzgarla taşınır, Aziz Bilmemkim misyonunun şerbetçiotu toplayıcıları için düzenlediği açık hava ayininden yükselen ince "Ey Tanrım bize yardım et!" seslerine karışırken dev ateşler yanar, kovalar, tenekeler, tencereler ve insanların ele geçirdiği başka her şeyin içinde sular kaynar, kulübelerin çatılarında yıkanmış çamaşırlar dalgalanırdı. İlk Pazar günü Dorothy Turle'lerden bir leğen ödünç almış, ilk önce saçlarını, sonra iç çamaşırlarını ve Nobby'nin gömleğini yıkamıştı. İç çamaşırları korkunç durumdaydı. Onları kaç zamandır giydiğini bilmiyordu, ama en az on gündür giyiyordu ve bunca zaman onlarla uyumuştu. Çoraplarının ayakları hemen hemen tamamen erimişti ve ayakkabılarını bir arada tutan tek şey üstlerinde kuruyan çamurdu.

Çamaşırları kurusun diye astıktan sonra yemek pişirmişti ve yarım haşlanmış tavuk (çalınmış), haşlanmış patates (çalınmış), haşlanmış elma (çalınmış) ve Bayan Burrows'dan ödünç aldıkları, üstlerinde kulpları olan gerçek çay fincanlarıyla içtikleri çayla zengin bir yemek yemişlerdi. Yemekten sonra Dorothy bütün akşamı kulübenin güneşli tarafında yaslanıp oturarak geçirmişti. Elbisesinin havalanmaması için dizlerinin üzerine kuru bir şer-

betçiotu dalı yatırmış, bir uyuklayıp bir uyanmıştı. Kamptaki insanların üçte ikisi tam olarak aynı şeyi yapıyordu; güneşte uyukluyor, sona uyanıp inekler gibi boş boş bakınıyorlardı. Bir haftalık ağır işten sonra yapabileceğinizi hissettiğiniz tek şeydi bu.

Saat yaklaşık üçte, orada uykunun sınırında otururken, Nobby elinde ödünç almayı başardığı Pazar gazetesi ile, beline kadar çıplak (gömleği kuruyordu) yanaştı. *Pippin's Weekly* idi bu, beş pis Pazar gazetesi arasında en pisi. Geçerken gazeteyi Dorothy'nin kucağına bıraktı.

"Bir oku bakalım, ahbap," dedi cömertlikle.

Dorothy *Pippin's Weekly*'yi aldı ve kendisini okuyamayacak kadar uykulu hissederek dizlerinin üzerine yatırdı. Dev manşet ona bakıyordu: "KÖY PAPAZININ EVİNDE TUTKULU DRAM". Başka manşetler de vardı, ve sonra altına bir kızın yüzü basılmıştı. Dorothy beş saniye kadar kendi siyahımsı, bulaşık, ama oldukça ayırt edilebilir portresine baktı.

Fotoğrafın altında bir sütun yazı vardı. Aslında gazetelerin çoğu o zamana kadar "Papazın Kızı" gizemini bir kenara bırakmıştı, çünkü on beş günden fazla olmuştu ve haber bayatlamıştı. Ama *Pippin's Weekly*, açık saçık olduğu sürece haberin tazeliğine aldırmıyordu, hem o haftanın tecavüz ve cinayet rekoltesi düşüktü. "Papazın Kızı"nı son bir kez ısıtıp ortaya getiriyorlardı... aslında ön sayfanın üst, sol köşesinde, ona şeref köşesini vermişlerdi.

Dorothy uyuşuk uyuşuk fotoğrafa baktı. Siyah, iştah kapatıcı yazıların arasından ona bakan bir kız suratı... aklında kesinlikle hiçbir şey uyandırmadı. "KÖY PAPAZININ EVİNDE TUTKULU DRAM" sözlerini mekanik olarak, bir kez daha okudu, ama ne anladı, ne de en ufak bir ilgi duydu. Okumayı kesinlikle başaramayacağını hissetti; fotoğraflara bakmak için gereken

çaba bile çok fazlaydı. Üzerine ağır bir uyku çökmüştü. Gözleri kapanırken sayfanın üzerinde gezindi, ya Lord Snowden'i, ya da kasık bağı takmayan bir adamı gösteren fotoğrafa kaydı, bir an sonra dizlerinin üzerindeki *Pippin's Weekly* ile uykuya daldı.

Kulübenin oluklu sac duvarına yaslanmak rahatsız edici değildi, Dorothy altıya kadar yerinden kıpırdamadı. O zaman Nobby onu uyandırdı ve çayı hazırladığını söyledi; bunun üzerine Dorothy *Pippin's Weekly*'yi bir daha bakmadan, tutumlulukla kaldırdı (ateş yakarken gazete işe yaradı). Böylece sorununu çözme şansı o anlığına kaybolmuş oldu. Ve bir hafta sonra, nahoş bir kaza onu korkutup, içinde yaşadığı tatmin dolu, düşüncesiz durumdan sıyırmasa, sorunu daha aylarca çözülmeden kalırdı.

5

Ertesi Pazar gecesi iki polis memuru aniden kampı bastı ve Nobby ile iki kişiyi daha hırsızlıktan tutukladı.

Her şey bir anda oldu; Nobby daha önceden haber almış olsa da kaçamazdı, çünkü taşra polis kaynıyordu. Kent'te büyük sayılarda özel polis memuru vardı. Her güz yemin ederek göreve başlarlardı... çapulcu şerbetçiotu toplayıcı kabileleri ile başa çıkmak için bir tür milis gücü gibi. Çiftçiler meyve bahçesi hırsızlıklarından bıkmıştı ve birini *in terrorem*[8] örnek yapmak istemişti.

Elbette kampta muazzam bir şamata çıktı. Dorothy neler olduğunu anlamak için kulübesinden çıktı ve herkesin ateşlerle aydınlanan, çepeçevre halka olmuş bir grup insana doğru koşmakta olduğunu gördü. Peşlerinden koştu ve üzerinden korkunç bir ürperti geçti, çünkü neler olduğunu zaten biliyormuş gibi hissediyordu. Kalabalığın içinden sıyrılarak ön tarafa geçmeyi başardı ve korktuğu şeyin başına geldiğini gördü.

Dev gibi bir polis Nobby'yi yakalamıştı, başka bir polis memuru da iki korkmuş gencin kollarından tutuyordu. İçlerinden biri, daha on altı yaşında sefil bir oğlan, acı acı ağlıyordu. Gri bıyıklı, katı yapılı bir adam olan Bay Cairns ve iki çiftlik işçisi,

8) (Lat.) Korkutarak, gözdağı vererek. (YHN.)

Nobby'nin kulübesindeki samanların altından çıkarılmış çalıntı mallara göz kulak oluyordu. Kanıt A, bir yığın elma; Kanıt B, kan lekeli tavuk tüyleri. Nobby kalabalığın içinde Dorothy'yi gördü, iri dişleri ile bir gülümseme çaktı ve göz kırptı. Karışık bağrışmalar yükseldi:

"Zavallı piçin ağlamasına bakın! Bırakın onu! Çok ayıp, öyle zavallı, küçük bir çocuk! Genç piç hak ettiğini buldu, hepimizin başını derde sokuyordu! Bırakın onu! Hep biz lanet olası şerbetçiotu toplayıcılarını suçlarsınız! Her kaybettiğiniz elmayı biz çaldık, değil mi! Bırakın onu! Kes sesini, olmaz mı? *Senin* elmaların olsa ne diyecektin? Sen de lanet olası... vs. vs." Ve sonra, "Geri çekil, arkadaş! Çocuğun annesi geliyor."

Bira sürahisine benzeyen dev gibi, iri göğüslü, saçları sırtına salınmış bir kadın insanları itiştirip geçti ve ilk önce polis memurlarına ve Bay Cairns'e, sonra oğlunu yoldan çıkaran Nobby'ye kükremeye başladı. Sonunda çiftlik işçileri kadını sürükleyerek uzaklaştırmayı başardılar. Dorothy kadının feryatlarını duyamasa da, Bay Cairns'in kabaca Nobby'yi sorgulamasını duyabiliyordu.

"Bak şimdi, genç adam, suçunu kabul et ve elmaları kimlerle paylaştığını söyle! Bu hırsızlık oyununa hemen bir son vereceğiz. Kabul edersen bunu dikkate alırız."

Nobby her zamanki gibi gamsızca yanıt verdi, "Sen kıçını dikkate al!"

"Adi konuşmalarını kendine sakla, genç adam! Yoksa yargıcın önüne çıktığında daha fena zılgıt yersin."

"Zılgıtı kıçın yesin!"

Nobby sırıttı. Kendi mizah yeteneği ile zevklenmişti. Dorothy ile göz göze geldi ve alınıp götürülmeden önce bir kez daha göz kırptı. Bu, Dorothy'nin Nobby'yi son görüşü oldu.

Daha fazla bağrışmalar duyuldu, tutsaklar götürüldüğü zaman birkaç adam polis memurlarını ve Bay Cairns'i yuhalayarak takip etti, ama kimse işlerine karışmaya cesaret edemedi. Bu arada Dorothy sessizce uzaklaştı; Nobby'ye veda etme fırsatı bulmak için bile durmadı... çok korkuyordu, kaçmak istiyordu. Dizleri kontrol edilemez bir biçimde titriyordu. Kulübeye döndüğünde diğer kadınlar oturmuş, Nobby'nin tutuklanması hakkında heyecanlı heyecanlı konuşuyorlardı. Dorothy samanların içine gömülüp kadınların seslerini duymamak için saklandı. Geceyarısına kadar konuştular ve elbette Dorothy Nobby'nin "sürtüğü" sayıldığı için onu teselli edip, sorular sorup durdular. Dorothy onlara yanıt vermedi... uyuyormuş gibi yaptı. Ama o gece uyuyamayacağını çok iyi biliyordu.

Bütün bunlar onu korkutmuş ve altüst etmişti... ama mantıksızca, anlaşılmaz bir şekilde korkutmuştu. Çünkü kendisi tehlikede değildi. Çiftçinin işçileri çalınmış elmaları paylaştığını bilmiyorlardı... zaten kamptaki herkes paylaşmıştı onları ve Nobby ona asla ihanet etmezdi. Nobby için çok fazla endişeleniyor bile değildi, hapishanede bir ay geçirme fikri adamı hiç de rahatsız etmemişti. Kendi içinde olan bir şeydi... zihninin durumunun değişiyor olmasıydı.

Ona, artık bir saat önceki kişi değilmiş gibi geliyordu. İçinde ve dışında her şey değişmişti. Sanki beyninde bir kabarcık patlamış, var olduğunu unuttuğu düşünceleri, duyguları, korkuları serbest bırakmıştı. Son üç haftanın düş gibi kayıtsızlığı paramparça olmuştu. Çünkü gerçekten de bir rüyadaymış gibi yaşıyordu... insanın her şeyi kabullenmesi, hiçbir şeyi sorgulamaması rüyalara özgü bir koşuldur. Kirlilik, paçavralar, avarelik, dilenme, çalma... hepsi ona doğal görünmüştü. Hafızasını kaybetmesi bile doğal gelmişti; en azından bu âna kadar hiç düşünmemiş-

ti. "*Ben kimim?*" sorusu aklından uçup gitmiş, hatta zaman zaman saatler boyunca gelmemişti. Ancak şimdi gerçek bir aciliyet ile dönüyordu.

Neredeyse bir sefil gece boyunca o soru aklında gidip geldi. Ama onu rahatsız eden sorunun kendisi değil, yanıtlanmak üzere olduğu bilgisi idi. Hafızası geri geliyordu, bu kesindi, ve onunla beraber çirkin bir şok da geliyordu. Kendi kimliğini hatırlayacağı andan korkuyordu. Yüzleşmek istemediği bir şey bilincinin yüzeyinin hemen altında bekliyordu.

Saat beş buçukta kalktı ve her zamanki gibi el yordamı ile ayakkabılarını buldu. Dışarı çıktı, ateşi yaktı ve kaynaması için sıcak közlerin üzerine bir teneke su koydu. Tam o sırada, ilgisiz görünen bir anı aklında çaktı. On beş gün önce, Wale'deki köy çayırında verdikleri molaydı... Bayan McElligot adındaki yaşlı, lrlandalı kadınla tanıştıkları zaman. Sahneyi çok iyi hatırlıyordu. Kendisi bitkinlik içinde çimenlerin üzerine uzanmış, kolunu yüzüne örtmüş; Nobby ve Bayan McElligot miskin bedeninin üzerinden konuşuyor; Charlie zevkle afişi okuyor, "Papazın Kızı'nın Gizli Aşk Hayatı"; kendisi meraklanarak ama fazla ilgi duymayarak soruyor, "Papaz nedir?"

Bunu hatırlayınca buzdan bir el gibi ölümcül bir soğukluk yüreğini kavradı. Ayağa kalktı ve kulübeye koşarcasına seğirtti, sonra çuvallarının yattığı yeri buldu ve altlarındaki samanı yokladı. O engin saman yığınında bütün eşyalarınız kaybolur ve yavaş yavaş dibe doğru giderdi. Ama birkaç dakika arandıktan ve hâlâ yarı uykulu olan pek çok kadından küfür yedikten sonra Dorothy aradığı şeyi buldu. Nobby'nin bir hafta önce verdiği *Pippin's Weekly* gazetesi idi. Gazeteyi dışarıya çıkardı, diz çöktü ve ateşin ışığında açtı.

Ön sayfadaydı... bir fotoğraf ve üç iri manşet. "Evet! İşte bu!"

KÖY PAPAZININ EVİNDE TUTKULU DRAM

PAPAZIN KIZI VE YAŞLI İĞFALCİ

AK SAÇLI BABA ISTIRAPTAN BİTKİN
(Pippin's Weekly'nin Özel Haberi)

"Ölse daha iyiydi!" diye haykırdı Knype Hill, Suffolk Papazı Charles Hare, yirmi sekiz yaşındaki kızının, ressam olduğu söylenen Warburton adlı yaşlıca bir bekarla kaçtığını öğrenince.

Yirmi bir Ağustos gecesi kasabadan ayrılan Bayan Hare hâlâ kayıp ve izini sürmek için gösterilen her tür çaba başarısız oldu. [*Koyu harflerle*] Henüz kanıtlanamayan söylentilere göre Bayan Hare, en son Viyana'da, kötü şöhretli bir otelde bir erkekle birlikte görülmüş.

Pippin's Weekly'nin okuyucuları Bayan Hare'in dramatik koşullar altında kaçtığını hatırlayacaktır. Yirmi bir Ağustos'ta, geceyarısından biraz önce, Bay Warburton'un kapı komşusu olan Bayan Evelina Semprill tesadüfen yatak odası penceresinden dışarı bakmış ve Bay Warburton'un bahçe kapısında genç bir kadınla konuştuğunu görmüştür. Berrak ay ışıklı gece olduğundan Bayan Semprill bu genç kadının Papaz'ın kızı Bayan Hare olduğunu seçebilmiştir. İkili, dakikalar boyunca kapıda durmuş, sonra içeri girmeden önce Bayan Semprill'in tutkulu olduğunu ifade ettiği bir biçimde kucaklaşmışlardır. Yaklaşık yarım saat sonra Bay Warburton'un arabası ile tekrar çıkmışlardır. Araba geri geri ön kapıdan çıkmış ve Ipswich yoluna doğru uzaklaşmıştır. Bayan Hare'in pek az giyinmiş olduğu ve alkollü göründüğü belirtilmiştir.

Yeni edinilen bilgilere göre, geçmişte bir süre Bayan Hare Bay Warburton'un evini gizli gizli ziyaret etmiştir. Böylesine acı verici bir konu hakkında konuşması için güçlükle ikna edilen Bayan Semprill'in daha sonra açıkladığına göre..."

Dorothy *Pippin's Weekly*'yi ellerinde şiddetle buruşturdu ve ateşe atarak su tenekesini devirdi. Bir kül ve sülfürlü duman bulutu yükseldi. Dorothy hemen gazeteyi yanmadan ateşten çıkardı. Paniğe kapılmanın faydası yok... en kötüsünü öğrenmek en iyisi. Dehşet dolu bir büyülenmişlik içinde okumaya devam etti. İnsanın kendisi hakkında okuyacağı hoş bir hikaye değildi bu. Çünkü ne kadar tuhaf olsa da, hikayesini okuduğu bu kızın kendisi olduğundan kuşkusu yoktu Dorothy'nin. Fotoğrafı inceledi. Bulanık, belirsiz bir şeydi, ama yanlış anlaşılması imkansızdı. Dahası, hatırlaması için fotoğrafa ihtiyacı yoktu. Her şeyi hatırlayabiliyordu... yaşamındaki her olayı, ta Bay Warburton'un evinden yorgun argın eve geldiği ve tahminen limonlukta uyuyakaldığı o geceye kadar. Aklında her şey o kadar berraktı ki, nasıl unutabildiğine inanamıyordu.

O gün kahvaltı etmedi, öğle yemeği için bir şey hazırlamayı düşünemedi; ama zamanı geldiğinde, sırf alışkanlık eseri diğer toplayıcılarla beraber şerbetçiotu tarlalarına doğru yola çıktı. Yalnız olduğu için ağır torbayı güçlükle yerine sürükledi, önündeki dalı aşağı çekti ve koparmaya başladı. Ama birkaç dakika sonra bunun imkansız olduğunu gördü; mekanik toplama işi bile yapabileceğinin ötesindeydi. *Pippin's Weekly*'deki o korkunç, yalan dolu hikaye sinirlerini o kadar bozmuştu ki, bir an bile aklını başka bir şeye vermek imkansız geliyordu. Şehvet dolu ifadeler aklından geçip duruyordu. "Tutkulu kucaklaşmalar"... "pek az giyinmişti"... "alkollü"... her biri aklına gelirken yanında

öyle bir acı getiriyordu ki, Dorothy fiziksel bir acı çekiyormuş gibi haykırmak istiyordu.

Bir süre sonra şerbetçiotu toplarmış gibi yapmayı bıraktı, dalı torbanın üzerine koydu ve telleri tutan direklerden birine yaslanıp oturdu. Diğer toplayıcılar onun durumunu görüp anlayışlı davrandılar. Ellen ızdırap içinde, dediler. Adamı tutuklandıktan sonra başka ne beklersin ki? (Elbette kampta herkes daha baştan Nobby'nin Dorothy'nin âşığı olduğuna inanmıştı.) Ona çiftliğe dönmesini ve hasta olduğunu söylemesini tavsiye ettiler. Ve on ikiye doğru tartıcının gelme zamanı yaklaştığında, takımdaki herkes bir şapka dolusu şerbetçiotu ile gelip onun torbasına attı.

Tartıcı geldiği zaman, Dorothy'yi hâlâ yerde otururken buldu. Yüzündeki kir ve güneş yanığının altında teni çok solgundu; yüzü perişan ve eskisinden çok daha yaşlı görünüyordu. Torbası takımdaki diğerlerinin yirmi yarda arkasındaydı ve içinde on beş kileden az şerbetçiotu vardı.

"Sorun ne?" diye sordu adam. "Hasta mısın?"

"Hayır."

"Eh, neden toplamıyorsun, o zaman? Bunun ne olduğunu sanıyorsun... sosyete pikniği mi? Buraya oturmak için gelmiyorsunuz."

"Kes şunu, onu rahatsız etme!" diye bağırdı yaşlı Cockney seyyar satıcı kadın aniden. "Zavallı kız istediği zaman biraz dinlenip huzur bulamaz mı? Senin ve her işe burnunu sokan lanet olası aynasız arkadaşların yüzünden adamı hapse girmedi mi? Kent'teki her lanet aynasız gelip rahatsız etmeden de endişelenecek yeterince şeyi var!"

"Bu kadar yeter, Ana!" dedi tartıcı kabaca, ama önceki gece tutuklanan adamın Dorothy'nin âşığı olduğunu duyunca daha anlayışlı görünmeye başlamıştı. Satıcı kadın çayını kaynattığı za-

man Dorothy'yi yanına çağırdı ve bir fincan demli çay, bir parça ekmek ve peynir verdi; yemek arasından sonra, ortağı olmayan bir başka toplayıcı Dorothy'nin torbasını paylaşmak üzere gönderildi. Sağır adında ufak tefek, kırışmış, yaşlı bir berduştu bu. Dorothy çaydan sonra kendini biraz daha iyi hissetti. Sağır'dan örnek alarak (adam mükemmel bir toplayıcı idi) öğleden sonra boyunca kendi payına düşen işi yapmayı başardı.

Her şeyi baştan aşağı düşünmüştü ve öncekine göre daha az dalgındı. *Pippin's Weekly*'deki sözler hâlâ utançla irkilmesine sebep oluyordu, ama artık durumla yüzleşmeye hazırdı. Başına neler geldiğini, Bayan Semprill'in iftiralarının sebebini artık çok iyi anlıyordu. Bayan Semprill onları bahçe kapısında görmüştü. Bay Warburton'un onu öptüğünü görmüştü; ondan sonra ikisi de Knype Hill'den kaybolunca, birlikte kaçtıkları sonucuna varmaları son derece doğaldı... en azından Bayan Semprill için doğaldı. Pitoresk detaylara gelince, onları daha sonra uydurmuştu. Yoksa uydurmamış mıydı? Bayan Semprill söz konusu olduğunda asla bilemeyeceğiniz tek şey buydu... bilinçli olarak mı yalan söylüyordu, yoksa o tuhaf ve iğrenç aklında, bir şekilde o yalanlara inanmayı başarıyor muydu?

Ne olursa olsun, yeterince zarar vermişti işte... artık üzülmenin faydası yoktu. Bu arada, bir de Knype Hill'e geri dönme meselesi vardı. Giysi istemesi gerekecekti ve tren yolculuğu için iki sterline ihtiyacı olacaktı. Ev! Sözcük yüreğini acıttı. Haftalarca pislik ve açlık içinde yaşadıktan sonra, ev! Artık hatırlamıştı ve evini nasıl özlüyordu!

Ama...!

Küçük, buz gibi bir kuşku başını kaldırdı. O ana kadar düşünmediği bir şey vardı. Eve dönebilir miydi? Buna cesaret edebilir miydi?

Bütün bu olanlardan sonra Knype Hill ile yüzleşebilir miydi? Sorun buydu. *Pippin's Weekly*'nin ön sayfasında çıktıktan sonra... 'pek az giyinmişti"... "alkollüydü"... ah, ne olur artık düşünmeyelim! Ama korkunç, şerefsiz iftiralara bulanmışsanız, herkesin herkesin geçmişini bildiği ve bütün gün konuştuğu iki bin kişilik bir kasabaya dönebilir misiniz?

Bilmiyordu... karar veremiyordu. Bir an kaçış hikayesi, kimsenin inanmayacağı kadar saçma geliyordu. Örneğin Bay Warburton aksini söyleyebilirdi... büyük olasılıkla, olası her sebepten, söyleyecekti de. Ama bir an sonra, Bay Warburton'un yurtdışına gittiğini ve bu mesele Kara Avrupası'ndaki gazetelerde çıkmadıysa adamın kulağına bile gitmemiş olması gerektiğini hatırladı; o zaman yine ürktü. Küçük bir taşra kasabasında bir skandalla yaşamanın ne demek olduğunu biliyordu. Siz geçerken fırlatılan bakışlar ve gizlice birbirini dürtmeler! Pencerelerdeki perdelerin arkasından, sizi sokakta takip eden meraklı gözler! Blifil-Gordon'un fabrikasının köşelerinde açık saçık sözlerle sizi konuşan gençler!

"George! Hey George! Şuradaki ateşli parçayı gördün mü? Sarı saçlı olanı?"

"Ne, sıska olanı mı? Evet. Kim o?"

"Papazın kızı. Bayan Hare. Ama, bil bakalım! Iki sene önce ne yapmış dersin? Babası yaşında herifin biriyle kaçmış. Onunla bayağı bayağı Paris'e eğlenmeye gitmiş! Ona baksan hiç aklına gelmez, değil mi?"

"*Git* işine!"

"Gitmiş! Gerçekten gitmiş. Gazetelere falan çıkmış. Ama adam üç hafta sonra kıçına tekmeyi basmış ve o da süklüm püklüm eve dönmüş. Ne cesaret var ama, değil mi?"

Evet, yatışması için zaman gerekecekti. Belki yıllar, onyıllar

boyunca ondan böyle bahsedeceklerdi. Ve en kötüsü de, *Pippin's Weekly*'deki haberin muhtemelen Bayan Semprill'in kasabada anlattıklarının sansür edilmiş hali olmasıydı. Doğal olarak *Pippin's Weekly* aşırıya kaçmak istememişti. Ama Bayan Semprill'i engelleyecek herhangi bir şey var mıydı? Yalnızca kendi hayal gücünün sınırları... ve o da gökyüzü kadar genişti.

Ama bir şey Dorothy'ye güven verdi, babasının her durumda onu korumak için elinden geleni yapacağı düşüncesiydi bu. Elbette başkaları da olacaktı. Hiç de arkadaşsız sayılmazdı. En azından kilise cemaati onu tanır ve güvenirdi; Anneler Birliği, Kız İzciler, ziyaret listesindeki kadınlar asla bu hikayelere inanmazdı. Ama en önemli olan babasıydı. Dönecek bir eviniz, size arka çıkan bir aileniz olduğu sürece hemen hemen her şeye dayanılırdı. Cesaret ve babasının desteği ile, her şeyle yüzleşebilirdi Dorothy. Akşam çöktüğünde, kuşkusuz başta nahoş olacaksa da, Knype Hill'e dönmekte hiç sorun olmadığına karar vermişti; o günlük işler bittiği zaman bir şilin avans aldı, köydeki dükkana gidip bir penilik mektup kağıdı aldı. Kampa döndüğünde ateşin yanına, çimenlerin üzerine oturdu (kampta masa, sandalye yoktu, elbette) ve küçük bir kurşunkalemle yazmaya başladı:

"Sevgili baba, olan biten her şeyden sonra sana bir kez daha yazabildiğim için ne kadar memnunum, anlatamam. Ve benim için çok endişelenmemiş ya da gazetelerdeki o korkunç hikayelere inanmamış olmanı umuyorum. Birdenbire o şekilde kaybolduğum zaman, neredeyse bir ay benden haber alamayınca neler düşündün, bilemiyorum. Ama..."

Yaralı, kaskatı parmaklarında kurşunkalem tutmak ne tuhaf geliyordu! Ancak bir çocuğun el yazısı gibi geniş, yaygın harflerle yazabiliyordu. Ama uzun bir mektup yazarak her şeyi açıkla-

dı, babasından giysi ve eve dönüş yolculuğu için iki sterlin göndermesini istedi. Aynı zamanda, ona kendine taktığı sahte bir isimle yazmasını istedi... Ellen Millborough, Suffolk'taki Millborough gibi. Sahte isim kullanmak garip geliyordu; sahtekarca... neredeyse bir suç gibi. Ama kötü şöhretli "Papazın Kızı" Dorothy Hare olduğunun köyde, hatta belki kampta da bilinmesini göze alamazdı.

6

Kararını verdikten sonra Dorothy şerbetçiotu kampından kurtulmaya can atmaya başladı. Ertesi gün aptal toplama işine devam etmeye kendini zor ikna etti; artık kıyaslama yapabileceği anıları varken rahatsızlıklar, kötü yiyecek tahammül edilmez geliyordu. Eve gidecek parası olsa hemen kaçardı. Babasının mektubu iki sterlinle beraber geldiği zaman, hemen Turle'lere veda edecek, eve giden trene binecek, oraya vardığında yüzleşmek zorunda kalacağı çirkin skandallara rağmen rahat bir nefes alacaktı.

Yazdıktan üç gün sonra köyün postanesine gidip mektubunu sordu. Köpek suratlı, şerbetçiotu toplayıcılarına karşı acı bir horgörü besleyen memure, buz gibi bir sesle, mektup gelmediğini söyledi, Dorothy hayal kırıklığına uğramıştı. Yazık... gecikmiş olmalıydı. Yine de fark etmezdi; yarın gelse de olurdu... bir gün daha bekleyecekti.

Ertesi akşam, bu sefer mektup geldiğinden kesinlikle emin, yine gitti postaneye. Yine mektup yoktu. Bu sefer içi kuşku doldu; ve beşinci akşam, yine mektup gelmeyince kuşku korkunç bir paniğe dönüştü. Yeni bir paket mektup kağıdı aldı ve dört sayfanın tamamını kullanarak, olan biteni tekrar tekrar anlatarak ve babasına onu böyle bir kuşku içinde bırakmaması için yalva-

rarak upuzun bir mektup yazdı. Mektubu postaladıktan sonra, postaneye bir daha uğramadan bir hafta geçmesini beklemeye karar verdi.

O gün Cumartesiydi. Çarşamba günü kararlılığı yok olmuştu. Düdük öğle arasını çaldığında torbasını bırakıp postaneye koştu... bir buçuk mil uzaktaydı postane ve bu, öğle yemeğini kaçıracağı anlamına geliyordu. Oraya ulaştığında utanarak, neredeyse konuşmaktan korkarak tezgaha yaklaştı. Köpek suratlı memure tezgahın sonundaki pirinç parmaklıklı kafesinde oturmuş, uzun bir hesap defterindeki rakamların yanına işaretler koyuyordu. Dorothy'ye kısa, meraklı bir bakış fırlattı, sonra onu görmezden gelerek işine devam etti.

Dorothy'nin diyaframı kasıldı. Nefes almakta güçlük çekiyordu. "Bana mektup var mı?" diye sormayı başardı sonunda.

"İsim?" dedi memure, işaret koymaya devam ederek.

"Ellen Millborough."

Memure uzun köpek burnunu omzunun üzerinden bir anlığına arkaya çevirdi, posta kutularındaki M kısmına baktı.

"Hayır," dedi ve hesap defterine döndü.

Dorothy bir şekilde dışarı çıktı ve şerbetçiotu tarlalarına doğru yürümeye başladı, sonra durdu. Karnında, kısmen açlıktan kaynaklanan korkunç bir boşluk vardı ve bacakları tutmuyordu.

Babasının sessizliğinin ancak tek bir anlamı olabilirdi. Bayan Semprill'in hikayesine inanmıştı... onun, Dorothy'nin onursuz koşullar altında evden kaçtığına ve kendini affettirmek için yalan söylediğine inanmıştı. Ona yazmayacak kadar kızmış ve iğrenmişti. Tek istediği kızından kurtulmak, onunla her tür ilişkiyi kesmekti; gözünden ve gönlünden ırak olacaktı, üzeri örtülüp unutulacak bir skandaldı bu.

Bundan sonra Dorothy eve dönemezdi. Dönmeye cesaret

edemezdi. Babasının tavrını gördükten sonra, plan yapmakta acele ettiğini görmüştü. *Elbette* eve dönemezdi! Süklüm püklüm eve dönmek, oraya giderek babasının evine utanç getirmek... ah, imkansız, kesinlikle imkansız! Bunu nasıl düşünebilmişti!

O zaman ne olacaktı? Hemen gitmekten başka çare yoktu... içinde saklanabileceği kadar büyük bir yere gitmek. Londra, belki. Kimsenin onu tanımadığı, yüzünü görmenin ya da ismini söylemenin kirli anları açığa çıkarmayacağı bir yer.

Orada ayakta dururken çan sesleri geldi. Yolda dönemecin ötesindeki köy kilisesinin çancıları, piyanoda tek parmakla ezgi çıkarır gibi, "Bana Tahammül Et"i çalarak kendilerini eğlendiriyorlardı. Ama sonra "Bana Tahammül Et" yerini daha tanıdık, Pazar sabahı ezgisine bıraktı: "Ah karını rahat bırak! O kadar sarhoş ki eve gelemiyor!"... üç sene önce, çanları indirilmeden önce Aziz Athelstan'ın çanlarının çaldığı ezgi. Ses Dorothy'nin yüreğine bir özlem mızrağı sapladı ve hatırladığı şeylerden bir karmaşayı getirdi... okul çocuklarının oyunu için kostüm yaparken limonluktaki yapıştırıcı kokusu, yatak odası penceresinin dışındaki kuşların Kutsal Komünyon dualarını engelleyen cıvıltısı, Bayan Pithers'ın bacaklarının arkasındaki acılardan yakınan kederli sesi, yıkılan çan kulesi için endişelenmek, dükkan borçları, bezelyelerin arasındaki yabani otlar... iş ve dua arasında gidip gelen bir yaşamın sayısız, acil detayı.

Dua! Çok kısa bir süre, belki bir dakika için bu düşünce kafasına takıldı. Dua... o günlerde hayatının kaynağı ve merkeziydi. Üzüntüde ve mutlulukta, döndüğü şey duaydı. Ve şimdi evden ayrıldığından, hatta hafızası geri geldiğinden beri hiç dua etmediğini fark etmişti... aklına ilk kez gelmişti. Dahası, artık dua etmek için en ufak bir dürtü hissetmiyordu. Düşünmeden bir duanın sözlerini fısıldadı, ama hemen bıraktı, sözcükler boş ve

boşunaydı. Hayatının dayanağı olan duanın artık onun için anlamı yoktu. Bu gerçeği yolda yavaş yavaş yürürken fark etti ve kısaca, neredeyse kayıtsızca, sanki geçerken gördüğü bir şeymiş gibi (hendekte bir çiçek ya da yoldan geçen bir kuş gibi) fark etti ve sonra aklından çıkardı. Ne anlama geliyor olabileceği üzerine düşünecek zamanı bile yoktu. Daha önemli şeyler tarafından aklından itilip çıkarıldı dua düşüncesi.

Şimdi geleceği düşünmek zorundaydı. Ne yapması gerektiği aklında oldukça berraktı. Şerbetçiotu toplama işi bittiği zaman Londra'ya gidecek, babasına yazıp para ve giysilerini isteyecekti (ne kadar kızgın olursa olsun onu tamamen ortada bırakacağına inanamazdı), ve sonra iş aramaya başlayacaktı. O korkunç "iş arama" sözcüklerinin kulaklarına hiç de korkunç gelmemesi bilgisizliğini gösteriyordu. Güçlü ve iradeli olduğunu biliyordu... yapabileceği bir sürü iş olduğunu biliyordu. Mürebbiye olabilirdi örneğin... hayır, daha iyisi, bir temizlikçi ya da hizmetkar olabilirdi. Bir evde, çoğu hizmetkardan daha iyi yapabileceği işler vardı; dahası, işi ne kadar kol gücüne dayanırsa, geçmişini gizlemek o kadar kolay olurdu.

Her durumda, babasının evi ona kapalıydı, bu kadarı kesindi. Bundan sonra kendi başının çaresine bakması gerekecekti. Ne anlama geldiği hakkında pek az fikri olduğu bu karar üzerine adımlarını hızlandırdı ve tarlalardaki öğleden sonra vardiyasına yetişti.

Şerbetçiotu toplama sezonu kapanmak üzereydi. Bir hafta kadar sonra Cairns kapatacaktı ve Cockney'ler Londra'ya giden şerbetçiotu toplayıcıları trenine binecek, çingeneler atlarını yakalayacak, arabalarını toplayacak, patates tarlalarında iş bulmak için kuzeye, Lincolnshire'a yollanacaklardı. Cockney'lere gelince, bu sefer hepsine yetecek kadar şerbetçiotu toplamışlardı.

Sevgili, eski Londra'ya, Woolworths'e, köşedeki kızarmış balık dükkanına dönmeye can atıyorlardı. Artık samanın içinde uyumak, gözleri odun dumanı ile yaşarırken teneke kapaklarında domuz pastırması kızartmak istemiyorlardı. Şerbetçiotu toplamak onlar için tatildi, ama bittiğini görmekten memnun olacağınız türden bir tatil. Sevinçle geliyorlardı, ama daha büyük sevinçle ve bir daha asla şerbetçiotu toplamaya gelmeyeceklerine yemin ederek dönüyorlardı... bir sonraki Ağustos'a kadar. O zamana kadar soğuk geceleri, yetersiz ücretleri, ellerinin nasıl yaralandığını unutmuş oluyorlar, yalnızca güneşli, esintili akşamları ve kırmızı kamp ateşlerinin çevresinde, taş çömlek içindeki biraları dolaştırarak geçirdikleri geceleri hatırlıyorlardı.

Sabahlar gittikçe soğuyor, Kasım havasına dönüyordu; gri gökyüzü, düşen ilk yapraklar, kış için göçe başlamış kuşlar. Dorothy babasına bir mektup daha yazmış, para ve giysi istemişti; ne babası, ne de başkası yanıt vermişti. Gerçekten de şimdiki adresini babasından başka bilen yoktu; ama bir şekilde Bay Warburton'un yazmasını ummuştu. Artık cesareti tamamen kırılıyordu, özellikle de geceleri sefil samanın içinde, belirsiz, tehditkar bir geleceği düşünerek uyanık yatarken. Ümitsizce, bir tür enerjik çılgınlık içinde, her avuç şerbetçiotunun, açlıktan ölmekle arasındaki çeyrek peninin bir parçası anlamına geldiğini bilerek, şerbetçiotu topluyordu. Torba arkadaşı Sağır da onun gibi zamana karşı yarışıyordu, çünkü gelecek senenin şerbetçiotu sezonuna gelene kadar kazanacağı tek para buydu. İkisi günde beş şilin (yüz elli kile) hedefliyordu, ama bu rakama ulaştıkları gün sayısı fazla değildi.

Sağır tuhaf bir yaşlı adamdı ve Nobby'den sonra pek hoş bir arkadaş değildi, ama kötü de değildi. Mesleği kamarotluktu, ama senelerdir avare geziyordu, duvar gibi sağırdı ve bu yüzden

sohbetlerinde Bay S'nin halası sayılırdı. Aynı zamanda teşhirciydi, ama oldukça zararsızdı. Saatler boyunca "Benimkiyle, benimkiyle..." diye devam eden küçük bir şarkı söylerdi ve ne söylediğini kendisi duyamasa da şarkı ona bir tür keyif veriyor gibiydi. Dorothy'nin hayatında gördüğü en kıllı kulaklara sahipti. Kulaklarından fışkıran minyatür sakal tutamları vardı adeta. Sağır her sene Cairns'in çiftliğinde şerbetçiotu toplamaya gelir, bir sterlin biriktirir, sonra tekrar yola düşmeden önce Newington Butts'ta cennet gibi bir hafta geçirirdi. Sene boyunca, sırf kibarlık olsun diye değil gerçekten yatak denebilecek bir yerde uyuduğu tek hafta buydu.

Yirmi sekiz Eylül'de toplama işi bitti. Daha toplanmamış epey tarla vardı, ama şerbetçiotları kötüydü ve son anda Bay Cairns "boşa gitmelerine" karar vermişti. 19 numaralı ekip son tarlayı öğleden sonra ikide bitirdi ve küçük çingene ustabaşı direkleri dolaşarak terk edilmiş salkımları topladı ve tartıcı son şerbetçiotlarını götürdü. Adam gözden kaybolurken aniden, "Torbalara doldurun şunları!" bağırışları duyuldu ve Dorothy altı adamın şeytani suratlarla üstüne üstüne geldiğini, bütün kadınların dağılarak kaçmaya başladığını gördü. Aklını başına toplayıp kaçamadan adamlar onu yakaladı, boylu boyunca torbaya yatırdı ve şiddetle bir yandan diğerine sallamaya başladı. Sonra Dorothy torbadan çıkarıldı ve soğan kokan genç bir çingene tarafından öpüldü. Kızcağız başta mücadele etti, ama takımdaki bütün kadınlara aynı şeyin yapıldığını görerek pes etti. Kadınları torbalara doldurmak toplama işinin son gününde yapılan değişmez bir gelenekti anlaşılan. O gece kampta büyük kutlamalar yapıldı ve kimse fazla uyumadı. Geceyarısından epey sonra, Dorothy kendini bir insan halkası ile büyük bir ateşin çevresinde, bir eli kırmızı suratlı bir kasap delikanlının, diğeri İskoç bonesi

takmış yaşlı ve çok sarhoş bir kadının elinde, "Auld Lang Syne"ın ezgisi ile dönerken buldu.

Sabahleyin paralarını almak için çiftliğe gittiler ve Dorothy bir sterlin dört peni aldı. Okuma yazma bilmeyenlerin hesaplarını toplayarak beş peni daha kazandı. Cockney toplayıcılar bu iş için bir peni veriyorlardı; çingeneler ödemelerini iltifatla yapıyorlardı. Sonra Dorothy Turle'lerle beraber dört mil uzaktaki West Ackworth istasyonuna doğru yola koyuldu. Bay Turle teneke sandığı, Bayan Turle bebeği, diğer çocuklar ıvır zıvırı taşıyordu, Dorothy ise Turle'lerin tüm çanak çömlek stokunu taşıyan, iki yuvarlak, iki eliptik tekerleği olan çocuk arabasını sürüyordu.

Öğleyin istasyona vardılar, şerbetçiotu toplayıcılarının treni birde kalkacaktı. Tren ikide geldi ve üçü çeyrek geçe kalktı. Kent'in her yerinde zikzaklar çizerek, orada bir düzine, burada yarım düzine şerbetçiotu toplayıcısı alarak, tekrar tekrar geldikleri yoldan dönerek ve başka trenlerin geçmesi için yan raylara girerek, inanılmaz bir yavaşlıkta geçen bir yolculuktan sonra (otuz beş mili altı saatte almışlardı) gece dokuzu biraz geçe Londra'ya vardılar.

7

Dorothy o gece Turle'lerde kaldı. Onu o kadar sevmişlerdi ki, konukseverliklerinden faydalanmaya gönüllü olsa bir hafta, on beş gün kalmasına izin verirlerdi. İki odaları (Tower Bridge Road'dan çok uzak olmayan bir apartmanda yaşıyorlardı) çocuklar dahil yedi kişi için epey sıkışıktı, ama iki kilim, eski bir yastık ve bir paltodan Dorothy'ye bir tür yatak uydurdular.

Dorothy sabahleyin Turle'lere veda etti, iyilikleri için teşekkür etti ve sonra doğrudan Bermondsey Hamamı'na giderek beş haftadır biriken kirini yıkadı. Bundan sonra, on altı şilin ve sekiz peni nakit parası ve üzerindeki kıyafetler ile, kalacak bir yer aramaya başladı. Giysilerini elinden geldiğince yamamış ve temizlemişti ve siyah oldukları için o kadar kir göstermiyorlardı. Dizlerinden aşağısı artık oldukça düzgündü. Son toplama gününde yan ekipten, Bayan Killfrew adında bir "ev toplayıcısı" ona, kızına ait bir çift ayakkabı ve bir çift yün çorap vermişti.

Dorothy sonunda oda bulduğunda gece çökmüştü. Yaklaşık on saat boyunca Bermondsey'den Southwark'a, Southwark'tan Lambeth'e sümüklü çocukların muz kabukları ve çürük lahana kabukları ile kaplı kaldırımlarda seksek oynadıkları labirent gibi sokaklarda ileri geri yürümüştü. Denediği her evde aynı hikaye yaşanmıştı... ev sahibesi onu içeri almayı reddetmişti. Birbiri

ardına düşman tavırlı kadınlar Dorothy motorlu bir haydut ya da hükümet müfettişiymiş gibi evi savunurcasına eşikte durmuş, onu baştan aşağı süzmüş, sonra kısaca, "Bekar kızları almıyoruz," deyip kapıyı yüzüne kapatmıştı. Dorothy bilmiyordu, elbette, ama görünüşü bile tek başına herhangi bir saygın ev sahibesinin şüphelerini çekmeye yeterdi. Lekeli ve perişan giysilerine belki tahammül edilebilirdi; ama bavulu olmaması onu baştan lanetliyordu. Bavulu olmayan bekar bir kız mutlaka kötü kızlardandır... Londra ev sahibelerinin ilk ve en büyük düsturu budur.

Saat yedi civarında artık ayakta duracak hali kalmamıştı. Old Vic Tiyatrosu'nun yakınındaki küçük, pis, sinekli kafeye girdi ve bir fincan çay istedi. Onunla sohbete girişen ve oda aradığını öğrenen kafe sahibesi, "Cut'ın hemen ötesinde, Wellings Court'taki Mary'nin yerini denemesini" tavsiye etti. Anlaşıldığı kadarıyla "Mary" çok titiz değildi ve parasını ödeyebilecek herkese oda verirdi. Kadının ismi Bayan Sawyer'dı, ama delikanlılar ona Mary diyordu.

Dorothy Wellings Court'u güçlükle buldu. Lambeth Cut'ı izleyerek Nakavt Pantolon Ltd. adlı, bir Yahudiye ait giysi dükkanına geliyordunuz, sonra dar bir yan sokağa dönüyor, sonra yine sola dönüp öyle dar bir sokağa giriyordunuz ki, pis sıva duvarları neredeyse dirseklerinize sürünüyordu. Kararlı oğlanlar sıvaya ... sözcüğünü defalarca ve silinemeyecek kadar derin kazımışlardı. Sokağın sonunda kendinizi demir merdivenli dört yüksek, dar evin birbirine baktığı küçük bir avluda buluyordunuz.

Dorothy sordu soruşturdu ve "Mary"yi evlerden birinin altındaki bodrum katta buldu. Olağanüstü zayıf saçlara sahip, yüzü allıklı ve pudralı bir kafatasına benzeyecek kadar sıska, sefil,

yaşlı bir yaratık çıktı. Sesi çatlak, şirret, ama yine de tarif edilmez ölçüde sıkıcıydı. Dorothy'ye hiç soru sormadı, doğru düzgün bakmadı bile, yalnızca on şilin talep etti ve sonra çirkin sesiyle, "Yirmi dokuz. Üçüncü kat. Arka merdivenden çık," dedi.

Görünüşe göre arka merdiven evin içindekiydi. Dorothy rutubetli duvarların arasında, eski palto ve bulaşık suyu kokuları eşliğinde karanlık sarmal çizen merdiveni tırmandı. İkinci kata ulaştığında yüksek, tiz kahkahalar duydu ve iki gürültücü kız odalardan birinden çıkıp bir an ona bakakaldı. Genç görünüyorlardı, yüzleri allık ve pembe pudra tabakasının altında kaybolmuştu ve dudakları sardunya yaprakları kadar kırmızıydı. Ama pembe pudranın ortasında porselen mavisi gözleri yorgun ve yaşlıydı; ve bu bir şekilde korkunçtu, çünkü size arkasında yaşlı bir kadın yüzü olan bir genç kız maskesini hatırlatıyordu. İkisinden uzun boylu olanı Dorothy'ye selam verdi.

"Selam, hayatım!"

"Selam!"

"Burada yeni misin? Hangi odada kalıyorsun?"

"Yirmi dokuz numara."

"Tanrım, lanet olası bir zindan orası! Bu gece çıkıyor musun?"

"Hayır, sanmıyorum," dedi Dorothy. Soru onu biraz şaşırtmıştı. "Çok yorgunum."

"Süslenmemiş olduğunu görünce ben de çıkmayacağını düşünmüştüm. Ama, söylesene hayatım, yersiz yurtsuz değilsin, değil mi? Bir kutu katran için gemiyi harcamıyorsun, değil mi? Emin misin? Çünkü, mesela, dudak boyası falan istersen söylemen yeter. Burada hepimiz arkadaşız, bilirsin."

"Ah... Hayır, teşekkür ederim," dedi Dorothy şaşkınlık içinde.

"Ah, pekala! Doris ve ben artık gitsek iyi olacak. Leicester Meydanı'nda önemli bir iş randevumuz var." Burada diğer kızı kalçası ile dürtükledi ve ikisi aptal, neşesiz bir tavırla kıkırdaştılar. "Söylesene ama," diye ekledi uzun boylu kız sır paylaşırcasına, "arada bir bir gece yapayalnız uyumak iyi olmaz mıydı? Keşke *ben* yapabilseydim. Lanet bir herifin kocaman ayakları seni itekleyip durmadan yalnız başına. Paran yettiği zaman iyi, hı?"

"Evet," dedi Dorothy, ondan bu yanıtın beklendiğini hissederek. Ama diğerinin neden bahsettiği hakkında pek fikri yoktu.

"Eh, bay bay, hayatım! İyi uyu. Ve bir buçuk civarında, dalkap baskıncılarına dikkat et!"

İki kız o anlamsız kahkahalarından yeni bir tane atarak aşağı inerken, Dorothy 29 numarayı buldu ve kapıyı açtı. Soğuk, pis bir koku onu karşıladı. Oda iki buçuk metreye iki buçuk metreydi ve çok karanlıktı. Mobilyalar basitti. Odanın ortasında, perişan bir yatak örtüsü ve grimsi çarşafları olan dar bir demir yatak; duvarın dibinde bir sandığın üzerinde tenekeden bir lavabo, su doldurmak için boş bir viski şişesi; yatağın başucuna raptiyelenmiş, *Film Fun* dergisinden koparılmış Bebe Daniels'ın bir fotoğrafı.

Çarşaflar yalnız kirli değil, nemliydi de. Dorothy yatağa girdi, ama iç gömleği, ya da iç gömleğinden ne kaldıysa (iç çamaşırları artık tamamen lime lime olmuştu) üzerindeydi; o iğrenç çarşafların arasında çıplak yatmaya dayanamazdı. Ve yatağa girdiğinde, baştan ayağa her tarafı yorgunluktan ağrıyor olsa da, uyuyamadı. Cesareti kırılmıştı ve içinde kötü duygular vardı. Bu pis yerin havası, çaresiz, dostsuz olduğu, sokak ile arasında yalnızca altı şilin ile yapayalnız kaldığı gerçeğinin kafasında daha büyük canlılıkla yer etmesine sebep oluyordu. Dahası, gece ilerlerken ev daha da gürültülü oldu. Duvarlar o kadar inceydi ki,

olan biten her şeyi duyabiliyordu. Tiz, aptalca kahkahalar, şarkı söyleyen boğuk erkek sesleri, ucuz şarkılar böğüren bir gramofon, gürültülü öpücükler, tuhaf, ölümü hatırlatan inlemeler vardı ve bir-iki kez demir bir yatağın şiddetle sarsıldığını duydu. Geceyarısına doğru gürültüler Dorothy'nin beyninde bir tempo kazandı ve kız hafif, huzursuz bir uykuya daldı. Bir dakika gibi gelen bir süre sonra kapının hızla açılması ile uyandı ve iki bulanık kadın şekli içeri daldı, çarşaflar hariç tüm yatak örtülerini çekip alarak dışarı fırladı. "Mary'nin yeri"nde değişmez bir battaniye yokluğu yaşanıyordu ve yeterince battaniye edinmenin tek yolu başka birinin yatağından çalmaktı. "Dal-kap çapulcuları" terimi buradan geliyordu.

Sabahleyin, açılış saatinden yarım saat önce, Dorothy gazetelerdeki ilanlara bakmak için Lambeth halk kütüphanesine gitti. Pis görünümlü insanlardan yirmi kişi çoktan gelmiş, dolanıyorlardı ve bu sayı birer ikişer artarak altmışa ulaştı. Sonunda kütüphanenin kapıları açıldı ve hepsi içeri dalıp okuma salonun diğer ucunda, değişik gazetelerdeki "Açık Pozisyonlar" sütunlarının kesilip iğnelendiği panoya koştular. Ve iş arayanların peşinden, geceyi sokaklarda geçirmiş, uyumak için kütüphaneye gelen yaşlı, fakir insanlar girdi. Ayaklarını sürüyerek diğerlerinin peşinden gelip rahatlama dolu homurtularla en yakın masaya çöktüler ve en yakın gazeteyi önlerine çektiler; *Özgür Kilise Habercisi* de olabilirdi bu, *Vejetaryen Gözcü* de... ne olduğunun önemi yoktu, ama okuyor gibi yapmazsanız kütüphanede kalamazdınız. Gazetelerini açtılar ve o anda, çeneleri göğüslerinde, uykuya daldılar. Görevli, bir dizi şömineyi dürtükleyen bir ateşçi gibi her birini dürtükleyerek dolanıyordu ve onlar dürtüklenince homurdanarak uyanıyor, adam geçer geçmez yine uykuya dalıyorlardı.

Bu arada ilan panosunun önünde bir savaş sürüyor, herkes öne geçmeye çabalıyordu. Mavi iş tulumları giymiş iki genç adam diğerlerinin arkasından koşarak geldi, biri başını eğip bir futbol arbedesinin içine dalar gibi kalabalığa daldı. Biraz sonra panonun önündeydi. Arkadaşına döndü: "İşte burada, Joe... buldum! 'Makine ustaları aranıyor... Locke'un Garajı, Camden Town.' Çabuk çıkalım!" Kalabalıktan sıyrıldı ve ikisi kapıya seğirttiler. Ellerinden geldiğince hızlı bir şekilde Camden Town'a gideceklerdi. Ve o anda, Londra'daki bütün halk kütüphanelerinde işsiz tamirciler aynı ilanı okuyor, işi kapmak için koşuyorlardı. Ama büyük olasılıkla iş, kendi gazetesini alacak parası olan ve ilanı sabahın altısında görmüş birine verilmişti bile.

Dorothy sonunda panoya yanaşmayı başardı ve "genel aşçı" aranan adreslerin bazılarını not etti. Epey seçenek vardı... gerçekten de Londra'daki hanımefendilerin yarısı güçlü, becerikli genel hizmetkar arıyor gibiydi. Ekmek, margarin ve çaydan oluşan ve ona üç peniye patlayan bir kahvaltıdan sonra Dorothy cebinde yirmi adreslik bir liste ile, umutla iş aramaya çıktı.

Yardımsız iş bulma şansının hemen hemen hiç olmadığını bilmeyecek kadar cahildi henüz; ama takip eden dört gün yavaş yavaş aydınlanmasını sağladı. O dört gün içinde on sekiz işe başvurdu, dört tanesine yazılı başvuru gönderdi. Güney banliyölerinde muazzam mesafeler yürüdü: Clapham, Brixton, Dulwich, Penge, Sydenham, Beckenham, Norwood... hatta bir seferinde Croydon kadar uzağa gitti. Düzenli banliyö oturma odalarına alındı, her tür kadınla görüştü... iri, tombul, zorba kadınlar, zayıf, öfkeli, sinsi kadınlar, altın gözlüklü, tetikte, frijit kadınlar, vejetaryen diyet tercih ediyor ya da spiritüel seanslara katılıyora benzeyen şaşkın, tuhaf tuhaf konuşan kadınlar. Ve şişman ya da zayıf, soğuk ya da anaç tavırlı, bütün kadınlar ona aynı tepkiyi

gösterdiler. Onu baştan aşağı süzdüler, konuşmasını dinlediler, merakla baktılar, ona bir düzine utanç verici ve münasebetsiz soru sordular, sonra onu reddettiler.

Her deneyimli insan Dorothy'ye böyle olacağını söyleyebilirdi. O koşullar altında herhangi birinin onu işe alma riskine girmesi beklenemezdi. Perişan giysileri ve referansının olmaması onun aleyhineydi, ve nasıl saklayacağını bilemediği eğitimli aksanı sahip olduğu şansı da yok ediyordu. Serseriler ve Cockney şerbetçiotu toplayıcıları aksanını fark etmemişti, ama banliyö hanımları hemen fark etmişti ve bavulsuzluğu nasıl ev sahibelerini korkutmuşsa, aksanı da banliyö hanımlarını korkutuyordu. Konuşmasını duydukları an onun üst tabakadan bir kadın olduğunu anlıyorlar ve oyun bitiyordu. Dorothy ağzını açar açmaz kadınların yüzüne yerleşen şaşkın, ürkmüş ifadeye epey alıştı... delici, feminen bakışları, yüzünden yaralı ellerine, sonra eteğindeki yamalara kayıyordu. Kadınların bazıları ona açık açık bu sınıftan bir kızın neden bir hizmetkar olarak iş aradığını soruyordu. Kuşkusuz "başının derde girdiğini" (yani gayrimeşru çocuk doğurduğunu) anlıyorlar ve bir sürü sorudan sonra ondan bir an önce kurtuluyorlardı.

Dorothy verecek bir adresi olur olmaz babasına mektup yazmıştı ve üçüncü gün de yanıt gelmeyince bir kez daha, bu sefer ümitsizce yazdı (beşinci mektubuydu, önceki dördü yanıtlanmamıştı) ve babası hemen para göndermezse açlıktan öleceğini bildirdi. Mary'nin yerindeki haftası dolana ve kirasını ödemediği için sokağa atılana kadar bir yanıt almak için ancak zamanı vardı.

Bu arada, iş bulmak için boşuna çaba harcamaya devam ediyordu ve günde bir şilin para harcıyordu... onu hayatta tutacak, ama daima aç gezmesine sebep olacak bir tutardı bu. Babasının

ona yardım etmek için bir şey yapacağı umudunu neredeyse tamamen kaybetmişti. Ve tuhaftır, açlığı arttıkça, iş bulma olasılığı azaldıkça paniği yok olmuş, kız sefil bir kayıtsızlığa kapılmıştı. Acı çekiyordu, ama çok korkmuyordu. Alçalmakta olduğu alt dünya, yaklaştıkça daha az korkunç görünüyordu.

Güz havası, iyi olsa da, gittikçe soğuyordu. Kışa karşı kaybetmeye mahkum bir savaş veren güneş, evlerin cephelerini suluboya renklerine boyamak için sislerin arasından her gün biraz daha geç çıkıyordu. Dorothy bütün günü sokaklarda ya da halk kütüphanesinde geçiriyor, Mary'nin yerine yalnızca uyumak için gidiyordu ve artık yatağını kapının önüne çekmeden yatmıyordu. O zamana kadar Mary'nin yerinin bir genelev olmamakla birlikte (çünkü Londra'da öyle bir şey yoktu) fahişeler için iyi bilinen bir sığınak olduğunu anlamıştı. İşte bu sebepten dolayı beş şilin etmeyecek bir köpek deliğine on şilin ödüyordunuz. Yaşlı "Mary" (kadın evin sahibi değil, yalnızca idarecisiydi) zamanında kendisi de fahişeydi ve bu, görüntüsünden de anlaşılıyordu. Böyle bir yerde yaşamak sizi Lambeth Cut sakinlerinin gözünde bile düşürüyordu. Yanlarından geçerken kadınlar burunlarını çekiyor, erkekler saldırgan bir ilgi ile bakıyorlardı. En kötüsü de köşedeki Yahudi idi, Nakavt Pantolon Ltd.'nin sahibi. Otuz yaşlarında, gürbüz, kırmızı yanaklı, astragan gibi kıvırcık siyah saçlı bir genç adamdı. Günde on iki saat kaldırımda durup sağlam ciğerlerle Londra'da daha ucuz pantolon bulamayacağınızı kükrüyor ve gelip geçenlerin yolunu kesiyordu. Bir saniye duracak olsanız kolunuzu yakalıyor, kaba kuvvetle sizi dükkanına sokuyordu. İçeri girdikten sonra tavırları kesinlikle tehditkar oluyordu. Pantolonları hakkında kötü bir şey söyleyecek olsanız sizi dövüşe davet ediyordu ve zayıf karakterli insanlar sırf fiziksel dehşetle ondan pantolon satın alıyorlardı. Ama ne kadar meşgul

olursa olsun, kendi deyişi ile "kuşlar" geçerken gözleri hep açıktı; ve Dorothy onu tüm diğer "kuşlar"dan daha fazla büyülüyor gibiydi. Kızın fahişe olmadığını anlamıştı, ama Mary'nin yerinde yaşadığına göre (diye mantık yürütüyordu) fahişe olmasına pek bir şey kalmamıştı. Düşünce ağzını sulandırıyordu. Onun sokakta yaklaştığını görünce dev göğsünü çıkararak, kara, şehvetli gözünü sorgularcasına ona çevirerek ('Daha başlamadın mı?' der gibiydi o göz) poz takınıyor, tam yanından geçerken Dorothy'nin poposuna bir çimdik atıyordu.

Mary'deki haftasının son sabahında Dorothy aşağı kata indi ve küçük bir umut kıvılcımı ile mektup gelen insanların isimlerinin tebeşirle yazıldığı panoya baktı. "Ellen Millborough"ya mektup yoktu. Bu konuyu hallediyordu; sokağa çıkmak dışında yapacak hiçbir şey kalmamıştı. Aklına, evdeki tüm diğer kadınların yaptığını yapmak gelmedi... yani sağlam bir hikaye uydurup bedavaya bir gece daha kalma hakkı edinmeye çalışmak. Evden yürüyüp çıktı ve Mary'ye ayrıldığını söylemeye bile cesaret edemedi.

Planı yoktu, kesinlikle hiçbir planı yoktu. Son dört penisinin üçünü ekmek, margarin ve çay için harcadığı öğle molası dışında tüm günü Lambeth halk kütüphanesinde, haftalık gazeteleri okuyarak harcadı. Sabahleyin *Berber Gazetesi*'ni, akşam *Kafes Kuşları*'nı okudu. Bulabildiği yegane iki gazete bunlardı, çünkü kütüphanede o kadar çok aylak vardı ki gazete kapmak için yarışmanız gerekiyordu. Gazeteleri satır satır okudu, reklamları bile. Saatler boyunca Fransız Usturalarını Nasıl Bilersiniz, Elektrikli Saç Fırçası Neden Hijyenik Değildir, Şalgam Tohumu ile Nasıl Kuş Beslenir konuları hakkındaki bilgileri okudu. Yapabileceği tek işin bu olduğunu hissediyordu. Kendi ümitsiz durumu yerine Fransız Usturalarını Nasıl Bilersiniz ile ilgilenmenin

çok daha kolay göründüğü, tuhaf bir uyuşukluk yaşıyordu. Her tür korkudan arınmıştı. Gelecek hakkında düşünemiyordu; bu geceyi bile tahmin edemiyordu. Önünde sokaklarda geçireceği bir gece vardı, bildiği tek şey buydu, ve buna bile aldırış etmiyordu. Bu arada *Kafes Kuşları* ve *Berber Gazetesi* vardı; ve tuhaf bir şekilde, sizi içine çekecek kadar ilginçtiler.

Saat dokuzda görevli uzun, çengelli değneği ile geldi ve gaz lambalarını söndürdü. Kütüphane kapandı. Dorothy sola döndü, Waterloo Yolu'nu tırmandı, ırmağa doğru yürüdü. Demir yaya köprüsünde bir an durdu. Gece rüzgarı esiyordu. Derin sis kümeleri ırmaktan kum tepeleri gibi yükseliyordu ve rüzgara kapıldıkça şehrin üzerinde kuzeydoğuya doğru döne döne uzaklaşıyorlardı. Bir sis bulutu Dorothy'yi sardı, ince giysilerini aştı, gece soğugunu haber verircesine ürpertti onu. Kız, yürümeye devam etti ve çatısız kalan her tür insanı aynı noktaya sürükleyen çekim kuvveti ile, Trafalgar Meydanı'na ulaştı.

Üçüncü Bölüm

1

(*Sahne*: Trafalgar Meydanı. Sisin içinde belirsizce görünen bir düzine insan, Dorothy aralarında, kuzey duvarına yakın banklardan birine sıkışmış.)

Charlie (şarkı söyleyerek): "Selam Mary, Selam Mary, Seelam Maary..."

(Big Ben saat onu vurur.)

Snouter (gürültüyü taklit ederek): "Ding dong, ding dong! Lanet olası sesini kes, olmaz mı? Oturup biraz uyuma şansı bulmadan önce daha yedi lanet saat daha var! Tanrım!"

Bay Tallboys (kendi kendine): "*Non sum qualis eram boni sub regno Edwardi!*[9] Masum günlerimde, Şeytan beni daha yüksek bir yere taşıyıp Pazar gazetelerinin içine düşürmeden önce... yani, sonra Dewsbury olan Little Fawley'de papaz iken..."

Sağır (şarkı söyleyerek). "Benimkiyle, benimkiyle, *benimkiyle*..."

---

9) (Lat.) Ben, o iyi –cennetmekan– Kral Edward'ın saltanatı sırasındaki ben değilim artık. (YHN.)

Bayan Wayne: "Ah, hayatım, seni gördüğüm an doğma büyüme hanımefendi olduğunu anladım. Sen ve ben yeryüzüne gökten inmenin ne olduğunu biliriz, değil mi, hayatım? Bizim için bu diğerleri için olduğu gibi değil."

Charlie (şarkı söyleyerek): "Selam Mary, Selam Mary, Seelam Maary, incelik dolu!"

Bayan Bendigo: "Kendine lanet olası bir koca diyor, değil mi? Covent Garden'da haftada dört sterlin kazanıyor ve karısı lanet olası Meydan'da yıldızlar altında! Kocaymış!"

Bay Tallboys (kendi kendine): "Mutlu günler, mutlu günler! Sarmaşıklı kilisem yamacın dibinde... kırmızı kiremitli Papaz Evi'm porsuk ağaçlarının arasında uyukluyor! Kütüphanem, şarap mahzenim, aşçım, hizmetçim ve bahçıvanım! Bankada param, Crockford'da adım! Kusursuz kesimli siyah takım elbisem, ters taktığım yakam, kilise çevresinde hareli ipek cüppem..."

Bayan Wayne: "Elbette Tanrı'ya bir şey için şükrediyorum, hayatım, ve bu da zavallı sevgili annemin bu günü görecek kadar yaşamaması. Çünkü en büyük kızının sokakta kaldığı günü görecek kadar yaşasaydı... üstelik hiç masraftan kaçınılmadan yetiştirildim, inekten sağılıp soframıza gelen sütlerle..."

Bayan Bendigo: *"Kocaymış!"*

Ginger: "Hadi, şansımız varken bir teneke çay alalım. Bu gece alabileceğimiz son çay... kahvehane on buçukta kapanıyor."

Yahudi: "Ah Tanrım! Bu lanet soğuk beni öldürecek! Pantolonumun altında hiçbir şey yok. Ah Tanrıım!"

Charlie (şarkı söyleyerek): "Selam Mary, Selam Mary..."

Snouter: "Dört peni! Sokakta geçecek altı lanet saat için dört peni! Üstelik burnunu her şeye sokan tahta bacaklı pislik Aldgate ile Mile End Yolu arasındaki bütün yerlerimizi dolanıyor. O lanet tahta bacağı ve Lambeth Cut'tan satın aldığı savaş madalyaları ile! Piç herif!"

Sağır (şarkı söyleyerek): "Benimkiyle, benimkiyle, *benimkiyle*..."

Bayan Bendigo: "Eh, o piç herife onun hakkında ne düşündüğümü söyledim ama. 'Sen kendine erkek mi diyorsun?' dedim. 'Senin gibilerin hastanede kavanozda saklandığını gördüm,' dedim..."

Bay Tallboys (kendi kendine): "Mutlu günler, mutlu günler! Rozbif ve selam veren köylüler, Tanrı'nın her tür kavrayışı aşan huzuru! Meşe kürsümde Pazar sabahları, tatlı, ceset kokulu havaya karışmış serin çiçek kokuları ve cüppemin hışırtıları! Yaz akşamları güneşin çalışma odama dalan ışınları... ben, düşünceli, çay içiyorum, güzel kokulu tütün dumanlarıyla sarılmış, uykulu uykulu kitap karıştırıyorum... *Bay William Shenstone'un Şiirleri*, Percy'nin *Eski İngiliz Şiirleri*, J. Lemprière, İlahiyat Doktoru, ahlaksız teoloji profesörü..."

Ginger: "Hadi ama kim benimle teneke taşıyacak? Sütümüz

var, çayımız var. Soru şu, lanet şekeri olan var mı?"

Dorothy: "Bu soğuk, bu soğuk! İnsanın içine işliyor sanki! Herhalde bütün gece böyle olmuyordur, değil mi?"

Bayan Bendigo: "Ah, kes şunu! Bu ağlak orospulardan nefret ediyorum."

Charlie: "Doğru düzgün gece de olmayacak. Şu sütunun orada sürünen ırmak sisine bak. Sabaha kadar ihtiyar Nelson'un oltalarını da dondurur bu."

Bayan Wayne: "Elbette, bahsettiğim zamanlarda köşedeki küçük tütün ve tatlıcı dükkanımız hâlâ duruyordu, anlıyor musunuz..."

Yahudi: "Ah Tanrıım! Şu paltonu ödünç versene, Ginger. Kıçım donuyor!"

Snouter: "... kalleş piç! Belki onu yakaladığımda karnını parçalamam!"

Charlie: "Savaşın cilveleri, evlat, savaşın cilveleri. Bu gece lanet olası Meydan... yarın biftek ve kuştüyü yatak. Lanet olası Perşembe günü başka ne beklersin?"

Bayan Bendigo: "Kıçına sok, Babalık, kıçına sok! Pis yaşlı kafanı omzumda istiyorum mu sanıyorsun... hem de benim gibi evli bir kadın!"

Bay Tallboys (kendi kendine): "Vaazlarım, ilahilerim rakipsizdi. 'Yüreklenin' ilahim tüm piskoposlukta bilinirdi. Her tarzda yapabilirdim, Yüksek Kilise, Alçak Kilise, Geniş Kilise ve Hiç Kilise. Gırtlaktan gelen Anglo-Kedi nağmeleri, doğrudan kaslı omuzlu Anglikan tarzı, ya da komşu şapel ihtiyarlarının Houyhnhnm notalarında hâlâ gizli olan, yutaktan gelen Alçak Kilise sızlanmaları..."

Sağır (şarkı söyleyerek): "Benimkiyle, benimkiyle..."

Ginger: "Ellerini lanet olası paltodan çek, Yahudicik. Bitlerin üzerindeyken benim giysilerimi alamazsın."

Charlie (şarkı söyleyerek):

"Pantolonun dereleri serinletebilir mi,
Kovalamacayla ısındıklarında..."

Bayan McElligot (uykusunda): "Sen misin, Michael hayatım?"

Bayan Bendigo: "Sanırım sinsi piç benimle evlendiğinde önceki karısı hayattaydı."

Bay Tallboys (damağından, kürsüdeki rahip gibi, hatıralar içinde): "Aramızdan biri, bu iki insanın kutsal evlilik bağı ile bağlanmaması için herhangi bir sebep ya da adil engel biliyorsa..."

Yahudi: "Dostmuş! Lanet olası bir dostmuş! Ve lanet paltosunu ödünç vermiyor!"

Bayan Wayne: "Eh, madem lafı geçti, itiraf etmeliyim ki güzel bir fincan çayı reddedecek biri olmadım hiç. Zavallı sevgili annem hayattayken demlik demlik çay içtiğimizi bilirim..."

Nosy Watson (kendi kendine, öfkeyle): "...! İçine etti sonra uzadı... Tek bir lanet olası iş bile yapmadı. ...!"

Sağır (şarkı söyleyerek): "*Benimkiyle*, benimkiyle..."

Bayan McElligot (yarı uyuyarak): "*Sevgili* Michael... Gerçekten sevgi doluydu Michael. Sadık ve sevecen... Kronk'un mezbahasının dışında onunla buluştuğum ve International Stores'dan kendi akşam yemeği için dilendiği iki sterlinlik sosisi bana verdiği geceden beri başka erkeğe bakmıyorum..."

Bayan Bendigo: "Eh, sanırım şu lanet çayı yarın bu saatte içeriz."

Bay Tallboys (anılar içinde, söyleyerek): "Babil sularının kıyısında oturduk ve ağladık, seni hatırlamıştık, Ey Zion!..."

Dorothy: "Ah bu soğuk, bu soğuk!"

Snouter: "Eh, Noel'e kadar bir daha açık havada yatmayacağım. Karınlarını deşmek zorunda kalsam bile yarın bir çatım olacak."

Nosy Watson: "Dedektif, değil mi? Uçan Devriyeler'den Smith! Uçan Yahuda daha doğru! Yapabildikleri tek lanet olası şey... hiç kimsenin şans vermediği yaşlı suçluları enselemek."

Ginger: "Eh, ben biraz dolaşmaya çıkıyorum. Kimin su için iki meteliği var?"

Bayan McElligot (uyanarak): "Ah aman, ah aman! Belim kırılmadıysa! Ah kutsal Isa, bu sıra böbreklerimi ezmediyse! Hem de rüyamda bir çatı altında sıcacık yattığımı görüyordum ve güzel bir fincan çay ve iki tereyağlı kızarmış ekmek yatağımın yanında beni bekliyordu. Eh, yarın Lambeth halk kütüphanesine gidene kadar bana bir damla daha uyku yok artık."

Babalık (başı paltosundan, kabuğundan çıkan kaplumbağa gibi çıkarak): "Ne dedin, evlat? Su için para mı ödeyeceksin? Kaç zamandır sokaktasın, seni cahil genç pislik? Lanet su için para ha? Dilen, evlat, dilen! Dilenebileceğin şeyi satın alma, ve çalabileceğin şeyi dilenme. Benim sözüm bu... elli senedir sokaktayım, çocukluğumdan beri." (Paltosuna çekilir.)

Bay Tallboys (ilahi söyleyerek): "Ey senin bütün işlerin Tanrım..."

Sağır (şarkı söyleyerek): "*Benimkiyle*, benimkiyle..."

Charlie: "Seni kim enseledi, Nosy?"

Yahudi: "Ah Tanrıım!"

Bayan Bendigo: "Kıçına sok, kıçına sok! Bana öyle geliyor ki bazıları bu lanet sıraya ipotek koymuş."

Bay Tallboys (ilahi söyleyerek): "Ey senin bütün işlerin Tan-

rım, lanet olsun sana Tanrım, lanet olsun O'na, sonsuza dek küfredelim!"

Bayan McElligot: "Hep söylerim, lanet olası çöplüğe giden hep biz lanet olası zavallı Katoliklerizdir."

Nosy Watson: "Smithy. Uçan Devriye... uçan pislik! Bize evin planlarını verdi, ve sonra dışarıda bir araba dolusu aynasız bekletti ve hepimizi enseledi. Kara Meryem'de yazdım:

Dedektif Smith bilir dehlenmeyi;
Söyleyin ona ... kendini."

Snouter: "Baksanıza, lanet çayımız nerede kaldı? Hadi ama, Yahudicik, sen gençsin; şu lanet sesi kes de tenekeleri al. Para falan ödemiyorsun. İhtiyar orospudan kopar işte. Sızlan. Kederliymiş gibi yap."

Bay Tallboys (ilahi söyleyerek): "Ey siz insanların çocukları, Tanrı'ya lanet edin, lanet edin O'na ve sonsuza dek küfredin!"

Charlie: "Ne, Smithy de mi düzenbaz?"

Bayan Bendigo: "Bakın size ne diyeceğim, kızlar, size beni asıl sinirlendirenin ne olduğunu söyleyeyim. Lanet kocam dört battaniyenin altında horlarken, ben bu lanet Meydan'da donuyorum. Midemin almadığı bu işte. Sapık pislik!"

Ginger (şarkı söyleyerek): "'*İşte* gidiyorlar... *sevinçle*...' içinde soğuk sosis olan tenekeyi alma, Yahudicik."

Nosy Watson: "Düzenbaz mı? *Düzenbaz mı?* Neden, bir tirbuşon bile yanında dosdoğru kalır! O Uçan Devriye'deki çifte ... orospu çocuklarının arasında iki sterlinine ninesini kasaba satıp sonra mezarının üzerine oturup patates cipsi yemeyecek tek bir kişi yok. Dalavereci, ispiyoncu pislik!"

Charlie: "Çok zor. Kaç mahkumiyetin var?"

Ginger (şarkı söyleyerek):
"*İşte* gidiyorlar sevinçle.
Mutlu kız, *şanslı* oğlan..."

Nosy Watson: "On dört. O güruhu karşına almışsan hiç şansın yok."

Bayan Wayne: "Ne, seni barındırmıyor mu?"

Bayan Bendigo: "Hayır, ben de bununla evlendim işte, cehennemin dibine gidesi!"

Charlie: "Benim de lanet olası dokuz tane var."

Bay Tallboys (ilahi söyleyerek): "Ey Ananias, Azarias ve Misael, Tanrınıza lanet edin, lanet edin O'na ve sonsuza dek küfredin!"

Ginger (şarkı söyleyerek):
"*İşte* gidiyorlar *sevinçle*...
Mutlu kız... *şanslı* oğlan...
Ama ben burada kaldım...

Kırık *kalbiiimlee*!

Tanrım, üç gündür yıkanmadım. En son ne zaman yüzünü yıkadın, Snouter?"

Bayan McElligot: "Ah aman, ah aman! O çocuk hemen çayla gelmezse içim lanet bir ringa çirozu gibi kuruyacak."

Charlie: "Hiçbiriniz şarkı söyleyemiyorsunuz. Noel'de Snouter ve beni duymalıydınız, *pub*'ın dışında "İyi Kral Wenceslas"ı söylüyorduk. Hem de ilahi. Bardaki adamlar bizi dinlerken ağlamaktan gözleri çıktı. Yanlışlıkla iki kere aynı eve girdiğimiz zamanı hatırlıyor musun, Snouter? Yaşlı orospu neredeyse barsaklarımızı sökecekti."

Bay Tallboys (hayali bir davulla ileri geri yürüyerek ve şarkı söyleyerek):

"Bütün iğrenç ve lanetli şeyler,
Büyük küçük tüm yaratıklar..."

(Big Ben on buçuğu vurur.)

Snouter (saati taklit ederek): "Ding dong, ding dong! Daha altı buçuk lanet saat var! ...!"

Ginger: "Yahudicik ve ben bu akşam Woolworths'ten dört traş bıçağı yürüttük. Biraz sabun dilenebilirsem yarın lanet çeşmelere gideceğim."

Sağır: "Ben P&O'da kamarotken denizde iki günlük yolda kara Hintlilerle karşılaşırdık. Katamaran dedikleri büyük kano-

larıyla sofra büyüklüğünde denizkaplumbağaları yakalarlardı."

Bayan Wayne: "Siz eskiden din adamı mıydınız, bayım?"

Bay Tallboys (durarak): "Melkizedek tarikatından. 'Eskiden' diye bir şey yok, hanımefendi. Bir kez rahip olan her zaman rahip kalır. *Hoc est corpus hocus pocus*. İhraç edilmiş olsam da (muhtaç etmek deriz biz) ve köpek tasması piskopos tarafından koparılıp alınmış olsa da."

Ginger (şarkı söyleyerek): "'İşte gidiyorlar... sevinçle...' Şükürler olsun Tanrım! Yahudicik geliyor. Şimdi, danışma ücretine gelince!"

Bayan Bendigo: "Lazım olmadan olmaz."

Charlie: "Seni nasıl sepetlediler, dostum? Her zamanki hikaye mi? Hamile kalmış koro kızları falan?"

Bayan McElligot: "Hiç acele etmedin, değil mi, genç adam? Ama hadi gel, dilim lanet ağzımdan düşmeden bir yudum alalım."

Bayan Bendigo: "Sok kıçına, Babalık! Lanet şeker paketimin üzerine oturuyorsun."

Bay Tallboys: "Kızlar lafı hafif kalır. Yalnızca her zamanki pazen gecelikli bekar rahip avcıları. Kilise tavukları... sunak dekoratörleri ve pirinç parlatıcıları... zaman geçtikçe daha kemikli ve ümitsiz olan kız kuruları. Otuz beşlerine geldiklerinde içlerine

giren bir iblis var."

Yahudi: "Yaşlı kaltak bana sıcak su vermedi. Sokaktaki seyyar satıcıdan bir peniye almak zorunda kaldım."

Snouter: "... hikaye! Bence yolda içe içe geldin."

Babalık (paltosundan çıkarak): "Çay ha? Ben de bir yudum alırım." (Hafifçe geğirir.)

Charlie: "Memeleri lanet ustura kayışlarına benzediği zaman mı? Bilirim."

Nosy Watson: "Çaymış... lanet kedi çişi bu. Ama hapisteki o kakaodan daha iyi. Kupanı ödünç versene, dostum."

Ginger: "Bu süt tenekesine bir delik açana kadar bekle. Hey birisi ya parasını, ya canını versin."

Bayan Bendigo: "Lanet şekeri bitirme! Parasını kim verdi acaba?"

Bay Tallboys: "'Memeleri ustura kayışı gibi olduğu zaman.' Mizah için teşekkür ederim. *Pippin's Weekly* olaydan iyi bir hikaye çıkardı. 'Kayıp Rahibin Bahçe Romansı. Mahrem Açıklamalar. 'Ve bir de *John Bull*'da bir Açık Mektup vardı: 'Çoban Abası Altındaki Kokarcaya.' Yazık... terfi etmek üzere ayırt edilmiştim. (Dorothy'ye) Ailede başka cüppeliler vardı, ne demek istediğimi anlıyorsan. Bu kıymetsiz kaidenin katedral kürsülerinde pelüş yastıklara oturduğu zamanlar olduğu hiç aklına gelmezdi, değil mi?"

Charlie: "Florry geliyor. Çay geldiğine göre onun da birazdan damlayacağını düşünmüştüm. Çay kokusuna karşı leş kargası gibi burnu var o kızın."

Snouter: "Evet, hep köşede bekliyor. (Şarkı söyleyerek)

Köşede köşede köşecikte,
Şeytanın tekiyim ben bu işte..."

Bayan McElligot: "Zavallı çocuk, hiç aklı yok. Neden beş papel alabilecekken Picadilly Meydanı'na gitmiyor ki? Serserilerle takılarak hiç iyi yapmıyor."

Dorothy: "Bu süt taze mi?"

Ginger: "Taze mi?" (Ağzını tenekenin deliklerinden birine dayar ve üfler. Yapış yapış, grimsi bir buhar diğer delikten sızar.)

Charlie: "Şansın var mı, Florry? Biraz önce yanındaki şu lanet züppe nasıldı?"

Dorothy: "Üzerinde 'bebekler için uygun değildir' yazıyor."

Bayan Bendigo: "Eh, sen de lanet bir bebek değilsin, değil mi? Buckingham Sarayı havalarını burada bırakabilirsin, hayatım."

Florry: "Bir kahve ve sigaraya bıraktı beni... pinti piç! Çay mı var orada, Ginger? En sevdiğim kişi hep sen oldun, Ginger hayatım."

Bayan Wayne. "Yalnızca on üç kişiyiz."

Bay Tallboys: "Bu gece yemek yemeyeceğimize göre zahmet etme."

Ginger: "Buyrun, baylar bayanlar! Çay servisi başlamıştır. Kupaları geçirin, lütfen!"

Yahudi: "Ah Tanrım! Lanet kupamı yarısına kadar bile doldurmadın!"

Bayan McElligot: "Eh, hepimizin şansı varsa yarın lanet bir yatak buluruz. Şu kiliselerden birine sığınırdım, ama piç herifler bitin olduğunu düşünürse içeri sokmuyorlar adamı." (İçer.)

Bayan Wayne: "Eh, böyle çay içmeye *alışık* olduğumu söyleyemem.... Ama yine de..." (İçer.)

Charlie: "Lanet güzel bir fincan çay." (İçer.)

Sağır: "Hem de hindistancevizi ağaçlarında yeşil papağan sürüleri de vardı." (İçer.)

Bay Tallboys:

"Siren gözyaşlarından ne iksirler içtim ben,
İçindeki Cehennem kadar pis imbiklerde damıtılmış!"

(İçer.)

Snouter: "Sabahın lanet beşine kadar içeceğimiz son çay." (İçer.)

(Florry çorabından kırık bir dükkan yapımı sigara çıkarır ve

kibrit ister. Babalık, Sağır ve Bay Tallboys dışında bütün erkekler topladıkları izmaritleri kullanarak sigara sararlar. Sigara içenler banklara, yere ya da korkuluk duvarına yayılırlarken, kırmızı sigara uçları sisli alacakaranlıkta çarpık bir takımyıldız gibi parlar.)

Bayan Wayne: "Eh, gördün işte! Güzel bir fincan çay içini ısıtıyor, değil mi? Gerçi ben birazcık bile farklı hissettiğimden değil, alışık olduğum gibi güzel, temiz bir masa örtüsü ve annemin güzelim porselen çay takımı yok ki; ve elbette paranın satın alabileceği en iyi çay... yarım kilosu iki dokuza gerçek Pekoe Points..."

Ginger (şarkı söyleyerek):

"*İşte* gidiyorlar.. sevinçle...
Mutlu kız... *şanslı* oğlan..."

Bay Tallboys ('Deutschland, Deutschland über alles'in ezgisiyle şarkı söyleyerek): "Çiçekleri sallayarak..."

Charlie: "Siz ikiniz ne kadar Smoke'ta kaldınız?"

Snouter: "Yarın o sarhoşlara öyle bir şey yapacağım ki, kafalarını kıçlarında arayacaklar. Onları baş aşağı tutup sarsmam gerekse bile yarım papelimi alacağım."

Ginger: "Üç gün. York'tan geldik... yolun yarısında açık havada yattık. Tanrım, hem de nasıl soğuktu!"

Florry: "Daha çay var mı, Ginger hayatım? Eh, hoşçakalın,

millet. Yarın sabah Wilkins'in yerinde görüşürüz."

Bayan Bendigo: "Küçük hırsız orospu! Çayını içiyor ve sonra teşekkür bile etmeden çekip gidiyor. Tek bir lanet saniye bile harcayamıyor."

Bayan McElligot: "Soğuk mu? Evet, inanırım. Üzerindeki battaniye yokken uzun otların arasında yatmak. Hem de seni boğasıya lanet çiy olur, ve sonra sabah ateş yakamazsın, ve kendine bir teneke çay yapmak için sütçüye dilenirsin. Ben ve Michael sokakta kaldığımızda ben de yaşadım."

Bayan Bendigo: "Zenciler ve Çinlilerle bile gider, pis küçük inek."

Dorothy: "Her seferinde ne kadar alıyor?"

Snouter: "Altı peni."

Dorothy: "*Altı peni mi?*"

Charlie: "Öyle. Sabaha doğru lanet bir sigaraya bile yapar.."

Bayan McElligot: "Ben bir şilinden azına yapmadım, hem de hiç."

Ginger: "Yahudicik ve ben bir gece mezarlıkta yattık. Sabah uyandığımızda bir baktım, lanet bir mezar taşının üzerinde uyumuşum."

Yahudi: "Hem de hiç korkmadı."

Bayan McElligot. "Michael ve ben bir kez domuz ağılında yattık. Tam gizlice içeri giriyorduk ki, 'Kutsal Meryem' dedi Michael, 'burada domuz var!' 'Bırak domuz olsun!' dedim ben, 'bizi sıcak tutar.' Böylece içeri girdik ve dişi bir domuz yan yatmış, traktör gibi horluyordu. Yanına yanaştım, kollarımı doladım ve aman, bütün gece nasıl sıcak tuttu beni. Daha kötüsünde de yattım."

Sağır (şarkı söyleyerek): "*Benimkiyle*, benimkiyle..."

Charlie: "İhtiyar Sağır da nasıl tutturuyor, değil mi? Kafasında bir tür mırıltı yapıyormuş, öyle diyor."

Babalık: "Ben çocukken şimdiki gibi ekmek, margarin, çay gibi pisliklerle beslenmezdik. Güzel, sağlam yerdik o günlerde. Haşlama et. Siyah puding. Domuz pastırmalı çörek. Domuz kellesi. Günde altı peniyle dövüş horozu gibi beslenirdik. Ve elli senedir sokaktayım. Patates kazmak, bezelye toplamak, koyun gütmek, şalgam toplamak... her şeyi yaptım. Ve ıslak samanda yatarsın ve senede bir kez bile mideni doğru düzgün dolduramazsın. Eh ...!" (Paltosuna çekilir.)

Bayan McElligot: "Ama gerçekten cesurdu Michael. Her yere girerdi. Defalarca boş evlere girip en iyi yataklarda uyuduk. 'Başka insanların evleri var,' derdi. 'Neden bizim de olmasın?'"

Ginger (şarkı söyleyerek): "Ama ben dans ediyorum gözlerimde yaşlarla..."

Bay Tallboys (kendi kendine): "*Absumet haeres Caecuba digni-*

or![10] Bebeğin doğduğu ve benim süt treni ile Londra'ya doğru yola çıktığım gece kilerimde daha yirmi bir şişe Clos St. Jacques 1911 olduğunu düşününce!..."

Bayan Wayne: "Ve annem öldüğünde gönderilen *çelenklere* gelince... eh, inanamazdın. Dev gibiydiler..."

Bayan Bendigo: "Bir daha yaşasam lanet para için evlenirdim."

Ginger (şarkı söyleyerek):

"Ama ben dans ediyorum... gözlerimde yaşlarla.
Çünkü kollarımdaki kız... sen değiiilsiiin!"

Nosy Watson: "Bazılarınız ardından feryat edecek bir sürü şeyiniz olduğunu sanıyorsunuz, değil mi? Ya benim gibi zavallı herifin teki? Siz on sekiz yaşında kodese tıkılmadınız, değil mi?"

Yahudi: "Ah Tanrıım!"

Charlie: "Ginger, mide sancısı tutmuş bir kediden daha kötü şarkı söylüyorsun. Beni dinle. Bu benden armağan. (Şarkı söyleyerek): 'Isa, ruhumun aşkı...'"

Bay Tallboys (kendi kendine): "*Et ego* Muhtaçistan'da... Piskoposlar, Başpiskoposlar ve tüm Semavi Refakatçiler..."

Nosy Watson: "Ilk seferinde kodese nasıl girdim, biliyor musunuz? Kendi kız kardeşim ispiyonladı beni... evet, kendi lanet kız kardeşim! Kız kardeşim ineğin tekidir. Dindar manyağın te-

10) (Lat.) Caecuba şarabını daha layık bir tarikat tüketir. (YHN.)

kiyle evlendi... adam o kadar lanet bir dindardır ki, kadının şimdi on beş çocuğu var... eh, beni ispiyonlaması için ikna eden kocası oldu. Ama intikamımı aldım, *bu* kadarını söyleyebilirim. Kodesten çıktığımda ilk yaptığım kız kardeşimin evine gidip piyanosunu kıymık kıymık parçalamak oldu. 'İşte!' dedim, '*beni* ispiyonlarsan başına gelecek budur! Seni her şeye burnunu sokan katır!' dedim."

Dorothy: "Bu soğuk, bu soğuk! Ayaklarımın yerinde olup olmadığını bile bilmiyorum."

Bayan McElligot: "Lanet çayın sıcaklığı fazla sürmüyor, değil mi? Ben de donuyorum."

Bay Tallboys (kendi kendine): "Stajyer rahiplik günlerim, stajyer rahiplik günlerim! Süslü pazarlarım ve köy çayırında hayır danslarım, Anneler Birliği'ne verdiğim dersler... Batı Çin'de on dört büyülü fener slaytıyla misyonerlik işlerim! Yalnızca yeşilaycılardan oluşan Oğlanlar Kriket Kulübüm, kiliseye kabul töreni sınıflarım... Papaz Evi Salonu'nda ayda bir düzenlediğim saflık derslerim... Oğlan İzci toplantılarım! Yavrukurtlar Büyük Uluma'yı dağıtacak. Bölge Gazetesi için Evişi İpuçlarım, 'Bozuk dolmakalem içleri kanaryalar için lavman olarak kullanılabilir..."

Charlie (şarkı söyleyerek): "İsa, ruhumun âşığı..."

Ginger: "Lanet aynasız geliyor! Yerden kalkın, hepiniz." (Babalık paltosundan çıkar.)

Polis memuru (yan bankta uyuyanları sarsarak): "Hadi ama,

uyanın, uyanın! Sen de kalk! Uyumak istiyorsanız eve gidin. Burası genel yatakhane değil. Hey sen, sen de uyan!" vs. vs.

Bayan Bendigo: "Bu terfi isteyen meraklı herif. Ona kalsa nefes bile alamazsın."

Charlie (şarkı söyleyerek):
"İsa, ruhumun âşığı,
Bırak sinene uçayım..."

Polis memuru: "Hadi ama, *sen! Bunun* ne olduğunu sanıyorsun? Baptist dua toplantısı mı? (Yahudi'ye) Kalk hemen, çabuk ol!"

Charlie: "Elimde değil, çavuş. Benim müzik âşığı ruhum yüzünden. Kendiliğinden geliyor."

Polis memuru (Bayan Bendigo'yu sarsarak): "Uyan Analık, uyan!"

Bayan Bendigo: "Analık! *Analık*, öyle mi? Eh, eğer ben anneysem, Tanrı'ya şükürler olsun senin gibi lanet bir oğlum yok! Ve sana küçük bir sır daha vereyim, memur bey. Bir daha boynumda bir adamın şişman ellerini aradığım zaman *senden* istemeyeceğim. Daha cazip birini bulacağım."

Polis memuru: "Hadi ama, hadi ama! Ağzını bozmana gerek yok, biliyorsun. Emir aldık." (Azametle çıkar.)

Snouter (alçak sesle): "... git, seni lanet orospu çocuğu!"

Charlie (şarkı söyleyerek):

"Toplanan sular yuvarlanırken,
Bora hâlâ eserken!

Dartmoor'daki son iki senemde koroda bas söyledim."

Bayan Bendigo: "Ona analığı gösteririm! (Polis memurunun arkasından bağırarak) Hey! Neden saygıdeğer evli kadınları rahatsız etmeyi bırakıp kedi hırsızlarını kovalamıyorsun?"

Ginger: "Yatın, millet. Gitti." (Babalık paltosuna çekilir.)

Nosy Watson: "Dartmoor bugünlerde nasıl? Reçel veriyorlar mı?"

Bayan Wayne: "Elbette, insanların sokakta uyumasına gerçekten de izin veremeyeceklerini anlıyorsun... yani, hiç hoş olmazdı... hem unutma ki, evi olmayan onca insanı cesaretlendirmiş olurlardı... ayaktakımını bilirsin..."

Bay Tallboys (kendi kendine): "Mutlu günler, mutlu günler! Kız İzcilerle Epping Ormanı'na yürüyüşe çıkmak... kiralık araba ve zarif, mercan kırı atlar, ve ben gri flanel takım elbisem içinde, benekli hasır şapkamı ve normal bir kravat takmışım. Yeşil karaağaçların altında çörekler ve zencefilli kekler. Dindar ama kolay kandırılabilir yirmi Kız İzci, göğüs yüksekliğinde eğreltiotları içinde oynayıp sıçrıyor, ve ben aralarında koşturan, kızların popolarını *in loco parentis*[11] çimdikleyen mutlu bir rahip..."

11) (Lat.) Anne-babaları misali. (YHN.)

Bayan McElligot: "Eh, yatmaktan bahsediyorsun, ama bu gece zavallı kemiklerim için fazla uyku yok. Eskiden Michael ve benim uyuduğumuz gibi uyuyamam."

Charlie: "Reçel yok. Ama haftada iki kez peynir var."

Yahudi: "Ah Tanrım! Daha fazla dayanamayacağım. Ben Medikal Danışma Kurulu'na gidiyorum."

(Dorothy ayağa kalkar ve dizleri soğuktan tutulduğundan düşecek gibi olur.)

Ginger: "Tek yaptıkları seni lanet İşçi Yurdu'na göndermek olur. Ne dersiniz, yarın sabah hep birlikte Covent Garden'a gidelim mi? Yeterince erken gidersek birkaç armut dilenebiliriz."

Charlie: "Dartmoor burama kadar geldi, inan bana. Tahsisattaki yaşlı kadınla iş gördüğümüz için kırkımız cehennemden geçiyorduk. Yetmiş yaşında vardı... patates toplayıcı. Fena yakalanmıştık! Su ve ekmek, duvara zincirlenmiş halde... neredeyse hepimiz geberiyorduk."

Bayan Bendigo: "Hayatta olmaz! Lanet kocam oradayken değil. Haftada bir mor göz bana yeter, teşekkür ederim."

Bay Tallboys (anılar içinde, ilahi söyleyerek): "Arplarımıza gelince, onları Babil'in söğüt ağaçlarına astık!..."

Bayan McElligot: "Kalk, evlat! Ayaklarını yere vur ki kan gitsin. Birkaç dakika sonra Pauls'a kadar yürüyeceğim."

Sağır (şarkı söyleyerek). "*Benimkiyle*, benimkiyle..."

(Big Ben on biri vurur.)

Snouter: "Altı lanet saat daha! ...!"

(Bir saat geçer. Big Ben artık vurmaz olur. Sis incelir ve hava soğur. Pis suratlı bir ay güneyde, bulutların arasında süzülürken görülür.

Bir düzine zorlu yaşlı adam bankların üzerinde kalır ve iki büklüm olarak, büyük paltolarında büzülerek uyumaya çalışırlar. Zaman zaman uykularında inlerler. Diğerleri kan dolaşımları hızlansın diye bütün gece yürümeye niyetlenerek dört yana dağılırlar, ama geceyarısı olduğunda hepsi yine Meydan'a dönerler. Yeni bir polis memuru vardiyasına başlar. Yarım saat arayla Meydan'a gelir ve uyuyanların yüzlerini inceler, ama ölmediklerini, yalnızca uyuduklarını görünce onları rahat bırakır. Her bankın çevresinde sırayla oturan ve birkaç dakika sonra soğuk yüzünden ayağa fırlayan bir grup insan vardır. Ginger ve Charlie çeşmeden iki teneke doldurur ve Chandos Caddesi'ndeki inşaatçıların tuğla ateşinde biraz çay kaynatma umudu ile yola çıkarlar; ama ateşin başında bir polis memuru ısınmaktadır ve ikisine uzaklaşmalarını emreder. Yahudi, muhtemelen Medikal Danışma Kurulu'nda bir yatak dilenmek için aniden ortadan kaybolur. Saat bire doğru Charing Cross Köprüsü'nün altında bir hanımefendinin sıcak kahve, sandviç ve paket paket sigara dağıttığı söylentisi yayılır, ama söylenti temelsiz çıkar. Meydan bir kez daha dolarken banklarda yer değiştirme eylemi gittikçe hızlanır ve sonunda bir tür sandalye kapmaca oyununa benzemeye

başlar. Ellerinizi koltukaltlarınıza sokarak oturduğunuzda bir-iki dakikalığına uyuklamanız mümkündür. Bu durumdayken, asırlar geçiyormuş gibi gelir. Çevrenizin ve soğuğun bilincindeyken karmaşık, rahatsız edici düşlere dalarsınız. Her geçen dakika gece daha da berrak, daha da soğuk olmaktadır. Değişik seslerden bir koro sürmektedir... homurtular, küfürler, kahkahalar, şarkılar, ve hepsinin içinde dişlerin kontrolsüzce takırdaması.)

Bay Tallboys (ilahi söyleyerek): "Su gibi döküldüm ve bütün kemiklerim eklemlerinden çıktı!..."

Bayan McElligot: "Ellen ve ben iki saattir Şehir'de dolanıyoruz. O koca lambalar tepenizde parlarken ve ikişer ikişer dolanan aynasızlar dışında ortada tek bir Tanrı'nın kulu yokken etraf lanet olası bir mezarlık gibi görünüyor."

Snouter: "Lanet biri beş geçiyor ve akşam yemeğinden beri tek lokma yemedim! Elbette böylesine lanet bir gecede başımıza bu gelmeliydi, değil mi!"

Bay Tallboys: "İçki gecesi derdim. Ama herkesin kendi zevki. (İlahi söyleyerek) 'Gücüm kum gibi kurudu ve dilim damağıma yapıştı!'..."

Charlie: "Baksana, ne diyorsun? Nosy ve ben biraz önce ne yaptık. Nosy, vitrini süslü Gold Flake kutuları ile dolu bir tütüncü görüyor ve diyor ki, 'Kamçılasalar bile şu sigaralardan birkaç tane alacağım!' diyor. Atkısını eline sarıyor ve gürültüyü boğacak bir kamyon geçmesini bekliyor, ve sonra Nosy camı indiriyor! On iki paket sigara aldım, ama sonra suratlarımızı görecek-

tiniz. Köşeyi dolanıp paketleri açtık, ki içinde tek bir lanet sigara yok! Sahte kutuymuşlar. Ne güldük ama."

Dorothy: "Dizlerim boşanıyor. Daha fazla ayakta duramayacağım."

Bayan Bendigo: "Ah, lanet olsun, lanet olsun! Böyle bir gecede bir kadını kapıdışarı etmek! Cumartesi gecesi onu sarhoş yakalayana kadar bekle. O zaman bana vuramaz. Onu döve döve külbastıya çevireceğim. Ben lanet bir düz demirle hallettikten sonra iki penilik kıymaya benzeyecek."

Bayan McElligot: "Yer açın da çocuk otursun. Yaşlı Babalık'a yaslan, hayatım. Kolunu kendine dola. Bitlidir, ama seni ısıtır."

Ginger (tempo tutarak): Ayaklarınızı yere vurun... yapacak tek lanet şey bu. Biri şarkı başlatsın ve hepimiz ona uyarak ayaklarımızı yere vuralım."

Babalık (uyanıp paltosundan çıkarak): "Ne oldu?" (Hâlâ yarı uykuda, ağzı açık, başı geri düşer ve Âdem elması kırışmış boğazından bir balta ucu gibi çıkar.)

Bayan Bendigo: "Benim yaşadıklarımı yaşasa lanet çay fincanına tuzruhu koyacak kadınlar vardır."

Bay Tallboys (hayali bir davulu döverek ve şarkı söyleyerek): "İleri, kafir askerleer..."

Bayan Wayne: "Eh, ama şimdi! Silkstone kömür ateşimizin

başında oturmuş, üzerinde bir çaydanlık kaynarken ve karşıdaki fırından gelmiş güzel bir tabak kızarmış çöreğimizin tadını çıkarırken birimizin aklına gelir miydi..." (Takırdayan dişleri onu susturur.)

Charlie: "Lanet kilise ağızları yok, dostum. Sana ipucu vereyim... dans edebileceğimiz bir şey olsun. Sen beni dinle."

Bayan McElligot: "Çöreklerden bahsetmeye başlama, hanım. Lanet midem sırtıma yapışmaya başladı bile."

(Charlie sırtını dikleştirir, boğazını temizler ve muazzam bir sesle "Şamatacı Denizci Bill" adlı bir şarkıyı kükremeye başlar. Banktaki insanlardan kısmen ürperti patlaması olan bir kahkaha yükselir. Şarkıyı gittikçe artan bir gürültü ile, ayaklarını vurarak ve el çırparak yeniden söylerler. Dirsek dirseğe sıkışmış oturmakta olanlar gülünç bir şekilde sallanarak bir orgun pedallarına basar gibi ayaklarını oynatırlar. Bayan Wayne bile bir süre sonra elinde olmadan kahkaha atarak onlara katılır. Hepsi takırdayan dişlerinin arasından kahkahalar atmaktadırlar. Bay Tallboys önünde bir bayrak ya da asa taşırmış gibi yaparak ileri geri yürür. Gece artık oldukça berraktır ve buz gibi bir rüzgar zaman zaman Meydan'dan geçerek herkesi ürpertir. İnsanlar ölümcül soğuğun iliklerine işlediğini hissettikçe ayak vurmalar ve el çırpmalar çılgınca yükselir. Sonra Meydan'ın doğu kenarından polis memurunun dolana dolana geldiği görülür ve şarkı aniden kesilir.)

Charlie: "İşte! Biraz müziğin içinizi ısıtmadığını söyleyemezsiniz."

Bayan Bendigo: "Şu lanet rüzgar! Hem de iç çamaşırlarım yok, piç herif beni öyle aceleyle attı."

Bayan McElligot: "Eh, Isa'ya hamdolsun, Gray's Inn Yolu'ndaki şu kilisenin kış için açılmasına fazla kalmadı. Hiç olmazsa bir gece için başının üzerine bir çatı veriyorlar."

Polis memuru: "Bak hele, bak *hele*! Lanet bir eğlence parkındaymış gibi şarkı söylemenin zamanı mı? Sessiz kalamayacaksanız hepinizi evinize gönderirim."

Snouter (alçak sesle): "Seni lanet orospu çocuğu!"

Ginger: "Evet... battaniye yerine üç gazete afişi ile taş zeminde yatırıyorlar seni. Meydan'da kalıp işinin bitmesini beklesen daha iyi. Tanrım, keşke lanet olası kodeste olsaydım."

Bayan McElligot: "Yine de bir fincan Horlicks ve iki dilim alıyorsun. Ben orada kalmaktan memnundum."

Bay Tallboys (ilahi söyleyerek): "Tanrı'nın evine gideceğiz dediklerinde memnun olmuştum!..."

Dorothy (ayağa kalkarak): "Ah, bu soğuk, bu soğuk! Otururken mi daha kötü, ayakta dururken mi, bilmiyorum. Ah, nasıl dayanabiliyorsunuz? Herhalde yaşamlarınızda her gün böyle değildir, değil mi?"

Bayan Wayne: "Aramızdan *bazılarının* saygın birer insan olarak yetiştirilmediğini düşünmemelisin, hayatım."

Charlie (şarkı söyleyerek): "Neşelen, dostum, yakında ölmüş olacaksın! Brrr! Lanet olası İsa! Her tarafım morardı!" (Kollarını yanlarına vurarak tempo tutar.)

Dorothy: "Ah, ama nasıl dayanabiliyorsunuz? Her gece, her sene nasıl böyle yaşayabiliyorsunuz? İnsanlann böyle yaşaması imkansız! O kadar saçma ki, doğru olduğunu bilmesen inanmazsın. İmkansız!"

Snouter: "Bana sorarsan pekala mümkün."

Bay Tallboys (kürsüde bir rahip gibi): "Tanrı ile, her şey mümkündür."

(Dizleri hâlâ titremekte olan Dorothy banka çöker.)

Charlie: "Eh, saat daha bir buçuk. Ya yürümeye başlayacağız, ya da şu lanet bankın üzerinde piramit yapacağız. Nallan dikmek istemiyorsak tabii. Kim Londra Kulesi'ne kadar yürümek ister?"

Bayan McElligot: "Bu gece tek adım daha atmam. Lanet bacaklarım benden vazgeçti."

Ginger: "Peki ya piramit? Bu benim için biraz fazla yeni. Şu banka sıkışalım mı... pardon, Analık!"

Babalık (uykulu uykulu): "Ne oldu? Durmadan ezilip sarsılmadan bir adam azıcık uyuyamaz mı?"

Charlie: "Öyle mi? Kıçına sok! Kıpırda, Babalık, küçük ka-

idem için yer aç. Birbirinizin üstüne oturun. Tamam. Gevezeliği boş verin. Konserve sardalye gibi üst üste yığılın."

Bayan Wayne: "Hey! Kucağıma oturmanı söylemedim, genç adam!"

Ginger: "O zaman benimkine otur, ana... hiç fark etmez. Hey! Paskalya'dan beri kolumu doladığım ilk şey bu."

(Şekilsiz, dev bir top gibi yığılırlar, erkekler, kadınlar, çiftleşme mevsimindeki kurbağalar gibi gelişigüzel birbirlerine sarılırlar. Yığın yerleşirken bir kıpırdanma olur ve ekşi bir giysi kokusu yayılır. Yalnızca ileri geri yürüyen Bay Tallboys ayakta kalmıştır.)

Bay Tallboys (söylev çeker gibi): "Ey günler ve geceler, ey ışık ve karanlık, ey şimşekler ve bulutlar, Tanrınıza lanet edin!"

(Biri diyaframına oturunca Sağır tuhaf, anlaşılmaz bir ses çıkarır.)

Bayan Bendigo: "Ağrıyan bacağımdan kalk, olmaz mı? Ne olduğumu sanıyorsun? Lanet bir divan mı?"

Charlie: "İhtiyar Babalık'a yaslanınca fena kokmuyor mu?"

Ginger: "Bitler bayram edecek."

Dorothy: "Ah, Tanrım, Tanrım!"

Bay Tallboys (durarak): "Neden Tanrı'ya sesleniyorsun, seni

ölüm döşeği tövbekarı? Tabancalarına yapış ve benim gibi Şeytan'a seslen. Selam sana, Lucifer, Havanın Prensi! ('Kutsal, kutsal, kutsal'ın ezgisiyle söyleyerek) Incubi ve Succubi[12], önünde düşüyorum..."

Bayan Bendigo: "Ah kes sesini, seni günahkar yaşlı pislik! Soğuğu hissetmeyecek kadar şişman, derdi bu işte."

Charlie: "Güzel, yumuşak bir popon var, Analık. Lanet aynasıza dikkat et, Ginger."

Bay Tallboys: "*Mledicite omnia opera!*[13] Kara Kudas! Neden olmasın? Bir kez rahip olan daima rahip kalır. Bana bir parça ekmek verin, mucize yaratayım. Sülfür mumları, ters okunan Tanrı'nın Duası, baş aşağı haç. (Dorothy'ye) Erkek bir siyah keçimiz olsaydı, sen de işe yarardın."

(Yığılmış bedenlerin hayvansı sıcaklığı hissedilmeye başlanmıştır. Herkesin üzerine uyku çöker.)

Bayan Wayne: "Bir beyefendinin dizine oturmaya *alışık* olduğumu düşünmemelisin..."

Bayan McElligot (uykulu uykulu): "Lanet rahip, Michael'la benim günahlarımızı affetmeyi reddedene kadar ayinlere giderdim. Ihtiyar keçi, pis ihtiyar keçi!..."

Bay Tallboys (tavır takınarak): "*Per aquam sacramentam quam*

12) (Lat.) Incubi-Succubi: Kadınları ziyaret eden ve onlarla cinsel ilişkiye girmek isteyen kötü ruhlar. (YHN.)
13) (Lat.) Yapılanların tümünü lanetleyiniz. (YHN.)

nunc spargo, signumque crucis quod nunc facio..."[14]

Ginger: "Sigarası olan var mı? Son lanet izmaritimi dün içtim."

Bay Tallboys (kürsüdeymiş gibi): "Sevgili kardeşlerim, bu gece kutsal olmayan günahı kutlamak için Tanrı'nın huzurunda toplanmış bulunuyoruz. O bize soğuk ve pislik, açlık ve yalnızlık, hastalık ve kaşıntı, bit ve kene bahşetti. Yiyeceğimiz, otel kapılarında verilen nemli ekmek kabukları ve yağlı et artıkları. Zevkimiz, pis kokulu bodrumlarda yediğimiz demli çay ve talaş gibi kekler, bar artıkları ve sıradan bira köpüğü, dişsiz kocakarıların kucaklamaları. Kaderimiz dilenci mezarlığı, ortak tabutlarda yirmi beşer yirmi beşer yatmak, yeraltı yatakhanesi. Her zaman ve her yerde O'na lanet etmek ve küfretmek görevimiz ve hakkımız. Bu yüzden İblislerle ve Başiblislerle," vs. vs.

Bayan McElligot (uykulu uykulu): "Kutsal İsa adına, şu anda yarı uykuluyum, ama piçin biri bacaklarımı eziyor."

Bay Tallboys: "Amin. Bizi kötülükten kurtar, ama bizi günaha götürme," vs. vs.

(Duanın ilk sözcüğüne geldiğinde kutsal ekmeği böler. Ekmeğin içinden kan boşanır. Bir gürleme duyulur ve manzara değişir. Dorothy'nin ayakları çok üşümüştür. Canavar gibi kanatlı İblis ve Başiblisler belirsizce görünür, ileri geri uçuşur. Bir şey, gaga ya da pençe Dorothy'nin omzuna kapanır, ona ellerinin ve ayaklarının soğuktan ağrıdığını hatırlatır.)

14) (Lat.) Şimdi bu kutsal suyu serpiştiriyorum ve aynı zamanda haç çıkarıyorum. (YHN.)

Polis memuru (Dorothy'yi omzundan yakalayıp sarsarak): "Uyan hadi, uyan, uyan! Palton yok mu senin? Ölü gibi solmuşsun. Soğukta öyle yayılıp uyumaman gerektiğini bilmiyor musun?"

(Dorothy soğuktan kaskatı kesildiğini görür. Gökyüzü şimdi oldukça berraktır, minik yıldızlar çok uzaktaki lambalar gibi titreşmektedir. Piramit çözülüp açılmıştır.)

Bayan McElligot: "Zavallı çocuk, bizim gibi sokakta kalmaya alışık değil."

Ginger (kollarını döverek): "Brr! Uu! Kalıba dökülmüş gibiyiz!"

Bayan Wayne: "O doğma büyüme hanımefendidir."

Polis memuru: "Öyle mi?... Bakın buraya, Bayan, benimle Medikal Danışma Kurulu'na gelseniz daha iyi olacak. Size bir yatak verirler. Sizi gören herkes buradaki diğerlerinden bir gömlek üstün olduğunuzu anlar."

Bayan Bendigo: "Teşekkür ederiz, polis bey, *teşekkür* ederiz! Bunu duydunuz mu, kızlar? 'Bizden bir gömlek üstün,' diyor. Güzel, değil mi? (Polis memuruna) Sen de lanet bir Ascot züppesisin, değil mi?"

Dorothy: "Hayır, hayır! Beni bırakın. Burada kalmayı tercih ederim."

Polis memuru: "Eh, sen bilirsin. Şu anda çok kötü görünüyorsun. Daha sonra yine gelip sana bakarım." (Kuşkuyla uzaklaşır.)

Charlie: "Lanet herif köşeyi dönene kadar bekleyin, sonra yine yığılın. Isınmamızın tek lanet yolu bu."

Bayan McElligot: "Hadi, evlat. Alta geç ve seni ısıtmalarına izin ver."

Snouter: "Lanet ikiye on var. Sonsuza kadar süremez, herhalde."

Bay Tallboys (ilahi söyleyerek): "Su gibi döküldüm ve tüm kemiklerim eklemlerinden çıktı: Yüreğim de eriyik mum gibi bedenimin üzerinde!..."

(İnsanlar bir kez daha bankın üzerine yığılır. Ama artık hava sıcaklığı donma noktasına yaklaşmıştır ve rüzgar keskin esmektedir. İnsanlar rüzgarın ısırdığı yüzlerini annelerinin memelerine ulaşmak için mücadele eden domuz yavruları gibi buruştururlar. Uyku aralıkları birkaç saniyeye düşer ve düşleri daha canavarca, daha rahatsız edici ve kabus gibi olur. Zaman zaman dokuz insan neredeyse normal bir biçimde konuşur, bazen durumlarına gülmeyi bile başarırlar, bazen bir tür çılgınlık içinde, acı homurtuları eşliğinde daha da sıkışırlar. Bay Tallboys aniden yorulur ve monologu bir dizi saçmalığa dönüşür. Koca cüssesini diğerlerinin üzerine bırakır ve hepsini birden boğacak olur. Yığın çözülür. Bazıları bankta kalır, bazıları yere kayar ve parapete ya da başkalarının dizlerine çarpar. Polis memuru Meydan'a girer ve yerdekilere ayağa kalkmalarını emreder. Ayağa

kalkarlar ve adam gider gitmez yine yığılırlar. On kişiden, homurtular ve horlamalar dışında ses çıkmamaktadır. Başları, eklemli porselen Çin bebekleri gibi önlerine düşmekte, sonra saatin tiktakları gibi ritmik bir biçimde tekrar uyanmaktadırlar. Bir yerlerde saat üçü vurur. Bir ses Meydan'ın doğu ucundan boru gibi öter: "Çocuklar! Kalkın! Gazeteler geldi!")

Charlie (uykusundan irkilerek uyanarak): "Lanet gazeteler! Hadi, Ginger! Çabuk koş!"

(Ellerinden geldiğince hızla Meydan'ın köşesine koşarlar ya da ayak sürürler. Üç delikanlı sabah gazetelerinin sadaka olarak verdiği fazla afişleri dağıtmaktadır. Charlie ve Ginger kalın bir afiş destesi ile dönerler. En iri beş adam banka sığışırlar. Sağır ve dört kadın onların dizlerine otururlar; sonra, büyük güçlükle (çünkü içeriden yapılmak zorundadır) kendilerini dev, kalın bir kağıt kozasına sararlar ve uçlarını boyunlarına, göğüslerine, omuzlarının arasına, bankın arkasına sıkıştırırlar. Sonunda başları ve ayakları dışında açıkta hiçbir yerleri kalmaz. Başları için kağıttan başlıklar yaparlar. Kağıtlar durmadan yerlerinden kurtulmakta ve soğuk rüzgarları içeri bırakmaktadır, ama artık kesintisiz beş dakika uyumak mümkündür. Bu zamanda (sabah üç ile beş arasında) polislerin Meydan'da uyuyanları rahatsız etmemeleri âdettendir. Herkesin içine bir sıcaklık yayılır, hatta ayaklarına kadar uzanır. Kağıt örtüsü altında kadınlar biraz ellenir. Dorothy aldıramayacak kadar bitkindir.

Saat dördü çeyrek geçe kağıtların hepsi buruşmuş ve yırtılmıştır ve artık oturulamayacak kadar soğuktur. İnsanlar kalkar, küfreder, bacaklarının biraz dinlenmiş olduğunu görürler ve zaman zaman sırf dermansızlıktan durarak, çiftler halinde gezin-

meye başlarlar. Bütün mideler açlıktan büzülmüştür. Ginger'ın konsantre süt kutusu açılır ve içindekiler tüketilir, herkes parmaklarını süte batırıp yalar. Hiç parası olmayanlar yediye kadar rahatsız edilmeyecekleri Green Park'a gitmek üzere Meydan'dan ayrılırlar. Yarım penisi olanlar Charing Cross Yolu'ndan çok uzak olmayan Wilkins'in kafesine doğru yola koyulurlar. Kafenin saat beşe kadar açılmayacağı bilinmektedir; yine de beşe yirmi kala kafenin kapısında bir kalabalık birikmiştir.)

Bayan McElligot: "Yarım penin var mı, hayatım? Bir fincan çay başına dört kişiden fazlasını sokmuyorlar, pis yaşlı keçiler!"

Bay Tallboys (şarkı söyleyerek): "Şafağın gül renkleri..."

Ginger: "Tanrım, gazetelerin altında biraz uyumak bana iyi geldi. (Şarkı söyleyerek) Ama ben dans ediyorum... gözlerimde yaşlarla..."

Charlie: "Ah, çocuklar, çocuklar! Şu lanet camdan içeri baksanıza! Camdan aşağı süzülen buharlara bakın! Kaynayan çaydanlıklara bakın, büyük kızarmış ekmek yığınlarına, jambonlu sandviçlere, tavada kızaran sosislere bakın! Onları görünce lanet mideniz takla atmıyor mu?"

Dorothy: "Benim bir penim var. Bununla bir fincan çay alabilirim, değil mi?"

Snouter: "Bu sabah aramızda topladığımız dört peniyle ne çok sosis yeriz ama. Yarım fincan çay ve lanet bir çörek daha mümkün. İşte sana kahvaltı!"

Bayan McElligot: "Sırf kendine bir fincan çay almana gerek yok. Benim yarım penim var, Babalık'ında öyle, senin bir peninle birleştirip üçümüz bir fincan alabiliriz. Dudaklarında uçuk var ama lanet olsun! Kimin umurunda? Sapın yakınından içersen hiçbir şey olmaz."

(Saat dört kırk beşi vurur.)

Bayan Bendigo: "İddiaya girerim benim ihtiyar herif kahvaltıda mezgit yemiştir. Umarım boğazına takılır."

Ginger (şarkı söyleyerek): "Ama ben dans ediyorum... gözlerimde yaşlarla.."

Bay Tallboys (şarkı söyleyerek): "Sabahın erken saatlerinde şarkım Sana yükselecek!"

Bayan McElligot: "Burada biraz uyuyabiliyorsun, tek teselli bu. Saat yediye kadar kafanı masaya dayayıp uyumana izin veriyorlar. Biz Meydancılar için lanet bir nimet."

Charlie (köpek gibi salyalar akıtarak): "Sosisler! Lanet sosisler! Gal tavşanı! Sıcak yağlı ekmek! Ve beş santim kalınlığında biftek, patates, yarım litre Ole Burton! Ah, lanet İsa!" (Öne atılır, kalabalığı ittirip geçer ve cam kapının kulpunu sarsar. Kalabalıktaki herkes, yaklaşık kırk kişi, öne atılır ve içeriden kafe sahibi Bay Wilkins'in cesurca tuttuğu kapıyı açmaya çalışır. Adam camın arkasından onları tehdit eder. Bazıları ısınmaya çalışıyormuş gibi göğüslerini, yüzlerini cama yaslar. Florry ve dört kız daha, gecenin bir kısmını yatakta geçirdikleri için göreceli ola-

rak dinç, bir feryat ve koşu ile, mavi giyimli gençlerden bir çete eşliğinde yan sokaktan çıkarlar. Kendilerini kalabalığın arkasına öyle hızla atarlar ki kapı kırılacak gibi olur. Bay Wilkins kapıyı öfkeyle açar ve öndekileri ittirir. Bir sosis, çiroz, kahve ve sıcak ekmek kokusu dışarıdaki soğuk havaya akar.)

Arkadaki gençlerin sesleri: "Neden lanet kapıyı beşten önce açamıyor ki? Lanet çayımızı içemeden açlıktan öleceğiz! Kapıyı kırıp açın!" vs. vs.

Bay Wilkins: "Çıkın dışarı! Çıkın dışarı, hepiniz! Yoksa Tanrı şahidim olsun, bu sabah tekinizi bile içeri almam!"

Arkadaki kızların sesleri: "Bay Wilkiiins! Bay Wilkiiins! Hadi ama, bizi içeri alın! Bedavaya öpücük veririm! Hadi ama!" vs. vs.

Bay Wilkins: "Dışarı çıkın dedim! Beşten önce açmıyoruz ve siz bunu biliyorsunuz!" (Kapıyı çarparak kapatır.)

Bayan McElligot: "Ah, kutsal İsa, bu lanet gecenin en uzun on dakikası değilse! Eh, yine de zavallı ihtiyar bacaklarım biraz dinlenecek." (Topuklarının üzerine çöker. Diğerlerinden çoğu da aynısını yapar.)

Ginger: "Yarım penisi olan var mı? Yarı yarıya çörek paylaşabilirim."

Gençlerin sesleri (askeri marşı taklit ederek, sonra şarkı söyleyerek):

"...! Diye çalıyordu bando;

...! ...! Aynen benden de sana!"

Dorothy (Bayan McElligot'a): "Bize bir bak! Bize bir bak! Ne giysiler! Ne yüzler!"

Bayan Bendigo: "Kusura bakma ama, sen de Greta Garbo sayılmazsın."

Bayan Wayne: "Eh, şimdi, güzel bir fincan çay beklerken zaman gerçekten de yavaş geçiyormuş gibi geliyor, değil mi?"

Bay Tallboys (ilahi söyleyerek): "Çünkü ruhumuz alçaldı, toza düştü; midemiz yere yapıştı!"

Charlie: "Çiroz! Lanet olası yığın yığın! Lanet camın arkasından kokusunu alabiliyorum."

Ginger (şarkı söyleyerek):

"Ama ben dans ediyorum... gözlerimde yaşlarla...
Çünkü kollarımdaki kız... sen değilsiiin!"

(Epey zaman geçer. Saat beşi vurur. Dayanılmaz asırlar geçmiş gibidir. Sonra aniden kapı açılır ve insanlar köşe sandalyeleri kapmak için koştururlar. Sıcak havada neredeyse bayılarak kendilerini sandalyelere atarlar, masalara yayılırlar, sıcağı ve yiyecek kokusunu gözeneklerine çekerler.)

Bay Wilkins: "Bakın, hepiniz! Kuralları biliyorsunuz, sanırım. Bu sabah oyun yok! İstiyorsanız yediye kadar uyuyun, ama o saatten sonra uyuyan görürsem ensesinden yakalayıp dışarı ata-

rım. Şu çayı dağıtın, kızlar!"

Sağır edici bağırışlar: "Buraya iki çay! Biz, dördümüze büyük çay ve bir çörek! Çiroz! Bay Wilkiiins! Sosisler kaça? İki dilim! Bay Wilkiiins! Sigara kağıdı var mı? *Çiroz*!" vs. vs.

Bay Wilkins: "Kesin, kesin! Bağırmayı bırakın yoksa hiçbirinize servis yapmam."

Bayan McElligot: "Ayak parmaklarına akan kanı hissediyor musun, hayatım?"

Bayan Wayne: "Kaba konuşuyor, değil mi? Benim centilmen diyeceğim türden bir adam değil."

Snouter: "Burası lanet bir Açlıktan Ölme Köşesi. ...! İki sosis ne iyi giderdi!"

Orospular (koro halinde): "Buraya çiroz! Çirozlar acele! Bay Wilkiiins! Herkese çiroz! *Ve* bir çörek!"

Charlie: "Yarım bile yok! Bu sabah kokusuyla doymak gerekecek. Yine de lanet Meydan'da olmaktansa burada olmak daha iyi."

Ginger: "Hey, Sağır! Sen yarımını içtin! Şu lanet fincanı ver."

Bay Tallboys (ilahi söyleyerek): "Sonra ağzımız kahkaha, dilimiz sevinç doldu!.."

Bayan McElligot: "Tanrı aşkına, uyuklamaya başladım bile.

Odanın sıcaklığı yüzünden."

Bay Wilkins: "Burada şarkı söylemeyi bırakın! Kuralları biliyorsunuz."

Orospular (koro halinde): "*Çiroz!*"

Snouter: "Lanet çörekler! Soğuk yemek! Midemi bulandırıyor."

Babalık: "Verdikleri çay bile biraz tozlu sudan başka bir şey değil." (Geğirir.)

Charlie: "En iyisi biraz gözümü kapatıp unutmak. Lanet et yemeği ve sebze düşlerim. Kafamızı masaya koyalım ve rahat edelim."

Bayan McElligot: "Omzuma yaslan, hayatım. Benim kemiklerimde senden daha fazla et var."

Ginger: "Lanet bir sigara için altı peni verirdim, lanet bir altı penim olsaydı."

Charlie: "Yat. Kafanı benimkine daya, Snouter. Tamam. Isa, nasıl uyuyacağım!"

(Dumanları tüten bir çiroz tabağı orospuların masasına götürülür.)

Snouter (uykulu uykulu): "Daha fazla lanet çiroz. Acaba bunu ödemek için kaç sefer sırtüstü yattı?"

Bayan McElligot (yarı uyuyarak): "Yazık, gerçekten yazık, Michael çekip gittiğinde ve beni lanet bebekle yalnız bıraktığında..."

Bayan Bendigo (öfkeyle parmağını çiroz tabağına uzatarak): "Şuna bakın, kızlar! Şuna bakın! *Çiroz!* Sizi de kızdırmıyor mu? Biz kahvaltıda çiroz yiyemiyoruz, değil mi, kızlar? Lanet orospuların çiroz yemesine tavalar yetişemiyor, ve biz dördümüz tek bir fincan çay içebiliyoruz ve bunun için şükrediyoruz! Çiroz!"

Bay Tallboys (kürsüdeki rahip gibi): "Günahın ücreti çirozdur."

Ginger: "Yüzüme nefes verme, Sağır. Tahammül edemiyorum."

Charlie (uykusunda): "Charles-Wisdom-sarhoş-ve-aciz-sarhoş mu?-Evet-altı-şilin-*sıradaki!*"

Dorothy (Bayan McElligot'ın kucağında): "Ah, keyif, keyif!"

(Hepsi uyur.)

2

Ve hayat bu şekilde devam eder.

Dorothy bu hayata on gün tahammül etti... kesin olarak söylemek gerekirse dokuz gün ve on gece. Başka ne yapabileceğini bilmek zordu. Babası onu tamamen terk etmiş gibi görünüyordu ve Londra'da ona yardım edecek dostları olsa da olan bitenlerden, daha doğrusu olup bittiği düşünülen şeylerden sonra onların karşısına çıkabileceğini düşünmüyordu. Ve bir hayır kuruluşuna başvurmaya cesaret edemiyordu, çünkü bu isminin öğrenilmesine ve sonuç olarak belki de "Papazın Kızı" hakkında yeni bir şamataya yol açacaktı.

Böylece Londra'da kaldı ve nadir görülen ama asla nesli tükenmeyen o ilginç kabilenin bir üyesi oldu... meteliksiz ve evsiz, ama bunu saklamak için büyük çabalar gösteren, öyle ki neredeyse başarılı olan kadınlar kabilesi; şafağın soğuğunda yüzlerini çeşmelerde yıkayan, uykusuz geçen gecelerden sonra giysilerindeki kırışıkları dikkatle açmaya çalışan, kendilerini bir ağzısıkılık ve saygınlık havası ile taşıyan, öyle ki yalnızca güneş yanığının altındaki solgun yüzleri size muhtaçlığını anlatan kadınlar. Çevresindeki çoğu insan gibi kabuk bağlamış bir dilenci olmak ona göre değildi. Meydan'daki ilk yirmi dört saatini, gece içtiği bir fincan çay, sabah Wilkins'in kafe-

sinde içtiği üçte bir fincan çay dışında yemek yemeden geçirmişti. Ama akşam, açlığın verdiği çaresizlikle, başkalarını taklit ederek yabancı bir kadına yaklaştı, çaba göstererek sesine hâkim oldu ve, "Lütfen, Bayan, bana iki peni verebilir misiniz? Dünden beri bir şey yemedim," dedi. Kadın bakakaldı, ama cüzdanını açtı ve Dorothy'ye üç peni verdi. Dorothy bilmiyordu, ama hizmetkar olarak iş bulmasını imkansız kılan eğitimli aksanı dilencilikte paha biçilmez bir kıymet olmuştu.

Bundan sonra, onu hayatta tutmaya yetecek günde yaklaşık bir şilini dilenmenin aslında epey kolay olduğunu keşfetti. Ama yine de, açlık dayanılmayacak hale gelmediği ya da sabah Wilkins'in kafesine giriş bileti olan kıymetli peniyi bulması gerekmediği sürece hiç dilenmedi... bunu yapamazmış gibi geliyordu ona. Nobby ile şerbetçiotu tarlalarına giderken korkmadan, çekinmeden dilenmişti. Ama o zamanlar farklıydı; ne yaptığının farkında değildi. Artık ancak açlığın mahmuzlaması ile cesaretini toplayıp dost canlısı görünen bir kadından birkaç bakır para isteyebiliyordu. Elbette hep kadınlardan dileniyordu. Yalnızca bir kez bir erkekten dilenmeyi denemişti... ama yalnızca bir kez.

Geri kalanlar konusunda, sürdüğü hayata alıştı... uzun, uykusuz gecelere, soğuğa, kirliliğe, can sıkıntısına ve Meydan'ın korkunç komünizmine alıştı. Bir-iki gün sonra durumuna şaşırmayı bile bıraktı. Çevresindeki başka herkes gibi bu korkunç varoluş tarzını normal kabul etmeye başlamıştı. Şerbetçiotu tarlalarına giderken hissettiği sersemlemişlik, akılsızlık, öncekinden daha güçlü, geri dönmüştü. Bu uykusuzluğun, daha da önemlisi daimi açık havanın normal etkisi idi. Devamlı açık havada yaşamak, bir-iki saat dışında bir çatı altında kalmamak algılarınızı, gözlerinize tutulmuş güçlü bir ışık

ya da kulaklarınızda gümbürdeyen bir ses gibi bulandırır. Hareket eder, planlar ve acı çekersiniz, ama yine de bunca süre çevrenizdeki her şey birazcık odaktan kaçmış, birazcık gerçekdışıymış gibi görünür.

Bu arada, polis memurları da onu tanımaya başlamıştı. Meydan'da insanlar, pek de fark edilmeden devamlı gider gelirdi. Bilinmeyen yerlerden valizleri ve bohçaları ile gelirler, birkaç gün ve gece oraya kamp kurarlar, sonra geldikleri gibi gizemle kaybolurlardı. Bir haftadan fazla kalırsanız polis memurları sizi dilenciliği alışkanlık edinmiş biri olarak mimler, eninde sonunda tutuklarlardı. Onlar için dilenmeye karşı kanunları her zaman dayatmak imkansızdı, ama zaman zaman ani bir baskın yaparlar, mimledikleri iki-üç kişiyi tutuklarlardı. Dorothy'nin durumunda da böyle oldu.

Bir akşam Bayan McElligot ve adını bilmediği bir başka kadın ile birlikte "enselendi". Dikkatsiz davranmışlar, at suratlı, kötücül görünüşlü bir kadından dilenmişlerdi. Kadın hemen en yakın polis memuruna gitmiş ve onları ele vermişti.

Dorothy tutuklanmasına fazla aldırmadı. Artık her şey düş gibiydi... onları hevesle suçlayan kötü, yaşlı kadının yüzü, genç bir polis memuru kolunu nazikçe, neredeyse saygılı bir tavırla tutarken karakola yürüyüş; ve sonra beyaz fayanslı hücre, parmaklıkların arasından ona bir fincan çay uzatan ve suçunu kabul ederse yargıcın çok sert davranmayacağını söyleyen babacan çavuş. Yan hücrede Bayan McElligot çavuşa bağırıp çağırdı, ona lanet bir herif olduğunu söyledi, sonra gecenin yarısını kaderine feryat ederek geçirdi. Ama Dorothy, böylesine temiz ve sıcak bir yerde bulunduğu için rahatlama dışında başka hiçbir şey hissetmiyordu. Hemen bir raf gibi duvara tutturulmuş tahta yatağa uzandı, battaniyeleri bile üzeri-

ne çekemeyecek kadar yorgun, kıpırdanmadan on saat uyudu. Ancak sabahleyin, Kara Meryem,[15] içerideki beş sarhoşun bağırdığı "Adeste fideles" ezgisi eşliğinde hızla Old Street Polis Mahkemesi'ne doğru ilerlerken durumun gerçekliğini kavrayabildi.

15) Kara Meryem: Devriye arabası. (ÇN.)

Dördüncü Bölüm

1

Dorothy sokakta açlıktan ölmesine göz yumduğunu düşünerek babasına haksızlık etmişti. Aslında adam onunla iletişim kurmak için, dolaylı ve pek de yardımı dokunmayan bir şekilde, çaba göstermişti.

Dorothy'nin kaybolduğunu öğrendiği zaman ilk duygusu saf, yalın bir öfke olmuştu. Sabah yaklaşık sekizde, tıraş suyuna ne olduğunu merak etmeye başlarken, Ellen yatak odasına girmiş ve panik dolu bir sesle, "Lütfen, efendim, Bayan Dorothy evde değil, efendim. Onu hiçbir yerde bulamıyorum!" demişti.

"Ne?" dedi Papaz.

"Evde değil, efendim! Ve yatağı içinde uyunmuş gibi görünmüyor. Sanırım gitti, efendim!"

"Gitti mi!" diye bağırdı Papaz, yatakta doğrulup oturarak. "Ne demek istiyorsun... *gitti mi*?"

"Şey, efendim, sanırım evden kaçtı, efendim!"

"Evden mi kaçtı! Sabahın *bu* saatinde mi? Peki kahvaltım ne olacak, söyler misin?"

Papaz aşağı indiğinde (sıcak su gelmediği için tıraş olmamıştı) Ellen, Dorothy hakkında nafile soruşturmalar yapmak için kasabaya inmişti. Bir saat geçti ve kız dönmedi. Bunun üzerine korkunç ve örneği görülmemiş bir şey oldu... bu dünya üzerin-

de asla unutulmayacak bir şey; Papaz kendi kahvaltısını kendisi hazırlamak zorunda kaldı... evet, gerçekten de bayağı bir çaydanlık ve Danimarka domuz pastırması ile uğraşmak zorunda kaldı... hem de kendi kutsal elleri ile.

Elbette bundan sonra yüreği Dorothy'ye karşı sonsuza dek katılaştı. Günün kalanı boyunca gecikmiş öğünler hakkında öfkelenmekle o kadar meşguldü ki, kızının *neden* ortadan kaybolduğu ya da başına bir şey gelip gelmediğini merak etmek aklına gelmedi. Asıl konu, kör olası kızın (defalarca "kör olası kız" dedi ve neredeyse daha kötüsünü de söyleyecekti) ortadan kaybolmuş ve böylece bütün evin düzenini altüst etmiş olmasıydı. Ama ertesi gün soru daha da acil hale geldi, çünkü şimdi Bayan Semprill kaçış hikayesini herkese yayıyordu. Elbette Papaz hikayeyi hararetle reddetti, ama yüreğinde doğru olabileceğine dair sinsi bir şüphe vardı. Bunun, tam da Dorothy'nin yapabileceği türden bir şey olduğuna karar vermişti. Aniden, babasının kahvaltısını düşünmeden evden çıkıp gidebilen bir kız her şeyi yapardı.

İki gün sonra gazeteler hikayenin kokusunu aldı ve meraklı, genç bir muhabir Knype Hill'e gelip sorular sormaya başladı. Papaz muhabirle görüşmeyi öfkeyle reddederek durumu daha da kötüleştirdi, çünkü gazeteye giren tek anlatım Bayan Semprill'inkiydi. Yaklaşık bir hafta boyunca, gazeteler Dorothy'nin hikayesinden sıkılıp Thames'in ağzında görülen bir plesiosaurus'un hikayesine geçene kadar Papaz korkunç bir şöhret yaşadı. "Papazın Kızı. Başka Detaylar" ya da "Papazın Kızı. Viyana'da mı? Aşağı Sınıf Bir Kabarede Görülmüş" gibi berbat bir başlık görmeden gazete açamıyordu. Sonunda *Spyhole* (Gözetleme Deliği) adındaki bir Pazar gazetesinde bir makale çıktı. Makale, "Suffolk Papaz Evi'nde kırık, yaşlı bir adam duvara bakarak oturuyor," diye başlıyordu ve yazılanlar o kadar tahammül edilmez-

di ki Papaz iftira davası açmak konusunda avukatına danıştı. Ama avukat karşı çıktı; karar aldırabiliriz, dedi, ama kesinlikle daha fazla ilgi çeker. Bu yüzden Papaz hiçbir şey yapmadı ve böylesine bir rezalete karışmasına sebep olan Dorothy'ye karşı öfkesi affedilmeyecek ölçüde katılaştı.

Bundan sonra Dorothy'den, olan biteni açıklayan üç mektup geldi. Elbette Papaz Dorothy'nin hafızasını kaybettiğine hiç inanmadı. Baştan sona çok zayıf bir hikayeydi. Kızının ya gerçekten Bay Warburton ile kaçtığına, ya da benzer şekilde başkası ile ortadan kaybolduğuna ve kendini meteliksiz, Kent'te bulduğuna inanıyordu; her durumda (buna hemen, oracıkta karar vermişti ve hiçbir sav kararını değiştirmezdi) her ne olmuşsa kızının kendi suçuydu. Yazdığı ilk mektup Dorothy'ye değil, baronet olan kuzeni Tom'a idi. O şekilde yetiştirilmiş biri için, ciddi bir sorun çıkması durumunda yardım için zengin bir akrabaya dönmek âdettendi. Kuzeni ile, ödünç alınan elli sterlin gibi küçük bir mesele üzerine tartıştıklarından beri, on beş senedir haberleşmemişti; yine de büyük güvenle mektup yazdı ve Sir Thomas'tan, mümkünse Dorothy ile iletişim kurmasını ve ona Londra'da bir tür iş bulmasını istedi. Çünkü elbette, olan bitenlerden sonra kızının Knype Hill'e geri dönmesi söz konusu olamazdı.

Bundan kısa süre sonra Dorothy'den, ona açlıktan ölmek üzere olduğunu bildiren ve para göndermesi için yalvaran iki ümitsiz mektup geldi. Papaz rahatsız olmuştu. Aklına (hayatı boyunca böyle bir şeyi ilk kez düşünüyordu), paranız yoksa açlıktan ölmenin *gerçekten* mümkün olduğu geldi. Bu yüzden, bir hafta kadar düşündükten sonra on sterlinlik hisse sattı ve kuzenine, bulunması durumunda Dorothy'ye verilmek üzere on sterlinlik bir çek gönderdi. Aynı zamanda Dorothy'ye, Sir Thomas Hare'e başvurması gerektiğini bildiren soğuk bir mektup yolladı. Ama

bu mektup postaya verilmeden önce günler geçmişti, çünkü "Ellen Millborough" adına mektup göndermek konusunda Papaz'ın şüpheleri vardı... sahte isim kullanmanın kanundışı olduğunu tahmin ediyordu... ve elbette fazla gecikmişti. Mektup Mary'nin yerine ulaştığında Dorothy çoktan sokaklara düşmüştü.

Sir Thomas Hare bir duldu, iyi yürekli, gülmeyi seven, kalın kafalı, pembe suratlı, kıvrık bıyıkları olan, altmış beş yaşlarında bir adam. Ekose paltolar ve kıvrık siperlikli Bowler şapkaları giymeyi tercih ediyordu. Giyim tarzı çarpıcı olmakla birlikte, modası kırk sene önce geçmişti. İlk bakışta bin sekiz yüz doksanların süvari binbaşısı kılığının ardında saklandığı izlenimi bırakıyordu, öyle ki balinaları, brendi ve sodayı, iki tekerlekli hafif arabaların çanlarını, büyük "Sürahi" günlerindeki *Pembe Şarabı*, Lottie Collins'i ve "Tarara-buum-diey"i düşünmeden edemiyordunuz. Ama en öne çıkan özelliği, feci zihinsel bulanıklığı idi. "Bilmiyor musunuz?" ve "Ne! Ne!" diyen ve cümlenin ortasında dediğini unutan insanlardan biriydi. Kafası karıştığında ya da güçlük çektiğinde bıyıkları öne doğru diken diken kabarır, ona iyi niyetli ama son derece beyinsiz bir karides görüntüsü verirdi.

Kendine kalsa Sir Thomas kuzenlerine hiç yardım etmezdi, çünkü Dorothy'yi hiç görmemişti ve Papaz'ı da en kötü cinsten beleşçi bir fakir akraba olarak görüyordu. Ama gerçek şuydu ki bu "Papazın Kızı" meselesi şurasına kadar gelmişti. Dorothy'nin soyadının kendisininki ile aynı olması gibi lanet olası bir tesadüf son on beş gündür hayatını berbat etmişti ve kız biraz daha kendi haline bırakılırsa daha fazla ve daha kötü skandallar öngörüyordu. Bu yüzden, sülün avı için Londra'dan ayrılmadan hemen önce, sırdaşı ve entelektüel rehberi görevini de gören kahyasını çağırttı ve savaş kurulunu topladı.

"Buraya bak, Blyth, lanet olası," dedi Sir Thomas karidese

benzeyerek (Blyth kahyanın adıydı), "sanırım gazetelerdeki şu lanet haberleri görmüşsündür, hı? 'Papazın Kızı' hikayelerini? Şu benim lanet yeğenim hakkında."

Blyth ufak tefek, keskin hatlı, sesi asla bir fısıltının üzerine çıkmayan bir adamdı. Bir sesin, ses özelliğini kaybetmeden ulaşabileceği en sessiz haliydi. Ancak dikkatle dinlemeye ek olarak dudaklarını da izlediğinizde söylediklerinin tamamını anlayabiliyordunuz. Bu sefer dudakları, Dorothy'nin yeğen değil kuzen olduğunu ifade etti.

"Ne, kuzenim mi?" dedi Sir Thomas. "Evet öyle gerçekten! Eh, buraya bak, Blyth, demek istediğim... lanet kızı bulup bir yerlere kapatmamızın zamanı geldi. Ne demek istediğimi anlıyor musun? *Daha* fazla sorun çıkmadan onu bul. Londra'da bir yerlerde dolanıyor, sanırım. İzini bulmanın en iyi yolu ne? Polis mi? Özel dedektifler filan? Sence becerebilir miyiz?"

Blyth'in dudakları onaylamazlığını ifade etti. Polisi aramadan ve nahoş söylentilerin yayılmasına izin vermeden Dorothy'nin izini bulmanın mümkün olduğunu söyler gibiydi.

"Aferin!" dedi Sir Thomas. "Git hallet o zaman. Neye malolacağını hiç düşünme. Şu 'Papazın Kızı' meselesi yeniden canlanmasın diye elli papel veririm. Ve Tanrı aşkına, Blyth," diye ekledi bir sır paylaşırcasına, "lanet kızı bulduğun zaman, bir daha gözünün önünden ayırma. Onu eve getir ve burada tut. Ne demek istediğimi anlıyor musun? Ben dönene kadar kilit altında tut. Yoksa Tanrı bilir neler yapar."

Elbette Sir Thomas Dorothy'yi hiç görmemişti ve bu yüzden onun hakkındaki fikrini gazete haberlerine dayanarak oluşturmuş olması affedilebilirdi.

Blyth'in Dorothy'yi bulması bir hafta aldı. Dorothy polis nezaretinden çıktığı sabah (altı şilin ceza kesmişlerdi ve cezayı

ödeyemediği için on iki saat içeride tutmuşlardı; eski bir suçlu olarak Bayan McElligot yedi gün yemişti) Blyth ona yaklaştı, Bowler şapkasını başından yarım santim kaldırdı ve sessizce, Bayan Dorothy Hare olup olmadığını sordu. Dorothy ancak ikinci teşebbüsünde adamın ne söylediğini anlayabildiği ve evet, Bayan Dorothy Hare olduğunu kabul etti; bunun üzerine Blyth, Dorothy'ye yardım etmek için can atan kuzeni tarafından gönderildiğini ve hemen onunla eve gelmesi gerektiğini açıkladı.

Dorothy daha fazla konuşmadan adamı takip etti. Kuzeninin aniden kendisiyle ilgilenmeye başlaması garip gelmişti, ama son zamanlarda başına gelen şeylerden daha garip değildi. Hyde Park Corner'a kadar otobüsle gittiler, ücretleri Blyth ödedi, ve sonra Knightsbridge ile Mayfair arasında, pencereleri kepenkli, geniş, pahalı görünüşlü bir eve yürüdüler. Birkaç basamak indiler, Blyth bir anahtar çıkardı ve içeri girdiler. Böylece, altı haftalık bir yokluktan sonra, Dorothy saygın cemiyete yan kapıdan girmiş oldu.

Kuzeni eve dönmeden önce, boş evde üç gün geçirdi. Garip, yalnız bir süreydi. Evde pek çok hizmetkar vardı, ama yemeklerini getiren, onunla sessizce, bir saygı ve onaylamazlık karışımı ile konuşan Blyth dışında kimseyi görmedi. Adam Dorothy'nin aile sahibi genç bir hanımefendi mi, yoksa kurtarılmış bir Mecdelli Meryem mi olduğuna karar verememişti ve bu yüzden ona ikisi arasında bir şeymiş gibi davranıyordu. Evde, efendileri uzakta olan evlerdeki suskun, ceset gibi bir hava vardı, öyle ki düşünmeden ayakuçlarınızda yürümeye başlıyordunuz ve pencerelerin perdelerini açmıyordunuz. Dorothy ana odalardan birine girmeye bile cesaret edemedi. Gündüzlerin tamamını evin en üst katındaki tozlu, terk edilmiş bir odada geçirdi. Oda 1880'den sonrasına adanmış eski ıvır zıvırlar müzesi gibiydi. Beş

sene önce ölen Lady Hare çalışkan bir çerçöp toplayıcısı idi ve öldüğü zaman topladıklarının çoğu bu odaya depolanmıştı. Odadaki en garip nesne Dorothy'nin babasının on sekiz yaşında, ama saygıdeğer, uzun favorileriyle, "sıradan" bir bisikletin yanında çekingen bir tavırla durduğu sararmış bir fotoğraf mıydı (sene 1888 idi), yoksa "Şehir'de, Güney Afrika Ziyafeti'nde Cecil Rhodes'un dokunduğu Ekmek Parçası, Haziran 1897" etiketli küçük, sandalağacından bir kutu muydu, belli değildi. Odadaki yegane kitaplar Sir Thomas'ın çocuklarının okulda kazandığı tüyler ürpertici ödüllerdi... üç çocuğu vardı, en genci Dorothy ile aynı yaştaydı.

Hizmetkarların Dorothy'yi dışarı bırakmamak için emir aldıkları açıktı. Ama babasının on sterlinlik çeki gelmişti ve Dorothy bir miktar güçlükle Blyth'i çeki bozdurmaya ikna etti ve üçüncü gün dışarı çıkıp kendine birkaç parça giysi aldı; hazır dikilmiş tüvit ceket, ona uyacak bir etek ve bluz, bir şapka, desenli yapay ipekten çok ucuz bir elbise; aynı zamanda kabul edilebilir nitelikte kahverengi ayakkabılar, üç çift yün çorap, çirkin, ucuz, küçük bir el çantası ve uzaktan süet sanılabilecek bir çift gri, pamuklu eldiven. Bunlar sekiz sterlin on peni tuttu ve Dorothy daha fazlasını harcamaya cesaret edemedi. İç çamaşırı, gecelik ve mendile gelince, beklemek zorundaydılar. Hem, önemli olan görünen giysilerdi.

Sir Thomas ertesi gün geldi ve Dorothy'nin görüntüsünün yarattığı sürprizi hiç atlatamadı. Başına, heyhat! artık teslim olamadığı baştan çıkarmalarla musallat olacak allıklı, pudralı bir siren beklemişti; ve bu köylü, evde kalmış görünüşlü kız tüm hesaplarını altüst etmişti. Aklında uçuşan bazı belirsiz fikirler, örneğin ona bir manikürcü ya da belki bir bahisçinin sekreteri olarak iş bulmak gibi fikirler, aynı şekilde uçarak çıkıp gitti. Do-

rothy zaman zaman onu şaşkın, karides benzeri bakışlarla kendisini incelerken yakalıyordu. Böyle bir kızın nasıl olup da kaçmayı düşünebildiğini merak ettiği açıktı. Elbette Dorothy'nin ona *kaçmadığını* söylemesi pek işe yaramamıştı. Dorothy kendi hikayesini anlatmıştı ve adam cömertlikle, "Elbette, hayatım, elbette!" diye kabul etmişti, ve daha sonra her iki cümlesinden birinde ona inanmadığını belli etmişti.

Böylece, iki gün boyunca hiçbir şey yapılmadı. Dorothy yukarı kattaki odada yalnız yaşamaya devam etti ve Sir Thomas çoğu yemeğini kulüpte yedi ve akşamlar anlatılamaz belirsizlikte tartışmalarla geçti. Sir Thomas, Dorothy'ye iş bulmak için içtenlikle hevesliydi, ama her seferinde, birkaç dakika sonra neden bahsettiğini unutup gidiyordu. "Ee, hayatım," diye başlardı, "elbette senin için ne yapabileceğimi düşünüp durduğumu anlıyorsundur. Doğal olarak, amcan falan olduğum için... ne? Ne o? Amcan değil miyim? Hayır, sanırım değilim, vay be! Kuzen... işte bu; kuzen. Eh, şimdi, hayatım, kuzenin olduğuma göre... bak şimdi, ne diyordum?" Sonra, Dorothy konuyu ona hatırlattığında, şuna benzer bir öneri yapıyordu, "Eh, şimdi, örneğin, hayatım, yaşlı bir hanımın refakatçiliğini yapmaya ne dersin? Zavallı, yaşlı bir kız, bilirsin... siyah eldivenli ve artritli. Ölüp sana on bin papel ve papağanın bakımı sorumluluğunu bırakan. Ne, ne?" Ve konu fazla ileri gidemiyordu. Dorothy defalarca bir temizlikçi ya da ev hizmetkarı olmayı tercih edeceğini söyledi, ama Sir Thomas dinlemeyi bile reddetti. Fikir onda, normalde hatırlayamayacak kadar dağınık kafalı olduğu bir sınıf bilinci uyandırıyordu. "Ne!" diyordu. "Lanet bir hizmetçi mi? Senin terbiyene sahip bir kız, ha? Hayır, hayatım... hayır, hayır! *Öyle* bir şey yapamazsın, lanet olsun!"

Ama sonunda her şey şaşırtıcı bir kolaylıkla ayarlandı; her-

hangi bir şeyi ayarlama yeteneğine sahip olmayan Sir Thomas tarafından değil, aniden danışmayı hatırladığı avukatı tarafından. Adam, Dorothy'nin elbette bir öğretmen olarak iş bulabileceğini söyledi. Tüm işler arasında bulması en kolay iş buydu.

Sir Thomas bu öneriden pek memnun olmuş bir halde eve geldi. Ona son derece uygun gelmişti. (İçten içe Dorothy'nin bir öğretmenin sahip olması gereken yüze sahip olduğunu düşünüyordu.) Ama Dorothy duyduğunda bir an dehşet içinde donakaldı.

"Öğretmen mi!" dedi. "Ama imkansız yapamam! Eminim hiçbir okul bana iş vermeyecektir. Öğretebileceğim tek bir konu yok."

"Ne? O ne? Öğretemez misin? Ah, boş versene! Elbette öğretebilirsin! Neresi zor?"

"Ama yeterince bilgim yok! Kız İzcilere yemek pişirmeyi öğretmek dışında, kimseye hiçbir şey öğretmedim. Öğretmen olmak için bilgili olmak gerekir."

"Ah, saçmalık! Dünyadaki en kolay iş öğretmenliktir. İyi, kalın bir cetvel... parmak boğumlarına vuracaksın. Çocuklarına ABC'yi öğretecek terbiyeli bir genç kadın bulabildikleri için memnun olacaklar. İşte sana meslek, hayatım... öğretmenlik. Tam da sana göre biçilmiş kaftan."

Ve Dorothy öğretmen oldu. Görünmez avukat üç günden az zamanda tüm ayarlamaları yapmıştı. Öyle görünüyordu ki, Southbridge banliyösünde bir gündüzlü kız okulu yöneten Bayan Creevy adında bir kadın, asistana ihtiyaç duyuyordu ve Dorothy'ye iş vermeye gönüllüydü. Nasıl bu kadar çabuk halledildi, tamamen yabancı, üstelik de niteliksiz birini, dönem ortasında işe alan okul ne tür bir okuldu, Dorothy hayal edemiyordu. Elbette ikramiye adı altında beş sterlinlik bir rüşvetin el değiştir-

diğini bilmiyordu.

Böylece, dilenmek suçundan tutuklanmasından on gün sonra Dorothy, giysilerle dolu küçük bir sandık ve cüzdanında dört sterlin ile (Sir Thomas ona on sterlin hediye etmişti) Southbridge'deki Brough Yolu üzerinde, Ringwood Ev Akademisi'ne doğru yola koyuldu. Ne kadar kolay iş bulunduğunu ve sonra üç hafta önceki üzücü mücadelelerini düşündüğü zaman zıtlık onu hayretlere düşürüyordu. Paranın gücünü daha önce hiç anlamadığı gibi anlamasını sağlıyordu. Aslında, Bay Warburton'un en sevdiği deyişlerinden birini hatırlatıyordu ona. Bay Warburton, I Korintliler, on üçüncü bölümü alır, "merhamet" sözcüğünü gördüğünüz her yere onun yerine "para" yazarsanız, o bölüm öncekine göre on kat daha anlamlı olur, derdi.

2

Southbridge Londra'dan on-on iki mil uzakta, itici bir banliyö idi. Brough Yolu banliyönün ortasından, birbirinin tıpatıp aynısı, nezih görünümlü sokakların oluşturduğu bir labirentten geçiyordu. Dizi dizi yarı müstakil evler, taflan ve defne çitleri, yol kesişimlerinde hastalıklı çalılar arasında, Brezilya ormanlarındaymış gibi yolunuzu kaybedebilirdiniz. Yalnızca evlerin kendileri değil, isimleri de birbirinin aynıydı. Brough Yolu'na geldiğinizde, bahçe kapılarındaki isimleri okurken yarı hatırladığınız bir şiirin peşinizden geldiğini sanırdınız; ve şiiri hatırlamak için durduğunuz zaman, yalnızca Lycidas'ın ilk iki dizesi olduğunu fark ederdiniz.

Ringwood Evi karanlık görünüşlü, duvarı yandaki evle bitişik, üç katlı, sarı tuğladan bir binaydı. Alt kat penceleri perişan görünüşlü, tozlu defnelerle yoldan gizlenmişti. Defnelerin üzerinde, evin önünde altın rengi, solgun harflerle yazılmış bir tabela duruyordu:

KIZLAR İÇİN RINGWOOD EV AKADEMİSİ
5 ile 18 yaş arası
MÜZİK VE DANS ÖĞRETİLİR
Broşür için içeriye başvurunuz.

Bu tabelanın hemen yanında, binanın diğer yarısının önünde bir başka tabela vardı:

OĞLANLAR İÇİN CARSHALTON ÇİFTLİĞİ YÜKSEKOKULU
6 ile 16 yaş arası
Muhasebe, Ticari Aritmetik İhtisas Alanıdır.
Broşür için içeriye başvurunuz.

Bölge küçük özel okullarla doluydu; sırf Brough Yolu'nda dört tane vardı. Ringwood Evi'nin müdürü olan Bayan Creevy ile Carshalton Çiftliği'nin müdürü olan Bay Boulger, çıkarları hiçbir şekilde çatışmıyor olsalar da, savaş halindeydiler. Düşmanlığın sebebini kimse bilmiyordu, Bayan Creevy ile Bay Boulger bile; bu, iki okulun eski sahiplerinden miras aldıkları bir rekabetti. Sabahlan kahvaltıdan sonra kendi binalarının arka bahçelerinde, onları ayıran çok alçak duvarın kendilerine ait tarafında, birbirlerini görmezmiş gibi yaparak ve nefretle sıntarak ileri geri yürürlerdi.

Ringwood Evi'ni görünce Dorothy'nin yüreği büzüldü. Çok harika ya da çekici bir şey beklememişti, ama saat akşamın sekizi olmasına rağmen tek bir penceresi aydınlık olmayan bu kasvetli, asık suratlı evden farklı bir şey beklemişti. Kapıyı çaldı ve kapı Dorothy'nin hizmetkar sandığı, ama Bayan Creevy'nin kendisi çıkan uzun boylu, sıska görünüşlü bir kadın tarafından karanlık bir koridora açıldı. Kadın Dorothy'nin adını sormak dışında tek laf etmeden karanlık merdivenlerden alacakaranlık, ateşsiz bir oturma odasına yol gösterdi, sonra gaz lambasını iğne ucu kadar yakınca siyah bir piyano, doldurulmuş at kılı koltuklar ve duvarlarda birkaç sararmış, hayalet gibi fotoğraf görünür oldu.

Bayan Creevy kırklarında, ince, sert ve köşeli bir kadındı. Güçlü bir iradeye ve muhtemelen haşin bir mizaca işaret eden ani, kararlı hareketleri vardı. Üstü başı asla kirli ya da dağınık olmasa da, genel görünüşünde bir rengi atmışlık vardı, sanki bütün hayatı boyunca kötü ışık altında yaşamış gibi; ve asık suratlı, şekilsiz ağzının ifadesi, alt dudağının aşağı dönük olması onu bir kurbağaya benzetiyordu. Keskin, buyurgan bir sesle, kötü bir aksanla ve zaman zaman bayağı terimlerle konuşuyordu. Tek bir bakışta, ne istediğini bilen, onu bir makine gibi merhametsizce kavrayacak biri olduğunu anlayabiliyordunuz; tam olarak bir zorba değildi... bir şekilde görünüşünden, sizinle size zorbalık yapacak kadar ilgilenmediğini çıkartabilirdiniz... ama sizi kullanacak ve sonra yıpranmış bir bulaşık beziymişsiniz gibi vicdan azabı duymadan sizi bir kenara atabilecek biriydi.

Bayan Creevy selam sözcükleri ile zaman harcamadı. Dorothy'ye, bir davetten çok emir havasıyla bir sandalyeye oturmasını işaret etti ve sonra kendisi de elleriyle sıska kollarını kavrayarak oturdu.

"Sizinle iyi anlaşacağımızı umuyorum, Bayan Millborough," diye başladı delici, baskıcı bir sesle. (Dorothy Sir Thomas'ın bilge avukatının tavsiyesine uyarak Ellen Millborough adını korumuştu.) "Ve son iki yardımcım ile yaşadığım pis meseleleri sizinle yaşamayacağımı umarım. Bundan önce öğretmenlik deneyiminiz olmadığını söylemiştiniz, değil mi?"

"Bir okulda değil," dedi Dorothy. Başvuru mektubunda, "özel ders" deneyimi olduğu gibi küçük bir yalan söylemişti.

Bayan Creevy Dorothy'ye, okul öğretmenliğinin özel sırlarını vermesinin doğru olup olmayacağını düşünür, sonra vermemeye karar verir gibi baktı.

"Eh, göreceğiz," dedi. "Söylemeliyim ki," diye ekledi şikayet-

çi bir tavırla, "bugünlerde iyi ve çalışkan yardımcılar bulmak kolay değil. Onlara iyi maaş veriyorsunuz, iyi davranıyorsunuz ve karşılığında bir teşekkür bile alamıyorsunuz. Son yardımcım (yeni işten çıkardığım) Bayan Strong öğretmenlik konusunda hiç de o kadar kötü değildi; aslında, bir BA[16] idi, ve bir BA'dan daha iyi ne bulabilirsiniz, bilmiyorum. MA[17] olmadığı sürece, elbette. Siz BA ya da MA olamazsınız, değil mi, Bayan Millborough?"

"Hayır, ne yazık ki değilim," dedi Dorothy.

"Eh, yazık. İsminizden sonra birkaç harf olması broşürde çok daha şık dururdu. Eh! Belki de fark etmez. BA'nın ne anlama geldiğini velilerimiz arasında çok kişinin bildiğini sanmıyorum ve cahilliklerini göstermeye o kadar da hevesli değiller. Elbette Fransızca biliyorsunuzdur, değil mi?"

"Şey... Fransızca öğrenmiştim."

"Ah, tamam o zaman. Broşüre bunu yazabiliriz. Eh, şimdi, ne diyordum, Bayan Strong bir öğretmen olarak iş görürdü, ama *ahlaki taraf* dediğim konudaki fikirlerime pek ulaşamıyordu. Ringwood Evi'nde ahlaki taraf konusunda çok güçlüyüzdür. Çoğu ebeveyn için önemli olan budur, siz de göreceksiniz. Ve Bayan Strong'dan önceki, Bayan Brewer... eh, onda benim zayıf mizaç dediğim şey vardı. Zayıf bir mizacınız varsa kızlarla anlaşamazsınız. Sonunda, bir sabah küçük bir kız bir kutu kibrit ile gizlice masasına yaklaştı ve Bayan Brewer'ın eteğini tutuşturdu. Elbette bundan sonra onu tutamazdım. Aslında aynı akşam onu evden çıkarttım... ve referans da vermedim, size bu kadarını söyleyebilirim!"

"Yapan kızı attığınızı mı söylüyorsunuz?" dedi Dorothy şaşkınlık içinde.

16) Bachelor of Arts: Hümaniter bilimlerde lisans derecesi sahibi. (ÇN.)
17) Master of Arts: Hümaniter bilimlerde master sahibi. (ÇN.)

"Ne? *Kızı* mı? Mümkün değil! Kapıma kadar gelen ücretleri geri çevireceğimi düşünmüyorsunuz, değil mi? Bayan Brewer'ı attığımı söylüyorum, *kızı* değil. Kızların küstahlaşmasına izin veren öğretmenleri tutmanın bir faydası yoktur. Şu anda sınıfta yirmi bir öğrencimiz var ve onları hizada tutmak için güçlü bir kola ihtiyaç olduğunu göreceksiniz."

"Siz ders vermiyor musunuz?" dedi Dorothy.

"Ah, hayır!" dedi Bayan Creevy neredeyse horgörüyle. "*Ders vermekle* zaman harcayamayacak kadar çok işim var. Evin çekip çevrilmesi gerek, ayrıca çocukların yedisi öğle yemeğine kalıyor... şu anda yalnızca bir tane gündelikçim var. Dahası, ebeveynlerden ücretleri toplamak tüm zamanımı alıyor. Hem, önemli olan da ücretler, değil mi?"

"Evet. Sanırım öyle," dedi Dorothy.

"Eh, maaşınız konusunu halletsek iyi olacak," diye devam etti Bayan Creevy. "Dönem içinde size yemek ve yatağa ek olarak haftada on şilin vereceğim. Çamaşırlarınız için mutfaktaki bakırları kullanabilirsiniz, ayrıca her Cumartesi gecesi sıcak banyo için şofbeni açarım; ya da en azından çoğu Cumartesi gecesi. Şimdi içinde olduğumuz odayı kullanamazsınız, çünkü burası benim kabul odam, ve yatak odanızda gaz harcamanızı da istemiyorum. Ama dilediğiniz her zaman sabah odasını kullanabilirsiniz."

"Teşekkür ederim," dedi Dorothy.

"Eh, sanırım hepsi bu. Herhalde kendinizi yatmaya hazır hissediyorsunuzdur. Akşam yemeğinizi uzun süre önce yemişsinizdir, elbette, değil mi?"

Bunun, o gece Dorothy yiyecek alamayacak anlamına geldiği açıktı, bu yüzden, doğru olmasa da kızcağız evet yanıtını verdi ve sohbet sona erdi. Bayan Creevy hep böyleydi... sizinle gerek-

tiğinden bir saniye fazla konuşmazdı. Sohbetleri hep çok belirli, hep tam yerinde idi, öyle ki aslında sohbet bile sayılmazdı. Daha çok bir sohbetin iskeleti gibiydi; kötü yazılmış bir romanda, herkesin karakterine göre hep biraz fazla konuştuğu diyaloglar gibi. Ama gerçekten de, sözcüğün tam anlamı ile *konuşuyor* denemezdi, yalnızca kısa, şirret bir tavırla, ne söylenmesi gerekiyorsa söylüyor, sonra sizden elinden geldiğince çabuk kurtuluyordu. Sonra Dorothy'yi koridordan geçirip odasına götürdü; ve gaz lambasında bir meşe palamudundan daha büyük olmayan bir alev yakarak dar, beyaz örtülü bir yatak, dingildek bir gardırop, tek bir sandalye ve üzerinde soğuk, beyaz porselen bir leğen ve ibrik taşıyan sehpanın olduğu kuru bir yatak odasını gösterdi. Deniz kenarındaki pansiyonların yatak odalarına benziyordu burası, ama o odalara yuva havası ve saygınlık veren tek şeyden yoksundu... yatağın üzerindeki metin.

"Odanız burası," dedi Bayan Creevy; "ve umarım Bayan Strong'dan daha düzenli tutarsınız. Ve gecenin yarısı boyunca gaz lambası yakmaya falan da kalkmayın, lütfen, çünkü kapı altındaki ışığa bakarak ne zaman söndürdüğünüzü anlarım."

Bu vedadan sonra Dorothy'yi yalnız bıraktı. Oda kasvetli ve soğuktu; gerçekten de bütün evde nemli, soğuk bir his vardı, sanki içinde nadiren ateş yakılırmış gibi. Dorothy, en sıcak yerin orası olacağını hissederek hemen yatağa girdi. Giysilerini kaldırırken gardırobun üzerinde dokuz boş viski şişesi içeren karton bir kutu buldu... tahminen Bayan Strong'un *ahlaki tarafının* zayıflığının andaçları.

Sabah sekizde Dorothy aşağı kata indi ve Bayan Creevy'yi, kendisinin "sabah odası" dediği yerde, kahvaltısının başında buldu. Bu, mutfağın bitişiğindeki küçükçe bir odaydı ve hayatına bulaşıkhane olarak başlamıştı; ama Bayan Creevy lavaboyu ve

tencere tavaları mutfağa taşıyarak onu kolayca "sabah odasına" dönüştürmüştü. Kaba kumaştan bir örtüyle kaplı kahvaltı masası çok geniş ve ürkütücü ölçüde çıplaktı. Bayan Creevy'nin tarafında, üzerinde çok küçük bir çaydanlık ve iki fincan, köselemsi iki kızarmış yumurta ve bir marmelat kasesi bulunan bir tepsi duruyordu; ortada, Dorothy'nin uzansa erişebileceği bir yerde, bir tereyağlı ekmek tabağı vardı; ve tabağın yanında (ona güvenle teslim edilebilecek tek şeymiş gibi) içinde kurumuş ve topaklanmış bir şeyler olan yağ ve sirke şişeleri duruyordu.

"Günaydın, Bayan Millborough," dedi Bayan Creevy. "İlk gününüz olduğu için bu sabah önemli değil, ama bir dahaki sefere, kahvaltının hazırlanmasına yardım etmek üzere sizi burada istediğimi unutmayın."

"Çok üzgünüm," dedi Dorothy.

"Umarım kahvaltıda kızarmış yumurta seversiniz," diye devam etti Bayan Creevy.

Dorothy telaşla kızarmış yumurtayı çok sevdiği konusunda temin etti onu.

"Eh, bu iyi, çünkü siz de hep benim yediklerimi yiyeceksiniz. Umarım yedikleriniz konusunda benim *titiz* dediklerimden değilsinizdir. Bana göre," diye ekledi kadın, bıçağını ve çatalını alarak, "kızarmış yumurta yenmeden önce ince ince kesilince daha lezzetli olur."

İki yumurtayı ince ince kesti ve sonra öyle servis etti ki, Dorothy bir yumurtanın yalnızca üçte ikisini aldı. Dorothy yumurtalardan kendine düşenden yarım düzine lokma çıkarmayı başardı, sonra bir dilim tereyağlı ekmek aldığı zaman umutla marmelat kasesine doğru bakmaktan kendini alamadı. Ama Bayan Creevy zayıf sol kolunu... tam olarak marmelatın *çevresine* değil de, Dorothy'nin o tarafa bir saldırı düzenleyeceğinden şüphele-

nirmiş de korumak istermişçesine sol tarafına koymuştu. Dorothy cesaretini yitirdi ve o sabah marmelat yemedi... daha sonraki sabahlar da.

Bayan Creevy kahvaltı boyunca konuşmadı, ama sonunda dışarıdaki çakılların üzerindeki ayak sesleri ve dershanedeki ince sesler kızların gelmeye başladığını haber verdi. Kendileri için açık bırakılan bir yan kapıdan giriyorlardı. Bayan Creevy masadan kalktı ve kahvaltı gereçlerini çarparak tepsiye doldurmaya başladı. Bir şeyleri bir şeylere çarpmadan iş yapamayan kadınlardan biriydi; bir *poltergeist*[18] kadar başarılıydı bu konuda. Dorothy tepsiyi mutfağa taşıdı ve geri döndüğü zaman Bayan Creevy çekmece dolabından tanesi bir peniye satılan defterlerinden birini çıkarıp masanın üzerine açtı.

"Şuna bir bakın," dedi. "Sizin için kızların isimlerini yazdım. Bu akşama hepsini ezberlemiş olmanızı istiyorum." Başparmağını ıslatarak üç sayfa çevirdi. "Şimdi, buradaki üç listeyi görüyor musunuz?"

"Evet," dedi Dorothy.

"Eh, bu üç listeyi de ezberleyeceksiniz ve hangi kızların hangi listede olduğunu bileceksiniz. Çünkü tüm kızlara eşit muamele edileceğini düşünmenizi istemiyorum. Edilmeyecekler... hem de hiç. Farklı kızlar, farklı muamele... benim sistemim bu. Şimdi, bu ilk sayfadaki listeyi görüyor musunuz?"

"Evet," dedi Dorothy yine.

"Eh, bu listedeki kızların anne babaları benim *iyi ödeyenler* dediklerimden. Bundan neyi kastettiğimi anlıyor musunuz? Tam zamanında, nakit ödeyenler ve zaman zaman on şilin indirim için laf kalabalığı yapmayanlar. Bu listedeki kızların hiçbirine, *hiçbir* koşul altında vurmayacaksınız. Buradaki liste *vasat*

18) (Alm.) Kötü ruh. (YHN.)

ödeyenler. Onların anne babaları eninde sonunda ödüyor, ama gece gündüz başlarına ekşimezseniz paranızı alamazsınız. Küstahlaşırlarsa onlara vurabilirsiniz, ama anne babalarının görebileceği iz bırakmayın. Bana sorarsanız, çocuklara yapılabilecek en iyi şey kulaklarını bükmek. Bunu hiç denediniz mi?"

"Hayır," dedi Dorothy.

"Eh, her şeyden daha çok işe yaradığını anladım. Iz bırakmıyor ve çocuklar buna dayanamıyor. Şimdi, buradaki üç kişi *kötü* ödeyenler. Babaları şimdiden iki dönem geriden geliyor ve avukatımdan mektup göndermesini istemeyi düşünüyorum. Bunlara ne yaptığınız umurumda değil... eh, dava konusu olmadığı sürece, doğal olarak. Şimdi, sizi içeri götürüp kızlarla tanıştırayım mı? Şu defteri yanınızda getirseniz iyi olur ve hata olmasın diye gözünüzün önünden ayırmayın."

Dershaneye girdiler. Gri kağıt kaplı, genişçe bir odaydı, ama dışarıdaki defne çalıları pencereleri boğduğu için ve odaya doğrudan güneş ışığı girmediği için daha da gri görünüyordu. Boş şöminenin yanında bir öğretmen masası, bir düzine küçük, ikili öğrenci masası, ince bir karatahta ve şömine rafının üzerinde minyatür bir anıtmezara benzeyen siyah bir saat vardı; ama harita, resim, hatta Dorothy'nin görebildiği kadarıyla kitap yoktu. Odadaki süs denebilecek yegane nesneler, duvarlara raptiyelenmiş ve üstlerine kalıp harflerle yazı yazılmış iki siyah kağıttı. Kağıtlardan birinde, "Söz gümüşse sükut altındır," ve diğerinde, "Dakiklik prenslerin nezaketidir," yazılmıştı.

Yirmi bir kız masalarına oturmuştu bile. Yaklaşan ayak seslerini duyduklarında çok sessizleşmişlerdi ve Bayan Creevy içeri girerken, üstlerinde şahin süzülen keklik civcivleri gibi yerlerinde büzülür göründüler. Çoğunluğu donuk görünüşlü, uyuşuk, kötü ciltli çocuklardı ve burun tıkanıklığından kaynaklanan alık

ifadeler aralarında olağanüstü ölçüde yaygın görünüyordu. En büyükleri on beş yaşında gibiydi, en küçükleri bebeklikten yeni çıkmıştı. Okulun üniforması yoktu ve çocukların bir-ikisi hırpanilik sınırındaydı.

"Ayağa kalkın, kızlar," dedi Bayan Creevy, öğretmen masasına ulaştığında. "Sabah duası ile başlayacağız."

Kızlar ayağa kalktılar, ellerini önlerinde kavuşturdular ve gözlerini kapattılar. Duayı zayıf, ince seslerle bir ağızdan tekrarladılar. Bayan Creevy onlara önderlik ediyor, keskin bakışları dikkatlerini verdiklerinden emin olmak için çocukların üzerinde dolaşıyordu.

"Yüce ve Ebedi Babamız," dediler ince seslerle, "Sana yakarıyoruz, bugün çalışmalarımız Senin ilahi rehberliğinle şereflensin; okulumuza bak ve refaha kavuşmasını sağla, ki sayımız artsın ve çevreye iyi bir örnek olsun, Senin bildiğin bazı okullar gibi yüz karası olmasın, ey Tanrım. Sana yakarıyoruz, bizi çalışkan, dakik ve hanımefendi kıl, her açıdan Senin yolunda yürümeye layık olalım: İsa Mesih'in aşkına, Tanrımız, Amin."

Bu duayı Bayan Creevy yazmıştı. Kızlar bunu bitirdikten sonra İsa Duası'nı okudu ve sonra oturdu.

"Şimdi, kızlar," dedi Bayan Creevy, "bu yeni öğretmeniniz Bayan Millborough. Bildiğiniz gibi Bayan Strong aritmetik dersinin ortasında rahatsızlandıktan sonra aniden ayrılmak zorunda kaldı; ve size söylemeliyim, yeni öğretmen bulmak için bir hafta boyunca çok uğraştım. Bayan Millborough'yu almadan önce yetmiş üç başvuru inceledim ve nitelikleri yeterince yüksek olmadığı için hepsini reddettim. Bunu unutmayın ve ebeveynlerinize söyleyin, hepiniz... yetmiş üç başvuru! Eh, Bayan Millborough size Latince, Fransızca, tarih, coğrafya, matematik, İngiliz edebiyatı, kompozisyon, dilbilgisi, el yazısı ve serbest çizim

dersleri verecek; ve her zamanki gibi Perşembe öğleden sonra Bay Booth kimya dersi verecek. Şimdi, bu sabah programınızdaki ilk ders nedir?"

"Tarih, efendim," dedi bir iki ses.

"Pekala. Sanırım Bayan Millborough size birkaç tarih sorusu sorarak başlayacak. Bu yüzden elinizden geleni yapın, hepiniz, ve sizin için çektiğimiz onca zahmetin boşa gitmediğini gösterin. --Çaba gösterdikleri zaman oldukça zeki kızlar olduklarını göreceksiniz, Bayan Millborough."

"Eminim öyledirler," dedi Dorothy.

"Eh, o zaman ben gidiyorum. Terbiyeli olun, kızlar! Bayan Brewer'a yaptıklarınızı Bayan Millborough'nun üzerinde denemeye kalkmayın, çünkü sizi uyarıyorum, tahammül etmeyecek. Bu odadan gürültü duyarsam birilerinin başı belaya girecek."

Odada gezinen bakışları Dorothy'yi de içine aldı ve söz konusu "birilerinin" Dorothy olacağını ima etti. Sonra dershaneden çıktı.

Dorothy sınıfa döndü. Onlardan korkmuyordu... çocuklarla uğraşmaya onlardan korkmayacak kadar alışıktı, ama bir an endişe duydu. Dayatıcı olma hissinin (hangi öğretmen bir zaman hissetmemiştir?) yükü omuzlarına binmişti. Aniden aklına, daha önce pek farkında olmadığı bir şey geldi. Bu öğretmenlik işini, gerekli niteliklere sahip olmadan, pervasız bir yalanla almıştı. Şimdi öğretmesi beklenen konu tarihti ve çoğu "eğitimli" insan gibi Dorothy de tarih hakkında hemen hemen hiçbir şey bilmiyordu. Bu kızlar ondan daha fazla tarih biliyorsa ne kadar korkunç olacağını düşündü! Çekinerek konuştu:

"Bayan Strong'la tam olarak hangi dönemi işliyordunuz?"

Kimse yanıt vermedi. Dorothy yaşça büyük kızların, bir şeyler söylemenin güvenli olup olmayacağını sorar ve sonunda ken-

dilerini ortaya atmamaya karar verir gibi bakıştıklarını gördü.

"Pekala, nereye kadar geldiniz?" dedi Dorothy, belki de 'dönem' sözcüğünün çocuklara fazla geldiğini düşünerek.

Yine yanıt gelmedi.

"Eh, şimdi, kuşkusuz *bir şeyler* hatırlıyorsunuzdur. Bana son tarih dersinizde öğrendiğiniz kişilerin isimlerini söyleyin."

Daha fazla bakışmalar... ve sonra orta sırada oturan, kahverengi kazak ve etek giymiş, saçları iki sıkı kuyruk halinde toplanmış, çok sade, küçük bir kız emin olamayarak, "Eski Britanyalılar hakkındaydı," dedi. Bunun üzerine başka iki kız cesaret buldu ve aynı anda yanıt verdi. Biri "Kolomb," diğeri "Napolyon," dedi.

Bundan sonra, Dorothy bir şekilde önünü daha açık görmeye başladı. Onun korktuğu gibi rahatsız edecek ölçüde bilgili olmaktan çok, hemen hemen hiç tarih bilmiyormuş gibi görünüyorlardı. Bu keşiften sonra sahne korkusu kayboldu. Çocuklarla başka herhangi bir şey yapmadan önce bu çocukların, eğer biliyorlarsa, ne bildiklerini anlaması gerektiğini kavradı. Bu yüzden, günlük programı takip etmek yerine sabahın kalanını tüm sınıfı sırayla her konuda sorgulayarak geçirdi; tarihi bitirdiği zaman (tarih bilgilerinin dibine ulaşmak için beş dakika yetti) coğrafya, İngilizce dilbilgisi, Fransızca, aritmetiği denedi... öğrendikleri varsayılan her şeyi. Saat on ikide cehaletlerinin korkunç derinliğini, tam olarak keşfetmiş olmasa da, ölçmüştü.

Çünkü hiçbir şey bilmiyorlardı, kesinlikle hiçbir şey... tıpkı Dadaistler gibi, hiçbir şey, hiçbir şey, hiçbir şey. Çocukların bile bu kadar cahil olabilmesi hayret vericiydi. Sınıfta güneş mi dünyanın çevresinde dönüyor, dünya mı güneşin çevresinde, bilen yalnızca iki çocuk vardı ve teki bile Dorothy'ye V. George'dan önce kralın kim olduğunu, *Hamlet*'i kimin yazdığını ya da baya-

ğı kesrin ne olduğunu ya da Amerika'ya ulaşmak için hangi okyanusu, Atlantik'i mi, Pasifik'i mi aşmak gerektiğini söyleyemiyordu. Ve on beş yaşındaki büyük kızlar sekiz yaşındaki ufaklıklardan daha iyi değildi, yalnız, büyük olanlar en azından duraklamadan okuyabiliyorlardı ve düzgün el yazısı yazabiliyorlardı. Yaşça büyük bütün kızların hepsinin yapabildiği tek şey buydu... düzgün el yazısı yazabilmek. Bayan Creevy bunu sağlamıştı. Ve elbette, cehaletlerinin içinde, orada burada küçük, bağlantısız bilgi adacıklan vardı; örneğin ezbere bildikleri küçük "şiir parçalan", bir papağanın "Şirin Poll"u ezberlemesi gibi ezberledikleri anlaşılan "*Passez-moi le beurre, s'il vous plaît*"[19] ve "*Le fils du jardinier a perdu son chapeau*"[20] gibi birkaç Ollendorff Fransızca cümlesi gibi. Aritmetiğe gelince, diğer konulardan biraz daha iyiydi. Çoğu toplama ve çıkarma biliyordu, sınıfın yaklaşık yarısı çarpma konusunda bir fikre sahipti ve bölmeye kadar gelen üç-dört kişi vardı. Ama bilgilerinin nihai sınırı buydu; ötesinde, her yönde, mutlak, delinmez bir gece uzanıyordu.

Dahası, hiçbir şey bilmemek bir yana, sorgulanmaya o kadar az alışıktılar ki onlardan yanıt almak bile güçtü. Her ne biliyorlarsa, tamamen mekanik bir biçimde öğrendikleri açıktı ve kendileri adına düşünmeleri istendiği zaman donuk bir şaşkınlıkla, ağızlan açık bakakalıyorlardı. Yine de gönülsüz görünmüyorlardı ve "iyi" çocuklar olmaya karar verdikleri açıktı... yeni bir öğretmen geldiğinde çocuklar hep "iyi" olur; ve Dorothy direndikçe, çocuklar derece derece biraz daha az donuk oldu. Verdikleri yanıtlara bakarak Dorothy Bayan Strong'un sistemini anlamaya başladı.

Teorik olarak her zamanki okul konularının hepsini öğren-

19) (Fr.) "Tereyağını uzatır mısınız lütfen." (YHN.)
20) (Fr.) "Bahçıvanın oğlu şapkasını kaybetti." (YHN.)

miş olsalar da, ciddi olarak öğretilen yegane konular el yazısı ve aritmetikmiş gibi görünüyordu. Bayan Creevy özellikle el yazısına özen göstermişti. Ve buna ek olarak "kopyalamak" denen korkunç ve tekdüze bir işe epey zaman harcamışlardı... günde bir-iki saat kadar. "Kopyalamak", ders kitaplarından ya da karatahtadan bir şeyler kopya etmek anlamına geliyordu. Örneğin Bayan Strong tumturaklı küçük bir "makale" yazıyor (büyük kızların hepsinin defterinde tekrarlanan, "Bahar" başlıklı bir makale vardı ve şöyle başlıyordu; "Şimdi, Nisan genç bir kız gibi sıçrayarak her yere yayıldığında, kuşlar dallarda neşeyle ötüşürken ve goncalar patlayarak narin çiçeklere dururken,' vs, vs.) ve kızlar düzgün el yazıları ile makaleyi defterlerine kopyalıyorlardı; defterleri zaman zaman gören ebeveynler, kuşkusuz gerektiği gibi etkileniyorlardı. Dorothy kızlara öğretilen her şeyin aslında ebeveynlere yönelik olduğunu anlamaya başladı. "Kopyalamaların", el yazısı ısrarının, hazır Fransızca cümlelerin ezberlenmesinin sebebi buydu; etki yaratmak için ucuz ve kolay yollardı bunlar. Bu arada, sınıfın en tembelleri olan küçük kızlar pek az okuyup yazabiliyordu ve içlerinden biri (adı Mavis Williams'dı ve on bir yaşında, gözleri epey ayrık, kötücül görünüşlü bir çocuktu) sayı sayamıyordu bile. Bu çocuk, geçmiş bir buçuk dönem boyunca S harfleri çizmek dışında hiçbir şey yapmamış gibi görünüyordu. S harfleri ile dolu defterleri vardı... sayfa sayfa S harfi, tropik ormanlardaki mangrov kökleri gibi üst üste binmiş bir yığın S harfi.

Dorothy cehaletlerini yüzlerine vurarak çocukları üzmek istemedi, ama içten içe şaşkınlık ve dehşet içindeydi. Medeni dünyada bu türden okulların hâlâ var olduğunu bilmiyordu. Burânın tüm atmosferi o kadar eskide kalmıştı ki... Victoria dönemi romanlarında okuduğunuz kasvetli özel okulları o kadar çok ha-

tırlatıyordu ki! Sınıfın sahip olduğu birkaç ders kitabına gelince, kendinizi on dokuzuncu yüzyılın ortasına dönmüşsünüz gibi hissetmeden bakamıyordunuz bile. Her çocuğun bir kopyasına sahip olduğu yalnızca üç ders kitabı vardı. Biri bir şilinlik aritmetik kitabıydı, savaş öncesinden kalmıştı, ama oldukça işe yarardı. Diğeri *Yüz Sayfada İngiltere Tarihi* adında korkunç, küçük bir kitaptı... pürüzlü, kahverengi ciltli, pis, küçük boy bir kitap; ve ön sayfasında, üzerine İngiliz bayrağı örtülmüş bir savaş arabasına binmiş Boadicea'nın resmi vardı. Dorothy kitabı gelişigüzel açtı, 91. sayfaya geldi ve okudu:

Fransız Devrimi sona erdikten sonra, kendi kendini İmparator ilan eden Napolyon Bonapart hükümranlığını kurmaya çalıştı, ama kıta birliklerine karşı birkaç zafer kazansa da kısa süre sonra "ince, kırmızı hat"taki rakibinin onun hakkından gelebileceğini anladı. Waterloo Meydanı'nda 50000 Britanyalı 70000 Fransız ile karşı karşıya geldi... müttefiklerimiz Prusyalılar savaşa çok geç katıldı. Adamlarımız çınlayan Britanya tezahüratları eşliğinde yamaçtan aşağı saldırdı ve düşman bozguna uğrayarak kaçtı. Şimdi 1832 tarihli Büyük Reform Yasası'na geliyoruz, İngiliz özgürlüğüne özelliğini veren ve bizi daha az talihli uluslardan ayıran o hayırlı reformlara, vs. vs.

Kitap 1888 tarihliydi. Daha önce buna benzer tarih kitabı hiç görmemiş olan Dorothy onu dehşete yaklaşan bir duygu ile inceledi. Bir de 1863 tarihli, küçük, sıradışı bir "okuma kitabı" vardı. Daha çok Fenimore Cooper, Dr. Watts ve Lord Tennyson'dan parçalar içeriyordu ve sonunda, ağaç baskı resimlerle bezeli, gördüğü en tuhaf "Doğa Üzerine Notlar" vardı. Örneğin bir fil resminin altında şunlar yazıyordu: "Fil zeki bir hayvandır.

Palmiye ağaçlarının gölgesinde gününü gün eder ve altı attan daha güçlü olsa da küçük bir çocuk tarafından sürülmesine izin verir. Muz yer." Kitap aynı şekilde Balina, Zebra, Kirpi, Zürafa hakkında bilgiler veriyordu. Aynı zamanda öğretmen masasında, *Güzel Joe*'nun bir kopyası, *Uzak Topraklardan Görüntüler* adında harap bir kitap ve 1891 tarihli bir Fransızca deyimler kitabı vardı. Adı, *Paris Yolculuğunda İhtiyaç Duyacağınız Her Şey* idi ve verilen ilk cümle, "Bağcıklarımı bağla, ama çok sıkı olmasın," idi. Tüm odada tek bir atlas, tek bir coğrafya aleti takımı yoktu.

Saat on birde on dakikalık bir teneffüs vardı ve kızların bazıları küçük, donuk XOX oyunları oynadılar ya da kalem kutuları için kavga ettiler, ve ilk çekingenliklerini üzerinden atan birkaçı Dorothy'nin masasının çevresinde toplanıp onunla sohbet ettiler. Ona Bayan Strong ve ders verme yöntemleri, defterlerini lekeledikleri zaman kadının nasıl kulaklarını büktüğü hakkında daha fazlasını anlattılar. Görünüşe göre Bayan Strong çok katı bir öğretmendi, ama haftada iki kez "rahatsızlanıyordu". Ve rahatsızlandığı zaman küçük, kahverengi bir şişeden ilaç içiyordu ve içtikten sonra bir süre oldukça neşeli oluyor, onlara Kanada'daki erkek kardeşinden bahsediyordu. Ama son gününde (aritmetik dersi sırasında çok kötü rahatsızlandığı gün) ilaç onu daha da kötü yapmıştı, çünkü içer içmez şarkı söylemeye başlamış ve bir masanın üzerine yığılmıştı. Bayan Creevy'nin onu dershaneden dışarı taşıması gerekmişti.

Teneffüsten sonra kırk beş dakikalık bir ders daha oldu ve sonra sabah dersleri sona erdi. Dorothy soğuk ama havasız odada geçirdiği üç saatten sonra kendini yorgun hissediyordu ve her tarafı tutulmuştu. Bir nefes taze hava için dışarı çıkmak isterdi, ama Bayan Creevy daha önceden gelip öğle yemeğinin hazırlan-

masına yardım etmesi gerektiğini söylemişti. Okulun yakınında oturan kızlar genellikle öğle yemeği için evlerine gidiyordu, ama günde on peniye, "sabah odası"nda yemek yiyen yedi kız vardı. Huzursuz bir öğündü ve neredeyse tamamen sessizlik içinde geçiyordu, çünkü kızlar Bayan Creevy'nin yanında konuşmaya korkuyordu. Yemek koyun boynu yahnisiydi ve Bayan Creevy etli kısımları "iyi ödeyenlere", yağlı kısımları "vasat ödeyenlere" vermeye olağanüstü özen gösterdi. Üç "kötü ödeyene" gelince, onlar utanç içinde dershanede, kesekağıtlarında getirdikleri yemekleri yediler.

Saat ikide dersler yine başladı. Yalnızca bir sabah ders vermesine rağmen Dorothy içten içe istemeyerek, korkarak işinin başına döndü. Hayatın nasıl olacağını anlamaya başlamıştı, gün be gün, hafta hafta, o güneşsiz odada, gönülsüz veletlerin beyinlerine bilgi kırıntıları sokmaya çalışmakla geçecek bir ömür. Ama kızları toplayıp yoklama yaptıktan sonra içlerinden biri, fare tüyü renginde saçları olan, Laura Firth adında zayıf bir çocuk, masasına yaklaştı ve "hepimizden" diyerek, kahverengiye dönmüş sarı krizantemlerden oluşan acınası bir demet sundu. Kızlar Dorothy'den hoşlanmıştı ve aralarında dört peni toplayarak ona bir demet çiçek almışlardı.

Çirkin çiçekleri alırken Dorothy'nin yüreğinde bir şeyler kıpırdandı. Çocukların kansız yüzlerine, perişan giysilerine daha öncekinden daha fazla görerek baktı ve aniden sabahleyin onlara kayıtsızlık, hatta hoşlanmazlık ile baktığı için kendinden utandı. Şimdi derin bir merhamet içini doldurmuştu. Zavallı çocuklar, zavallı çocuklar! Gelişmeleri nasıl engellenmiş, nasıl kötü muamele görmüşlerdi! Ve her şeyin içinde, sahip oldukları birkaç peniyi öğretmenleri için harcamalarını sağlayan çocuksu iyiliklerini korumuşlardı.

Dorothy o andan sonra işi hakkında kendini çok daha farklı hissetmeye başladı. Yüreğinde bir sadakat ve sevgi hissi doğmuştu. Bu okul *onun* okuluydu; onun için çalışacak, ondan gurur duyacak, bu esaret mekanını insani, saygın bir mekana dönüştürmek için her tür çabayı gösterecekti. O kadar deneyimsizdi, işi için o kadar uygunsuzdu ki, başka birine eğitim vermeye başlamadan önce kendini eğitmesi gerekiyordu. Yine de, elinden gelenin en iyisini yapacaktı; bu çocukları içinde tutuldukları korkunç karanlıktan kurtarmak için, gönüllülük ve enerji neyi başarabiliyorsa, yapacaktı.

3

Takip eden birkaç hafta boyunca iki şey Dorothy'yi başka her şeyi dışlayacak kadar meşgul etti. Biri, sınıfını düzene sokmak; diğeri, Bayan Creevy ile anlaşmaya varmak.

İki iş arasında ikincisi çok daha zordu. Bayan Creevy'nin evi, içinde yaşamak için hayal edilebileceğinden çok daha kötü bir evdi. Her zaman soğuktu, çatıdan bodruma tek bir rahat sandalye yoktu ve yemek iğrençti. Öğretmenlik işi göründüğünden daha zordur ve bir öğretmenin çalışmayı sürdürmek için iyi yemeye ihtiyacı vardır. Tatsız koyun yahnileri, siyah gözlerle dolu ıslak haşlanmış patatesler, sulu pirinçli pudingler, ekmek, tereyağ ve açık çay ile beslenerek çalışmak moral bozucuydu... ve bunlardan da asla yeteri kadar olmuyordu. Kendi yiyeceğinden kısmaktan bile zevk alacak kadar katı biri olan Bayan Creevy, Dorothy'nin yediği yemekleri yiyordu, ama her zaman aslan payını alıyordu. Her sabah iki kızarmış yumurta dilimleniyor, eşit olmayan bir biçimde paylaştırılıyordu ve marmelat kasesi her zaman yasak kalıyordu. Dönem ilerledikçe Dorothy daha da aç hissetmeye başladı kendini. Haftada iki akşam, dışarı çıkmayı başardığında, gittikçe azalan para stokunu sade çikolata tabletleri satın almak için kullanıyor, bunları büyük bir gizlilik içinde yiyordu... çünkü Bayan Creevy Dorothy'yi bilinçli olarak aç bı-

rakıyor olsa da, kendine yiyecek satın aldığını duysa çok fena alınırdı.

Dorothy'nin konumu hakkındaki en kötü şey, mahremiyeti olmaması ve kendine zaman ayıramamasıydı. O gün için okul sona erdiğinde tek sığınağı "sabah odası"ydı ve orada daima Bayan Creevy'nin gözü altındaydı. Bayan Creevy'nin en öne çıkan fikri, Dorothy'nin on dakika için bile rahat bırakılmaması gerektiği idi. Dorothy'nin, daima göz altında tutulması gereken tembel biri olduğuna inanıyordu ya da inanıyormuş gibi yapıyordu. Ve bu yüzden daima, "Ee, Bayan Millborough, bu akşam yapacak pek bir şeyiniz yokmuş gibi görünüyor, değil mi? Kontrol edilmesi gereken defterler yok mu? Ya da, neden gidip iğnenizi almıyor ve biraz dikiş dikmiyorsunuz? *Ben* olsam sizin gibi sandalyemde hiçbir şey yapmadan oturamazdım!" diyordu. Durmaksızın Dorothy için yapacak ev işleri buluyor, hatta kızların okula gelmediği Cumartesi sabahı dershanede yerleri sildiriyordu; ama bu tamamen kötü niyetinden kaynaklanıyordu, çünkü Dorothy'nin işi doğru düzgün yaptığına inanmıyor, ondan sonra bir kez de kendisi siliyordu. Bir akşam Dorothy halk kütüphanesinden bir kitap götürme akılsızlığını gösterdi. "Ee, yani, Bayan Millborough! Kitap *okumaya* zamanınız olduğunu sanmıyordum!" dedi Bayan Creevy acı acı. Kendisi hayatı boyunca tek kitap okumamıştı ve bundan gurur duyuyordu.

Dahası, Dorothy gözünün önünde olmasa bile Bayan Creevy her zaman varlığının hissedilmesi için yollar buluyordu. Durmaksızın dershanenin çevresinde dolanıyordu, öyle ki Dorothy işine karışılmayacağından asla emin olamıyordu; kadın, çok fazla gürültü olduğunu düşündüğünde süpürge sapıyla aniden duvara vuruyor, çocukların yerlerinde sıçrayarak işlerini unutmalarına sebep oluyordu. Bütün gün huzursuzca, gürültülü bir bi-

çimde hareket halindeydi. Yemek pişirmiyorsa süpürgesi ve faraşını çarpa çarpa dolaşıyor, ya da temizlikçi kadını taciz ediyor, ya da Dorothy ya da çocukları bir yaramazlık peşinde yakalamayı umarak dershaneye dalıyor, ya da "biraz bahçıvanlık yapıyordu"... yani bir bahçe makası ile arka bahçedeki çakılların ortasında büyüyen mutsuz, küçük çalıları doğruyordu. Dorothy haftada iki akşam özgürdü ve o zamanlar Bayan Creevy, kendisinin "kızların peşinden gitmek" adını verdiği akınlara çıkıyordu; yani veli adayları ile görüşüyordu. Dorothy bu akşamları genelde halk kütüphanesinde geçiriyordu, çünkü Bayan Creevy kendisi evde değilken, kömür ve gazdan tasarruf etmek için Dorothy'nin de evden uzak durmasını bekliyordu. Diğer akşamlarda Bayan Creevy ebeveynlere alacak mektupları yazmak, ya da yerel gazetenin editörüne, bir düzine ilanın ücreti üzerinde pazarlık eden mektuplar yazmak, ya da defterlerinin gerektiği gibi düzeltilip düzeltilmediğini görmek için kızların masalarını karıştırmak ya da "biraz dikiş dikmek" gibi işlerle meşgul oluyordu. Beş dakika işi olmasa, iş kutusunu çıkarıp "biraz dikiş dikiyordu" ...genellikle, sert beyaz ketenden sayısız iç çamaşırını yeniden dikiyordu. Hayal edilebilecek en soğuk görünümlü giysilerdi bunlar; üstlerinde, hiçbir rahibe başlığının ya da münzevinin kıl gömleğinin sahip olamayacağı donuk, korkunç iffet imgesini taşıyorlardı. Onları görünce merhum Bay Creevy'yi merak etmeye başlıyor, hatta hiç var olmuş mu, merak ediyordunuz.

Bayan Creevy'nin yaşam tarzına dışarıdan bakıldığı zaman, hiçbir *zevki* olmadığını düşünebilirdiniz. Sıradan insanların kendilerini eğlendirmek için yaptıkları hiçbir şeyi yapmıyordu... hiç sinemaya gitmiyor, asla bir kitap karıştırmıyor, hiç tatlı yemiyor, hatta özel bir yemek pişirmiyor, güzel kıyafetlere bürünmüyordu. Sosyal yaşamın onun için hiç anlamı yoktu. Hiç dostu yok-

tu, muhtemelen dostluk gibi bir kavramı hayal etme yeteneğine sahip değildi ve iş dışında kimseyle konuşmuyordu. Dini inançlara dair en ufak işaret göstermiyordu. Dindarlığı ile ebeveynleri etkilemek için her Pazar Baptist Şapeli'ne gidiyor olsa da, dine karşı tavrı, din adamları sınıfının "yalnızca paranızın peşinde" olduğu fikrine dayalı bir din adamı karşıtlığı idi. Tamamen neşesiz, tamamen varoluşunun donukluğuna gömülmüş bir yaratık gibi görünüyordu. Ama gerçekte öyle değildi. Keskin ve bitmek tükenmek bilmez bir zevk aldığı çok şey vardı.

Örneğin, para hırsı vardı. Hayatındaki öne çıkan ilgi alanı buydu. İki tür hırslı insan vardır... elinden gelse sizi yıkıma götürecek türden, ama iki peniye dönüp bakmaya tenezzül etmeyen cesur, açgözlü tip; bir de, para *yapacak* girişimci ruhuna sahip olmayan, ama deyiş yerindeyse, bir pislik yığınından çeyrek peniyi dişleri ile alacak küçük pinti. Bayan Creevy ikinci tipe giriyordu. Aralıksız görüşmeler ve küstah blöflerle okuluna yirmi bir öğrenci bulmayı başarmıştı, ama bundan ötesine geçememişti, çünkü gerekli gereçlere para harcamayacak, yardımcısına doğru düzgün maaş ödemeyecek kadar cimriydi. Kızların ödediği ya da ödemediği ücret, dönem başına beş yüz şilin ve bazı ekstralardı; bu yüzden, Bayan Creevy yardımcısını açlıktan öldürse de, köle gibi çalıştırsa da, senede yüz elli sterlinden fazla kâr yapması imkansızdı. Ama o bundan memnundu. Onun için bir sterlin kazanmaktansa altı peni tasarruf yapmak daha önemliydi. Dorothy'nin yemeğinden bir patates daha kısabildiği, ders kitaplarının düzinesini yarım peni daha ucuza elde edebildiği, "iyi ödeyenlerin" faturalarına fazladan on şilin daha ekleyebildiği sürece kendi tarzında mutlu oluyordu.

Ve yine, saf, amaçsız bir kötülük duygusu ile, hiç sıkılmadığı bir hobisini sürdürüyordu... bundan kazanılacak bir şey ol-

madığı zaman bile küçük nispet eylemleri yaparak. Birine kötülük yaptığı zaman bir tür tinsel orgazm yaşayan türden biriydi. Yan komşusu Bay Boulger ile düşmanlığı (aslında tek taraflı bir meseleydi, çünkü zavallı Bay Boulger Bayan Creevy'nin sıkletinde değildi) acımasızca, hiçbir şey kazanılmadan ve kazandırılmadan sürüyordu. Bayan Creevy Bay Boulger'a karşı puan kazanmaktan öyle keyif alıyordu ki, zaman zaman bunun için para harcamaya bile razıydı. Bir sene önce Bay Boulger ev sahibine yazmış (ikisi de durmaksızın ev sahibine mektuplar yazıyor, diğerinin davranışlarından şikayet ediyordu), Bayan Creevy'nin mutfak bacasının arka pencerelerine tüttüğünü söylemiş, Bayan Creevy bacayı lütfen altmış santim yükseltebilir mi, diye sormuştu. Ev sahibinin mektubunu aldığı gün Bayan Creevy duvarcıları çağırdı ve bacasını altmış santim alçalttırdı. Bu ona otuz şiline maloldu, ama değerdi. Bundan sonra geceleyin bahçe duvarının üzerinden karşı tarafa bir şeyler atmaya dayalı bir gerilla savaşı başladı ve Bayan Creevy sonunda Bay Boulger'ın lale tarhına bir kova dolusu ıslak kül boşaltarak savaşı kazandı. Tesadüf eseri, Dorothy'nin gelişinden kısa süre sonra Bayan Creevy harika ve kansız bir zafer kazandı. Bay Boulger'ın erik ağacının köklerinin kendi bahçesine uzandığını fark ettiği zaman, hemen üstlerine bir teneke dolusu bitki zehri boşalttı ve ağacı öldürdü. Bu olağanüstüydü, çünkü Dorothy Bayan Creevy'nin kahkaha attığını yalnızca o zaman görebildi.

Ama ilk zamanlarda Dorothy, Bayan Creevy ile kötü niteliklerine dikkat edemeyecek kadar meşguldü. Bayan Creevy'nin korkunç bir kadın olduğunu, kendisinin köle konumunda olduğunu açıkça görebiliyordu; ama bu onu fazla rahatsız etmiyordu. İşi fazla meşgul ediciydi, çok önemliydi. Onunla karşılaştırıldığı zaman kendi rahatı, hatta geleceği önemli gelmiyordu.

Sınıfını bir düzene sokması iki günden fazla sürmedi. Merak uyandırıcıydı, ama öğretmenlik deneyimi olmasa da, nasıl öğretmenlik yapacağı konusunda teorileri olmasa da, ilk günden itibaren, içgüdü eseriymiş gibi, kendini düzenlemeler, planlar, yenilikler yaparken buldu. Yapılması gereken o kadar çok şey vardı ki! Görünüşe göre ilk şey tüyler ürpertici "kopyalama" işinden kurtulmaktı; ve Dorothy'nin ikinci gününden sonra, Bayan Creevy'nin birkaç kez burnunu çekmesine rağmen, sınıfta daha fazla "kopyalama" yapılmadı. El yazısı dersleri de kısaldı. Dorothy büyük kızlarda el yazısı derslerini tamamen kaldırmak isterdi (on beş yaşında kızların harf kalıpları ile zaman harcaması saçma geliyordu), ama Bayan Creevy dinlemek bile istemedi. El yazısı derslerine neredeyse batıl inançlı bir değer veriyor gibiydi. Ve elbette bir sonraki iş, itici *Yüz Sayfada Tarih* ile saçma küçük "okuma kitapları"ndan kurtulmaktı. Bayan Creevy'den çocuklar için yeni kitaplar satın almasını istemek faydasızdan da beter olurdu, bu yüzden Dorothy ilk Cumartesi akşamı Londra'ya gitmek için izin istedi; izin istemeye istemeye verildi; ve kıymetli dört sterlin on şilininden iki sterlin üç şilinini ucuz, ikinci el, okul çocukları için basılmış Shakespeare kitapları, büyük bir ikinci el atlas, küçük çocuklar için Hans Andersen'in bazı kitapları, bir takım coğrafya aleti için, iki sterlinini de oyun hamuru için harcadı. Bunlar ve halk kütüphanesinden aldığı tarih kitapları ile, bir başlangıç yapabileceğini hissediyordu.

Dorothy, çocukların en çok ihtiyacı olan ve hiç sahip olmadıkları şeyin bireysel ilgi olduğunu ilk bakışta görmüştü. Bu yüzden onları üç ayrı sınıfa bölerek başladı ve işleri öyle ayarladı ki, kendisi bir grupla bir şeyin "üzerinden geçerken" diğer iki grup kendi başlarına çalışabiliyordu. Başta zordu, özellikle de kendi hallerine bırakılır bırakılmaz dikkatleri dağılan, bu yüz-

den asla gözlerinizi üstlerinden ayıramadığınız küçük kızlarla zor oluyordu. Ama ilk birkaç hafta hepsi ne kadar harika, nasıl beklenmedik bir biçimde geliştiler! Çoğunluğu gerçekten aptal değildi, yalnızca tekdüze, anlamsız, mekanik derslerle sersemlemiştiler. Belki bir hafta boyunca hiçbir şey öğrenmemeye devam ettiler; ve sonra, aniden, küçük çarpık zihinleri açıldı ve üstlerindeki silindir çekildiğinde yeniden dikilen papatyalar gibi doğruldular.

Dorothy çabucak ve kolaylıkla kendileri adına düşünmeyi öğretti onlara. Dallarda ötüşen kuşlar ve tomurcuklarından patlayan çiçekler üzerine saçmalıklar kopyalamak yerine, kendi kafalarından makaleler yazdırdı. Zihinlerindeki aritmetiğin temellerine saldırdı ve küçük kızlara çarpım öğretmeye başladı, daha büyük kızları uzun, kesirli bölmelere başlattı; hatta üçünü öyle bir noktaya getirdi ki, ondalık kesirlere başlamaktan söz edilmeye başlandı. "*Passez-moi le beurre, s'il vous plaît*" ve "*Le fils du jardinier a perdu son chapeau*" yerine, Fransızca dilbilgisinin temellerini öğretti. Sınıfta dünyanın neye benzediğini bilen tek kız olmadığını anlayınca (ama çoğu Ekvador'un başkentinin Quito olduğunu biliyordu), oyun hamuru ile, kontrplak ahşap üzerine, atlastan ölçekli olarak kopyalayarak geniş bir Avrupa kabartma haritası yaptırmaya başladı. Çocuklar harita yapmaya bayıldılar; hep ona devam etmek için yaygara yapıyorlardı. Dorothy en küçük altı kız ve S harfi uzmanı Mavis Williams dışındaki bütün kızlara *Macbeth* okutmaya başladı. Aralarında tek bir çocuk bile daha önce, belki *Kızların Kendi Gazetesi* dışında gönüllü olarak bir şey okumamıştı; ama cümle çözümleme ve analiz etme dersleri ile korkunç hale getirilmediği sürece bütün çocukların yaptığı gibi, Shakespeare'den çok hoşlandılar.

Onlara öğretmesi en zor konu tarihti. Dorothy o zamana ka-

dar, fakir evlerden gelen çocukların tarihin ne demek olduğu konusunda bir fikir sahibi olmalarının bile ne kadar zor olduğunu hiç fark etmemişti. Ne kadar eğitimsiz olsa da üst sınıftan gelen herkes tarih hakkında bir fikirle büyür; Romalı bir subayı, bir Ortaçağ şövalyesini, on sekizinci yüzyıl asilini gözlerinin önüne getirebilir; İlkçağ, Ortaçağ, Rönesans, Sanayi Devrimi terimleri, aklında, karmaşık olsa da bir anlam uyandırır. Ama bu çocuklar kitapsız evlerden ve geçmişin şu an için bir anlamı olduğu fikrine gülecek ebeveynlerden geliyordu. Robin Hood'u hiç duymamışlar, hiç doktorculuk oynamamışlar, İngiliz kiliselerini kimin inşa ettiğini, peninin üzerindeki Fid. Def. yazısının ne anlama geldiğini hiç merak etmemişlerdi. İstisnasız hepsinin bildiği yalnızca iki tarihi kişilik vardı ve bunlar da Kolomb ve Napolyon'du. Tanrı bilir neden... belki Kolomb ve Napolyon gazetelere diğer tarihi kişiliklerden daha sık girdiği için. Bu kişilikler çocukların zihinlerinde aralarında hiçbir fark olmamacasına büyümüş, öyle ki geçmişe dair bütün manzarayı kapatmışlardı. Motorlu arabaların ne zaman icat edildiği sorulduğu zaman, on yaşında bir çocuk kararsızca, "Bin sene önce, Kolomb tarafından," diye tahmin yürüttü.

Dorothy, büyük kızlardan bazılarının *Yüz Sayfada Tarih*'in üzerinden, Boadicea'dan Jubilee'ye, dört kez geçtiklerini ve her sözcüğünü unuttuklarını keşfetti. Bu çok da önemli değildi, çünkü çoğu zaten yalandı. Dersi en baştan, Jül Sezar'ın istilasından başlayarak anlatmaya başladı, önceleri halk kütüphanesinden tarih kitapları alıp yüksek sesle çocuklara okumayı denedi; ama bu yöntem başarısız oldu, çünkü çocuklar kendilerine kısa sözcüklerle açıklanmayan hiçbir şeyi anlamıyorlardı. Bu yüzden Dorothy kendi sözcükleri ve kendi yetersiz bilgisi ile elinden geleni yaptı, okuduklarından bir tür özet çıkararak onlara aktardı;

bunca süre küçük, donuk zihinlerine geçmişe dair bir tür resim, daha da zor olanı, tarihe biraz ilgi sokmaya çalıştı. Ama bir gün aklına parlak bir fikir geldi. Bir döşemeci dükkanından bir rulo ucuz, düz duvar kağıdı aldı ve çocuklara bir tarih çizelgesi yaptırmaya başladı. Kağıt rulosuna yüzyılları ve seneleri işaretlediler, resimli gazetelerden kestikleri resimleri uygun yerlere yapıştırdılar... zırh içinde şövalyeler, İspanyol kalyonları, matbaa makineleri, trenler. Duvara raptiyelendiği zaman, kesilen resimler arttıkça çizelge İngiliz tarihinin bir tür panoramasını temsil etmeye başladı. Çocuklar çizelgeyi kabartma haritadan daha çok sevdiler. Dorothy, bir şey öğrenmek değil de bir şey *yapmak* söz konusu olduğunda hep daha fazla zeka gösterdiklerini gördü. Hatta Dorothy Bayan Creevy'yi kağıt hamuru hazırlanmasına izin vermesi konusunda ikna edebilirse (kova kova su gerektiren pis bir işti), kağıt hamuru ile dünyanın bir yirmiye bir yirmi haritasının yapılmasından bahsedilmeye başlandı.

Bayan Creevy Dorothy'nin yeniliklerini kıskançlıkla izliyordu, ama başta işine karışmadı. Belli etmiyordu elbette, ama içten içe çalışmaya gönüllü bir yardımcı bulduğu için şaşırıyor ve seviniyordu. Dorothy'nin çocukların ders kitapları için kendi parasını harcadığını görünce bu ona, başarılı bir dolandırıcılığın vereceği keyifli duyguyu verdi. Ama Dorothy'nin yaptığı her şeye burun kıvırıp homurdandı, ve kızların defterlerinin "kusursuzca düzeltilmesi" dediği şey üzerinde epey zaman harcadı. Ama düzeltme sistemi, okul müfredatındaki başka her şey gibi, ebeveynler düşünülerek ayarlandı. Çocuklar defterlerini anne babalarının incelemesi için düzenli olarak eve götürüyorlardı ve Bayan Creevy içlerine kötüleyici bir şey yazılmasına asla izin vermezdi. Hiçbir şeye "kötü" yazılmayacak, üzeri çizilmeyecek, altına kalın çizgiler çekilmeyecekti; bunun yerine Dorothy ak-

şamları defterleri kırmızı mürekkeple, Bayan Creevy'nin dikte ettirdiği övücü yorumlarla süslüyordu. Bayan Creevy'nin favorileri "Övgüye değer bir performans" ve "Mükemmel! Büyük adımlar atıyorsun. Devam et!" idi. Görünüşe bakılırsa okuldaki tüm çocuklar durmaksızın "büyük adımlar atıyordu" ama hangi yöne gittikleri belirtilmiyordu. Ama anne babalar bu tür şeyleri hemen hemen sınırsızca yutmaya razıydılar.

Elbette Dorothy'nin kızlarla sorun yaşadığı oluyordu. Hepsinin farklı yaşlarda olması onlarla uğraşmayı güçleştiriyordu, onu sevseler de ve başta ona karşı "iyi" olsalar da, devamlı "iyi" olsalar çocuk sayılmazlardı zaten bazen tembelleşiyorlar, bazen okul çocuklarının en fena alışkanlığına teslim oluyorlardı... kıkırdamaya. İlk birkaç gün Dorothy Mavis Williams'dan epey çekti. Kız, herhangi bir on bir yaşında çocuktan beklenmeyecek kadar aptaldı. Dorothy ona hiçbir şey yaptıramıyordu. Ona S harfleri dışında herhangi bir şey yaptırmak için ilk teşebbüsünde, kızın aralıklı gözlerine hiç de insanca olmayan bir boşluk geldi. Ama bazen konuşma krizlerine yakalanıyor, son derece şaşırtıcı ve yanıtlanamaz sorular soruyordu. Örneğin "okuma kitabı"nı açıyor, resimlerden birini buluyor ("zeki fil" örneğin) ve Dorothy'ye soruyordu:

"Affedersiniz efendim, bu şey ne ki?" (Sözcüklerini tuhaf bir şekilde telaffuz ediyordu.)

"O bir fil, Mavis."

"Fil ne ki?"

"Fil bir tür vahşi hayvandır."

"Hayvan ne ki?"

"Şey... köpek hayvandır."

"Köpek ne ki?"

Ve bu şekilde devam ediyordu. Dördüncü sabahın yarısında

Mavis elini kaldırdı ve Dorothy'nin dikkatini çekmesi gereken kurnaz bir nezaketle konuştu:

"Affedersiniz efendim, bana izin verir misiniz?"

"Olur," dedi Dorothy.

Büyük kızlardan biri elini kaldırdı, kızardı ve konuşamayacak kadar utanmış gibi elini indirdi. Dorothy'nin sorusu üzerine çekinerek:

"Affedersiniz efendim, Bayan Strong Mavis'i tuvalete yalnız göndermezdi. Kendini içeri kilitliyor ve dışarı çıkmıyor, sonra da Bayan Creevy kızıyor, efendim."

Dorothy bir haberci yolladı, ama çok geçti. Mavis saat on ikiye kadar *in latebra pudenda*[21] kaldı. Daha sonra, Bayan Creevy Dorothy'ye gizlice, Mavis'in doğuştan idiot olduğunu açıkladı... ya da kendi deyişiyle, kızın "aklı yerinde değildi." Ona bir şey öğretmek tamamen imkansızdı. Elbette Bayan Creevy bunu Mavis'in ebeveynlerine "belli etmiyordu." Onlar kızlarının yalnızca biraz "geri" olduğuna inanıyorlardı ve okul ücretlerini düzenli olarak ödüyorlardı. Mavis'le başa çıkmak oldukça kolaydı. Ona bir defter ve kalem veriyordunuz ve resim çizmesini, sessiz durmasını söylüyordunuz. Ama alışkanlıklarına bağlı bir çocuk olan Mavis, S harfleri dışında hiçbir şey çizmiyordu... S harflerinden diziler içinde, dili dışarıda, saatlerce sessiz ve görünüşte mutlu kalıyordu.

Ama bu küçük güçlüklere rağmen o ilk birkaç hafta her şey ne kadar iyi gitti! Ne kadar uğursuzca iyi! Kasım'ın 10'unda, kömür fiyatları üzerine epey homurdandıktan sonra Bayan Creevy dershanede ateş yakılmasına izin vermeye başladı. Oda ısındığında çocukların zekası fark edilir derecede parladı. Ve bazen, şöminede ateş çıtırdarken ve Bayan Creevy evden uzaktayken,

21) (Lat.) Utanç içinde, saklı. (YHN.)

çocuklar sevdikleri derslerden birine dalmış sessizce çalışırken, mutlu saatler yaşanıyordu. En iyisi de, en büyük iki sınıfın *Macbeth* okumasıydı. Kızlar sahneler değişirken nefes nefese ciyaklıyor, Dorothy onlara sözcükleri doğru düzgün telaffuz ettiriyor, Bellona'nın damadının kim olduğunu, cadıların nasıl süpürge saplarına bindiklerini açıklıyordu; kızlar, bir dedektif romanı okuyormuşçasına heyecanla, Birnam Wood'un nasıl olup da Dunsinane'e geleceğini ve Macbeth'in nasıl olup da kadından doğmuş olmayan bir adam tarafından öldürüleceğini bilmek istiyordu. Bunlar öğretmenliği her şeye değer kılan anlardı... çocukların hevesinin yanıt veren bir alev gibi sizinkini karşılamak için sıçradığı ve hiç beklemediğiniz zeka parıltılarının önceki zahmetlerinizi ödüllendirdiği zamanlar. Eğer serbestçe uygulayabiliyorsanız öğretmenlikten daha büyüleyici meslek yoktur. Ve Dorothy henüz bu "eğer"in dünyadaki en büyük "eğer"lerden biri olduğunu bilmiyordu.

İşi ona yakışıyordu ve bu işte mutluydu. Artık çocukların zihinlerini yakından tanıyor, bireysel özelliklerini, düşünmelerini sağlamak için hangi teşvik edici unsuru kullanacağını biliyordu. Kısa süre önce mümkün olduğunu düşündüğünden daha çok seviyordu onları, gelişmelerine daha çok ilgi gösteriyordu, onlar için en iyisini yapmak konusunda daha hevesliydi. Karmaşık, bitmez tükenmez öğretme işi, yaşamını, evinde babasının papazlık bölgesinin işlerinin doldurduğu gibi tamamen dolduruyordu. Düşüncelerinde, düşlerinde hep öğretmenlik vardı; halk kütüphanesinden kitaplar alıyor, eğitim teorilerini çalışıyordu. Haftada on şilin, yemek ve yatak karşılığında olsa bile, hayatı boyunca öğretmenlik yapmaya devam edebileceğini hissediyordu. Öğretmenliğe yeteneği olduğunu düşünüyordu.

Muhtaç geçirdiği günlerin korkunç boşunalığından sonra

onu meşgul edecek hemen hemen herhangi bir iş avuntu olurdu ona. Ama bu sıradan bir işten daha fazlasıydı; ona öyle geliyordu ki, bu bir misyondu, bir yaşama amacıydı. Bu çocukların donuk zihinlerini uyandırmaya çalışmak, eğitim adı altında onlara dayatılan dolandırıcılığın etkilerini gidermeye çalışmak... kuşkusuz bu, yüreğinizi ve ruhunuzu verebileceğiniz bir şeydi. Bu yüzden şimdilik, işine dalarak Bayan Creevy'nin evinde yaşamanın çirkinliğini görmezden geldi ve tuhaf, uygunsuz konumunu ve geleceğinin belirsizliğini unuttu.

4

Ama elbette, bu durum uzun sürmeyecekti.

Birkaç hafta sonra ebeveynler Dorothy'nin iş programına karışmaya başladı. Bu (ebeveynlerle yaşanan sorunlar), özel bir okuldaki yaşamın parçasıdır. Hiçbir ebeveyn öğretmenin bakış açısını beğenmez ve dördüncü sınıf özel okulların ebeveynleri büsbütün korkunçtur. Bir yandan, eğitimin anlamı konusunda pek az fikirleri vardır; diğer yandan "öğretime" bir kasap faturasına ya da manav faturasına bakar gibi bakarlar ve her zaman aldatıldıklarından kuşkulanırlar. Öğretmeni imkansız talepler içeren kötü yazılmış notlar bombardımanına tutarlar, bu notları elden gönderirler ve çocuklar okula giderken o notları okur. İlk on beş günün sonunda sınıftaki en umut verici çocuklardan biri olan Mabel Briggs Dorothy'ye şu notu getirdi:

Sevgili Bayan,

Lütfen Mabel'a biraz daha fazla *aritmetik* öğretirmisiniz? Ona öğrettiklerinizin yeterince praktik olduğunu sanmıyorum. Bütün o haritalar falan. Onun praktik işe ihtiyacı var, o süslü şeylere değil. Bu yüzden, biraz daha fazla *aritmetik*, lütfen.

Saygılarımla,
GEO. BRIGGS

Not. Mabel onu ondalık kesir denen bir şeye başlatacağınızı söylüyor. Ona ondalık kesir öğretilmesini istemiyorum, ona *aritmetik* öğretilmesini istiyorum.

Böylece Dorothy Mabel'a coğrafya dersi vermeyi bıraktı ve ona daha fazla aritmetik dersi verdi. Bunun üzerine Mabel ağladı. Daha fazla mektup geldi. Bir hanımefendi, çocuğuna okuması için Shakespeare verildiğini duyunca rahatsız olmuştu. "Duyduğuma göre," diye yazdı, "bu Bay Shakespeare tiyatro oyunu yazıyormuş. Bayan Millborough çok *ahlaksız* bir yazar olmadığından emin mi acaba? Çünkü ben kendi adıma değil tiyatro oyunu, sinemaya bile gitmedim ve tiyatro oyunları *okumakta* bile çok ciddi tehlikeler olduğunu düşünüyorum," vs. vs. Ama Bay Shakespeare'in öldüğünü duyunca kadın pes etti. Bu ona güven vermiş gibiydi. Bir başka veli çocuğunun el yazısına daha fazla dikkat edilmesini istedi, bir başkası Fransızcanın zaman kaybı olduğunu düşünüyordu; bu böylece devam etti ve sonunda Dorothy'nin dikkatle düzenlenmiş zaman çizelgesi berbat oldu. Bayan Creevy ona, veliler ne talep ederse yapması ya da yapıyormuş gibi görünmesi gerektiğini açıkça anlattı. Çoğu durumda bu imkansıza yakındı; çünkü bir çocuk bir konuyu, örneğin aritmetik çalışırken, sınıfın kalanının tarih ya da coğrafya yapması her şeyi altüst ediyordu. Ama özel okullarda velilerin sözü kanundur. Bu tür okullar, tıpkı dükkanlar gibi müşterilerini pohpohlayarak varlıklarını sürdürürler ve eğer bir veli çocuğuna el yazısı ve kitap harfleri ile alfabe dışında hiçbir şey öğretilmemesini istiyorsa, bir öğrenci kaybetmektense öğretmen bunu kabullenmek zorundaydı.

Gerçek şuydu ki, Dorothy'nin yöntemleri hakkında çocuklarının evde anlattığı hikayeler ebeveynleri rahatsız ediyordu. Bu

yeni moda oyun hamurundan harita yapma, şiir okuma fikirlerinde hiçbir mantık göremiyorlardı ve Dorothy'yi o kadar büyük dehşete düşüren eski, mekanik düzeni onlar son derece akla yakın buluyorlardı. Huzursuzlukları gittikçe arttı ve mektuplarına "pratik" sözcüğü daha fazla serpiştirilmeye başlandı, ki bu daha fazla el yazısı ve aritmetik dersi anlamına geliyordu. Aritmetiğe dair fikirleri bile toplama, çıkarma, çarpma ile sınırlıydı ve uzun bölmeler yapma uygulaması değersiz bir *çaba* olarak görülüyordu. Aralarında pek az kişi ondalık kesirlerle toplama yapabilirdi ve çocuklarının yapabilmesi için özellikle hevesli değillerdi.

Yine de, her şey bu kadar olsaydı muhtemelen asla ciddi sorun yaşanmazdı. Ebeveynler, bütün ebeveynler gibi Dorothy'nin başının etini yerlerdi; ama Dorothy sonunda, herkese ince bir nezaket gösterirse onları güvenle görmezden gelebileceğini (yine bütün öğretmenlerin sonunda öğrendiği gibi) öğrenirdi. Ama soruna yol açacağı kesin olan bir gerçek vardı ve bu gerçek, Dorothy Anglikan iken, üç çocuk dışında hiçbir çocuğun ebeveynlerinin Anglikan kilisesine bağlı olmamaları idi. Dorothy'nin inancını yitirdiği doğruydu... gerçekten de iki aydır, değişik maceraların baskısı altında ne inancını, ne de inancının yitmesini düşünmemişti bile. Ama bu pek fark yaratmıyordu; Roma Katolik, Anglikan, Ayrılıkçı, Yahudi, Türk ya da inançsız, yetiştirilirken hangi alışkanlıkları kazanmışsanız onları korursunuz. Kilise çevresinde doğup büyüyen Dorothy, Anglikan olmayan zihni anlayamıyordu. Dünyadaki en iyi niyetle, ebeveynlerin bazılarının alınacağı şeyleri yapmaktan kendini alamıyordu.

Başlangıçta, Kitabı Mukaddes dersleri hakkında anlaşmazlık çıktı... çocuklar haftada iki kere sırayla İncil, Eski Ahit ve Yeni Ahit'ten ikişer bölüm okuyordu. Velilerin çoğu notlar yazarak, lütfen Bayan Millborough Bakire Meryem hakkındaki soruları

yanıtlamayabilir mi, dediler; Bakire Meryem hakkındaki metinler sessizlik içinde geçilecek, hatta eğer mümkünse tamamen atlanacaktı. Ama asıl fırtına koparan, o ahlaksız yazar Shakespeare oldu. Kızlar *Macbeth*'te ilerlemiş, cadıların kehanetlerinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini öğrenmeye can atıyorlardı. Kapanış sahnelerine gelindi. Birnam Wood Dunsinane'e gelmişti... en azından bu kısım anlaşılmıştı; peki kadından doğmuş olmayan adam konusu ne olacaktı? Ölümcül pasaja geldiler:

Macbeth: Uğraşma boşuna: Kesilmez havayı kesmeye kalkma:
Senin keskin kılıcın işlemez bana.
Git yarılır başlara vur, benim başım büyülü:
Kadından doğmuşlar yenemez beni.

Macduff: Kes o büyüden umudunu sen:
Kölesi olduğun şeytana sor söylesin sana:
Macduff'u doğum vaktinden önce
Anasının karnını yarıp çıkardılar.
(Çev: Sabahattin Eyüboğlu)

Kızların kafası karışmıştı. Bir anlık sessizlik oldu ve sonra oda seslerle doldu:

"Affedersiniz efendim, bu ne anlama geliyor?"

Dorothy açıkladı. Duraksayarak ve eksik olarak açıkladı. Aniden korkunç bir şüpheye kapılmıştı... bunun sorun yaratacağına dair bir önsezi... ama yine de açıkladı. Ve elbette eğlence bundan sonra başladı.

Sınıftaki çocukların yarısı eve gidip anne babalarına "rahim" sözcüğünün anlamını sordular. Aniden kargaşa çıktı, mesajlar uçuştu, on beş terbiyeli, Anglikan olmayan evde dehşet dolu bir

elektriklenme oldu. O gece ebeveynler bir tür toplantı yapmış olmalıydılar, çünkü ertesi akşam okul bittiği zaman, bir temsilciler heyeti Bayan Creevy'yi ziyaret etti. Dorothy onların birer ikişer geldiğini duydu ve başına gelecekleri tahmin etti. Çocukları serbest bırakır bırakmaz, Bayan Creevy'nin merdivenden aşağı tiz bir sesle seslendiğini duydu:

"Bir dakika buraya gelin, Bayan Millborough!"

Dorothy dizlerinin titremesini bastırmaya çalışarak üst kata çıktı. Kasvetli oturma odasında Bayan Creevy sertçe piyanonun yanında durmuş, altı veli at kılından sandalyelerin üzerinde soruşturma heyeti gibi dizilmişti. Mabel'ın aritmetiği hakkındaki mektubu yazan Bay Geo. Briggs oradaydı (kurumuş, şirret bir karısı olan, tetikte görünümlü bir manavdı) ve ağır bir nesnenin (belki de kocasının) baskısı sonucunda düzleşmiş gibi görünen, renksiz karısı ile gelmiş, iri, mandaya benzeyen sarkık bıyıklı bir adam vardı. Dorothy bu ikisinin isimlerini anlayamadı. Doğuştan idiot olan kızın annesi Bayan Williams vardı, ufak tefek, esmer, kalın kafalı, daima en son konuşanla hemfikir olan bir kadındı ve bir de satış temsilcisi Bay Poynder vardı. Orta yaşlıyla genç arası, gri yüzlü biriydi, hareketli dudakları ve üzerine birkaç tel kötü görünüşlü ıslak saçın dikkatle yapıştırıldığı kel bir kafası vardı. Velilerin ziyaretinin onuruna şöminede üç iri kömürle yakılmış ateş surat asıyordu.

"Şuraya oturun, Bayan Millborough," dedi Bayan Creevy, ebeveyn halkasının ortasında pişmanlık taburesi gibi duran sert bir sandalyeye işaret ederek.

Dorothy oturdu.

"Ve şimdi," dedi Bayan Creevy, "Bay Poynder'ın size söyleyeceklerini dinleyin."

Bay Poynder'ın söyleyecek çok şeyi vardı. Anlaşılan diğer ve-

liler onu sözcü seçmişti; adam konuştu, konuştu, ağzının köşesinde sarımsı köpükler belirene kadar konuştu. Ve en olağanüstü olanı da, adamın bunu, sorun yaratan sözcüğü bir kez bile söylemeden başarmasıydı... edep kurallarına saygısı o kadar büyüktü.

"Hepimizin fikirlerini ifade ettiğime inanıyorum," dedi bir satış temsilcisinin rahat tavrıyla, "Bayan Millborough bu oyunun (*Macduff* ya da adı her neyse) şey gibi sözcükler... şey, bahsettiğimiz türden sözcükler, içerdiğini biliyorduysa, okuması için asla çocuklara vermemeliydi. Bana göre okul kitaplarına bu tür sözcükler basmak rezalet. Eminim Shakespeare'in bu tür şeyler içerdiğini bilseydik hepimiz daha baştan ayağımızı yere vururduk. Söylemeliyim ki beni şaşırttı. Daha geçen sabah *News Chronicle* gazetesinde Shakespeare'in İngiliz Edebiyatı'nın babası olduğu hakkında bir makale okudum; eh, eğer edebiyat buysa, daha *az* edebiyat alalım, derim ben! Sanırım bu konuda herkes benimle aynı fikirde. Ve diğer yandan, Bayan Millborough sözcüğün (şey, bahsettiğim sözcüğün) geldiğini göremediyse, geldiği zaman dikkate almayıp dümdüz devam etmeliydi. Onu çocuklara açıklamanın hiç gereği yoktu. Onlara sessiz durmalarını ve soru sormamalarını söylemeliydiniz... çocuklara böyle davranılır işte."

"Ama açıklamasam çocuklar oyunu anlayamazdı!" diye itiraz etti Dorothy, üçüncü veya dördüncü kez.

"Elbette anlayamazlardı! Anlatmak istediğimi anlamadınız galiba, Bayan Millborough! Biz onların anlamasını istemiyoruz. Sizce onların gidip kitaplardan pis fikirler edinmesini mi istiyoruz? Zaten bütün o pis filmlerden ve ellerine geçirdikleri iki penilik kız gazetelerinden yeterince öğreniyorlar... o pis, kirli aşk hikayeleri ve şey resimleri... eh, bu konuya girmeyeceğim. Biz

çocuklarımızı kafalarına fikirler sokulsun diye okula göndermiyoruz. Bunu söylerken bütün ebeveynler adına konuşuyorum. Biz hepimiz saygın, Tanrı'dan korkan insanlarız... bazımız Baptist, bazımız Metodist, hatta aramızda Anglikan Kilisesi'ne bağlı bir-iki kişi de var; ama buna benzer bir vakaya geldiğinde farklılıklarımızı unuturuz... ve çocuklarımızı saygın bir biçimde yetiştirmek, onları Hayatın Gerçekleri'ni öğrenmekten korumak istiyoruz. Bana kalsa, hiçbir çocuk (hele kızsa) yirmi bir yaşına gelene kadar Hayatın Gerçekleri'ni öğrenmemeli."

Velilerin hepsi başlarını salladılar ve mandaya benzeyen adam derinden gelen bir sesle ekledi, "Ya, ya! Bu konuda yanınızdayım, Bay Poynder. Ya, ya!"

Shakespeare konusu halledildikten sonra, Bay Poynder Dorothy'nin yeni moda eğitim yöntemleri hakkında bazı yorumlar ekledi ve bu Bay Geo. Briggs'e zaman zaman, "İşte bu! Pratik dersler... işte bizim istediğimiz bu... pratik dersler! doğru, harita yapmak, kağıt parçaları yapıştırmak falan gibi pis işler değil. Onlara biraz hesap kitap ve el yazısı öğretin, geri kalanı boş verin. Pratik dersler! İşte söylediniz!" diye araya girme şansı verdi.

Bu yaklaşık yirmi dakika sürdü. Başta Dorothy itiraz etmeye çalıştı, ama Bayan Creevy'nin mandaya benzeyen adamın omzunun üzerinden öfkeyle başını iki yana salladığını gördü ve bunun sessiz kalması için verilmiş bir işaret olduğunu anladı. Veliler laflarını bitirdiği zaman Dorothy gözyaşlarına boğulmak üzereydi. Sonra gitmeye hazırlandılar. Ama Bayan Creevy onları durdurdu.

"*Bir* dakika, hanımlar ve beyler," dedi. "Madem siz söyleyeceklerinizi bitirdiniz (ve size bu fırsatı tanıdığım için memnunum), ben de kendi hesabıma birkaç şey söylemek istiyorum. Bu pis olayın suçunun *bende* olduğunu düşünmeniz ihtimaline

karşılık konuyu açıklığa kavuşturmak için. *Siz* de yerinizde kalın, Bayan Millborough!" diye ekledi.

Dorothy'ye döndü ve ebeveynlerin önünde onu on dakika boyunca zehir gibi sözlerle payladı. Olayın tüm suçu Dorothy'deydi, Bayan Creevy arkasını döndüğünde eve bu pis kitapları getirmişti; bu canavarca bir ihanet ve nankörlüktü; ve böyle bir şey bir daha olursa Dorothy cebinde bir haftalık maaşla kendini kapının önünde bulacaktı. Kadın konuştu da konuştu. "Evime aldığım kız", "ekmeğimi yiyen" ve hatta "merhametim sayesinde yaşayan" gibi sözler tekrar tekrar söylendi. Veliler oturup izlediler ve kaba yüzlerinde (sert ya da kötü değil, yalnızca cehalet ve katı erdemlerle körelmiş yüzler) ciddi bir onay, günahın paylanması karşısında ciddi bir zevk görebiliyordunuz. Dorothy bunu anlıyordu; Bayan Creevy'nin ebeveynlerin önünde onu paylaması gerektiğini, böylece paralarının karşılığını aldıklarını hissedip tatmin olacaklarını anlıyordu. Ama yine de sert, zalim azarlar dizisi sürdükçe yüreğinde öyle bir öfke kabardı ki, memnunlukla kalkıp Bayan Creevy'nin yüzüne vurabilirdi. Tekrar tekrar aynı şeyi düşündü, "Buna tahammül etmeyeceğim, daha fazla tahammül etmeyeceğim! Ona hakkında ne düşündüğümü söyleyeceğim ve sonra evden çıkıp gideceğim!" Ama öyle bir şey yapmadı. Durumunun çaresizliğini korkunç bir açıklıkla görüyordu. Her ne olursa olsun, nasıl hakaretler işitirse işitsin, işini korumalıydı. Bu yüzden pembe, utanç dolu bir yüzle ebeveyn halkasının ortasında oturmaya devam etti ve sonunda öfkesi üzüntüye dönüştü. Dorothy önlemek için mücadele etmezse ağlayacağını hissetti. Ama aynı zamanda, ağlamaya başlamanın bardağı taşıran son damla olacağını ve velilerin işten çıkarılmasını talep edeceğini fark etti. Kendini engellemek için tırnaklarını avuçlarına öyle şiddetle bastırdı ki, daha sonra bir-

kaç damla kan çıkardığını gördü.

Sonunda paylama sona erdi ve Bayan Creevy böyle bir şeyin bir daha asla olmayacağı ve suçlu Shakespeare'lerin hemen yakılacağı konusunda güvence verdi. Veliler tatmin olmuştu. Dorothy dersini almıştı ve kuşkusuz bundan faydalanacaktı; ona karşı kötü niyet taşımıyorlardı ve onu küçük düşürdüklerini düşünmüyorlardı. Bayan Creevy'ye veda ettiler, Dorothy'ye soğuk bir tavırla veda edip ayrıldılar. Dorothy de gitmek için kalktı, ama Bayan Creevy olduğu yerde kalmasını işaret etti.

"Siz bir dakika daha bekleyin," dedi veliler odayı terk ederken, uğursuz bir tavırla. "Daha sizinle işimi bitirmedim, hem de hiç."

Dorothy yine oturdu. Dizleri boşanıyordu ve gözyaşlarına boğulmak üzereydi. Velileri ön kapıdan uğurlayan Bayan Creevy bir tas su ile döndü ve ateşi söndürdü... veliler gittikten sonra güzelim kömürleri yakmanın ne anlamı vardı? Dorothy paylamanın yeniden başlayacağını tahmin ediyordu. Ama Bayan Creevy'nin gazabı dinmiş gibiydi... ne olursa olsun, ebeveynlerin önünde sergilemek zorunda kaldığı öfkeli erdem havalarını bir kenara bıraktı.

"Sizinle biraz konuşmak istiyorum, Bayan Millborough," dedi. "Artık bu okulun nasıl idare edileceği ve nasıl idare edilmeyeceği konusunu halletmenin zamanı geldi."

"Evet," dedi Dorothy.

"Eh, sizinle açık konuşacağım. Buraya ilk geldiğinizde, sizi görür görmez okul eğitimi konusunda hiçbir bilginiz olmadığını anladım; ama önceki kızlar gibi biraz sağduyu gösterseniz buna aldırmazdım. Ama göstermediniz. Bir-iki hafta kendi bildiğinizi yapmanıza göz yumdum ve sizin yaptığınız ilk şey gidip velileri kızdırmak oldu. Eh, *bunun* bir daha olmasına izin verme-

yeceğim. Şu andan itibaren işler *benim* yöntemimle yürütülecek, *sizin* yönteminizle değil. Bunu anlıyor musunuz?"

"Evet," dedi Dorothy yine.

"Sizsiz yapamayacağımı düşünmeyin," diye devam etti Bayan Creevy. "İstediğim an haftada iki peniye öğretmen bulabilirim, hem de MA ve BA. Yalnız MA'lar ve BA'ların çoğu içiyor, ya da... eh, her neyse... ve sizin için, içkiye ya da o tür şeylere düşmediğinizi söyleyebilirim. Bu yeni moda fikirleri bir kenara bırakır, pratik okul eğitiminin ne demek olduğunu anlarsanız, sizinle iyi anlaşacağımızı düşünüyorum. Bu yüzden beni dinleyin."

Dorothy dinledi. Bayan Creevy hayranlık verici bir açıklıkla ve tamamen bilinçsiz olduğu için daha da iğrenç olan bir kiniklikle, kendisinin pratik okul eğitimi adını verdiği pis dolandırıcılık tekniğini açıkladı.

"Hemen anlamanız gereken bir şey var," diye başladı, "ve o da, bir okulda önem taşıyan tek şeyin ücretler olduğudur. Sizin deyişinizle, 'çocukların zihinlerini geliştirme' meselesine gelince, hiçbir önemi yoktur. Benim peşinde olduğum şey ücretler, *çocukların zihinlerinin geliştirilmesi* değil. Hem, son derece mantıklı. İçinde biraz para olmasa kimse okul açıp evinin bir grup piç kurusu tarafından altüst edilmesini istemez. Ücretler başta gelir, ve başka her şey daha sonra gelir. Size buraya ilk geldiğiniz gün söylemedim mi bunu?"

"Evet," diye kabul etti Dorothy alçakgönüllülükle.

"Eh, o zaman, ücretleri ödeyen velilerdir ve sizin düşünmeniz gereken de velilerdir. Ebeveynlerin istediğini yapın... burada kuralımız budur. Bu sizin uğraştığınız oyun hamuru ve kağıt parçalarının çocuklara zarar verdiğini sanmıyorum; ama veliler istemiyor ve bunlara bir son vereceksiniz. Eh, onlar çocuklara iki konu öğretilmesini istiyor ve bunlar da el yazısı ve aritmetik. Özellikle

de el yazısı. İşte bu onlara mantıklı gelen bir şey. Ve bu yüzden bundan sonra el yazısı dersleri vereceksiniz. Kızların eve götürebileceği ve ebeveynlerin komşularına gösterebileceği, bizim için bedava reklam yapabilecekleri bir sürü güzel, düzgün kopya. Çocuklara günde iki saat sırf el yazısı dersi vermenizi istiyorum."

"Günde iki saat sırf el yazısı," diye tekrarladı Dorothy itaatle.

"Evet. Ve epey de aritmetik. Veliler aritmetik konusunda çok ısrarlı: özellikle de para toplamak konusunda. Gözünüz daima velilerin üzerinde olsun. Sokakta içlerinden biriyle karşılaşırsanız, onları yakalayın ve kendi kızları hakkında konuşmaya başlayın. Onlara kızlarının sınıftaki en iyi öğrenci olduğunu ve üç dönem daha kalırsa harikalar yaratacağını söyleyin. Ne demek istediğimi anlıyor musunuz? Gidip onlara çocuğun daha fazla ilerleme kaydedemeyeceği gibi bir durum olduğunu söylemeyin; çünkü onlara *bunu* söylerseniz kızlarını okuldan alırlar. Ve dönem sonu raporlarını hazırladığınız zaman onları bana getirin de iyice bir bakayım. Notları kendim vermek isterim."

Bayan Creevy Dorothy ile göz göze geldi. Belki de, her kızın sınıfın en üstlerinde olacağı şekilde notları ayarladığını söylemek üzereydi; ama bundan kaçındı. Dorothy bir an yanıt veremedi. Dıştan, hizaya gelmiş ve çok solgun görünüyordu. Ama yüreğinde öfke ve konuşmayı başarabilmek için mücadele etmek zorunda kaldığı ölümcül bir tiksinti vardı. Yine de Bayan Creevy'ye karşı çıkmayı düşünmüyordu. Paylama cesaretini kırmıştı. Sesine hâkim oldu ve:

"El yazısı ve aritmetik dışında hiçbir şey öğretmeyeceğim... öyle mi?"

"Eh, tam olarak bunu söylemedim. Broşürde güzel duracak daha epey konu var. Örneğin Fransızca... Fransızca broşürde çok güzel durur. Ama bu üzerinde fazla zaman harcanacak bir

konu değildir. Onları dilbilgisi, sözdizimi, fiiller hakkında doldurup durmayın. Bu tür şeyler, *benim* görebildiğim kadarıyla hiçbir yere gitmez. Onlara bir miktar Parley vous Fransey ve Passey moi le beurre, falan verin; bu, dilbilgisinden çok daha faydalıdır. Ve bir de Latince var... Latinceyi broşüre hep yazarım. Ama Latince konusunda çok harika değilsiniz, değil mi?"

"Hayır," diye itiraf etti Dorothy.

"Eh, fark etmez. Öğretmek zorunda değilsiniz. Ebeveynlerimizin hiçbiri çocuklarının Latinceyle zaman kaybetmesini istemez. Ama broşürde görmek hoşlarına gider. Şık görünür. Elbette aslında öğretmediğimiz bir sürü konu var, ama yine de ilanlara koymamız gerekir: Muhasebe, daktilo, steno, örneğin, ayrıca müzik ve dans. Broşürde hepsi güzel duruyor."

"Aritmetik, elyazısı, Fransızca... başka bir şey var mı?" dedi Dorothy.

"Ah, şey, tarih, coğrafya ve İngiliz Edebiyatı, elbette. Ama şu harita yapma meselesini hemen bırakın... zaman kaybından başka bir şey değil. Çocukların öğreneceği en iyi coğrafya, başkentlerin listesidir. Onlara öyle öğretin ki, İngiliz vilayetlerinin hepsinin başkentlerini, çarpım tablosu gibi tekrarlayabilsinler. O zaman öğrendiklerini gösterecek bir şeyleri olur. Ve tarihe gelince, *Yüz Sayfada Britanya Tarihi*'ne sadık kalın. Onlara kütüphaneden getirdiğiniz o büyük tarih kitaplarından bir şeyler öğretmenize izin veremem. Geçen gün o kitaplardan birini açtım ve gördüğüm ilk şey İngilizlerin o ya da bu savaşta yenildiğini söyleyen bir yazıydı. Veliler *bu* tür şeylere tahammül edemez, size bu kadarını söyleyebilirim!"

"Ya edebiyat?" dedi Dorothy.

"Eh, elbette biraz okumaları gerek; neden bizim o güzel, küçük okuma kitaplarımıza burun kıvırdığınızı anlayamıyorum.

Okuma kitaplarına devam edin. Biraz eskiler, ama bir grup çocuk için oldukça iyiler, bence. Ve birkaç şiir de ezberlemeleri gerektiğini düşünüyorum. Velilerin bazıları çocuklarının şiir okuduğunu duymaktan hoşlanır. 'Yanan güvertede duruyordu çocuk'... işte bu çok iyi bir parçadır... ve bir de, 'Buharlı Geminin Enkazı' var... geminin adı neydi? 'Hesperus Buharlısının Enkazı'. Arada bir biraz şiirin zararı dokunmaz. Ama daha fazla *Shakespeare* yapmayalım, lütfen!"

Dorothy o akşam çay içmedi. Çay zamanını epey geçmişti, ama Bayan Creevy tiradını bitirdiği zaman, çay hakkında bir şey söylemeden Dorothy'yi gönderdi. Belki de *l'affaire Macbeth*[22] için fazladan küçük bir cezaydı.

Dorothy dışarı çıkmak için izin istememişti, ama o evde daha fazla kalabileceğini sanmıyordu. Şapkasını ve ceketini aldı, kötü aydınlanmış yola düştü ve halk kütüphanesine gitti. Kasım sonlarıydı. Islak bir gündüz geçirmelerine rağmen gece rüzgarı neredeyse çıplak ağaçların arasında bir tehdit gibi keskin esiyor, gaz lambalarının alevlerinin şişelerine rağmen titreşmesine sebep oluyor, kaldırımlardaki ıslak çınar yapraklarını karıştırıyordu. Dorothy hafifçe ürperdi. Kaba rüzgar kemiklerinden Trafalgar Meydanı'ndaki soğuğun anısının geçmesine sebep oldu. Ve işini kaybedecek olursa, çıktığı alt dünyaya döneceğini düşünmese de (gerçekten de o kadar ümitsiz durumda değildi, en kötü durumda kuzeni ya da başka birisi ona yardım ederdi) Bayan Creevy'nin paylamaları Trafalgar Meydanı'nın aniden çok daha yakın görünmesine sebep olmuştu. En büyük çağdaş emri (on birinci emir) daha öncekinden daha iyi anlamasını sağlamıştı: "İşini kaybetmeyeceksin."

Ama Bayan Creevy'nin "pratik okul eğitimi" hakkında söyle-

22) (Fr.) Macbeth meselesi, Macbeth vakası. (YHN.)

diklerine gelince, gerçeklerle yüzleşmekten başka bir şey değildi. Kadın yalnızca onun konumundaki pek çok insanın düşündüğü ama dile getirmediği şeyleri söylemişti. Sık sık tekrarladığı, "Benim peşinde olduğum şey ücretler," deyişi, İngiltere'deki her özel okulun kapısına asılabilecek (aslında asılması gereken) bir düsturdu.

İngiltere'de buna benzer çok okul vardır. İkinci sınıf, üçüncü sınıf, dördüncü sınıf (Ringwood Evi dördüncü sınıf okullardan biriydi), her Londra banliyösünde, her bölge kasabasında düzinelercesi vardır. Her bulunduğunuz yerde, çevrede onbinlercesini sayabilirsiniz, ve bunlar arasında binden azı hükümet denetimine tabidir. Bazıları diğerlerinden daha iyi olsa da ve muhtemelen belli okullar rekabet ettikleri yerel eğitim birimlerinin okullarından daha iyi olsalar da, hepsinde aynı temel kötülük vardır: Para kazanmaktan başka hiçbir amaçlarının olmaması. Genellikle, haklarında yasadışı hiçbir şey olmasa da, açılış sebepleri genelev ya da kumarhanelerle aynıdır. Ufak tefek, aksi bir iş adamı (bu okulların kendilerini eğitmemiş insanlar tarafından açılması olağandır) bir sabah karısına şöyle der:

"Emma, aklıma bir fikir geldi! İkimiz bir okul açalım mı, hı, ne dersin? Okul işinde epey para var, bilirsin, hem bir dükkanda ya da meyhanede gereken zahmet de yok. Dahası, hiç riske girmiyorsun; endişelenecek genel giderler yok, yalnızca kendi kiran, birkaç masa ve bir karatahta. Ama bizim okulumuz tarz sahibi olur. İş bulamayan Oxford ya da Cambridge mezunlarından birini tutarız. Hem, ucuza gelir. Ona bir cüppe ve... tepesinde püskül olan şu küçük, kare şapkalara ne diyorlardı?.. ondan giydiririz. Bu ebeveynleri oltaya getirir, hı? Sen gözlerini açık tut da bak bakalım, aynı ata oynayan fazla okulun olmadığı iyi bir bölge var mı."

Adam, insanların düzgün bir okulun ücretini karşılayamadığı ve çocuklarını bölge eğitim kuruluşlarının okullarına göndermeyecek kadar gururlu oldukları orta sınıf bölgelerden birini seçer ve "tezgahını kurar." Yavaş yavaş, bir sütçü ya da manav ile aynı yöntemleri kullanarak bağlantılar sağlar; akıllı ve becerikliyse, çok fazla rakibi de yoksa, okuldan senede birkaç yüz sterlin kazanır.

Elbette bu okulların hepsi aynı değildir. Her müdür Bayan Creevy gibi açgözlü, çapsız insanlardan değildir ve nazik, saygın bir atmosferin olduğu, dönem başına beş sterline, beklenebilecek en iyi eğitimin verildiği pek çok okul da vardır. Diğer yandan, bazıları skandallarla doludur. Daha sonra, Dorothy Southbridge'deki başka özel okulların öğretmenlerini tanıdıkça, Ringwood Evi'nden çok daha kötü okulların hikayelerini duydu. Gezgin aktörlerin çocuklarını, tren istasyonundaki emanetçiye bırakılan valizler gibi bıraktıkları ucuz bir yatılı okulu işitti. Çocuklar kesinlikle hiçbir şey yapmadan saksı gibi oturuyorlardı ve okumayı bile öğrenmeden on altı yaşına varıyorlardı; başka bir okulda günler daimi isyanla geçiyor, yaşlı, bitik bir öğretmen bozması, oğlanları bir sopayla ileri geri kovalıyor, dövüyor, sonra aniden çöküp başını masaya koyuyor ve oğlanlar ona kahkahalarla gülerken ağlıyordu. Okullar para için kurulduğu sürece bu tür şeyler olacaktır. Zenginlerin çocuklarını gönderdiği pahalı özel okullar, yüzeyde, diğerleri kadar kötü değildir, çünkü düzgün öğretmenler tutacak paraları vardır ve Devlet Okulu sınav sistemi eğitim kalitesini korumalarını sağlar; ama onlarda da aynı temel leke vardır.

Daha sonra yavaş yavaş Dorothy özel okullar hakkındaki gerçekleri keşfetti. Başta müfettişlerin Ringwood Evi'ne baskın düzenleyeceği, nasıl bir dolandırıcılık yapıldığını öğrenecekleri ve

ortalığı ayağa kaldıracakları gibi saçma bir korkusu vardı. Ama daha sonra bunun asla olmayacağını öğrendi. Ringwood Evi "tanınmış" değildi ve bu yüzden teftiş edilmesi imkansızdı. Bir gün bir Hükümet Müfettişi okulu ziyaret etti, ama öğrenci başına gereken miktarda hava düşüp düşmediğini belirlemek için dershanenin boyutlarını ölçmek dışında hiçbir şey yapmadı; fazlasını yapacak gücü yoktu. Yanızca küçük bir "tanınmış" okul azınlığı (bütün okulların onda birinden azı), akla yakın bir eğitim standardı tutturup tutturmadığının belirlenmesi için resmi olarak sınanır. Kalanlarına gelince, dilediklerini öğretmekte ya da öğretmemekte serbesttirler. Onları çocukların velilerinden başka kimse kontrol ve teftiş etmez... körün köre yol göstermesinden başka bir şey değildir bu.

5

Ertesi gün Dorothy, Bayan Creevy'nin emirleri uyarınca ders programını değiştirmeye başladı. Günün ilk dersi elyazısı, ikincisi coğrafyaydı.

"Bu kadarı yeter, kızlar," dedi Dorothy, kasvetli saat onu vurduğunda. "Şimdi coğrafya dersimize başlayacağız."

Kızlar masalarının kapaklarını açtılar ve nefret ettikleri kopya defterlerini rahat birer nefes alarak kaldırdılar. "Uu, coorafya! Güzel!" mırıltıları duyuldu. En sevdikleri derslerden biriydi. Haftanın "nöbetçisi" olan ve işleri karatahtayı temizlemek, defterleri toplamak vesaire olan iki kız (çocuklar bu tür işleri yapma ayrıcalığı için kavga ederler) duvara dayalı duran, yarısı bitirilmiş kabartma haritayı getirmek için ayağa fırladılar. Ama Dorothy onları durdurdu.

"Bir dakika durun. Siz ikiniz, oturun. Bu sabah haritaya devam etmeyeceğiz."

Üzüntülü sesler yükseldi. "Ah, öğretmenim! Neden yapamıyoruz, efendim? *Lütfen* haritaya devam edelim!"

"Hayır. Korkarım son zamanlarda harita üzerinde çok fazla zaman harcadık. İngiliz eyaletlerinin bazılarının başkentlerini öğrenmeye başlayacağız. Dönem sonunda sınıftaki her kızın hepsini ezbere biliyor olmasını istiyorum."

Çocukların suratları asıldı. Dorothy bunu gördü ve neşeli görünmeye çalışarak (sıkıcı bir konuyu ilgi çekiciymiş gibi anlatmaya çalışan bir öğretmenin o boş, aldatmayan neşesi ile) ekledi:

"Size İngiltere'deki her bölgenin başkentini sorduklarında ve siz bildiğinizde, anne babalarınızın ne kadar memnun olacağını bir düşünün!"

Çocuklar hiç de aldanmamıştı. Mide bulandırıcı fikir ile kıvrandılar.

"Ah, *başkentler! Başkentleri* öğreneceğiz! Bayan Strong'la bunu yapardık. Lütfen, efendim, *neden* haritaya devam edemiyoruz?"

"İtiraz etmeyin. Defterlerinizi çıkarın ve ben söyledikçe yazın. Ve daha sonra hep beraber tekrarlayacağız."

Çocuklar gönülsüzce defterlerini çıkardılar ve homurdanmaya devam ettiler. "Lütfen, öğretmenim, *bir sonraki sefere* haritaya devam edebilir miyiz?"

"Bilmiyorum. Bakarız."

O akşam harita dershaneden çıkarıldı ve Bayan Creevy kontrplağın üzerindeki kili sıyırıp attı. Diğer konular da teker teker aynı yazgıyı paylaştı. Dorothy'nin yaptığı bütün değişiklikler sona erdi. Bitmek tükenmek bilmez "kopyalamalara" ve "pratik" toplamalara, papağan gibi "*Passez-moi le beurre*" ve "*Le fils du jardinier a perdu son chapeau*" cünlelerini ezberlemeye, *Yüz Sayfada Tarih*'e ve çekilmez küçük "okuma kitaplarına" geri döndüler. (Bayan Creevy Shakespeare'lere el koymuş ve sözde yakmıştı. Onları satmış olması daha muhtemeldi.) Günde iki saati elyazısı derslerine ayırıyorlardı. Dorothy'nin duvardan indirdiği moral bozucu iki siyah kağıt parçası yerlerine konuldu ve üstlerindeki deyişler düzgün kalıp harflerle yeniden yazıldı. Tarih çizelgesine gelince, Bayan Creevy götürüp yaktı.

Çocuklar sonsuza dek kurtulduklarını sandıkları nefretlik derslerin teker teker geri geldiğini görünce başta şaşırdılar, sonra üzüldüler, sonra surat astılar. Ama Dorothy için daha kötüydü. Yalnızca iki gün sonra çocuklara dayattığı anlamsız, tekdüze saçmalıklar o kadar iğrenç gelmeye başladı ki, daha fazla devam edebileceğinden şüphe duymaya başladı. Bayan Creevy'ye itaatsizlik etmeyi tekrar tekrar düşündü. Neden olmasın, diye düşünüyordu, çocuklar sızlanır, homurdanır, sefil esaretlerinin altında ter dökerken... neden bırakıp doğru düzgün derslere devam edemiyorum. En azından günde bir-iki saatliğine? Neden ders yaparmış gibi yapmayı bırakıp çocukların oynamasına izin vermiyorum? Onlar için bundan çok daha iyi olur. Bırak resim çizsinler, oyun hamuruyla bir şeyler yapsınlar, bir peri masalı yazmaya başlasınlar... *gerçek* olan herhangi bir şey, bu korkunç saçmalık yerine ilgilerini çekecek bir şey. Ama cesaret edemiyordu. Bayan Creevy her an içeri girebilirdi ve çocukların her zamanki işlerine bakmak yerine "boş boş dolandıklarını" görürse korkunç sorunlar çıkabilirdi. Bu yüzden Dorothy yüreğini katılaştırdı ve Bayan Creevy'nin talimatlarına harfi harfine itaat etti, her şey Bayan Strong'un "rahatsızlanmasından" önceki haline döndü.

Dersler öyle bir sıkıcılık zirvesine ulaştı ki, haftanın en parlak anı Bay Booth'un Perşembe öğleden sonraki sözde kimya dersiydi. Bay Booth elli yaşlarında, uzun, ıslak, inek pisliği renginde bıyıkları olan, pejmürde, titrek bir adamdı. Bir zamanlar Devlet Okulu öğretmeniydi, ama bugünlerde iki şilin altı penilik dersler vererek daimi bir sarhoşluk yaşamı sürecek kadar kazanıyordu. Dersler asla değişmeyen bir saçmalıklar dizisiydi. Bay Booth en iyi günlerinde bile özellikle parlak bir eğitmen olmamıştı, ve şimdi, alkolizm çılgınlığı ataklarından ilkini yaşamış-

ken ve her gün bir ikincisinden korkarak geçerken, sahip olduğu her ne kimya bilgisi varsa o da hızla akıp gidiyordu. Sınıfın önünde titreyerek durur, aynı şeyi tekrar tekrar söylerken, bir yandan da boşu boşuna ne diyeceğini hatırlamaya çalışırdı. "Unutmayın, kızlar," derdi puslu, babacan özentisi bir sesle, "elementlerin sayısı doksan üçtür... doksan üç element, kızlar... hepiniz elementin ne olduğunu biliyorsunuz, değil mi?... onlardan yalnızca doksan üç tane vardır... bu sayıyı unutmayın, kızlar... doksan üç..." ta ki Dorothy (kimya dersleri sırasında dershanede durması gerekiyordu, çünkü Bayan Creevy kızları bir erkekle yalnız bırakmanın *olmayacağını* düşünüyordu) onun adına utançla kendini perişan hissedene kadar. Derslerin hepsi doksan üç element ile başlıyordu ve asla fazla ileri gidemiyordu. Bir de, "gelecek hafta sizler için yapacağım çok ilginç, küçük bir deney var, kızlar... çok ilginç bulacaksınız... gelecek hafta mutlaka yapacağız... çok ilginç küçük bir deney..." vardı, ve söylemeye bile gerek yok, deney asla yapılmadı. Bay Booth'un hiçbir kimya aleti yoktu, hem elleri o kadar çok titriyordu ki, olsa da kullanamazdı zaten. Kızlar derslerde can sıkıntısından aptallaşmış bir halde oturur dururlardı, ama bu bile elyazısı derslerinden sonra hevesle beklenen bir değişiklikti.

Ebeveynlerin ziyaretinden sonra çocuklar Dorothy'ye bir daha asla aynı davranmadılar. Tek günde değişmediler elbette. "İhtiyar Millie"yi sevmişlerdi ve elyazısı ve "ticari aritmetik" dersleri ile onlara bir-iki gün işkence ettikten sonra ilginç konulara geri dönmesini bekliyorlardı. Ama elyazısı ve aritmetik devam etti ve Dorothy'nin, dersleri sıkıcı olmayan, size tokat atmayan, sizi çimdiklemeyen ya da kulaklarınızı bükmeyen bir öğretmen olarak sevilirliği yavaş yavaş kayboldu. Dahası, *Macbeth* yüzünden paylandığı hikayesinin sızması uzun sürmedi. Çocuklar ihtiyar

Millie'nin bir hata yaptığını (ne olduğundan tam olarak emin değildiler) ve azarlandığını kavramışlardı. Bu onu gözlerinde düşürmüştü. Çocuklar sizi seviyor olsa bile, bir yetişkin olarak prestijinizi korumadığınız sürece çocuklarla başa çıkmak imkansızdır; o prestij bir kere zarar görürse, en iyi yürekli çocuklar bile sizi küçümser.

Böylece normal, geleneksel tarzlarında yaramazlık yapmaya başladılar. Daha önce Dorothy yalnızca zaman zaman tembellikleri, gürültü patlamaları ve aptalca kıkırdama krizleri ile uğraşmak zorunda kalmıştı; şimdi ek olarak nispet ve aldatmaca da vardı. Çocuklar korkunç tekdüzeliğe karşı durmaksızın isyan ediyorlardı. İhtiyar Millie'nin oldukça iyi biri gibi göründüğü ve okulun epey eğlenceli olduğu kısa haftaları unutmuşlardı. Şimdi okul her zaman olduğu gibiydi, gerçekte nasıl olacağını bekliyorsanız öyle... tembellik ettiğiniz, esnediğiniz, sıra arkadaşınızı çimdikleyerek, öğretmeninizi kızdırmaya çalışarak zaman geçirdiğiniz ve son ders biter bitmez bir rahatlama haykırışı ile fırlayıp çıktığınız bir yer. Bazen surat asıyorlar, ağlama krizleri geçiriyorlar, bazen çocukların hep yaptığı gibi deli edici bir ısrarla tekrar tekrar soruyorlardı, "*Neden* bunu yapmak zorundayız? *Neden* okuma yazma öğrenmek gerekiyor?" ve sonunda Dorothy tepelerine dikilip onları dayak tehdidi ile susturmak zorunda kalıyordu. Bu günlerde sinirlilik mizacı olmaya başlamıştı; bu onu şaşırtıyor, şoke ediyordu, ama durdurmak elinden gelmiyordu. Her sabah kendine yemin ediyordu, "Bugün soğukkanlılığımı ***kaybetmeyeceğim***," ve her sabah, özellikle çocukların en kötü zamanı olan on bir buçukta, moral bozucu bir düzenlilikle soğukkanlılığını kaybediyordu. Dünyada hiçbir şey isyankar çocuklarla uğraşmak kadar sinir bozucu değildir. Dorothy biliyordu ki, eninde sonunda kontrolünü kaybedecek, onlara vur-

maya başlayacaktı. Bir çocuğa vurmak ona affedilmez bir şeymiş gibi geliyordu; ama sonunda hemen hemen bütün öğretmenler o duruma gelir. Gözleriniz üzerinde olmadığı sürece bir çocuğun çalışmasını sağlamak imkansızdır. Sırtınızı bir an dönecek olsanız, kurutma kağıtlarından mermiler oraya buraya uçuşmaya başlar. Yine de, daimi zorlamalarla çocukların elyazısı ve "ticari aritmetiği" gerçekten de biraz gelişti ve kuşkusuz veliler tatmin oldu.

Dönemin son birkaç haftası çok kötü bir süreydi. Dorothy on beş günden fazla zaman meteliksiz kaldı, çünkü Bayan Creevy "bazı ücretler ödenmeden" dönemin maaşlarını ödeyemeyeceğini söylemişti. Bu yüzden hayatta kalmasını sağlayan gizli çikolata tabletlerinden yoksun kaldı ve onu uyuşuk ve cansız bırakan daimi bir hafif açlık çekmeye başladı. Dakikaların saatler gibi uzadığı, gözlerini saate dikmemek için kendisiyle mücadele ettiği, bu dersten sonra tıpkı ona benzeyen bir başkasının, sonra daha başkalarının geleceğini, aynı şekilde kasvetli bir sonsuzluğa kadar uzayacakmış gibi göründüğünü düşünerek Dorothy'nin yüreğinin büzüldüğü kurşuni sabahlar oluyordu. Çocukların gürültücü olduğu ve onları kontrol altında tutmak için daimi, yorucu bir çaba gerektiği daha kötü zamanlar da vardı; ve elbette Bayan Creevy daima dinliyor, daima dershaneye baskın yapmaya, kapıyı hızla çekip açmaya ve, "Bak şimdi! Bütün bu gürültü nedir, allah aşkına?" diyerek, gözlerinde sepet havası, bakışlarını sınıfta gezdirmeye hazır, duvarın arkasında bekliyordu.

Dorothy artık Bayan Creevy'nin evinde yaşamanın berbatlığına karşı tamamen uyanıktı. Kötü yemekler, soğuk ve banyo eksikliği bir süre önce görünenden çok daha önemli geliyordu. Dahası ne kadar yalnız olduğunu daha önce, iş bulma sevinci henüz tazeyken ölçüp biçemediği gibi ölçüp biçiyordu. Ne babası,

ne Bay Warburton mektup yazmıştı ve iki ay içinde Southbridge'de tek bir arkadaş edinmemişti. Böyle bir yerde oturan biri, özellikle de bir kadın için arkadaş edinmek güçtür. Parası ve kendine ait bir evi yoktu, üstelik okul dışında tek sığınakları gidebildiği akşamlarda halk kütüphanesi ve Pazar sabahları kiliseydi. Kiliseye düzenli olarak gidiyordu elbette... Bayan Creevy bu konuda ısrar etmişti. Dorothy'nin dini uygulamaları meselesini ilk Pazar sabahı, kahvaltıda halletmişti.

"Hangi lbadet Yeri'ne gitmeniz gerektiğini düşünüyordum," dedi. "Sanırım Anglikan Kilisesi'ne göre yetiştirildiniz, değil mi?"

"Evet," dedi Dorothy.

"Hm, pekala. Sizi nereye göndereceğime pek karar veremiyorum. Aziz George Kilisesi var (orası Anglikan Kilisesi'ne bağlıdır) ve bir de benim gittiğim Baptist Şapeli var. Velilerin çoğu Anglikan değil, Anglikan Kilisesi'nden bir öğretmeni onaylarlar mı, bilmiyorum. Ebeveynler söz konusu olduğunda ne kadar dikkatli olsanız azdır. lki sene önce bir korku yaşadılar, o zamanki öğretmenin Roma Katolik Kilisesi'ne bağlı olduğu anlaşıldı, düşünebiliyor musunuz! Elbette öğretmen elinden geldiğince gizli tuttu, ama sonunda ortaya çıktı ve üç veli çocuklarını okuldan aldı. Doğal olarak, öğrendiğim gün öğretmeni işten çıkardım."

Dorothy sessiz kaldı.

"Yine de," diye devam etti Bayan Creevy, "Anglikan Kilisesi'ne bağlı üç öğrencimiz var ve Kilise bağlantısı biraz kullanılabilir. Bu yüzden belki riske girip Aziz George Kilisesi'ne gitmelisiniz. Ama dikkatli olmanızı isterim. Aziz George'un insanların eğilip büküldüğü, haç falan çıkardıkları kiliselerden biri olduğunu duydum. Plymouth Biraderleri olan iki velimiz var ve haç çıkarırken görüldüğünüzü duysalar kriz geçirirler. Bu yüzden, ne yaparsanız yapın, ***bunu*** yapmaya kalkmayın."

"Pekala," dedi Dorothy.

"Ve vaaz sırasında gözünüzü açık tutun. Çevrenizi iyice bir araştırın, bakın bakalım cemaatte ele geçirebileceğimiz küçük kızlar var mı. Olası görünen kız görürseniz vaazdan sonra papazla görüşün ve isimlerini, adreslerini alın."

Bu yüzden Dorothy Aziz George Kilisesi'ne gidiyordu. Aziz Athelstan'dan bir derece "daha yüksekti" bu kilise; sıra değil sandalyeleri vardı, ama buhur yoktu ve papaz (adı Bay Gore-Williams idi) bayram günleri dışında basit bir cüppe ve yelek giyiyordu. Ayinlere gelince, evdekilere o kadar benziyordu ki, Dorothy mutlak dalgınlık içinde, gerekli yanıtları doğru anda verebiliyordu.

İbadetin gücü bir daha dönmedi ona. Gerçekten de tüm ibadet kavramı artık onun için anlamsızdı; inancı kesinlikle ve geri dönülemez bir biçimde yok olmuştu. Gizemli bir şeydir bu, inanç kaybı... inancın kendisi kadar gizemlidir. İnanç gibi, kesinlikle mantığa dayalı değildir; zihnin ikliminde bir değişikliktir. Ama kilise ayinleri Dorothy için ne kadar az anlam ifade ederse etsin kilisede harcadığı saatler için pişman değildi. Tam tersine, Pazar sabahlarını, huzur dolu zamanlar olarak bir nimet gibi hevesle bekliyordu; ve yalnızca, Pazar sabahları, Bayan Creevy'nin meraklı gözleri ve dırdırcı sesinden kurtulmak anlamına geldiği için de değil. Daha başka, daha derin bir anlamda, kilisenin havası onun için yatıştırıcı ve güven vericiydi. Çünkü ne kadar saçma, ne kadar korkakça olursa olsun, kilisede olan bitenlerde, dış dünyada bulunmayan bir şey vardı... tarif etmek zor, ama bir saygınlık, tinsel bir alımlılık. Ona, artık inanmasa da, kiliseye gitmemektense gitmek, köksüz bir özgürlük içinde sürüklenmektense gelenekleri takip etmek daha iyi gibi geliyordu; bir daha asla içtenlikle, hissederek dua edemeyeceğini bili-

yordu; ama aynı zamanda, geri kalan hayatı boyunca, yetiştirilirken öğrendiği uygulamaları devam ettirmesi gerektiğini de biliyordu. Bir zamanlar bir canlı varlığın iskeleti gibi hayatını bir arada tutan inancından ona bu kadarı kalmıştı.

Ama henüz inanç kaybı ve gelecekte onun için nasıl bir anlamı olabileceği üzerine fazla derin düşünmüyordu. Var olmaya çalışmakla, sefil dönemin kalanı boyunca sinirlerinin dayanması için mücadele etmekle çok meşguldü. Çünkü dönem sonu yaklaştıkça sınıf düzenini sağlamak gittikçe daha yorucu hale geliyordu. Kızlar korkunç davranıyordu ve bir zamanlar onu sevmiş oldukları için Dorothy'ye karşı daha da korkunçtular. Onun kendilerini aldattığını hissediyorlardı. Dorothy düzgün bir öğretmen olarak başlamıştı ve şimdi tüm diğerleri gibi korkunç, yaşlı bir öğretmene dönüşmüştü... o korkunç elyazısı derslerini dayatıp duran, defterinize tek bir leke yapacak olsanız kafanıza şaplak atan pis, ihtiyar bir şeytan. Bazen Dorothy onları çocukların uzak, zalim bakışları ile yüzünü incelerken yakalıyordu. Bir zamanlar onun güzel olduğunu düşünmüşlerdi ve şimdi onun çirkin, yaşlı ve sıska olduğunu düşünüyorlardı. Gerçekten de Ringwood Evi'ne geldiğinden beri daha da zayıflamıştı. Artık, önceki öğretmenlerinin hepsinden nefret ettikleri gibi nefret ediyorlardı ondan.

Bazen bilerek yemliyorlardı onu. Daha büyük ve daha zeki kızlar durumu çok iyi anlıyorlardı... Millie'nin yaşlı Creevy'nin ayağının altında olduğunu ve çok fazla gürültü yaptıkları zaman tepelendiğini biliyorlardı; bazen, sırf Creevy'yi dershaneye getirmek ve ihtiyar Creevy onu paylarken Millie'nin yüzünü izlemek için cesaret edebildiklerince çok gürültü yapıyorlardı. Zaman zaman Dorothy sinirlerine hâkim olmayı başarıyor, yaptıklarını affediyordu, çünkü derslerinin tiksindirici tekdüzeliğine isyan

etmelerinin yalnızca sağlıklı bir dürtü olduğunu anlıyordu. Ama başka zamanlarda, sinirleri her zamankinden bozukken, isyankar, sırıtan yirmi kadar aptal, küçük surata bakıyor ve onlardan nefret etmenin mümkün olduğunu görüyordu. Çocuklar o kadar kör, o kadar bencil, o kadar merhametsizdirler ki. Size dayanma sınırının ötesinde işkence ettiklerini anlamazlar ve bilseler de aldırmazlar. Siz onlar için elinizden geleni yapıyor olabilir, bir azizi bile sınayacak durumlarda sinirlerinize hâkim olmayı başarabilirsiniz, ama üstlerine gidip baskı yapacak olursanız, bunun için sizden nefret ederler ve asıl suçlunun siz olup olmadığınızı merak etmezler bile. Siz, kendiniz bir öğretmen değilseniz, sık sık tekrarlanan şu dizeler ne kadar doğru gelir:

> Fazla eskimiş zalim bir göz altında
> Harcar ufaklıklar günü
> İçlerini çekerek ve perişan halde!

Ama fazla eskimiş zalim göz sizseniz, madalyonun bir yüzü daha olduğunu bilirsiniz.

Son hafta geldi ve pis "sınavlar" komedyası gerçekleştirildi. Bayan Creevy'nin açıkladığı şekliyle, sistem oldukça basitti. Örneğin, çocuklara bir dizi toplama işlemini, doğru yapacaklarından emin olana kadar öğretiyordunuz ve sonra, yanıtları unutacak zamanları olmadan aynı toplamaları aritmetik sınavında soru olarak soruyordunuz; her konuda böyleydi. Elbette velilerinin incelemesi için çocukların kağıtları eve gönderiliyordu. Ve Dorothy Bayan Creevy'nin dikte ettirdiği karneler yazdı, ve "mükemmel" kelimesini o kadar sık yazmak zorunda kaldı ki, (bir sözcüğü tekrar tekrar yazdığınız zaman sık sık olduğu gibi) nasıl yazılacağını unuttu ve "mükemel", "mükkemel", "mükmmel",

"müklemel," yazmaya başladı.

Son gün korkunç kargaşa içinde geçti. Bayan Creevy bile çocukları kontrol altında tutamıyordu. Öğlen olduğunda Dorothy'nin sinirleri haraptı ve Bayan Creevy öğle yemeğine kalan yedi çocuğun önünde payladı onu. Akşam gürültü her zamankinden kötüydü ve sonunda pes eden Dorothy kızlara, gözyaşlarına boğulmasına ramak kalmış halde, durmaları için yalvardı.

"Kızlar!" diye seslendi, şamatanın üzerinden sesini duyurabilmek için yükselterek. "*Lütfen* kesin şunu, *lütfen!* Bana karşı korkunç davranıyorsunuz. Bu şekilde sürdürmek iyi mi sizce?"

Elbette bu ölümcül bir hataydı. Asla, asla kendinizi bir çocuğun merhametine bırakmayın! Bir anlık sessizlik oldu, sonra bir çocuk yüksek sesle, alayla, "Milliiiee!" diye bağırdı. Bir sonraki an tüm sınıf, hatta embesil Mavis bile, hep bir ağızdan, "Milliiee! Milliee! Milliiee!" diye bağırıyordu. Bunun üzerine Dorothy'nin içinde bir şey koptu. Bir an durdu, en fazla gürültü yapan kızı seçti, yanına gitti ve kulağına şiddetli bir tokat indirdi. Neyse ki "vasat ödeyenler"den birisiydi.

6

Tatilin ilk günü Dorothy Bay Warburton'dan bir mektup aldı.

Sevgili Dorothy [diyordu],

Yoksa sana Ellen mı demeliyim, yeni adının bu olduğunu anlıyorum. Daha önce yazmadığım için kalpsiz olduğumu düşünmüş olmalısın, ama seni temin ederim, on gün öncesine kadar sözde kaçışımız hakkında hiçbir şey duymadım. Yurtdışındaydım, ilk önce Fransa'nın değişik bölgelerinde bulundum, sonra Avusturya'ya ve Roma'ya gittim ve bildiğin gibi bu gibi yolculuklarda yurttaşlarımdan özenle kaçınırım. Kendi ülkelerinde yeterince iğrençtirler, ama yurtdışına çıktıklarında tavırları beni öyle utandırır ki genelde Amerikalıymışım gibi yaparım.

Knype Hill'e gittiğimde baban beni görmeyi reddetti, ama Victor Stone'u bulmayı başardım, o bana yeni adresinde ile kullandığın ismi verdi. Bunu büyük gönülsüzlükle yaptı, ve bu zehirli kasabadaki herkes gibi onun da, bir şekilde kötü bir şey yaptığına inandığını anladım. Sanırım senin ve benim birlikte kaçtığımız teorisinden vazgeçildi, ama skandal yaratıcı *bir şey* yapmış olman gerektiğinden eminler. Genç bir kadın aniden evini terk etmişse, bir erkek söz konusu olmalı; kırsal alanda be-

yinler böyle çalışır. Tüm hikayeye büyük hararetle karşı çıktığımı söylememe gerek yok. O iğrenç kocakarıyı, Bayan Semprill'i köşeye kıstırıp aklımdan geçenleri söylemeyi başardığımı duyunca memnun olacaksın; ve seni temin ederim, benim aklımdan geçenler özellikle korkunçtur. Ama kadın insan bile değil. Ondan, "zavallı, *zavallı* Dorothy" gibi ikiyüzlü sızlanmalardan başka bir şey koparamadım.

Babanın seni çok özlediğini ve skandal olmasa seni memnunlukla eve kabul edeceğini duydum. Bugünlerde yemeklerini asla zamanında yiyemiyormuş anlaşılan. Senin "hafif bir rahatsızlıktan sonra iyileşmek üzere uzaklara gittiğini ve şimdi bir kız okulunda mükemmel bir pozisyonun olduğunu" söylüyor. Başına gelen bir şeyi duyunca şaşıracaksın. Bütün borçlarını ödemek zorunda kalmış! Esnafın ayaklandığını ve Papaz Evi'nde bir alacaklılar toplantısı düzenlediklerini duydum. Plumstead Piskoposluğu'nda olacak şey değil... ama demokratik günler yaşıyoruz! Anlaşılan esnafı uzak tutan tek şey senmişsin.

Ve şimdi sana kendimden haberler yazayım, vs. vs. vs.

Bu noktada Dorothy mektubu hayal kırıklığı, hatta kızgınlık içinde yırttı. Biraz daha duygudaşlık göstermeliydi! diye düşündü. Dorothy'nin başına ciddi sorunlar sardıktan sonra (hem, olan bitenlerin asıl suçlusu oydu) bu kadar küstah ve kaygısız davranmak tam da Bay Warburton'a yaraşır bir şeydi. Ama bir kez daha düşündüğü zaman kalpsiz olduğu fikrinden vazgeçti. Dahası, kendi hayatı da ayyuka çıkmış skandallardan ibaretti; muhtemelen, bir skandalın bir kadın için ciddi bir mesele olduğunu anlayamıyordu.

Noel'de Dorothy'nin babası da yazdı, ve dahası ona iki sterlinlik bir Noel armağanı yolladı. Mektubunun tarzından artık

Dorothy'yi affettiği anlaşılıyordu. Ama tam olarak *neyi* affettiği belli değildi, çünkü Dorothy'nin ne yaptığı belli değildi; ama yine de onu affetmişti. Mektup basmakalıp, ama oldukça dostça sorularla başlıyordu. Yeni işini sevdiğini umduğunu yazıyordu. Ve okuldaki odaları rahat mıydı, çalışanların kalanı canayakın mıydı? Bugünlerde okullarda insana oldukça iyi davrandıklarını duymuştu... hiç kırk sene öncesinde olduğu gibi değil. Onun zamanında, vs. vs. vs. Dorothy nasıl koşullar altında yaşadığına dair babasının en ufak fikri olmadığını anladı. Okuldan bahsedilince aklı kendi eski okulu Winchester'a gidiyordu; Ringwood Evi gibi yerler onun hayal gücünün ötesindeydi.

Mektubun kalanı kendi bölgesinde işlerin nasıl gittiği hakkındaki homurdanmalarla doluydu. Papaz dertlerinden ve çok fazla çalışmaktan şikayetçiydi. Sefil kilise idame amirleri şununla bununla onu rahatsız edip duruyorlardı ve Proggett'in çan kulesinin yıkılacağına dair raporlarından bıkıp usanmıştı, Ellen'a yardım etmesi için tuttuğu gündelikçi kadın büyük bir baş ağrısıydı ve süpürgesinin sapını çalışma odasındaki büyükbabadan kalma saatin yüzüne indirmişti... mektup birkaç sayfa boyunca bu şekilde devam ediyordu. Papaz defalarca, dolaylı bir şekilde, Dorothy'nin orada olup ona yardım etmesini dilediğini yazmıştı; ama açık açık eve dönmesini önermiyordu. Anlaşılan kızının bir süre daha gözden ve gönülden uzakta kalması hâlâ gerekliydi... uzak, iyi kilitlenmiş bir dolaptaki iskelet gibi.

Mektup Dorothy'nin içini aniden acı verici bir özlemle doldurdu. Ev ziyaretlerine, Kız İzcilerin yemek pişirme derslerine dönmeye can atarken ve mutsuzluk içinde bunca zaman babasının onsuz nasıl yaşadığını, o iki kadının ona doğru düzgün bakıp bakmadığını merak ederken buldu kendini. Göstermeye hiç cesaret edemediği bir şekilde severdi babasını; çünkü babası

duygu gösterileri yapabileceğiniz türden bir adam değildi. Son dört ay içinde onu ne kadar az düşündüğünü fark edince şaşırdı ve şok geçirdi. Varlığını bile unuttuğu haftalar olmuştu. Ama gerçek şuydu ki, ruhunu ve bedenini bir arada tutma işi ona başka duygular için boş zaman bırakmamıştı.

Ama artık okul bitmişti ve Dorothy'nin harcayacak boş zamanı vardı, çünkü Bayan Creevy Dorothy'yi meşgul edecek ev işleri uydurup durmasına karşın kızın bütün gününü dolduramıyordu. Tatil zamanında faydasız bir masraftan başka bir şey olmadığını Dorothy'ye açık açık anlatmıştı ve yemek zamanlarında onu öyle bir tavırla izliyordu ki (çalışmadığı halde yemeğini yemesini büyük haksızlık saydığı açıktı) sonunda dayanılmaz hale geldi. Bu yüzden Dorothy evden elinden geldiğince uzak durmaya başladı ve maaşını aldıktan sonra (dokuz hafta için dört sterlin on şilin), babasının gönderdiği iki sterlin de olunca, şehirde jambon ve biftek dükkanından sandviçler almaya ve yemeğini açık havada yemeye başladı. Bayan Creevy, dırdırını dinlemek üzere Dorothy'nin evde bulunması hoşuna gittiği için biraz surat asarak, birkaç öğün yemek daha esirgeyebildiği için biraz sevinerek, razı oldu.

Dorothy uzun, yalnız yürüyüşlere çıkarak Southbridge'i ve daha ıssız komşu semtleri, Dorley, Wembridge ve West Holton'u keşfetti. Kış bastırmıştı, ıslak ve rüzgarsız; bu renksiz banliyö labirentlerinde, en kasvetli kırlardan daha hüzünlü geliyordu. İki-üç sefer, böyle bir savurganlık daha sonra günler boyunca aç gezeceği anlamına gelse de, Iver Fundalığı'na ya da Burnham Korusu'na ucuz gidiş dönüş bileti aldı Dorothy. Ormanlar ıslak ve soğuktu, kıpırtısız, ıslak havada bakır gibi parlayan büyük, dökülmüş kayın yaprakları vardı ve günler o kadar ılıktı ki, eldivenlerinizi takarsanız açık havada oturup kitap okuyabili-

yordunuz. Noel Arifesi'nde Bayan Creevy geçen seneden sakladığı bazı çobanpüskülü dalları çıkardı, tozlarını aldı ve çivileyerek astı; ama Noel yemeği hazırlamaya niyeti olmadığını bildirdi. Noel saçmalığına katlanamadığını söyledi... dükkan sahiplerinin uydurduğu bir sahtekarlıktan başka bir şey değildi ve gereksiz masraflar çıkarıyordu. Zaten kendisi de hindi ile Noel pudinginden nefret ederdi. Dorothy rahatlamıştı; bu neşesiz "sabah odasında" Noel yemeği yemek (bir anlığına gözlerinin önüne kağıt şapka takmış Bayan Creevy'nin korkunç imgesi gelmişti) düşünmeye bile tahammül edemediği bir şeydi. Noel yemeğini (katı haşlanmış yumurta, iki peynirli sandviç ve bir şişe limonata), büyük, boğum boğum olmuş bir kayın ağacına sırtını vererek, kucağında George Gissing'in *Tuhaf Kadınlar* kitabı ile, Burnham yakınlarındaki ormanda yedi.

Yürüyüşe çıkılamayacak kadar yağışlı günlerde zamanının çoğunu halk kütüphanesinde geçiriyordu... okumadıkları resimli gazetelere bakarak oturan kasvetli işsizler ve haftada iki sterline oda tutmuş, kasvet içinde yatçılık üzerine kitaplar incelemek üzere kütüphaneye gelen yaşlıca, rengi atmış bekar adamla birlikte kütüphanenin müdavimlerinden biri olmuştu. Dönemin sona ermesi Dorothy'yi epey ferahlatmıştı, ama kısa sürede bu duygu azaldı; gerçekten de, konuşacak tek kişi yokken günler öncekinden de yavaş geçiyordu. Yaşanan dünyada, belki de Londra banliyöleri kadar yalnız bir yer yoktur. Büyük şehirde kalabalık ve koşturmaca size yalnız olmadığınız izlenimini verir, ve kırsal alanda herkes herkesle ilgilenir... aslında aşırı ölçüde. Ama Southbridge gibi yerlerde, aileniz ve benim diyebileceğiniz bir eviniz yoksa, ömrünüzün yarısını bir dost edinmeyi beceremeden harcayabilirsiniz. Bu tür yerlerde kadınlar vardır, ve özellikle de senelerce mutlak yalnızlık içinde yaşayan, kötü maaşlı

işlerde çalışan sahipsiz kadınlar. Fazla zaman geçmeden Dorothy kendini öyle moralsiz, öyle isteksiz bir halde buldu ki, ne kadar uğraşırsa uğraşsın hiçbir şey ilgisini çekemiyor gibiydi. İşte bu sürenin nefret edilesi sıkıcılığı içinde (her çağdaş ruhun içinde hazır bekleyen aynı yozlaştırıcı can sıkıntısı), inancını kaybetmiş olmanın ne demek olduğunu tam olarak anladı.

Kitaplarla kafasını meşgul etmek istedi, bir hafta kadar bunu başardı da. Ama bir süre sonra neredeyse bütün kitaplar bıktırıcı ve anlaşılmaz gelmeye başladı; çünkü yapayalnızken, bir amacı yoksa zihin çalışmaz. Sonunda dedektif hikayelerinden daha zor herhangi bir şeyle başa çıkamayacağını anladı. Bitkin düşerek daha iyi bir ruh haline kavuşmak için on-on beş millik yürüyüşlere çıktı; ama asık suratlı banliyö yolları, ormanların içindeki ıslak, çamurlu patikalar, çıplak ağaçlar, ıslak yosunlar ve büyük, süngersi mantarlar, üzerine ölümcül bir melankoli çökmesine sebep oldu. Onun ihtiyacı olan şey insan dostluğu idi, üstelik bunu edinmenin bir yolu yokmuş gibiydi. Geceleri okula geri dönerken evlerin sıcak, aydınlık pencerelerine bakıyor, kahkahaları ve içeride çalınan gramofonların seslerini duyuyor, yüreği kıskançlıkla kabarıyordu. Ah, oradaki o insanlar gibi olmak... en azından bir evi, bir ailesi, birkaç ilgili dostu olmak! Bazı günler sokaktaki yabancılarla konuşmak için cesaret toplamaya çalışıyordu. Başka günler Aziz George Kilisesi'nin papazı ve ailesi ile tanışmak ve belki bazı kilise işleri ile kendini oyalamak için inanıyormuş gibi yapmayı planladı; hatta bazı günler kendini öyle çaresiz hissetti ki, YWCA'ya katılmayı düşündü.

Ama tatilin sonuna doğru, kütüphanede tesadüfi bir karşılaşma sonucunda Bayan Beaver adındaki ufak tefek bir kadınla arkadaşlık kurdu. Kadın, Southbridge'deki başka bir özel okul olan Toot Ticaret Koleji'nde coğrafya öğretmeniydi. Toot Ticaret

Koleji Ringwood Evi'nden daha büyük ve daha iddialı bir okuldu. Yaklaşık yüz elli gündüzlü öğrencisi vardı, hatta bir düzine yatılı öğrenci barındıracak kadar da itibarlıydı. Ve müfredat programı daha az açık bir dolandırıcılıktı. "Çağdaş iş eğitimi" hakkında gevezelik eden ebeveyn tipini hedefleyen okullardan biriydi ve düsturu Verimlilik'ti; bu, muazzam bir telaş gösterisi ve bütün hümaniter bilimlerin müfredat dışında bırakılması anlamına geliyordu. Özelliklerinden biri Verimlilik Ayini denen bir tür ilmihaldi ve bütün çocukların okula katılır katılmaz bunu ezberlemeleri bekleniyordu. Şu şekilde, soru yanıt biçiminde gidiyordu:

S: "Başarının sırrı nedir?"

Y: "Başarının sırrı verimliliktir."

S: "Verimliliğin ölçütü nedir?"

Y: "Verimliliğin ölçütü başarıdır."

Vesaire, vesaire. Tüm okulun, kız ve erkek öğrencileri ile birlikte, müdür önderliğinde Verimlilik Ayini'ni tekrarlamasının (haftada iki sabah, dua etmek yerine bu töreni tekrarlıyorlardı) çok etkileyici olduğu söyleniyordu.

Bayan Beaver yuvarlak bir bedeni, ince bir suratı, kırmızımsı bir burnu ve beçtavuğu gibi bir yürüyüşü olan ciddi, ufak tefek bir kadındı. Yirmi senelik öğretmenlikten sonra, haftada dört sterlinlik bir gelire ve geceleri yatılıları yatırmak yerine "dışarıda yaşama" ayrıcalığına kavuşmuştu. Zaman zaman, ikisinin de akşamı boşsa oturduğu "odalara" (yani hem oturma, hem yatak odası olan tek odaya) Dorothy'yi davet ediyordu. Dorothy bu ziyaretleri nasıl dört gözle bekliyordu! Ama nadiren oluyordu, çünkü Bayan Beaver'ın ev sahibesi "ziyaretçileri onaylamıyordu" ve oraya gitse bile, *Daily Telegraph*'taki çapraz bulmacayı çözmesine yardım etmek ve Bayan Beaver'ın 1913'te Avusturya toprak-

larına yaptığı yolculukta çekilmiş (bu yolculuk yaşamının zirvesi ve medarı iftiharıydı) fotoğraflara bakmaktan başka yapacak pek bir şey yoktu. Ama yine de oturup birisiyle dostça konuşmak, Bayan Creevy'ninki gibi bulaşık suyu olmayan bir fincan çay içmek! Bayan Beaver'ın lake kaplı bir valizin (1913'te, Tirol yolculuğunda yanındaymış o valiz) içinde sakladığı bir gazocağı vardı ve bu ocağın üzerinde kendine katran kadar kara çaylar demleyip gün boyunca kova kova içiyordu. Dorothy'ye, okula bir termos çay götürdüğünü ve teneffüste bir, yemekten sonra bir fincan güzel, sıcak çay içtiğini itiraf etti. Dorothy, üçüncü sınıf okul öğretmenlerinin yürümesi gereken iki çok izlenmiş yolu fark etti: Viski aracılığı ile ıslahevine giden, Bayan Strong'un yolu; ya da demli çay aracılığı ile Çürümüş Hanımefendiler Yurdu'na giden, Bayan Beaver'ın yolu.

Bayan Beaver aslında sönük, küçük bir kadındı. Dorothy için bir *memento mori,*[23] ya da daha doğrusu *memento senescere*[24] idi. Ruhu öyle kuruyup gitmişti ki, unutulmuş bir sabunluktaki sabun kalıbı kadar meyustu. Hayatında öyle bir noktaya gelmişti ki zorba bir ev sahibesi altında tek odada yaşamak ve "verimli" bir şekilde çocukların öğüren gırtlaklarından aşağı Ticari Coğrafya basmak hayal edebileceği tek kaderdi. Ama Dorothy Bayan Beaver'ı çok sevdi ve *Daily Telegraph* çarpaz bulmacasını yaparak ve güzel bir fincan çay içerek odasında geçirdiği birkaç saat, yaşamındaki vahalar oldu.

Paskalya dönemi başladığında Dorothy memnun oldu, çünkü günlük, tekdüze dersler bile tatilin boş yalnızlığından daha iyiydi. Dahası, kızlar bu dönem çok daha iyiydi; bir daha kafalarına vurması gerekmedi. Çünkü artık, baştan acımasız davranırsanız çocukları hizada tutmanın daha kolay olduğunu bili-

23) (Lat.) Ölümü hatırlama. (YHN.)
24) (Lat.) Yaşlılığı hatırlama. (YHN.)

yordu. Geçen dönem kızlar kötü davranmıştı, çünkü başlangıçta Dorothy onlara insan gibi davranmıştı ve daha sonra, ilgilerini çeken dersler sona erince tüm insanlar gibi isyan etmişlerdi. Ama çocuklara çerçöp öğretmek zorundaysanız, onlara insan gibi davranmamalısınız. Onlara hayvan gibi davranmalısınız... ikna ederek değil, zorlayarak. Her şeyden önce onlara, itaat etmek yerine isyan etmenin acı verici olduğunu öğretmelisiniz. Muhtemelen bu tür davranış çocuklar için iyi değildir, ama anladıklarından ve tepki verdiklerinden kuşku yoktur.

Dorothy neşesiz okul öğretmenliği sanatını öğrendi. Zihnini bitmek tükenmek bilmez, sıkıcı saatlere karşı dondurmayı, sinir enerjisini ekonomik kullanmayı, merhametsiz ve daima tetikte olmayı, faydasız konuların iyi öğretilmesinde bir tür gurur ve hoşnutluk bulmayı öğrendi. Aniden çok daha sertleşmiş ve olgunlaşmış gibiydi. Gözleri, ilk zamanlardaki yarı çocuksu bakışları kaybetmiş, yüzü daha da incelmiş, burnunun daha uzun görünmesine sebep olmuştu. Zaman zaman kesinlikle bir okul öğretmeni yüzü gibi görünüyordu; üzerinde sapsız gözlükler hayal edebiliyordunuz. Ama henüz kinik olmamıştı. Bu çocukların korkunç bir dolandırıcılığın kurbanı olduğunu hâlâ biliyordu ve mümkün olsa, onlar için iyi bir şeyler yapmayı hâlâ istiyordu. Onlara baskı yapıyorsa ve kafalarını çerçöple dolduruyorsa, yalnızca tek bir sebep yüzünden yapıyordu: Ne olursa olsun işini korumak zorundaydı.

Bu dönem dershanede pek az gürültü çıkıyordu. Her zamanki gibi kusur bulmaya can atan Bayan Creevy, süpürge sapı ile duvara vurmak için nadiren sebep bulabiliyordu. Bir sabah kahvaltıda, bir kararı tartıyormuş gibi dik dik Dorothy'ye baktı, sonra marmelat kasesini ona doğru itti.

"Dilerseniz biraz marmelat alın, Bayan Millborough," dedi,

normal haline göre büyük incelikle.

Ringwood Evi'ne geldiğinden beri Dorothy'nin dudaklarından ilk kez marmelat geçiyordu. Hafifçe kızardı. "Demek kadın onun için elimden gelenin en iyisini yaptığımı fark ediyor," diye düşünmekten kendini alamadı.

O günden sonra her sabah, kahvaltıda marmelat vardı. Ve Bayan Creevy'nin tavırları başka açılardan da... tam olarak canayakın değildi, çünkü bu asla olamazdı, ama kadın daha az zalim ve az saldırgan oldu. Hatta zaman zaman gülümseme yerine geçen bir yüz buruşturması bahşediyordu ona; Dorothy'ye, gösterdiği çabayla kadının yüzü *gıcırdıyormuş* gibi geliyordu. Böyle zamanlarda sohbeti "gelecek dönem"e ilişkin yorumlarla süsleniyordu. Daima "Gelecek dönem şunu yapacağız," ve "Gelecek dönem sizden bunu yapmanızı isteyeceğim," oluyordu, öyle ki sonunda Dorothy Bayan Creevy'nin güvenini kazandığını ve bir köleden çok meslektaş gibi muamele gördüğünü hissetmeye başladı. Bunun üzerine yüreğinde küçük, mantıksız, ama çok heyecan verici bir umut kök saldı. Belki Bayan Creevy maaşını yükseltirdi! Bu kesinlikle imkansızdı, kızcağız kendi umudunu kırmaya çalıştı, ama başarılı olamadı. Maaşı haftada yarım kron arttırılsa, ne büyük fark yaratırdı!

Son gün geldi. Şansım varsa Bayan Creevy yarın maaşımı öder, diye düşündü Dorothy. Gerçekten de paraya çok ihtiyacı vardı; haftalardır meteliksizdi, ve yalnızca tahammül edilemez ölçüde aç olmakla kalmıyor, fena halde yeni çoraplara ihtiyaç duyuyordu, çünkü şimdi giydikleri neredeyse ortadan kaybolacak kadar çok yamanmıştı. Ertesi sabah kendisine düşen ev işlerini yaptı ve sonra dışarı çıkmak yerine, Bayan Creevy süpürgesi ve faraşı ile üst katta gürültü yaparken "sabah odasında" bekledi. Sonunda Bayan Creevy içeri girdi.

"Ah, *işte* buradasınız, Bayan Millborough!" dedi tuhaf, anlamlı bir sesle. "Bu sabah dışarı çıkmak için acele etmeyeceğinizi düşünmüştüm zaten. Eh, *madem* buradasınız, sanırım maaşlarınızı ödesem iyi olacak."

"Teşekkür ederim," dedi Dorothy.

"Ve bundan sonra," diye ekledi Bayan Creevy, "size söylemek istediğim küçük bir şey var."

Dorothy heyecanlandı. Bu "küçük bir şey" uzun süredir özlemini çektiği maaş artışı olabilir miydi? Mantıklıydı. Bayan Creevy şifoniyerdeki kilitli çekmeceden yıpranmış, şişman bir deri cüzdan çıkardı, açtı ve başparmağını yaladı.

"On iki hafta ve beş gün," dedi. "On iki hafta yeter. Günü gününe saymaya gerek yok. Altı sterlin eder."

Beş kirli banknot saydı, sonra iki on şilinlik banknot ekledi; sonra banknotlardan birini inceledi ve birini fazla temiz bulunca cüzdanına geri koydu, ikiye yırtılmış bir başkasını çıkardı. Şifoniyere gitti, bir parça yapıştırıcı bant aldı ve dikkatle iki yarıyı birbirine yapıştırdı. Sonra diğer altısı ile birlikte Dorothy'ye uzattı.

"İşte alın, Bayan Millborough," dedi. "Ve şimdi, *hemen* evi terk eder misiniz, lütfen? Artık size ihtiyacım yok."

"Artık bana..."

Dorothy'nin içi buz gibi oldu. Yüzündeki tüm renk uçtu. Ama dehşeti ve ümitsizliği içinde, şimdi bile söylenenlerin anlamından tam olarak emin değildi. Hâlâ Bayan Creevy'nin yalnızca günün geri kalanı boyunca evden uzak durmasını istediğini kastettiği gibi yarım bir düşünce vardı kafasında.

"Artık bana ihtiyacınız yok mu?" diye tekrarladı hafif bir sesle.

"Hayır. Gelecek dönemin başında yeni bir öğretmen tutacağım. Ve tatil boyunca sizi bedava beslemem beklenemez, değil mi?"

"Ama *gitmemi* istediğinizi kastediyor olamazsınız... beni kovuyor musunuz?"

"Elbette öyle. Başka neyi kastettiğimi düşündünüz ki?"

"Ama bana ihbarname vermediniz!" dedi Dorothy.

"İhbarname mi!" dedi Bayan Creevy, hemen öfkelenerek. "İhbarname verip vermememin *sizinle* ne ilgisi var? Yazılı sözleşmeniz yok, değil mi?"

"Hayır... sanırım yok."

"İyi o zaman! Yukarı çıkıp bavulunuzu toplamaya başlasanız iyi olacak. Daha fazla kalmanızın faydası yok, çünkü sizin için öğle yemeğim yok."

Dorothy yukarı kata çıktı ve yatağın kenarına oturdu. Kontrol edilemez bir biçimde titriyordu ve aklını başına toplayıp eşyalarını toplaması için dakikalar geçmesi gerekti. Kendini sersemlemiş hissediyordu. Başına çöken felaket o kadar ani, o kadar görünürde sebepsizdi ki, olan bitenlere inanmakta güçlük çekiyordu. Ama aslında Bayan Creevy'nin onu işten çıkarmasının sebebi oldukça basit ve yeterliydi.

Ringwood Evi'nden fazla uzak olmayan, The Gables denen fakir, can çekişen, yalnızca yedi öğrencisi bulunan küçük bir okul vardı. Öğretmen, Bayan Allcock adlı yeteneksiz, ihtiyar bir kadındı. Bayan Allcock hayatı boyunca otuz sekiz değişik okulda çalışmıştı ve evcil bir kanaryanın sorumluluğunu almaya bile uygun değildi. Ama Bayan Allcock'un göze çarpan bir yeteneği vardı; işverenlerine kazık atmakta çok iyiydi. Bu üçüncü ve dördüncü sınıf özel okullarda daima bir tür korsanlık sürer. Veliler kandırılır ve bir okuldan diğerine öğrenci çalınır. Genellikle işin kökeninde öğretmenin ihaneti vardır. Öğretmen gizlice velilere teker teker yanaşır ("Çocuklarınızı bana gönderirseniz dönem başına on şilin daha ucuza alırım") ve yeterli sayıda öğ-

renci topladığında aniden çalıştığı yerden ayrılır ve kendi okulunu kurar, ya da çocukları başka okula götürür. Bayan Allcock işvereninin yedi öğrencisinden üçünü çalmayı başarmıştı ve Bayan Creevy'ye gelip onları önermişti. Karşılığında Dorothy'nin pozisyonunu ve getirdiği öğrencilerden yüzde on beş komisyon alacaktı.

Pazarlık sona ermeden daha fazla çekişme oldu ve sonunda Bayan Allcock yüzde on beş yerine yüzde on iki buçuğu kabul etti. Bayan Creevy içten içe, getirdiği üç çocuğun kalacağı kesin olduğu an ihtiyar Allcock'u sepetlemeye karar verdi. Aynı anda Bayan Allcock da, okula yerleşir yerleşmez ihtiyar Creevy'nin öğrencilerini çalmaya başlamayı planlıyordu.

Dorothy'yi sepetlemeye karar verdikten sonra, elbette en önemli şey bunu onun öğrenmesini engellemek olmuştu. Çünkü Dorothy olacakları öğrenirse kendi hesabına öğrenci çalmaya başlardı ya da en azından dönemin kalanı boyunca tek kalem iş yapmazdı. (Bayan Creevy insan doğasını bilmekle övünürdü.) Marmelat, gıcırtılı gülümsemeler ve diğer hilelerin sebebi, Dorothy'nin şüphelenmesini engellemekti. Oyunu bilen herkes, marmelat kasesi masada kendisine doğru ittirildiği an başka bir iş bulmayı düşünmeye başlardı.

İşten atıldığını öğrendikten yarım saat sonra Dorothy el çantasını taşıyarak bahçe kapısını açtı. Nisan'ın dördüydü, parlak, esintili bir gündü, dışarıda kalınamayacak kadar soğuktu, gökyüzü çalı serçesi yumurtası kadar maviydi, ani esintilerle gelen ve yüzünüze kuru, acıtıcı tozlar çarpan o hınçlı bahar rüzgarlarından biri vardı. Dorothy bahçe kapısını arkasından kapattı ve tren istasyonuna doğru ağır ağır yürümeye başladı.

Bayan Creevy'ye sandığının hangi adrese gönderileceğini daha sonra bildireceğini söylemişti ve Bayan Creevy bu iş için he-

men beş şilin tahsil etmişti. Bu yüzden Dorothy'nin elinde beş sterlin on beş şilin vardı ve dikkatle harcarsa ona üç hafta yeterdi. Ne yapacağına dair kızın pek az fikri vardı, yalnız Londra'ya gitmekle ve kalacak uygun bir yer bulmakla işe başlayabilirdi. Ama ilk paniği kaybolmuştu ve durumunun o kadar da çaresiz olmadığını fark etmişti. Kuşkusuz babası ona yardım ederdi, en azından bir süreliğine, ve en kötü durumda, bunu düşünmekten bile nefret etse de, kuzeninden ikinci sefer yardım isteyebilirdi. Dahası, iş bulma şansı oldukça yüksekti. Gençti, kibar bir aksanı vardı ve hizmetkar maaşına çalışmaya razıydı... dördüncü sınıf okulların sahiplerinin aradığı niteliklerdi bunlar. Büyük olasılıkla her şey yoluna girecekti. Ama önünde kötü bir dönem bekliyordu, iş arama, belirsizlik ve muhtemelen açlık dönemi... işte burası kesindi.

Beşinci Bölüm

1

Ama hiç de öyle çıkmadı. Çünkü Dorothy daha bahçe kapısından beş adım uzaklaşmadan bir telgrafçı çocuk karşı yönden ıslık çalarak ve evlerin isimlerine bakarak yaklaştı. Ringwood Evi ismini gördü, bisikletini çevirdi, kaldırım taşına yasladı ve Dorothy'ye yanaştı.

"Bayan Mill-*baro* burada mı yaşıyor?" dedi, başını Ringwood Evi'ne doğru sallayarak.

"Evet. Bayan Millborough benim."

"Yanıt var mı, diye beklemem söylendi," dedi oğlan, kemerinden portakal rengi bir zarf çıkararak.

Dorothy çantasını indirdi. Bir kez daha şiddetle titremeye başlamıştı. Ve bu sevinçten mi, korkudan mı, emin değildi; çünkü aklında aynı anda iki çelişkili düşünce belirmişti. Biri, "Bu bir tür iyi haber!" Diğeri, "Babam ciddi bir hastalık geçiriyor!" Zarfı yırtıp açmayı başardı ve içinde iki sayfalık bir telgraf buldu. Telgrafı anlamakta büyük güçlük çekti. Şöyle diyordu:

Tanrınıza sevinin ey dürüst insanlar ünlem büyük haber ünlem itibarınız kesinlikle temize çıktı stop bayan semprill kendi kazdığı çukura düştü stop iftira için karar stop artık ona kimse inanmıyor stop babanız hemen eve dönmenizi istiyor stop şeh-

re geliyorum virgül isterseniz sizi alırım stop bundan kısa süre sonra orada olacağım stop beni bekleyin stop yüksek zil sesleriyle hamdedin ona ünlem sevgiler stop.

İmzaya bakmaya gerek yoktu. Bay Warburton'dan geliyordu elbette. Dorothy her zamankinden zayıf olduğunu, her zamankinden çok titrediğini hissetti. Telgrafçı çocuğun bir şey sorduğunu belli belirsiz fark etti.

"Yanıt yok mu?" dedi çocuk üçüncü ya da dördüncü kez.

"Bugün değil, teşekkür ederim," dedi Dorothy kararsızca.

Oğlan bisikletine bindi ve bahşiş vermediği için Dorothy'yi ne kadar küçük gördüğünü belli etmek için yüksek sesle ıslık çalarak sürdü gitti. Ama Dorothy çocuğun horgörüsünün farkında değildi. Telgrafta tam olarak anladığı tek cümle, "babanız hemen eve dönmenizi istiyor" cümlesiydi ve yarattığı sürpriz kızı yarı sersemlemiş bir durumda bırakmıştı. Belirsiz bir süre boyunca kaldırımda, soğuk rüzgarda durdu ve düşünülebilecek en bulanık düşünceleri düşündü, ta ki bir taksi sokakta yaklaşana, içinden Bay Warburton çıkana kadar. Dorothy'yi gördü, taksiyi durdurdu, dışarı sıçradı ve sırıtarak onu karşılamak için yaklaştı. İki eliyle yakaladı onu.

"Merhaba!" diye haykırdı ve kolunu sahte bir babacanlıkla Dorothy'ye dolayarak, kimlerin baktığına aldırmadan kendine çekti. "Nasılsınız? Ama Tanrı aşkına, ne kadar zayıflamışsınız! Bütün kaburgalarınızı hissedebiliyorum. Sizin bu okul nerede?"

Henüz kolunu kurtaramamış olan Dorothy kısmen döndü ve Ringwood Evi'nin karanlık pencerelerine baktı.

"Ne! Orası mı? Güzel Tanrım, ne delik ama! Eşyalarınızı ne yaptınız?"

"İçeride. Göndermeleri için para bıraktım. Sanırım sorun olmaz."

"Ah, saçmalık! Neden para ödeyesiniz ki? Yanımızda götürürüz. Taksinin tepesinde gidebilir."

"Hayır, hayır! Bırakın onlar göndersin. Oraya dönmeye cesaret edemem. Bayan Creevy çok kızar."

"Bayan Creevy mi? Bayan Creevy kim?"

"Müdire... en azından, okulun sahibi."

"Ne, canavar ha, öyle mi? Onu bana bırakın... ben onunla başa çıkabilirim. Perseus ve Gorgo, hı? Siz de Andromeda'sınız. Hey!" diye seslendi taksi sürücüsüne.

İkisi ön kapıya gittiler ve Bay Warburton kapıyı çaldı. Bir şekilde Dorothy sandığını Bayan Creevy'den almayı asla başaramayacaklarını düşünüyordu. Aslında, canlarını kurtarmak için kaçarak ön kapıdan fırlayacaklarını ve Bayan Creevy'nin süpürgesi ile onları kovalayacağını sanıyordu. Ama birkaç dakika sonra belirdiler, taksi sürücüsü sandığı omzunda taşıyordu. Bay Warburton Dorothy'nin elini tutarak taksiye bindirdi ve otururlarken eline yarım kron bıraktı.

"Ne kadın ama! Ne kadın ama!" dedi taksi yola çıkarken. "Bunca zaman nasıl tahammül ettiniz?"

"Bu nedir?" dedi Dorothy, paraya bakarak.

"Eşyalarınız için bıraktığınız yarım kron. İhtiyar kızdan koparmak iyi başarı oldu, değil mi?"

"Ama ben beş şilin bıraktım!" dedi Dorothy.

"Ne! Kadın yalnızca yarım kron bıraktığınızı söyledi. Tanrı aşkına, ne arsızlık! Geri dönüp diğer yarım kronu alırız ondan. Sırf nispet olsun diye!" Cama vurdu.

"Hayır, hayır!" dedi Dorothy, elini onun koluna koyarak. "Hiç fark etmez. Buradan gidelim... hemen. Oraya bir daha dönmeye dayanamam... *bir daha asla!*"

Bu doğruydu. Ringwood Evi'ni bir daha görmektense, değil

yarım kron, sahip olduğu bütün parayı feda edebileceğini hissediyordu. Bu yüzden yollarına devam ettiler ve Bayan Creevy'yi muzaffer bıraktılar. Bayan Creevy'nin kahkahalarından birini atıp atmadığını bilmek ilginç olurdu.

Bay Warburton ta Londra'ya kadar taksi ile gitmekte ısrar etti ve o kadar yüksek sesle konuştu ki, trafiğin sessiz olduğu yerlerde Dorothy zar zor araya birkaç kelime sokuşturabiliyordu. Kent merkezine yakın banliyölere gelene kadar adamdan kaderinin nasıl değiştiği hakkında açıklama alamadı.

"Söylesenize," dedi, "neler oldu? Anlamıyorum. Neden aniden eve dönmem konusunda sorun kalmadı? Neden insanlar artık Bayan Semprill'e inanmıyor? Herhalde itiraf etmemiştir, değil mi?"

"İtiraf etmek mi? Asla yapmaz! Ama yine de günahları onun izini buldu. Siz dindar insanların Tanrı'nın parmağı diye tarif edeceğiniz türden bir şey. Ekmeğinizi suların üzerine atın, falan. Kendini pis bir kargaşanın ortasında buldu... iftira davası. Son on beş gündür Knype Hill'de bundan başka hiçbir şey konuşmuyoruz. Gazetelerde bir şeyler görmüşsünüzdür diye düşünüyordum."

"Uzun zamandır gazetelerin yüzüne bakmadım. İftira davasını kim açtı? Babam değildir elbette?"

"Aman Tanrım, hayır! Din adamları iftira davaları açamaz. Barclay's Bankası'nın müdürü açtı. Adam hakkında anlattığı hikayeyi hatırlıyor musunuz? En sevdiği hikayeydi... nasıl bankanın parası ile metres tutmuş, falan?"

"Evet, sanırım."

"Birkaç ay önce hikayesinin bir kısmını yazıya dökme aptallığını göstermiş. Bir arkadaşı (kadın arkadaş, sanırım) mektubu banka müdürüne götürmüş. Adam davayı kazanmış... Bayan

Semprill yüz elli sterlin tazminat ödemeye mahkum edilmiş. Yarım peni bile ödediğini sanmıyorum, ama yine de skandal satıcısı olarak kariyerinin sonu oldu. Seneler boyunca insanların itibarını karalamaya devam edebilirsin, hem yalan söylediğin son derece açık olsa bile yine de insanlar sana biraz da olsa inanır. Ama mahkemede yalancı olduğun bir kez kanıtlandı mı, deyiş yerindeyse, diskalifiye olursun. Bayan Semprill'in Knype Hill'de işi bitti. Birkaç gün içinde kasabadan ayrıldı... aslında gece kaçtı. Sanırım şu anda Bury St Edmunds'un başına bela olmuş durumda."

"Ama bunun Bayan Semprill'in sizin ve benim hakkımda söyledikleri ile ne ilgisi var?"

"Hiç yok... hem de hiç yok. Ama neden endişeleneceksiniz ki? Asıl nokta, sizin itibarınızın iade edilmesi; ve aylardır sizi diline dolayan kocakarıların hepsi, 'Zavallı, zavallı Dorothy, o korkunç kadın ona ne *korkunç* davrandı!' diyorlar."

"Bayan Semprill bir konuda yalan söylediğine göre, başka konularda da mı yalan söylediğini düşünüyorlar, diyorsunuz?"

"Mantık yürütme yetenekleri olsaydı, söyledikleri bu olurdu kuşkusuz. Her durumda, Bayan Semprill rezil oldu, ve bu yüzden onun lekelediği herkes şehit sayılmalı. Şimdilik *benim* itibarım bile lekesiz sayılır."

"Gerçekten bittiğini mi düşünüyorsunuz? Gerçekten her şeyin bir kaza olduğunu mu düşünüyorlar... biriyle kaçmadığımı ve yalnızca hafızamı yitirdiğimi?"

"Ah, şey, o kadar ileri gitmezdim. Bu taşra yörelerinde her zaman bir miktar şüphe ortalarda dolanır durur. Özellikle biri hakkında şüphe değil, bilirsiniz; yalnızca genel olarak şüphe. On sene sonra, Köpek ve Şişe'nin barında, geçmişinizde pis bir sır olduğunun, yalnız kimsenin ne olduğunu hatırlayamadığının

fısıldandığını hayal edebiliyorum. Yine de, dertleriniz bitti. Sizin yerinizde olsaydım benden istenene kadar hiçbir açıklama yapmazdım. Resmi teori, kötü bir gribe yakalandığınız ve iyileşmek için kasabadan ayrıldığınız. Ben olsam buna sadık kalırdım. Pekala kabul ettiklerini göreceksiniz. Resmi olarak, aleyhinize hiçbir şey yok."

Sonunda Londra'ya ulaştılar ve Bay Warburton Dorothy'yi Coventry Caddesi'nde bir restorana götürdü. Kızarmış piliç, kuşkonmaz, toprak ananın bağrından zamansızca koparılmış minik, inci gibi beyaz patatesler ve pekmezli tart yediler ve güzel, ılık bir şişe Burgundy içtiler; ama Dorothy'ye en çok zevk veren şey daha sonra, Bayan Creevy'nin ılık, açık çayı yerine içtikleri koyu kahve oldu. Öğle yemeğinden sonra taksi tutup Liverpool Caddesi istasyonuna gittiler ve 2.45 trenini yakaladılar. Knype Hill'e dört saatlik yolları vardı.

Bay Warburton birinci sınıfta yolculuk yapmakta ısrar etti ve Dorothy'nin kendi biletinin parasını ödemek istemesini dinlemedi bile; aynı zamanda, Dorothy bakmazken, vagon kendilerine kalsın diye kondüktöre bahşiş verdi. İçeride ya da dışarıda olmanıza göre, bahar ya da kış gibi gelen o parlak, soğuk günlerden biriydi. Vagonun kapalı pencelerinin ardından aşırı mavi gökyüzü sıcak ve güzel görünüyordu ve trenin takırdayarak geçtiği derme çatma kenar mahallelerin (karanlık, küçük evler, büyük, kargaşa dolu fabrikalar, çamurlu kanallar, paslı kazanlar saçılmış sahipsiz bina yığınları, aşırı büyümüş, dumanla kararmış otlarla dolu labirentler) hepsi güneşin eline geçmiş, yaldızlanmıştı. Dorothy yolculuğun ilk yarım saatinde hemen hemen hiç konuşmadı. Şimdilik konuşamayacak kadar mutluydu. Özellikle bir şey düşünmüyordu bile, yalnızca döşemeli koltuğun ve Bayan Creevy'nin elinden kurtulduğu duygusunun rahatlığı

içinde, camdan süzülen güneşin keyfini çıkararak oturuyordu. Ama bu ruh halinin fazla uzun sürmeyeceğinin farkındaydı. Tatmin duygusu, tıpkı öğle yemeğinde içtiği şarabın sıcaklığı gibi, süzülüp gidiyordu ve acılı ya da ifade edilmesi güç düşünceler aklında şekilleniyordu. Bay Warburton, her zamankinden daha gözlemci, son sekiz ayın sebep olduğu değişiklikleri tartmaya çalışır gibi kızın yüzünü izliyordu.

"Yaşlanmış görünüyorsunuz," dedi sonunda.

"Yaşlandım," dedi Dorothy.

"Evet; ama siz... eh, tam olarak yetişkin olmuş gibisiniz. Daha sağlam. Yüzünüzde bir şey değişmiş. Sanki... böyle söylediğim için bağışlayın ama... içinizdeki Kız İzci çıkıp gitmiş gibi görünüyorsunuz. Umarım onun yerine yedi şeytan girmemiştir, hı?" Dorothy yanıt vermedi ve adam ekledi: "Aslında, epey şeytani bir hayat yaşadığınızı tahmin ediyorum."

"Ah, kesinlikle! Bazen anlatılamayacak kadar korkunçtu. Biliyor musunuz, bazen..."

Durdu. Dorothy yiyecek bulmak için nasıl dilendiğini anlatmak üzereydi; nasıl sokaklarda uyuduğunu; dilendiği için nasıl tutuklandığını ve polis hücrelerinde bir gece geçirdiğini; Bayan Creevy'nin nasıl başının etini yediğini ve onu aç bıraktığını. Ama durdu, çünkü aniden bunların hiç de bahsetmek istemediği konular olduğunu fark etti. Bu tür şeylerin gerçekten önemli olmadığını algıladı; önemsiz kazalardı onlar, soğuk almaktan ya da bir demiryolu kavşağında iki saat beklemek zorunda kalmaktan bir farkı yoktu. Nahoştular, ama fark etmezdi. Gerçekten olan her şeyin zihinde olduğu düşüncesinin doğruluğu daha öncekinden daha kuvvetle etkiledi onu ve şöyle dedi:

"Bunlar önemli değil. Demek istediğim, paranızın olmaması, yeterli yiyeceğinizin olmaması. Açlıktan ölüyor bile olsanız... içi-

nizde hiçbir şeyi *değiştirmiyor*."

"Değiştirmiyor mu? Size inanacağım. Denemek beni çok üzerdi."

"Ah, pekala, onları yaşarken kötü, elbette; ama gerçek bir fark yaratmıyor; önemli olan içinizde olan şeyler."

"Yani?" dedi Bay Warburton.

"Ah... zihninizde değişen şeyler. Ve sonra bütün dünya değişir, çünkü ona farklı bakmaktasınızdır."

Dorothy pencereden dışarı bakmaya devam ediyordu. Tren doğu mahallelerinden çıkmış, kıyılarına söğütler dizili çayların arasından, kenarlarındaki çalı çitlerin üzerinde hafif, yumuşak, bulut gibi bir yeşillikle ilk tomurcuklar belirmiş alçak çayırların arasından geçerek hız kazanıyordu. Demiryolu yakınındaki bir tarlada, Nuh'un Gemisi hayvanı kadar yassı görünüşlü bir aylık bir buzağı annesinin peşinden kaskatı bacaklarla sıçrıyor, bir kulübenin bahçesinde yaşlı bir işçi, ağır, romatizmalı hareketlerle, hayalet gibi çiçeklerle kaplı bir armut ağacının dibindeki toprağı çeviriyordu. Tren geçerken adamın küreği güneşte parıldadı. Moral bozucu, "Gördüğüm her şeyde değişim ve çürüme var" ilahisi Dorothy'nin aklından geçti. Biraz önce söyledikleri doğruydu. Yüreğinde bir şey olmuştu ve dünya o andan sonra biraz daha boş, biraz daha fakir gelmeye başlamıştı. Geçen baharda ya da daha önceki baharlarda, böyle bir günde, ilk mavi gökyüzü ya da canlanan yılın ilk çiçekleri için Tanrı'ya nasıl coşkuyla, nasıl düşüncesizce şükrederdi! Ve görünüşe göre artık şükredecek bir Tanrı yoktu, ve hiçbir şey (ne bir çiçek, ne bir taş, ne bir ot parçası), evrendeki hiçbir şey bir daha aynı olmayacaktı.

"Zihninizdekiler değişir," diye tekrarladı. "İnancımı kaybettim," diye ekledi aniden, çünkü bu sözleri söylemenin kendisini biraz utandırdığını hissediyordu.

"*Neyinizi* kaybettiniz?" dedi Bay Warburton, bu tür deyişlere ondan daha az alışık olduğu için.

"İnancımı. Ah, ne demek istediğimi biliyorsunuz. Birkaç ay önce, aniden, sanki zihnim tamamen değişmiş gibi oldu. O âna kadar inandığım her şey... her şey!... aniden anlamsız, neredeyse aptalca geldi. Tanrı... Tanrı kavramından benim anladığım... ebedi yaşam, Cennet ve Cehennem... her şey. Hepsi gitti. Ve mantık yürütüp anladığımdan da değil; oluverdi işte. Çocukluğunuzda, bir gün, durup dururken perilere inanmayı bırakmanız gibi. Artık inanmaya devam edemezdim."

"Zaten inanmıyordunuz ki," dedi Bay Warburton kayıtsızca.

"Yoo inanıyordum, gerçekten inanıyordum! Hep inanmadığımı düşündünüz, biliyorum... kabullenmeye utandığım için numara yaptığımı düşünüyordunuz. Ama hiç öyle değildi. Bu vagonda oturduğuma nasıl inanıyorsam, ona da inanıyordum."

"Elbette inanmıyordunuz, benim zavallı çocuğum! Bu yaşta nasıl inanabilirdiniz? Bunun için fazla zekiydiniz. Ama bu saçma inançlar içinde yetiştirildiniz ve kendinize, bir şekilde, onları hâlâ yutabildiğinizi düşünme izni verdiniz. Kendinize, yalnızca inançlı biri için mümkün olan bir yaşam düzeni kurmuştunuz... psikolojik jargonu mazur görürsünüz umarım... ve doğal olarak üzerinizde gerilim yaratmaya başlamıştı. Aslında, başınıza ne geldiği daha baştan belliydi. Büyük olasılıkla hafızanızı kaybetmenizin sebebi bu, diyebilirim."

"Ne demek istiyorsunuz?" dedi Dorothy, bu yorum karşısında kafası epey karışarak.

Bay Warburton onun anlamadığını gördü ve hafıza kaybının yalnızca, bilinçsiz olarak, imkansız bir durumdan kurtulmak için zihnin kullandığı bir araç olduğunu açıkladı. Zihin, dedi, köşeye kıstırıldığı zaman ilginç oyunlar oynar. Dorothy böyle

bir şeyi daha önce hiç duymamıştı ve başta açıklamayı kabullenemedi. Yine de bir an düşündü ve doğru olsa bile, temel gerçeği değiştirmeyeceğini algıladı.

"Bunun bir fark yarattığını düşünmüyorum," dedi sonunda.

"Yaratmıyor mu? Ben olsam epey fark yarattığını söylerdim."

"Ama anlamıyor musunuz, inancım gitmişse, onu şimdi kaybetmem ya da aslında seneler önce kaybetmiş olmam ne fark eder? Tek önemli olan gitmiş olması ve benim hayata baştan başlamam gerektiği."

"Herhalde," dedi Bay Warburton, "sizin deyişinizle, inancınızı kaybetmenize *üzüldüğünüzü* söylemeye çalışmıyorsunuz, değil mi? Guatrınızı kaybettiğiniz için üzülmekten bir farkı yok. Ama hatırlatırım, ben kitapsız biri olarak konuşuyorum... asla kaybedecek bir inancı olmamış bir adam olarak. Sahip olduğum azıcık inanç da dokuz yaşımdayken acısızca geçti. Ama, herhangi birinin kaybetmesine *üzüleceği* bir şey olduğu hiç aklıma gelmezdi. Doğru hatırlıyorsam, sabah beşte kalkıp boş mideyle Kutsal Komünyon'a gitmek gibi korkunç şeyler yapmıyor muydunuz? Herhalde özlediğiniz bu tür şeyler değildir, değil mi?"

"Kastettiğiniz buysa, artık buna inanmıyorum. Ve artık bir çoğunun epey aptalca olduğunu görüyorum. Ama bunun faydası olmuyor. Asıl nokta şu ki, bütün inançlarım gitti ve yerine koyacak bir şeyim yok."

"Ama güzel Tanrım! Neden yerlerine bir şey koymak isteyesiniz ki? Bir ton batıl çerçöpten kurtuldunuz, buna memnun olmanız gerekir. Cehennem ateşi korkusu ile titreyip durmak sizi daha mutlu kılmıyordur herhalde?"

"Ama anlamıyor musunuz... anlamak zorundasınız... aniden bütün dünya bomboş kaldığında her şey nasıl değişik görünür?"

"Boş mu?" diye bağırdı Bay Warburton. "Boş derken neyi

kastediyorsunuz? Sizin yaşınızda bir kız için tam bir skandal, derim ben. Hiç de boş değil, aslında lanet derecede kalabalık, ve sorun da bu işte. Bugün buradayız, yarın yokuz ve elimizdekilerin zevkini çıkaracak zamanımız da yok."

"Ama içindeki her tür anlam yok olmuşken nasıl herhangi bir şeyden zevk alınabilir?"

"Bakın şimdi! Anlamı ne yapacaksınız? Yemek yediğim zaman Tanrı'yı yüceltmek için yapmıyorum, zevk aldığım için yapıyorum. Dünya eğlenceli şeylerle dolu... kitaplar, filmler, şarap, yolculuk, dostlar... her şey. Hiçbirinin içinde anlam görmedim ve görmek de istemem. Neden yaşamı olduğu gibi kabullenmiyorsunuz?"

"Ama..."

Dorothy sustu, çünkü düşüncelerini ona açıklamaya çalışarak boşa nefes harcadığını anlamıştı. Bay Warburton, içinde bulunduğu güçlüğü anlayabilecek durumda değildi... doğal olarak, dindar bir zihnin anlamsız olduğu anlaşılan bir dünyadan korkacağını fark edemezdi. Panteistlerin iğrenç, basmakalıp sözleri bile adamın anlayışının ötesindeydi. Muhtemelen, hayatın aslında boşuna olduğu fikri, eğer düşünmüşse, ona daha eğlenceli geliyordu. Ve yine de bunlara rağmen yeterince zekiydi. Dorothy'nin durumundaki güçlüğü görebiliyordu ve bir an sonra belli etti.

"Elbette," dedi, "eve döndüğünüz zaman işlerin sizin için biraz münasebetsiz olacağını görebiliyorum. Deyiş yerindeyse, koyun postuna bürünmüş kurt olacaksınız. Kilise işleri... Anneler Birliği, ölenlerle dua etmek, falan... sanırım zaman zaman biraz tatsız gelecek. Devam edemeyeceğinizden mi korkuyorsunuz... sorun bu mu?"

"Ah, hayır. Bunu düşünmüyordum. Önceki gibi devam ede-

ceğim onlara. Alışığım. Dahası, babamın yardıma ihtiyacı var. Yardımcı rahip tutmaya parası yetmez ve işlerin yapılması gerek."

"O zaman sorun ne? Sizi endişelendiren ikiyüzlülük mü? Kutsal ekmeğin boğazınıza takılacağından falan mı korkuyorsunuz? Ben olsam dert etmezdim. İngiltere'deki papaz kızlarının yarısı muhtemelen aynı güçlükleri yaşıyor. Hatta papazların onda dokuzu da, diyebilirim."

"Kısmen öyle. Hep rol yapıyor olacağım... ah, hangi açılardan, hayal bile edemezsiniz! Ama en kötüsü bu değil. Belki o kısmı aslında fark etmez. Belki ikiyüzlü olmak –o tür ikiyüzlü– bazı şeylerden daha iyi."

"Ne demek istiyorsunuz, *o* türden ikiyüzlü? Umarım inanıyormuş gibi yapmanın, inanmaktan sonraki en iyi şey olduğunu söylemeye çalışmıyorsunuzdur."

"Evet... sanırım kastettiğim bu. Belki açık açık inanmadığınızı söylemek ve belki başka insanları da inançsızlara çevirmektense, inanmadığınız halde inanıyormuş gibi yapmanız daha iyidir... daha az bencilcedir."

"Sevgili Dorothy," dedi Bay Warburton, "kusura bakmayın ama, zihniniz marazi durumda. Hayır, lanet olsun! Maraziden de kötü; açık açık mikroplu. Hıristiyanca yetiştirilişinizden kalma bir tür zihinsel kangren. Beşikten beri kafanıza doldurulan saçma inançlardan kurtulduğunuzu söylüyorsunuz, sonra da yaşama karşı, o inançlar olmadan tamamen anlamsız kalan bir tavır takınıyorsunuz. Siz buna mantıklı diyebilir misiniz?"

"Bilmiyorum. Hayır, belki de değil. Ama sanırım doğal olarak aklıma gelen bu."

"Görünüşe göre sizin yapmaya çalıştığınız," diye ısrar etti Bay Warburton, "iki dünyanın da en kötüsünü almak. Hıristiyan

inanışlarına bağlı kalıyorsunuz, ama Cennet'i dışlıyorsunuz. Ve sanırım gerçekte Anglikan Kilisesi'nin yıkıntıları arasında dolanan, sizin türünüzden bir sürü insan var. Aslında kendi içinizde bir mezhepsiniz," diye ekledi düşünceli düşünceli: "Anglikan Ateistler. Benim katılmak isteyeceğim bir mezhep değil, bunu söyleyebilirim."

Bir süre daha konuştular, ama fazla sonuç elde edemediler. Gerçekte dini inanç ve dini kuşku konusu Bay Warburton için tamamen sıkıcı ve anlaşılmazdı. Onun için tek çekici tarafı günah için bahane olmasıydı. Sonunda, Dorothy'nin bakış tarzını anlamaya çalışmaktan vazgeçmiş gibi, konuyu değiştirdi.

"Bütün bu konuştuklarımız saçmalık," dedi. "Çok moral bozucu fikirler edinmişsiniz, ama büyüdükçe geçer, biliyorum. Hıristiyanlık aslında tedavi edilemez bir hastalık değildir. Yine de, size söylemek istediğim çok farklı bir şey vardı. Biraz beni dinlemenizi istiyorum. Sekiz ay uzak yaşadıktan sonra eve dönüyorsunuz ve oldukça rahatsız bir konumda olacağınızı fark ettiğinizi düşünüyorum. Daha önce de epey zor bir yaşamınız vardı... en azından *benim* zor dediğim bir yaşam... ve şimdi eskiden olduğunuz gibi iyi bir Kız İzci olmadığınızdan daha da zor olacak. Şimdi, sizce o yaşama geri dönmeniz o kadar da gerekli mi?"

"Ama başka ne yapabilirim, bilmiyorum, elbette başka iş bulmazsam. Aslında başka seçeneğim yok."

Bay Warburton başını biraz yana eğdi ve Dorothy'ye tuhaf tuhaf baktı.

"Aslında," dedi, her zamankinden daha ciddi bir ses tonu ile, "size önerebileceğim en az bir seçenek var."

"Okul öğretmenliği yapmaya devam edebileceğimi mi kastediyorsunuz? Belki de gerçekten bunu yapmalıyım. Her durum-

da, eninde sonunda bu mesleğe döneceğim."

"Hayır. Benim önereceğim bu değildi."

Bay Warburton bunca zaman, kelliğini teşhir etmeye gönülsüz olduğundan, şık, geniş siperlikli gri fötr şapkasını başından çıkarmamıştı. Ama şimdi çıkardı, dikkatle yanındaki boş koltuğa koydu. Kulaklarının yakınında kalan birkaç tel sarı saç dışında çıplak olan kafası dev bir pembe inci gibi görünüyordu. Dorothy onu hafif bir şaşkınlıkla izliyordu.

"Şapkamı çıkarıyorum," dedi, "ki beni en kötü halimle görebilin. Neden, biraz sonra anlayacaksınız. Şimdi, size, Kız İzciler ve Anneler Birliği'ne geri dönmek, kendinizi izbe bir kızlar okuluna hapsetmek dışında bir seçenek daha sunacağım."

"Ne demek istiyorsunuz?" dedi Dorothy.

"Demek istediğim şu: Benimle... yanıt vermeden önce iyi düşünün; bazı çok açık itirazlar olacağını kabul ediyorum, ama... benimle evlenir misiniz?"

Dorothy'nin dudakları şaşkınlıkla aralandı. Belki biraz da soldu. Telaşlı, neredeyse bilinçsiz bir hareketle koltuğun sırtının el verdiğince geriledi. Ama Bay Warburton ona yaklaşmak için bir hareket yapmamıştı. Büyük bir ılımlılıkla konuştu:

"Elbette Dolores'in (Dolores, Bay Warburton'un eski metresi idi) beni bir sene önce terk ettiğini biliyorsunuz, değil mi?"

"Ama yapamam, yapamam!" diye bağırdı Dorothy. "Yapamayacağımı biliyorsunuz! Ben... öyle değilim. Bildiğinizi sanıyordum. Ben evlenemem."

Bay Warburton bu yorumu duymazdan geldi.

"Kabul ediyorum," dedi, hâlâ örnek bir sakinlik göstererek, "uygun bir delikanlı sayılmam. Sizden daha yaşlıyım. Bugün ikimiz de kartlarımızı masaya açıyor gibiyiz, bu yüzden size büyük bir sır vereceğim ve kırk dokuz yaşında olduğumu söyleyece-

ğim. Ayrıca üç çocuğum ve kötü bir ünüm var. Babanızın... eh, onaylamazlıkla bakacağı bir evlilik olur. Ve gelirim senede yalnızca yedi yüz sterlin. Ama yine de, sizce düşünmeye değmez mi?"

"Yapamam, neden yapamayacağımı biliyorsunuz!" diye tekrarladı Dorothy.

Ona ya da herhangi birine, evlenmesinin neden imkansız olduğunu hiç açıklamamış olsa da, adamın bildiğini düşünüyordu. Büyük olasılıkla, açıklayacak olsa bile Dorothy'yi anlayamazdı. Bay Warburton kızın söylediklerini fark etmemiş görünerek konuşmaya devam etti.

"Size bir pazarlık olarak sunayım," dedi. "Elbette, bundan çok daha fazlası olduğunu söylememe gerek yok. Dedikleri gibi, ben evlenecek adam değilim ve benim için özel bir cazibeniz olmasa benimle evlenmenizi istemezdim. Ama ilk önce iş tarafını ortaya koyayım. Bir eve ve geçim yoluna ihtiyacınız var; benim de beni düzene kavuşturacak bir eşe. Onlardan bahsetmemi mazur görürseniz, hayatımı birlikte harcadığım bu iğrenç kadınlardan bıktım ve artık yerleşmek istiyorum. Belki biraz geç oldu, ama hiç olmamasından iyidir. Dahası, çocuklara bakacak birine ihtiyacım var; *piç* kuruları, bilirsiniz. Beni öyle fazla çekici bulmanızı beklemiyorum," diye ekledi, düşünmeden elini kel kafasından geçirerek, "ama diğer yandan benimle geçinmek kolaydır. Aslında, ahlaksız insanlarla geçinmek genel olarak kolaydır. Ve sizin bakış açınızdan da bu anlaşmanın bazı avantajları olacak. Neden hayatınızı kilise gazeteleri dağıtarak, pis ihtiyar kadınların bacaklarını Elliman merhemleri ile ovarak geçireceksiniz ki? Evlenseniz daha mutlu olursunuz, kocanızın kel bir kafası ve bulutlu bir geçmişi olsa bile. Sizin yaşınızda bir kız için zor ve donuk bir yaşamınız oldu ve geleceğiniz de gül pembe

değil. Evlenmezseniz geleceğinizin neye benzeyeceğini hiç düşündünüz mü?"

"Bilmiyorum. Bir ölçüye kadar," dedi Dorothy.

Adam ona el sürmediğinden ya da sevgi sözcükleri sunmadığından, Dorothy soruyu önceki reddini tekrarlamadan yanıtladı. Bay Warburton pencereden dışarı baktı ve her zamankinden daha alçak, düşünceli bir ses tonu ile konuşmaya devam etti, öyle ki başta trenin takırtısı yüzünden Dorothy onu duyamadı; ama sonra sesi yükseldi ve Dorothy'nin daha önce ondan hiç duymadığı ya da sahip olacağına inanmadığı ciddi bir tını kazandı.

"Geleceğinizin neye benzeyeceğini düşünün," diye tekrarladı. "Sizin sınıfınızdan gelen, kocası ve parası olmayan bütün kadınların önünde yatan gelecek. Diyelim ki babanız bir on yıl daha yaşayacak. Bu sürenin sonunda parasını son kuruşuna kadar kaybedecek. Parası kaldığı sürece onu çarçur etme arzusu onu hayatta tutacak, daha fazla değil. Bunca zaman gittikçe daha bunak, daha can sıkıcı ve birlikte yaşanması imkansız olacak; size gittikçe daha fazla zorbalık yapacak, size gittikçe daha az para verecek, komşular ve esnafla, sizin için gittikçe daha fazla sorun çıkaracak. Ve siz, bu köle gibi, dertli hayata devam edecek, iki yakanızı bir araya getirmeye çalışacak, Kız İzcilere ders verecek, Anneler Birliği'ne roman okuyacak, sunak pirinçlerini parlatacak, org fonu için para toplayacak, okul çocuklarının piyesi için paket kağıdından çizme yapacak, kilise tavuklarının küçük rekabetleri ve skandalları içinde kendinize düşeni yapacaksınız. Yıl be yıl, yaz kış, bir pis kokulu kulübeden diğerine bisiklet sürecek, fukara kutusundan peniler dağıtacak, artık inanmadığınız duaları tekrarlayacaksınız. Bitmek tükenmek bilmez, sonunda sizi aynılıkları ve boşunalıkları ile hasta edecek ayinlere katılacaksınız. Her geçen sene hayatınız biraz daha kasvetli, yalnız ka-

dınlara yüklenen o küçük, ölümcül işlerle biraz daha dolu olacak. Ve unutmayın, hep yirmi sekiz yaşında kalmayacaksınız. Bunca süre soluyor, kuruyor olacaksınız, öyle ki bir sabah aynaya bakacaksınız ve artık bir kız olmadığınızı, yalnızca sıska bir kız kurusu olduğunuzu fark edeceksiniz. Buna karşı mücadele edeceksiniz, elbette. Fiziksel enerjinizi ve genç kız tavırlarınızı koruyacaksınız... onları gerektiğinden fazla koruyacaksınız. O parlak (fazla parlak) kız kurusu türünü bilirsiniz. 'Haarika' ve 'müthiş' ve 'hey' gibi sözcükler kullanırlar ve çok şakacı olmaları ile gurur duyarlar. Öyle ki, herkes yanlarında kendini biraz kötü hisseder. Ve teniste harika, amatör oyunlarda çok işe yarar tiplerdir; kendilerini çılgınca Kız İzci işlerine, fakir ziyaretlerine verirler, Kilise'nin sosyal olaylarının vazgeçilmez unsurudurlar, ve her sene, daima kendilerini genç kız saymaya devam ederler ve arkalarından insanların zavallı, hayal kırıklığı içindeki yaşlı kız kurusuna güldüklerini asla fark etmezler. İşte, öngörseniz de, kaçınmaya çalışsanız da, olacağınız bu. Evlenmezseniz sizin için başka olası gelecek yok. Evlenmeyen kadınlar kuruyup giderler... arka odalardaki çiçekler gibi kurur giderler; ve en kötüsü de, kuruyup gittiklerini fark etmezler bile."

Dorothy sessizce oturmuş, dikkatli, dehşet dolu bir büyülenmişlikle dinliyordu. Adamın ayağa kalktığını, trenin sallanmasına karşılık dengesini sağlamak için bir elini kapıya koyduğunu fark etmedi bile. Hipnotize olmuş gibiydi, adamın sesinden çok sözcüklerinin kafasında yarattığı imgeler yüzünden. Bay Warburton, yaşamının kaçınılmaz olarak nasıl olacağını öylesine korkunç bir gerçeklikle tarif etmişti ki, Dorothy'yi uğursuz bir geleceğe doğru on sene götürmüştü adeta. Ve artık Dorothy, gençlik ve enerji dolu bir kız gibi değil, otuz sekiz yaşında ümitsiz, yıpranmış bir bakire gibi hissediyordu kendini. Bay Warbur-

ton sözlerine devam ederken, koltuğun kolunda duran elini tuttu; Dorothy bunu bile fark etmedi.

"On sene sonra," diye devam etti Bay Warburton, "babanız ölecek ve size borçlardan başka tek kuruş bırakmayacak. Kırkınıza yakın olacaksınız, parasız, mesleksiz, evlenme şansından yoksun; yalnızca, İngiltere'deki onbinlercesi gibi, sahipsiz bir papaz kızı. Ve bundan sonra, sizce başınıza neler gelecek? Kendinize bir iş bulmak zorunda kalacaksınız... papaz kızlarının bulabildiği cinsten. Bir mürebbiye olarak, örneğin, ya da kendini sizi aşağılamak için yollar bularak eğlendirecek hastalıklı bir kocakarının bakıcısı olarak. Ya da okul öğretmenliğine geri dönersiniz; korkunç bir kız okulunda, senede yetmiş beş sterlin, yatak ve yemek ve her Ağustos deniz kıyısındaki bir pansiyonda on beş gün tatil karşılığında İngilizce öğretmenliği. Ve bunca zaman kuruyacaksınız, çökeceksiniz, gittikçe daha ekşi, daha köşeli, daha dostsuz olacaksınız. Ve bu yüzden..."

"Bu yüzden," derken Dorothy'yi ayağa çekti. Dorothy direnmedi. Adamın sesi onu büyü altına almıştı. Zihni, boşluğunu Bay Warburton'dan daha iyi takdir edebildiği o korkunç geleceğe bakarken içinde öyle bir ümitsizlik büyümüştü ki, konuşmayı başarabilse tek yaptığı, "Evet, sizinle evlenirim," demek olurdu. Bay Warburton kolunu nazikçe ona doladı ve kendine doğru birazcık çekti. Dorothy o zaman bile direnmeye kalkmadı. Yarı hipnotize olmuş gözleri adamınkilere kilitlenmişti. Bay Warburton kolunu ona, onu korumak, ona siper olmak, onu ogri, ölümcül fakirliğin kıyısından çekip dostça, arzu edilir şeylerle dolu dünyaya almak ister gibi dolamıştı... güvenlik ve rahatlığa, güzel evlere ve iyi giysilere, kitaplara, dostlara, çiçeklere, yaz günlerine ve uzak topraklara. Bu yüzden, bir dakika boyunca şişman, baştan çıkarıcı bekar ve zayıf, kız kurusu olmaya

eğimli kız yüz yüze, göz göze, bedenleri neredeyse birbirlerine dokunacak gibi durdular. Tren kendi hareketi ile onları sallarken bulutlar ve telgraf direkleri, tomurcuklarla kaplı çalılar ve taze buğdaylarla kaplı tarlalar görülmeden yanlarından akıp geçti.

Bay Warburton kavrayışını sıkılaştırdı ve onu kendine çekti. Bu büyüyü bozdu. Dorothy'yi savunmasız kılan imgeler (fakirlik ve fakirlikten kaçış imgeleri) aniden kayboldu ve yalnızca neler olduğuna dair şok dolu bir fark ediş bıraktı geriye. Bir erkeğin kollarındaydı... şişmanca, yaşlıca bir erkeğin kollarında! İçinden bir tiksinti, ölümcül bir korku dalgası geçti ve içi büzülmüş, donmuş gibi geldi. Adamın kalın, erkeksi bedeni onu geriye, arkaya eğilmeye zorluyordu. Geniş, pembe, pürüzsüz, ama ona yaşlı gelen suratı kendisininkine doğru eğiliyordu. Erkekliğinin sert kokusu burun deliklerine doluyordu. Geriledi. Satirlerin kürklü uylukları! Şiddetle çabalamaya başladı, ama aslında Bay Warburton onu tutmak için pek fazla çaba göstermiyordu; Dorothy bir anda kendini kurtararak, bembeyaz, titreyerek koltuğa düştü. Ona, korku ve tiksinti yüzünden bir anlığına yabancı gibi gelen gözlerle baktı.

Bay Warburton kıza, teslim olmuş, neredeyse eğlentili bir hayal kırıklığı içinde bakarak ayakta kaldı. Hiç de bozulmuşa benzemiyordu. Dorothy sakinleşmeye başlayınca, adamın söylediklerinin aslında duygularıyla oynamak ve kendisiyle evleneceğini söylemeye ikna etmek için bir oyundan başka bir şey olmadığını fark etti; ve daha da tuhafı, Dorothy'nin kendisi ile evlenip evlenmemesine ciddi olarak aldırmadan bunları söylemiş olmasıydı. Aslında, yalnızca kendini eğlendiriyordu. Büyük olasılıkla her şey, onu baştan çıkarmak için yaptığı düzenli girişimlerden bir başkasıydı yalnızca.

Bay Warburton oturdu, ama bunu Dorothy'den daha büyük özenle, pantolonunun kırışmamasına özen göstererek yaptı.

"İmdat frenini çekmek istiyorsanız," dedi ılımlı bir tavırla, "ilk önce cüzdanımda beş sterlinim var mı, bakmama izin verin."

Bundan sonra yine her zamanki gibi oldu, ya da böyle bir sahneden sonra ne kadar her zamanki gibi olabiliyorsa o kadar, adam en ufak utanç belirtisi göstermeden konuşmaya devam etti. Utanç duygusu, eğer böyle bir duygu varsa, seneler önce kaybolmuştu. Belki de kadınlarla bir ömür boyunca yaşadığı kirli ilişkilerin yorgunluğu tarafından öldürülmüştü.

Dorothy belki bir saat huzursuz kaldı, ama sonra tren Ipswich'e ulaştı, on beş dakika durdu ve yemek vagonuna gidip bir fincan çay içtiler. Yolculuğun son yirmi dakîkası boyunca epey dostça konuştular. Bay Warburton bir daha evlenme teklifinden bahsetmedi, ama tren Knype Hill'e yaklaşırken, öncekinden daha az ciddi bir tavırla konuyu yine Dorothy'nin geleceğine çevirdi.

"Demek gerçekten de," dedi, "kilise işlerinize geri dönmeyi düşünüyorsunuz? 'Bayağı ziyaretler, sıradan işler?' Bayan Pither'ın romatizması ve Bayan Lewin'in nasır yakısı ve tüm diğerleri? Düşünmek bile sizi dehşete düşürmüyor mu?"

"Bilmiyorum... bazen düşürüyor. Ama işe giriştikten sonra sorun olmayacağını umuyorum. Alışığım, anlıyor musunuz?"

"Peki seneler boyunca hesaplı bir ikiyüzlülük içinde yaşayabileceğinizi düşünüyor musunuz? Çünkü sonuçta bu demek, biliyorsunuz. Kurdun kafesten çıkmasından korkmuyor musunuz? Kendinizi Pazar Okulu çocuklarına İsa'nın Duası'nı geri geri okumayı öğretirken, ya da Anneler Birliği'ne Gene Stratton Porter yerine Gibbon'un on beşinci bölümünü okurken bulmayacağınızdan emin misiniz?"

"Sanmıyorum. Çünkü, görüyorsunuz, bu tür işlerin, inanmadığınız dualar okumak anlamına gelse bile, çocuklara doğru olmadığını düşündüğünüz şeyler öğretmek anlamına gelse bile... bir açıdan faydalı olduğunu hissediyorum."

"Faydalı mı?" dedi Bay Warburton tatsız tatsız. "Bu sinir bozucu 'faydalı' sözcüğünü biraz fazla seviyorsunuz. Görev duygusunun şişmesi... işte sizdeki sorun bu. Bana göre ise, her şey yolunda giderken biraz eğlenmek son derece mantıklı geliyor."

"Bu yalnızca hedonizm," diye itiraz etti Dorothy.

"Sevgili çocuğum, bana hedonizm olmayan bir yaşam felsefesi gösterebilir misiniz? Sizin haşarat Hıristiyan azizler, hepsi arasında en büyük hedonistler. Onlar bir ebediyet dolusu mutluluk yaşarken, biz zavallı günahkarlar birkaç yıldan fazlasını umamıyoruz. Sonuç olarak hepimiz biraz eğlenmek istiyoruz, ama bazı insanlar bunu çok sapkın biçimlerde yapıyorlar. Sizin eğlence anlayışınız Bayan Pither'ın bacaklarına masaj yapmakmış gibi görünüyor."

"Tam olarak değil, ama... ah! bir türlü açıklayamıyorum!"

Dorothy'nin söylemek üzere olduğu şey, inancı onu terk etse de, zihninin tinsel oluşumunun değişmediği, değişemeyeceği, değişmesini istemediği idi; içinde yaşadığı kozmosun, artık boş ve anlamsız gelse de, hâlâ bir anlamda Hıristiyan kozmosu olduğu idi; Hıristiyan yaşam tarzının hâlâ doğal saydığı tarz olduğu idi. Ama bunu sözlere dökemedi ve deneyecek olsa muhtemelen Bay Warburton'un onunla alay etmeye başlayacağını hissetti. Bu yüzden zayıfça konuşmasını bitirdi:

"Bir şekilde önceki gibi devam etmenin benim için daha iyi olacağını hissediyorum."

"*Kesinlikle* aynı şekilde mi? Her şeyle mi? Kız İzciler, Anneler Birliği, Umut Topluluğu, Evlilik Topluluğu, bölge ziyaretleri,

Pazar Okulu dersleri, haftada iki kez Kutsal Komünyon, Gregoryen sade tarzında şükran ilahileri söyleyerek dolanmalar? Başarabileceğinizden emin misiniz?"

Dorothy elinde olmadan gülümsedi. "Sade tarz olmaz. Babamın hoşuna gitmez."

"Peki, içsel düşüncelerinize rağmen yaşamınızın kesinlikle inancınızı kaybetmeden önceki gibi olacağını mı düşünüyorsunuz? Alışkanlıklarınızda *hiç* mi değişiklik olmayacak?"

Dorothy düşündü. Evet, alışkanlıklarında değişiklikler olacaktı; ama çoğu gizli değişiklikler olacaktı. Disiplin edici iğnenin anısı aklından geçti. Herkesten sakladığı bir sırdı bu ve bahsetmemeye karar verdi.

"Şey," dedi sonunda, "belki Kutsal Komünyon'da Bayan Mayfill'in solunda değil, sağında diz çökerim."

2

Bir hafta geçmişti.

Dorothy kasabadan çıkıp tepeye tırmandı, sonra bisikletini Papaz Evi'nin bahçe kapısına çekti. Güzel bir akşamdı, berrak ve soğuk; güneş, bulutlar tarafından örtülmeden, uzak, yeşilimsi gökyüzünde batıyordu. Dorothy kapının yanındaki dişbudak ağacının çiçeğe durduğunu, bir yaranın cerahatlanmasına benzeyen koyu kırmızı çiçekler verdiğini fark etti.

Epey yorulmuştu. Listesindeki kadınları ziyaret ederek, kilise işlerini düzene kavuşturmaya çalışarak meşgul bir hafta geçirmişti. Yokluğunda her şey korkunç bir kargaşa içinde kalmıştı. Kilise inanılmayacak kadar kirliydi... aslında Dorothy bir güne yakın zamanı fırçalar, süpürge ve faraş ile temizlik yaparak, orgun arkasında bulduğu, düşüncesinin bile irkilmesine yol açtığı "fare pisliklerini" toplayarak geçirmişti. (Farelerin gelmesinin sebebi, orgun körüklerini çeken Georgie Frew'un kiliseye bir penilik bisküvi paketleri getirmesi ve ayin sırasında yemesi idi.) Kilise derneklerinin hepsi ihmal edilmişti ve sonuç olarak Umut Topluluğu ve Evlilik Topluluğu dağılmış, Pazar Okulu'na katılım yarı yarıya düşmüştü ve Bayan Foote'un yaptığı düşüncesiz bir yorumdan dolayı Anneler Birliği'nde büyük bir savaş sürüyordu. Çan kulesi her zamankinden kötü durumdaydı. Kilise

dergisi düzenli olarak dağıtılmamıştı ve parası toplanmamıştı. Kilise fonlarının hiçbirinin hesapları düzgün tutulmamıştı ve hesabı verilemeyen on dokuz şilin vardı, kilise kayıt defterleri bile karmaşa içindeydi... liste böyle uzayıp gidiyordu. Papaz her şeyin kayıp gitmesine göz yummuştu.

Dorothy eve ulaştığı andan beri boğazına kadar işe gömülmüştü. Gerçekten de her şey eski düzenine şaşırtıcı bir hızla kavuşmuştu. Sanki daha dün gitmiş gibiydi. Artık skandal unutulduğu için Knype Hill'e dönüşü pek az merak uyandırmıştı. Ziyaret listesindeki kadınların bazıları, özellikle de Bayan Pither döndüğünü görmekten içtenlikle memnun olmuştu. Belki bir de Victor Stone, Bayan Semprill'in iftirasına geçici bir süre inandığı için birazcık utanmış görünmüştü; ama kısa süre sonra, Dorothy'ye *Church Times*'taki en son zaferini anlatırken bunu unutup gitmişti. Elbette çayhane hanımefendilerinden bazıları Dorothy'yi sokağın ortasında durdurmuş, "Hayatım, seni yine görmek *ne kadar* güzel! Ne *kadar* uzun süre uzakta kaldın! Ve biliyor musun, hayatım, o korkunç kadının senin hakkında hikayeler anlatarak dolaşmasını hepimiz *rezalet* saydık. Ama umarım anlıyorsundur, hayatım, herkes ne düşünürse düşünsün, *ben* tek kelimesine inanmadım," vs. vs. vs. Ama kimse Dorothy'nin korktuğu rahatsız edici soruyu sormadı. "Londra yakınlarında bir okulda öğretmenlik yapıyordum," açıklaması herkesi tatmin etti; okulun adını bile sormadılar. Dorothy Trafalgar Meydanı'nda uyuduğunu, dilencilikten tutuklandığını asla itiraf etmek zorunda kalmayacağını anladı. Gerçek şudur ki, küçük taşra kasabalarında yaşayan insanlar kendi kapılarından on mil ötede neler olduğu konusunda pek az fikir sahibidirler. Dış dünya onlar için *terra incognita*'dır,[25] kuşkusuz ejderhalar ve yamyamlarla

25) (Lat.) Keşfedilmemiş topraklar. (YHN.)

doludur, ama özellikle ilgi çekici değildir.

Dorothy'nin babası bile onu sanki hafta sonu için bir yolculuğa çıkmış gibi karşıladı. Dorothy geldiği zaman çalışma odasındaydı, büyükbaba saatinin önünde düşünceli düşünceli piposunu tüttürüyordu. Temizlikçi kadının dört ay önce süpürge sapıyla kırdığı cam hâlâ onarılmamıştı. Dorothy odaya girdiğinde, piposunu ağzından çıkardı ve dalgın, ihtiyar adam tavrıyla cebine koydu. Dorothy onun yaşlanmış göründüğünü düşündü.

"Demek sonunda geldin," dedi. "Yolculuğun iyi geçti mi?"

Dorothy kollarını onun boynuna doladı ve dudaklarını gümüş gibi solgun yanağa dokundurdu. Uzaklaşırken, babası her zamankinden birazcık daha fazla sevgiyle omzunu okşadı.

"Öyle kaçıp gitmek aklına nereden geldi?" dedi.

"Sana söyledim, baba... hafızamı yitirdim."

"Hm," dedi Papaz; ve Dorothy babasının ona inanmadığını, asla inanmayacağını, gelecekte sayısız durumda, şu andakinden daha az hoş bir ruh halindeyken, kaçışının aleyhine kullanılacağını anladı. "Eh," diye ekledi babası, "çantanı yukarı götürdüğünde daktiloyu da aşağı indiriver, olmaz mı? Vaazımı daktilo etmeni istiyorum."

Kasabada fazla ilginç olay olmamıştı. Eski Çayhaneniz dükkanı genişleyerek Ana Cadde'yi daha da biçimsizleştirmişti. Bayan Pither'ın romatizması (kuşkusuz melekotu çayı sayesinde) daha iyiydi, ama Bay Pither "doktor kontrolü altındaydı" ve mesanesinde taş olduğundan korkuyorlardı. Bay Blifil-Gordon Muhafazakar Parti'nin arka sıralarında uysal bir işe yaramaz olarak artık Parlamento'daydı. Yaşlı Bay Tombs Noel'den hemen sonra ölmüştü ve Bayan Foote kedilerinden yedisini almış, kalanlara yuva bulmak için kahramanca çabalar göstermişti. Demir satıcısı Bay Twiss'in yeğeni Eva Twiss gayri meşru çocuk doğurmuş-

tu ve bebek ölmüştü. Proggett mutfak bahçesini kazmış ve birkaç tohum ekmişti. İri fasulyeler ve ilk bezelyeler çıkmaya başlamıştı. Dükkan borçları, alacaklılar toplantısından sonra yine birikmeye başlamıştı ve Cargill'e altı sterlin borç vardı. Victor Stone *Church Times*'ta Profesör Coulton ile, Kutsal Engizisyon hakkında bir tartışmaya girişmişti ve onu kesinlikle tepelemişti. Ellen'ın egzeması kış boyunca çok kötüydü. Ğalf Blifil-Gordon'un iki şiiri London Mercury'ye kabul edilmişti.

Dorothy limonluğa gitti. Elinde büyük bir iş vardı... okul çocuklarının org fonu yararına, Aziz George Günü'nde yapacakları gösterinin kostümleri. Son sekiz ay boyunca org için tek peni ödenmemişti ve Papaz'ın org satıcılarının faturalarını açmadan atması çok daha iyi olmuştu, çünkü tarzları gittikçe daha zehir gibi olmuştu. Dorothy biraz para bulmak için beynini harap etti ve sonunda Jül Sezar ile başlayacak, Wellington Dükü ile sona erecek tarihi bir gösteride karar kıldı. Bir gösteri ile iki sterlin çıkartabiliriz, diye düşündü.... Şans ve güzel bir gün sayesinde, üç sterlin bile toplayabilirlerdi!

Limonlukta çevresine bakındı. Eve döndüğünden beri buraya hiç girmemişti ve görünüşe bakılırsa yokluğunda hiçbir şeye dokunulmamıştı. Eşyaları bıraktığı gibi duruyordu; ama her şey kalın bir toz tabakası ile kaplıydı. Dikiş makinesi masanın ortasında, eski, tanıdık kumaş parçaları, kahverengi kağıt tabakaları, iplik makaraları ve boya kutuları arasında duruyordu, ve iğne paslanmış olsa da ipliği hâlâ üzerindeydi. Evet! Gittiği gece yaptığı çizmeler de oradaydı. Çizmelerden birini kaldırıp baktı. Yüreğinde bir şeyler kıpırdandı. Evet, ne derseniz deyin, iyi çizmelerdi gerçekten! Hiç kullanılmamış olmaları ne yazıktı! Yine de, gösteride faydalı olacaklardı. Belki II. Charles için... ya da, hayır, II. Charles olmaması daha iyiydi; yerine Oliver Cromwell olsun;

çünkü Oliver Cromwell için peruk yapmak zorunda kalmazdınız.

Dorothy gazocağını yaktı, makasını buldu, iki tabaka kahverengi kağıt çekti ve oturdu. Yapılacak bir yığın giysi vardı. Jül Sezar'ın göğüs zırhı ile başlamak en iyisi, diye düşündü. En büyük sorunu yaratan hep o sefil zırh oluyor! Roma askerlerinin zırhı neye benzerdi ki? Dorothy bir çaba gösterdi ve aklına British Museum'da, Roma salonundaki, idealize edilmiş, kıvırcık sakallı bir heykeli getirdi. Yapıştırıcı ve paket kağıdı ile bir tür kaba göğüs zırhı yapabilir, üzerine zırhın plakalarını temsil edecek ince kağıt şeritler yapıştırır, sonra gümüşlerdiniz. Yapılacak miğfer yoktu, Tanrı'ya şükürler olsun! Jül Sezar hep bir defne tacı takardı... kuşkusuz Bay Warburton gibi kelliğinden utandığı için. Ama ya dizaltı zırhları? Jül Sezar'ın zamanında dizaltı zırhları takıyorlar mıydı? Ya çizmeler? Caligum çizme miydi, sandalet mi?

Birkaç dakika sonra makası dizine koyarak durdu. Son bir hafta boyunca, her boş ânında kendini gösteren, kurtulunamaz bir hayalete benzer bir düşünce bir kez daha dikkatini çekmişti. Bay Warburton'un trende söylediği şeylerin düşüncesiydi bu... bundan sonra, evlenmemiş ve parasızken, hayatın neye benzeyeceği düşüncesi.

Geleceğinin dışsal gerçeklerinden bir kuşkusu olduğundan değil. Önünü açıkça görebiliyordu. Belki on sene boyunca maaşsız papaz yardımcılığı yaptıktan sonra, okul öğretmenliğine geri dönecekti. Bayan Creevy'ninkine benzer bir okul olması şart değildi... kuşkusuz kendine daha iyi bir yer bulabilirdi... ama en azından üç aşağı beş yukarı pespaye, üç aşağı beş yukarı hapishane gibi bir okul olurdu; ya da belki daha da kasvetli, daha da az insanca bir tür angarya. Ne olursa olsun, en iyi durumda, bütün yalnız ve meteliksiz kadınlar için ortak bir kaderle yüzleşe-

cekti. Birinin dediği gibi, "İhtiyar İngiltere'nin İhtiyar Kız Kurulları." Yirmi sekiz yaşındaydı, saflarına katılacak kadar yaşlı.

Ama fark etmezdi, hiç fark etmezdi! Bin sene konuşsanız da, bu dünyanın Bay Warburton'larının kafasına asla sokamayacağınız bir şeydi bu; fakirlik, ağır işler, hatta yalnızlığın kendi başına önemi olmadığını anlatamazdınız. Önemli olan yüreğinizde olan şeylerdir. Bir an için... kötü bir an için... Bay Warburton trende onunla konuşurken, fakirlik korkusunu tanımıştı. Ama ona hâkim olmuştu; endişelenmeye değecek bir şey değildi. Cesaretini sağlamlaştırması ve zihnini tamamen yeniden yapılandırmasını gerekli kılan bu değildi.

Hayır, çok daha temel bir şeydi; her şeyin yüreğinde keşfettiği ölümcül boşluktu. Bir sene önce elinde makasla nasıl bu sandalyede oturduğunu ve tam olarak şimdi yaptığı şeyi yaptığını düşündü; ama sanki o zaman ve şimdi iki farklı yaratıktı. Yaz kokulu tarlalarda kendinden geçerek dua eden ve günahkarca düşüncelerini cezalandırmak için kendi kolunu delen o iyi niyetli, aptal kız şimdi neredeydi? Ve hepimiz, herhangi birimiz bir sene önce neredeydik? Üstelik (ve sorun işte buradaydı) hâlâ aynı kızdı. İnançlar değişir, düşünceler değişir, ama ruhun içinde değişmeyen bir yer vardır. İnanç kaybolur, ama inanç ihtiyacı öncekiyle aynı kalır.

Ve yalnızca inanç söz konusu olduğunda, nasıl herhangi bir şey önemli sayılabilir ki? Bu dünyada hizmet edebileceğiniz bir amaç varsa ve bu amacı ancak ona hizmet ederek anlayabiliyorsanız, nasıl herhangi bir şey sizi üzebilir? Hayatınız tamamen o amaçlılık hissi ile aydınlanmıştır. Yüreğinizde bıkkınlık yoktur, kuşku, boşunalık hissi, korunaksız saatleri bekleyen bir Baudelaireci tatminsizlik hissi yoktur. Her eylem önemlidir, her an kutsaldır, inancınızla bir desene dokunmuştur, bitmeyen bir

coşku kumaşına dokunmuştur.

Dorothy, hayatın doğası üzerine düşünmeye başladı. Rahimden çıkar, altmış-yetmiş yıl yaşar, sonra ölür ve çürürdünüz. Ve hayatınızdaki her detayda, eğer nihai bir amaç tarafından engellenmiyorsa, bir grilik, bir yalnızlık vardır, öyle ki asla tasvir edemezsiniz, ama yüreğinizde fiziksel bir acı gibi hissedersiniz. Yaşam mezarda sona eriyorsa, canavarca ve dehşet vericidir. Tartışarak reddetmeye çalışmanın faydası yoktur. Yaşamı olduğu haliyle düşünün, yaşamın detaylarını düşünün; ve bir de içinde hiçbir anlam, hiçbir amaç, mezar dışında hiçbir hedef olmadığını düşünün. Herhalde yalnızca aptallar, ya da kendini aldatanlar, ya da olağanüstü ölçüde şanslı yaşamlar sürenler bu düşünceyle irkilmeden yüzleşebilirler?

Dorothy sandalyede pozisyonunu değiştirdi. Ama zaten her şeyin içinde bir anlam, bir amaç olmak zorundaydı! Dünya bir kazanın eseri olamazdı. Olan biten her şeyin bir sebebi olmalıydı... bu yüzden, nihai olarak, bir amacı. Var olduğunuza göre, sizi Tanrı yaratmış olmalıydı, ve sizi, bilinçli bir varlığı O yarattığına göre, O da bilinç sahibi olmalıydı. Daha azdan daha büyük bir şey çıkamaz. Sizi O yarattı ve kendi amacı için, O öldürecek. Ama bu amaç esrarlıdır. Sizin asla keşfedemeyeceğiniz bir amaçtır, şeylerin doğasında vardır, ve belki keşfedecek olsanız bile, ondan hoşlanmazsınız. Hayatınız ve ölümünüz, O'nun eğlenmesi için çalan ebedi bir orkestradaki tek bir nota olabilir. Ya ezgi hoşunuza gitmezse? Trafalgar Meydanı'ndaki o korkunç, ihraç edilmiş rahibi düşündü. Söylediği şeyleri hayal mi etmişti, yoksa onları gerçekten söylemiş miydi? "İşte bu yüzden İblis ve Başiblislerle, ve bütün Cehennem eşliğinde." Ama aptalcaydı gerçekten. Çünkü sizin ezgiden hoşlanmamanız da ezginin bir parçasıydı.

Dorothy'nin zihni, bir çözüm olmadığını algılamasına rağmen sorunla mücadele etti. Açıkça gördü ki, inancın yerine koyabileceğiniz uygun bir şey yoktur; yaşamı kendi kendine yeterli gören paganca kabulleniş yetmez, panteistçe neşelendirmeler yetmez, pırıltılı Ütopya vizyonlarıyla, ve çelik ve betondan karınca tepeleriyle yapılmış sahte "gelişim" dinleri yetmez. Ya hep ya hiçtir. Ya dünyadaki yaşam daha büyük, daha kalıcı bir şey için hazırlıktır, ya da anlamsız, karanlık ve dehşet vericidir.

Dorothy irkildi. Yapıştırıcı kutusundan bir cızırtı sesi gelmişti. Tencereye su koymayı unutmuştu ve yapıştırıcı yanmaya başlıyordu. Tencereyi aldı ve suyunu yenilemek için bulaşıkhanedeki lavaboya seğirtti, sonra geri getirip yine gazocağının üzerine yerleştirdi. O göğüs zırhını akşam yemeğinden önce bitirmek zorundayım! diye düşündü. Jül Sezar'dan sonra düşünülecek bir de Fatih William vardı. Daha fazla zırh. Ve sonra gidip Ellen'a akşam yemeğinde bifteğin yanına konacak birkaç patates haşlamasını hatırlatmalıydı; bir de yazması gereken yarının "not listesi" vardı. Göğüs zırhının iki yarısını şekillendirdi, kol ve boyun deliklerini kesti ve sonra yine durdu.

Nerede kalmıştı? Ölüm her şeyi bitiriyorsa, o zaman hiçbir şeyde umut ve anlam yok, diyordu. Ee, o zaman ne?

Bulaşıkhaneye gidip tencereyi doldurma eylemi düşüncelerinin akışını değiştirmişti. En azından bir anlığına abartma ve kendine acıma tuzağına düştüğünü algıladı. Hiç yoktan yaygara koparmıştı! Sanki gerçekte kendisi ile aynı durumda sayısız insan yokmuş gibi! Dünyanın her yerinde milyonlarcası vardı; inanç gereksinimlerini kaybetmeden inançlarını kaybetmiş insanlar. "İngiltere'deki papaz kızlarının yarısı," demişti Bay Warburton. Muhtemelen haklıydı. Yalnızca papaz kızları da değil; her tipten insan... hasta, yalnız, başarısız insanlar, hayal kırıklı-

ğı dolu, cesaret kırıcı yaşamlar yaşayan insanlar... onlara destek olacak bir inanca ihtiyaç duyan, ama ona sahip olmayan insanlar. Hatta belki manastırlardaki rahibeler, yerleri ovan ve Ave Maria'lar söyleyen, ama içten içe inanmayan kadınlar.

Bir batıl inançtan kurtulduğunuz için pişmanlık duymak ne kadar korkakçaydı... doğru olmadığını iliklerinizde hissettiğiniz bir şeye inanmak istemek!

Ama yine de...!

Dorothy makası indirdi. Neredeyse alışkanlığın zorlaması ile, sanki eve dönüşü, inancını yenilemese bile dindarca alışkanlıkları yenilemiş gibi, sandalyenin yanında diz çöktü. Yüzünü ellerine gömdü. Dua etmeye başladı.

"Tanrım, sana inanıyorum, inancıma yardım et. Tanrım, inanıyorum, inanıyorum; inancıma yardım et."

Faydasızdı, kesinlikle faydasız. Sözcükleri söylerken bile faydasızlıklarının farkındaydı ve bu hareketten dolayı yarı yarıya utanıyordu. Başını kaldırdı. O anda burun deliklerine sekiz aydır unutmuş olduğu, ama anlatılamaz ölçüde tanıdık, sıcak, kötücül bir koku geldi... yapıştırıcı kokusu. Tenceredeki su gürültüyle kaynıyordu. Dorothy ayağa fırladı ve yapıştırıcı fırçasının sapını yokladı. Yapıştırıcı yumuşuyordu... beş dakika içinde sıvılaşacaktı.

Babasının çalışma odasındaki büyükbaba saati altıyı vurdu. Dorothy irkildi. Yirmi dakikayı boşa harcadığını fark etti ve öyle büyük vicdan azabı duydu ki, ona musallat olan düşünceler aklından uçup gitti. Tanrı aşkına bunca zamandır ne yapıyorum ben? diye düşündü; ve o anda gerçekten de ne yaptığını anlamazmış gibi geldi ona. Kendini payladı. Hadi ama, Dorothy! Tembellik etmek yok, lütfen! Akşam yemeğinden önce iki göğüs zırhını bitirmelisin. Oturdu, ağzını iğnelerle doldurdu ve yapış-

tırıcı hazır olana kadar şekillendirmek için göğüs zırhının iki plakasını birbirine iğnelemeye başladı.

Yapıştırıcı kokusu duasına yanıt vermişti. Dorothy bunu bilmiyordu. Bilinçli olarak, kendini içinde bulduğu güçlüğün çözümünün, çözüm olmadığı gerçeğini kabullenmekte yattığını düşünmedi; insan elindeki işe dalarsa, işin nihai amacının önemini kaybedeceğini düşünmedi; insan alıştığı, faydalı, kabul edilebilir şeyleri yaparken inancın ve inançsızlığın arasında bir fark olmadığını düşünmedi. Henüz bu düşünceleri açıkça ifade edemiyordu, ancak onlarla yaşayabiliyordu. Belki çok daha sonra, onları açıkça ifade edebilir ve onlarda teselli bulabilirdi.

Daha yapıştırıcının kullanmaya hazır olması için bir-iki dakika vardı. Dorothy göğüs zırhını iğnelemeyi bitirdi ve aynı anda kafasında yapılacak sayısız kostümü planlamaya başladı. Fatih William'dan sonra... Fatih William'ın zamanında zincir zırh mı vardı?... Robin Hood geliyordu... Lincoln Green, yay ve ok... ve başlığı ve pelerini içinde Thomas à Becket, ve Kraliçe Elisabeth'in yakalığı, ve Wellington Dükü için üç köşeli şapka. Altı buçukta gidip şu patatesleri halletmeliyim, diye düşündü. Bir de yarın için yazması gereken "not listesi" vardı. Yarın Çarşamba'ydı... çalar saati beş buçuğa kurmayı unutmamalı. Bir kağıt parçası aldı ve "not listesini" yazmaya başladı:

7 Ekim K.K.
Bayan J gelecek ay doğuruyor, gidip görmeli
Kahvaltı. Domuz pastırması.

Başka not edilecek şeyler düşünerek durdu. Bayan J, Bayan Jowett idi, demircinin karısı; bazen bebekleri doğduğunda kutsanmaları için kiliseye getirirdi, ama ancak önceden ikna edilirse. Ve

yaşlı Bayan Frew'a da ağrı giderici pastillerden götürmeli, diye düşündü Dorothy, ve sonra belki Georgie ile konuşur, ayin sırasında bisküvi yemeyi bırakmasını söylerdi. Bayan Frew'u da listesine ekledi. Ya yarın akşamın akşam... öğle yemeği? Cargill'e bir şeyler ödemek zorundayız! diye düşündü. Ve yarın Anneler Birliği çayı vardı, ve Bayan Foote'un onlara okumakta olduğu roman bitmişti. Sorun, şimdi onlara ne bulacağı idi. En sevdikleri yazar olan Gene Stratton Porter'ın başka kitabı yok gibiydi. Ya Warwick Deeping? Çok mu entelektüel olurdu? Ve Proggett'ten ekecek karnabahar fidesi bulmasını istemeli, diye düşündü son olarak.

Yapıştırıcı sıvılaşmıştı. Dorothy iki yeni kahverengi kağıt aldı, ince şeritler halinde kesti ve (göğüs zırhını eğik tutması gerektiği için zorlukla) şeritleri zırhın üzerine, öne ve arkaya, yatay olarak yapıştırdı. Zırh yavaş yavaş elinde sertleşti. Çepeçevre güçlendirdiği zaman, bakmak için dik bıraktı. Hiç de kötü değildi! Bir kağıt tabakası daha yapıştırırsa, neredeyse gerçek zırh kadar iyi görünecekti. Bu gösteri başarılı olmalı! diye düşündü. Birinden at ödünç alıp, savaş arabası içinde Boadicea yapsalar ne iyi olurdu! Tekerlerinde tırpanları ile iyi bir savaş arabası olsa, beş sterlin bile çıkartabilirlerdi. Ya Hengist ve Horsa? Diz bantları ve kanatlı miğferler. Dorothy iki kahverengi kağıt tabakasını daha şerit şerit kesti ve son katmanı yapıştırmak için göğüs zırhını aldı. İnanç ve inançsızlık sorunu kafasından tamamen uçup gitmişti. Hava kararmaya başlıyordu, ama durup lambayı yakamayacak kadar meşgul, çalışmaya devam etti; dalgın, dindarca bir konsantrasyonla, yapıştırıcı kutusunun delici kokusu altında kağıt şeritlerini birbiri ardına yerine yapıştırmaya devam etti.

GEORGE ORWELL PAPAZIN KIZI

"Orwell söz konusu olduğunda biçem, insandır."

1930'ların mali kriz içindeki İngiltere'si...
Papaz babasının kendisine dayattığı 'itaatkar ev kızı' kimliğini zorla da olsa kabullenen ve kafası hem mesleği hem de yoksullarla kurduğu ilişkilerle karmakarışık bir genç kız, Dorothy...
Ve hayatını alt üst eden, adını dahi unutturan bunalımlar...
Orwell'ın sert ve 'insan' kalemi; işsizliğin, yoksulluğun ve açlığın dünyasını yani dünyamızı tüm çıplaklığı
ve vahşetiyle gözler önüne seriyor.

İthaki Edebiyat - 225 www.ithaki.com.tr
ISBN 975-273-040-X
9789752730403
ithaki